

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie

Marek Pavlík

Prsteny z laténských pohřebišť
na Moravě

Archeologické nálezy a lokality

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Miloš Hlava, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracoval zcela samostatně za použití pramenů, literatury a internetových zdrojů, které jsou uvedeny v závěrečném seznamu.

V Olomouci dne

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Miloši Hlavovi, Ph.D., za doporučení tématu práce, následně pak za cenné rady a připomínky, které mi byly velmi nápomocné při samotné realizaci. Dále chci velmi poděkovat PhDr. Janě Čižmářové za její ochotu, vstřícnost a energickou snahu posunout věci dál. Velký dík patří mé rodině a přátelům, kteří mi neustále věřili.

Jméno a příjmení: Marek Pavlík

Osobní číslo: F17218

Anotace:

Tato práce se věnuje popisu všech dosud známých hrobových situací z období starší a střední doby laténské na Moravě, kde byl jako součást doprovodné výbavy prsten. Nezabývá se tedy obdobím laténských oppid ani prsteny, které byly nalezeny při výzkumech na sídlištích. Hlavní snahou bude analýza hrobových kontextů, tj. s jakými dalšími artefakty se prsteny vyskytovaly, kým a jak byly nošeny, bude upřesněna jejich typologie a chronologie. Součástí práce bude revize všech dostupných prstenů v muzeích a jejich fotografická dokumentace doplní celkové úsilí osvětlit danou problematiku. Rovněž bude použita kresebná dokumentace u prstenů, které se zachovaly pouze ve zlomcích nebo jsou nyní nezvěstné. Primární odbornou literaturou budou katalogy hrobů a pohřebišť doby laténské na Moravě od PhDr. J. Čižmářové, díky kterým máme ucelený přehled o dosud známých laténských nekropolích.

Klíčová slova:

artefakt, doba laténská, hrob, hrobová výbava, kruhový šperk, Morava, prsten

Annotation:

This work is devoted to the description of all known grave situations from the period of older and middle La Tène in Moravia, where the ring was part of the accompanying equipment. Thus, it does not deal with the period of the La Tène oppidum or the rings that were found during research in housing estates. The main effort will be the analysis of grave contexts, with which other artifacts the rings occurred, by whom and how they were worn, their typology and chronology will be specified. Part of the work will be a revision of all available rings in museums and their photographic documentation will complement the overall effort to shed light on the issue. Drawing documentation will also be used for rings that have survived only in fragments or are now missing. The primary professional literature will be the catalogs of La Tène graves and burial grounds in Moravia by PhDr. J. Čižmářová, thanks to whom we have a comprehensive overview of the hitherto known La Tène necropolises.

Keywords:

artifact, La Tène period, grave, grave equipment, round jewel, Moravia, ring

Obsah

Úvod	7
1 Metodika práce.....	8
2 Dějiny bádání	8
2.1 Kritika pramenů a dosavadního poznání	10
3 Prsten jako součást hrobové výbavy.....	10
4 Vymezení zkoumaného prostoru	11
5 Jednotlivé okresy.....	14
5.1 Okres Brno-město.....	14
5.2 Okres Brno-venkov.....	15
5.3 Okres Břeclav	16
5.4 Okres Hodonín.....	18
5.5 Okres Kroměříž.....	19
5.6 Okres Vyškov.....	20
5.7 Okres Znojmo.....	23
6 Typologie a prstenů	27
6.1 Prsteny dle materiálu	30
6.1.1 Zlato, stříbro	30
6.1.2 Slitiny bronzu.....	31
6.1.3 Železo	32
6.2 Prsteny dle výrobní techniky.....	34
6.2.1 Skupina s litými prsteny A.....	35
6.2.2 Skupina s kovanými, (tepanými) prsteny B	36
6.3 Prsten dle základní typologické řady	37
6.4 Prsteny dle vysledovaných typových specifikací.....	38
6.4.1 Vysledované typové specifikace prstenů	39
6.4.2 Modelové příklady typové specifikace prstenů	40
6.4.3 Příklady typové specifikace dle J. Waldhausera.....	45
6.5 Prsteny dle profilu těla	51
7 Zemřelí s prsteny z hlediska garnitury kroje	52
7.1 Vysledované kategorie garnitur dle J. Waldhausera.....	55
8 Genderové určení a věk zemřelých s prsteny	57
9 Způsob nošení prstenů	61
10 Průměry prstenů	63
11 Orientace hrobů s prsteny dle světových stran.....	64

12	Doprovodná výbava v hrobech s prsteny.....	65
12.1	Keramika a kosti	67
12.2	Kruhový šperk a spony v období plochých pohřebišť	67
12.2.1	Spony.....	70
12.2.2	Náramky.....	71
12.2.3	Nákrčníky.....	72
12.2.4	Nápažníky	72
12.2.5	Nánožníky	73
13	Chronologické zařazení hrobů s prsteny	74
13.1	Chronologie základní typologické řady prstenů	75
14	Další aspekty nálezového kontextu v hrobech s prsteny	76
15	Deskripce nálezového kontextu hrobů s prsteny	78
16	Obrazová část s katalogem prstenů	115
17	Celkový soupis analyzovaných dat v hrobech s prsteny.....	138
18	Závěr.....	149
19	Seznam použité literatury a internetových zdrojů	150
19.1	Seznam literatury	150
19.2	Seznam internetových zdrojů.....	151
20	Seznam použitých zkratk	152
21	Soupis lokalit a hrobů s prsteny dle J. Čižmářové	153

Úvod

Tato předložená práce se zabývá hroby doby laténské na Moravě, a to konkrétně těmi, ve kterých se jako součást hrobové výbavy nachází prsten. Jedná se o chronologický rámeček období LT B – LT C1, tedy období plochých laténských pohřebišť, díky kterým jsme schopni lépe pochopit dobu laténskou. Uložení zemřelého a jeho pohřební výbava je zásadním vodítkem pro množství analýz, které následně rozkrývají sociální, etnické a regionální vztahy.

Primárním předmětem zájmu této práce je oblast Moravy a její jednotlivé okresy, kde bylo dosud nalezeno více než 150 laténských pohřebních nekropolí, které patří svým nálezovým souborem k nejkvalitnějším v České republice (Čižmářová 2001, 6–7). Tyto menší hřbitůvky a osamocené hroby zpracovala do šesti katalogů J. Čižmářová včetně dosud nepublikovaných hrobů. Bude vypracována vlastní typologie moravských prstenů na základě jejich studia v depozitářích a popsán jejich chronologický vývoj. Práce se bude dále věnovat zpracováním garnitur kroje s prsteny a jejich kombinací s ostatními šperky a některými dalšími artefakty hrobové výbavy. Pozornost bude věnována také výskytu prstenů v bojovníckých hrobech, celkovému způsobu nošení a jednotlivé garnitury budou konfrontovány s antropologickým určením hrobů. Tam, kde antropologická metoda nebude možná, bude k určení pohlaví zemřelého využita doprovodná hrobová výbava.

Součástí práce budou rovněž kompletní nálezové kontexty hrobů s prsteny. Pro jednodušší orientaci v práci vypracuji doprovodnou tabulku (tab. 1) a grafy (1–40), ve kterých budu uvádět zjištěná data. Dále bude pořízena fotografická dokumentace dostupných prstenů v originále v muzeích s popisem a rozměry, u nezvěstných a zlomkovitých prstenů bude doplněna o kresebnou dokumentaci, pokud byla zpracována.

1 Metodika práce

Základním pilířem této práce jsou souhrnné katalogy moravských laténských pohřebišť J. Čižmářové, které byly vytvořeny důsledným shromážděním všech dostupných informací. Dále bylo nutné údaje o všech moravských nekropolích prostudovat a následně vytržít hroby, ve kterých byl jako součást milodarů prsten.

Následně jsem se snažil o typologické zařazení tohoto kruhového šperku na základě popisů v nálezových zprávách a vlastního studia v depozitářích muzeí. K chronologickému zařazení mi byly pomůckou další části hrobové výbavy, a to zejména spony a kruhový šperk, jehož součástí je nákrčník, náramek, nápažník, nánožníky. Tyto jmenované artefakty jsou chronologicky citlivé a zabývala se jimi již řada autorů. Dle mého názoru je v této problematice možná mnohem podrobnější analýza, která však vyžaduje mnohem více času a konzultaci právě s těmito odborníky.

Pokud to bylo jen trochu možné, snažil jsem se v práci popsat a analyzovat další údaje, jako je orientace zemřelého vzhledem ke světovým stranám, přítomnost keramiky a zvířecích kostí jako součásti pohřebního ritu, z jakého materiálu byly prsteny vyrobeny a na které ruce či konkrétně prstu nošeny. Podobná analýza se týkala také ostatního kruhového šperku pohřební výbavy, pokud byl přítomen, dále zda byl zemřelý muž, žena, dítě – většinou však z archeologického hlediska. Díky ustálenému kostrovému pohřebnímu ritu laténských plochých pohřebišť období LT B – LT C1 bylo možné určit příslušnost k pohlaví vzhledem k doprovodné výbavě a umístění na těle zemřelého.

Veškeré poznatky a údaje, které ve své práci dále analyzuji, jsem získal na základě vlastního studia prstenů v muzeích a v nálezových zprávách.

2 Dějiny bádání

Problematikou laténských hrobů na Moravě se zabývalo mnoho významných osobností, ať už na úrovni profesionální či amatérské, a vděčíme jim za současnou míru poznání, ačkoliv jejich práce a výzkum byly omezovány z počátku intenzivní zemědělskou činností, a ne vždy byli vlastníci pozemků, na kterých byly hroby nalezeny, ochotni ke spolupráci. Jako příklad mohu uvést problematiku výzkum na holubické nekropoli, jelikož polnosti, kde se hroby nacházely, patřily A. Černému, který si se svými dvěma syny dělal nároky na součásti hrobových výbav, a vyzvedávali je samostatně. Ty musely být následně složitě odkupovány a dokumentace hrobů byla značně komplikovaná. Míra poznání laténských pohřebišť rovněž

značně kolidovala, již v té době, s aktivitami prvních amatérských sběračů artefaktů, kteří se snažili na nálezech obohatit a docházelo k častému drancování lokalit, což je ovšem značný problém také současné doby a týká se celé armády detektorářů, kteří většinou bez jakýchkoliv znalostí plní archeologické lokality a způsobují nenávratné škody na kulturním dědictví našeho státu.

Nejstarší archeologické výzkumy na Moravě, ať už se jednalo o náhodné nálezy nebo záchranné odkryvy, byly nejčastěji vedeny amatérskými badateli, a to ještě v době mezi světovými válkami, kdy bylo získávání hrobových nálezů na Moravě nejintenzivnější. I přesto, že těmto nadšeným průkopníkům archeologie vděčíme za mnohé důležité poznatky a záchranu nálezových souborů, které byli nuceni často vykupovat svými vlastními prostředky, byly do jisté míry jejich informace o nálezových okolnostech kusé a často chybí nejzákladnější dokumentace. Antropologický materiál byl sporadicky registrován a popisován, byl povětšinou ponechán v zemi a jen výjimečně podroben výzkumu a vyzvednut. Tato situace se začala postupně zlepšovat s nástupem profesionálních archeologů a zejména v poválečném období se antropologický materiál a jeho rozbor stal nedílnou součástí výzkumu hrobové situace (Čižmářová 2011, 7).

Značným nedostatkem, s kterým se např. potýká ještě dosud MZM, je evidence nálezů, která jde ruku v ruce s již zmiňovanou nálezovou dokumentací. Velké množství získaných artefaktů nebylo evidováno a nebylo možné je přiřadit ke konkrétnímu hrobu ani pohřebišti. Některé dokumenty byly rovněž ztraceny a zničeny v důsledku války, přesunů v rámci muzeí a archivů. Velkou část se však podařilo opět identifikovat, významnou pomocí přitom byly nepublikované rukopisné práce z období kratšího časového odstupu od výzkumu jednotlivých lokalit, do jejichž soupisu s dobovou dokumentací byl materiál zařazen, a díky tomu mohly být popsány v diplomových pracích Karla Ludikovského – 1954, Jiřího Meduny – 1956, Miloše Čižmáře – 1969 a kandidátské disertaci Karla Ludikovského – 1965, které jsou uloženy na katedře archeologie a muzeologie FF MU v Brně (Čižmářová 2011, 8).

Naprosto nedocenitelnou zásluhu na výzkumu laténských pohřebišť má nyní Jana Čižmářová, která mravenčí pílí komplexně sjednotila všechna známá pohřebišť a jednotlivé hrobové situace do šesti katalogů, kdy při studiu lokalit vycházela z rozsáhlého archivu dokumentů, jako byly nálezové zprávy, nálezové deníky, terénní dokumentace a korespondence, které jsou uloženy v AÚ MZM a archivu nálezových zpráv AÚ AV ČR v Brně. Rovněž značnou pomocí byl osobní archiv Jiřího Meduny, který ho v závěru své

vědecké činnosti předal Janě Čižmářové a Miloši Čižmářovi, stejně tak byly důležité materiály z odborné pozůstalosti Karla Ludíkovského, uložené v ÚAPP Brno (Čižmářová 2011, 8).

Historii bádání o době laténské na Moravě můžeme rozčlenit do třech vývojových etap výzkumu, a to na počáteční období bádání laténských hrobů před polovinou a v druhé polovině 19. století, kdy byly nalézány první hroby a artefakty, spojované s touto kulturou. Tato první etapa trvala do počátku 20. století, kdy dochází k prvním pokusům o syntetické zpracování laténského období na Moravě. Druhá etapa je obdobím mezi světovými válkami včetně protektorátu, kdy bylo četnými výzkumy získáno velké množství archeologického materiálu, který následně sloužil jako podklad pro teoretické práce v třetí etapě výzkumu, která zahrnuje období po druhé světové válce do současnosti a je charakterizovaná značným rozvojem terénních výzkumů, zvláště těch záchranných (Čižmářová 2011, 10).

2.1 Kritika pramenů a dosavadního poznání

Zde je nutné uvést, že problematice laténských prstenů na moravských plochých pohřebištích období LT B – LT C1 nebyla dosud věnována větší pozornost a detailnější analýza tohoto kruhového šperku v kontextu Moravy chybí. V Čechách se typologií prstenů zabýval J. Waldhauser (Waldhauser 1998, týž 1999), na Slovensku J. Bujna (Bujna 2005).

3 Prsten jako součást hrobové výbavy

Kruhový šperk se stal nedílnou součástí kroje člověka a doprovází ho již od jeho počátku doposud. Plnil estetickou, symbolickou a mystickou funkci majiteli za života a stejně pak mu sloužil po jeho smrti jako důležitá součást hrobové výbavy.

Vyráběn byl zřejmě ze všech dostupných materiálů včetně organických, které se nyní dají jen těžko dokázat, ale jsou jistě víc než pravděpodobné. S nástupem kovu nabyl tento šperk značné obliby a charakterizoval vývoj lidské společnosti, která se v důsledku pokroku výrobních technik začala stratifikovat a vytvářet mocenské elity. Pro dobu laténskou a období plochých pohřebišť to byly především nákrčníky, náramky, nápažníky, nánožníky a prsteny.

Prstenům, které jsou předmětem zájmu této práce, nebylo doposud při výzkumu a analýze pohřebišť věnováno více pozornosti, ta se upírala zejména na spony, ostatní kruhový šperk a artefakty zbroje. Vznikla například dokonalá typologie spon, která je citlivě chronologicky zařazena a stále upravována vzhledem k novým poznatkům archeologického bádání. Prsteny však podrobnějšímu studiu podrobeny nebyly a citlivější chronologické zařazení není doposud možné. A právě využití typologie spon v kombinaci s jinými

typologicky a chronologicky popsanými artefakty hrobové výbavy, by mohlo rozkrýt problematiku prstenu jako součásti garnitury kroje, v životě a smrti.

4 Vymezení zkoumaného prostoru

Práce se bude zabývat laténskými hroby výhradně ze severní, východní, střední a jižní Moravy. Jedná se o geografický rámeček krajů Moravskoslezského, Olomouckého, Zlínského, Jihomoravského a jejich okresů. Výjimku tvoří okresy Vsetín (kraj Zlínský), Jeseník, Šumperk (kraj Olomoucký), Bruntál, Nový Jičín, Frýdek-Místek, Karviná, Ostrava-město (kraj Moravskoslezský), kde nebyly do doby, kdy byly sestavovány katalogy laténských pohřebišť J. Čižmářové, nalezeny žádné hrobové situace období LT B – LT C1. Ačkoliv se laténská pohřebišť nacházejí v prostoru celé Moravy, vyjma uvedených okresů, je nutné si povšimnout jejich nápadnou koncentraci co do celkového počtu, tak zejména bohatosti hrobové výbavy v prostoru Dyjsko-Svrateckého úvalu, Ždánického lesa, Litenčické a Kyjovské pahorkatiny, který na jihu navazuje na bohaté rakouské lokality, na severu pak na laténské lokality v Hornomoravském úvalu a komunikační koridor Moravské brány. Pomyslný pás se táhne od jihu severovýchodně, vlevo přes Znojmo, Moravský Krumlov, Brno a Prostějov, a vpravo přes Břeclav, Hodonín, Otrokovice a Bystřici pod Hostýnem. Nekropole jsou situovány převážně na mírných svazích, terénních vyvýšeninách a hranách svahových teras, později též v nižších oblastech a zpravidla se nacházejí 200 až 300 metrů od sídlišť, která se koncentrují v okolí vodotečí a úrodných půd (Venclová et al. 2008, 84).

Území střední a jižní Moravy, kde se nachází většina hrobů s prsteny, náleží do středodunajského prostoru, který je dále vymezen oblastmi jihozápadního Slovenska, přílehlými částmi severního Maďarska a severovýchodního Rakouska.

Na následujícím obrázku č. 1 je znázorněna celková mapa České republiky a její členění na územně samosprávné celky – kraje, vzniklé v roce 2000 s jednotlivými okresy. Toto poslední členění krajů kopíruje a je téměř shodné s krajským zřízením z let 1948–1960 (www.wikipedia.cz). Na obrázku č. 2 je zobrazená mapka České republiky se zkoumaným územím Moravy, kde jsou označena místa s počty hrobů, v kterých se nacházel prsten. Jednotlivé červené tečky bez čísla znamenají jeden hrob, červená tečka s číslem udává počet hrobů s prsteny. Byla vytvořena, aby byla dobře viditelná koncentrace hrobů s prsteny. Je viditelné, že většina zkoumaného území Moravy hroby s prsteny neobsahuje, ty se nacházejí poměrně hustě v již popsaném pásu od jihu k severovýchodu. Domnívám se, že šlo o oblast

s důležitými prosperujícími mocenskými centry, v kterých se jedinci patřící k elitě obklopovali kruhovým šperkem jak v životě, tak rovněž ve smrti, aby se výrazně odlišili od běžné populace.

Obr. 1. Mapa České republiky s okresy a kraji. Zdroj: www.mapy.cz

Obr. 2. Mapa zkoumaného území s koncentrací hrobů s prsteny v Jihomoravském a Zlínském kraji. Zdroj: www.mapy.cz

5 Jednotlivé okresy

Na následujících sedmi mapkách jsou vyznačeny hroby s prsteny detailněji, každá červená tečka přísluší jednomu hrobu a místu nálezu. Zachoval jsem pro větší srozumitelnost členění oblastí na okresy podle katalogů J. Čižmářové.

5.1 Okres Brno-město

V okrese Brno-město (obr. 3) se nachází tři pohřebiště s celkovým nálezem tří prstenů. Jedná se o pohřebiště Brno-Maloměřice, Brno-Chrlice 1 – „Přední roviny“, Brno-Chrlice 2 – „Kopce“.

Pohřebiště Brno-Maloměřice

V roce 1941 bylo v důsledku výstavby nákladního nádraží v Brně-Maloměřicích nalezeno rozsáhlé laténské pohřebiště. Na nekropoli bylo prokopáno 76 hrobů a dalších 10 již rozrušených prozkoumáno. Výzkum vedl J. Poulík a na základě jeho nálezových zpráv a jeho soukromého nálezového deníku, který nebyl až do roku 1990 přístupný veřejnosti, sestavila J. Čižmářová katalog s uceleným přehledem tohoto největšího moravského pohřebiště. Zahrnuty jsou zde rovněž artefakty z období počátečních zemních prací, kdy ještě neprobíhal archeologický výzkum J. Poulíka, a které se podařilo před zničením zachránit B. Vyskočilovi, F. Adámkovi a A. Říčkovi (Čižmářová 2005, 9). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 1) hrob 42.

Pohřebiště Brno-Chrlice 1 - „Přední roviny“

Lokalita se nachází na JV okraji obce, poblíž budov nádraží Brno-Chrlice na železniční trati Brno–Přerov. Pohřebiště bylo zjištěno při stavbě velkokapacitního sila v letech 1969–1971, na hraně rozsáhlého rovinatého terénu na J a JZ svahu v nadmořské výšce 225 m n. m. Na polykulturním nalezišti byly nalezeny rovněž laténské polozemnice, 13 kostrových hrobů a 1 žárový. Výzkum probíhal pod vedením K. Ludikovského ve spolupráci se členy místního Vlastivědného kroužku (Čižmářová 2005, 83). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 12) hrob 7.

Brno-Chrlice 2 - „Kopce“

Z trati „Kopce“ uvádí I. L. Červinka nález kostrového hrobu, místo nálezu neznámé a bez bližších údajů (Čižmářová 2005, 86). V tomto hrobě je zmiňován nález prstenu (P 13).

5.2 Okres Brno-venkov

V okrese Brno-venkov (obr. 4) se nachází šest pohřebišť s celkovým nálezem dvanácti prstenů. Jedná se o pohřebiště Blučina 3 – „Konopné zahrádky“, Ponětovice – „Podíly“, Sivice, Sobotovice, Tikovice, Blažovice.

Pohřebiště Blučina 3 – „Konopné zahrádky“

Lokalita se nachází těsně za vesnicí Blučina pod severním úbočím dominanty „Výhonu“. Terén od úpatí „Výhonu“ přechází mírným svahem v rozsáhlou rovinu, již na severu ohraničuje tok Litavy. V roce 1958 v této poloze položil K. Ludikovský zjišťovací sondy, které zachytily laténskou kulturní vrstvu obsahující pozdně laténskou keramiku a zvířecí kosti. V letech 1961–1964 zde K. Ludikovský zachytil laténské sídlištní objekty a 20 kostrových hrobů (Čižmářová 2011, 100). Na tomto pohřebišti bylo nalezeno pět prstenů (P 14: 5) hrob 20.

Pohřebiště Ponětovice – „Podíly“

V roce 1936 objevil a prozkoumal laténské pohřebiště v Ponětovicích tehdejší zaměstnanec MZM v Brně J. Poulík. Nekropole narušená hlubokou orbou se nacházela 500 m JZ od místní ponětovické kapličky. Na severu je vymezena železnicí Brno–Veselí nad Moravou, na východě silnicí Ponětovice–Kobylnice a na západě tokem vodoteče Říčky. Podle náčrtu J. Poulíka se pohřebiště nacházelo v SV cípu trati „Podíly“ v nadmořské výšce 218 až 224 m n. m., na svahu velmi mírně klesajícím k západu. Na pohřebišti bylo zachyceno 39 hrobů, z toho 35 žárových a 4 kostrové. Uložení hrobů bylo však velmi mělké a po orbě bylo velmi špatně zjištělné, nedošlo tedy k vyhotovení plánu pohřebiště ani jeho vynesení do mapy (Čižmářová 2011, 125). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 15) hrob 32.

Pohřebiště Sivice – intravilán obce

Při kopání základu domu č. p. 185 zjistil v roce 1959 O. Smejkal kostrový bojovnícký hrob, který byl následně prozkoumán Z. Trňáčkovou. Údajně byla na stejném místě nalezena již v roce 1928 lebka, která byla předána do slavkovského muzea. Dále byly v blízkosti tohoto hrobu nalezeny v roce 1982 další dva hroby, při stavbě sklepa domu č. p. 184 J. Diváckého, místní kronikář J. Killer předal do MZM na místě nalezené artefakty a dva neúplné lidské skelety. K archeologickému průzkumu bohužel nedošlo, můžeme zde však díky nalezeným

celkům předpokládat existenci většího pohřebiště (Čižmářová 2011, 148). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 16) hrob z roku 1959.

Pohřebiště Sobotovice

V roce 1908 byl v místní cihelně vykopán bohatý ženský hrob. Nálezová situace není známa, dochovala se však mimořádně bohatá ženská garnitura (Čižmářová 2011, 150). Na tomto pohřebišti byly nalezeny tři prsteny (P 17: 3).

Pohřebiště Tikovice

Ve školní kronice z roku 1908–1909 je záznam o nálezů dvou kostrových hrobů v obecním hliníku na katastru obce: „Vykopány byly dva hroby z doby Hallstattské. V prvním měla kostra na prsou dvě tuhované mísy, jednu pěkně rýhovanou a po stranách těla po nádobce. Kolem hlavy tenké bronzové drátky. Nádoby byly úplně rozpadlé. Druhý hrob při silnici nad starou cihelnou neměl nádob, ale za to hojnost bronzu: pět krásných fibulí, dva náramky a prsten.“ (Čižmářová 2011, 159). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 18).

Pohřebiště Blažovice

Neznámé místo nálezů, bez bližších údajů. Prsten zmiňuje A. Procházka ve své práci „Galská kultura na Vyškovsku“. V soupise lokalit sedmé kapitoly nazvané „Nálezy hromadné a předmětů ojedinělých“ pak píše: Za okolností dnes neznámých byl tu nalezen a uč. B. Novákem 9. 9. 1897 prof. J. Hladíkovi odevzdán bronzový prsten s dvojí řadou perliček (Procházka 1937, 61). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 19).

5.3 Okres Břeclav

V okrese Břeclav (obr. 5) se nachází sedm pohřebišť s celkovým nálezem patnácti prstenů. Jedná se o pohřebiště Hustopeče 2 – „Šibenky“, Pavlov 1 – „Dolní pole I“, Pavlov 2 – „Horní pole“, Přitluky – „Obecní pastviny“ („Panvastr“), Rakvice 2 – „Pod Zaječím“, Velké Hostěradky – „Hoštinky“, Zaječí – „Štěrkovna“ („Babeschhölzel“).

Pohřebiště Hustopeče 2 – „Šibenky“

V roce 2004 při předstihovém záchranném výzkumu v areálu firmy Agrotec prozkoumal P. Kos z Ústavu archeologické památkové péče Brno 57 kostrových a žárových laténských hrobů. Lokalita, na které byly objeveny také objekty jiných kultur, je součástí celku Ždánického lesa, podcelku Hustopečské pahorkatiny a nachází se v okrsku Starovické

pahorkatiny na severozápadním okraji města Hustopeče v nadmořské výšce 202–210 m, asi 200 m východně od návrší Šibenky, na pravém břehu údolní pánve, protékané potokem Štinkovkou (Čižmářová 2011, 139–140). Na tomto pohřebišti bylo nalezeno osm prstenů (P 37: 2) hrob 815, (P 38) hrob 827, (P 39) hrob 828, (P 40) hrob 839, (P 41) hrob 840A, (P 42: 2) hrob 846.

Pohřebiště Pavlov 1 – „Dolní pole I“

V roce 1984 byl v souvislosti se stavbou novomlýnské vodní nádrže proveden rozsáhlý záchranný výzkum na polykulturní lokalitě, která se nachází na pravém břehu Klentnického potoka, 2350 m jihovýchodně od kostela v Pavlově na málo zřetelné terénní vyvýšenině v nadmořské výšce 197 m. Kromě sídlištních objektů z různých období byl na odkryté ploše nalezen laténský ženský kostrový hrob, případný výskyt dalších hrobů severním směrem mimo zkoumanou plochu nebyl vyloučen (Čižmářová 2020, 184). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 43) hrob 48.

Pohřebiště Pavlov 2 – „Horní pole I“

V letech 1982–1988 byl v souvislosti se stavbou vodního díla Nové Mlýny proveden rozsáhlý záchranný archeologický výzkum na polykulturní lokalitě, která se nachází na pravém břehu Dyje, cca 1100 m východně od kostela v Pavlově. Při něm I. Rakovský prozkoumal více než 1000 pravěkých objektů, včetně devíti kostrových hrobů z doby laténské, další výskyt hrobů jižním směrem mimo odkrytou plochu není vyloučen (Čižmářová 2020, 186). Na tomto pohřebišti byly nalezeny dva prsteny (P 44) hrob 521, (P 45) hrob 572.

Pohřebiště Přítluky – „Obecní pastviny“ („Panvastr“)

V letech 1951–1953 při výzkumu rozsáhlého staroslovanského pohřebiště s keramikou pražského typu byl rovněž prokopán jeden žárový a tři kostrové laténské hroby, které na rozsáhle odkryté ploše tvořily malou uzavřenou nekropoli, asi 2,5 km jižně od obce Přítluky u starého ramene Dyje na jejím levém břehu (Čižmářová 2020, 195). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 46) v žárovém hrobu z roku 1953.

Pohřebiště Rakvice 2 – „Pod Zaječím“

Na lokalitě vzdálené cca 2,2 km severozápadně od kostela v Rakvicích na východním svahu návrší v nadmořské výšce 195 m n. m., byl při rekultivaci v roce 1983 rozrušen laténský hrob, který prozkoumal J. Peška z Regionálního muzea v Mikulově. V jeho blízkosti se nacházel zřejmě další hrob, dvě celé nádoby z tohoto porušeného hrobu následně odevzdal

L. Vlastík do mikulovského muzea (Čižmářová 2020, 199). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 47) hrob z roku 1983.

Pohřebiště Velké Hostěradky – „Hoštinky“

V severozápadní části katastru obce, na jihozápadním svahu mírné vyvýšeniny podél silnice Bošovice – Velké Hostěradky, na jejímž úpatí protéká malý potok, bylo v letech 1960–1963 a 1965 zjištěno v nižší části svahu pozdně halštatské sídliště, ve vyšší poloze pak sídliště laténské. V laténské části K. Ludikovský prokopal 23 polozahloubených chat včetně dvou kostrových hrobů s rituálně uloženými pohřby (Čižmářová 2020, 203). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 48) z rozrušeného hrobu.

Pohřebiště Zaječí – „Štěrkovna“ („Babeschhölzel“)

V jihozápadní části katastru, na jižním svahu návrší asi 500 m od levého břehu Dyje, byly při záchranném výzkumu v roce 1979 (M. Čižmář, K. Geislerová, I. Rakovský) prozkoumány tři kostrové hroby, podle hrobové výbavy datované do stupně LT B2 a dva laténské zahloubené sídelní objekty, které však podle datace s pohřebištem nesouvisí (Čižmářová 2020, 208). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 49) hrob 10.

5.4 Okres Hodonín

V okrese Hodonín (obr. 6) se nachází čtyři pohřebiště s celkovým nálezem sedmi prstenů. Jedná se o pohřebiště Kyjov 1 – „Ráj“, Mikulčice 1 – „Pískovna“, Místřín, obec Svatobořice-Místřín – „Trávníky za kostelem“, Nechvalín – „Nivky“.

Pohřebiště Kyjov 1 – „Ráj“

30. listopadu roku 1900 bylo zde nalezeno více koster z různých období pravěku, podle údajů v přírůstkové knize kyjovského muzea v hloubce 40 cm, jednu lze bezpečně označit za laténskou vzhledem k nálezům bronzového náramku a prstenu (Čižmářová 2017, 85). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 29).

Pohřebiště Mikulčice 1 – „Pískovna“

V roce 1924 bylo v pískovně poblíž obecního hřbitova při těžbě písku zničeno vícero kostrových i žárových hrobů, I. L. Červinka zde kromě pěti hrobů kultury zvoncovitých pohárů prokopal i dva kostrové laténské hroby. Hrob bojovníka obsahoval železný meč se zbytky pochvy, železný list kopí a zlomky nádoby, v ženském hrobě bylo nalezeno pět spon, náramek

a prsten. Další ženský hrob s bronzovými náramky a nádobkou na štíhlé nožce zde byl nalezen v roce 1931 (Čižmářová 2017, 88). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 30) hrob 2/1924.

Pohřebiště Mistřín, obec Svatobořice-Mistřín – „Trávníky za kostelem“

Pohřebiště se nachází v trati „Trávníky“ po pravé straně silnice z Mistřína do Svatobořic, na mírném, k východu obráceném svahu, který východním směrem přechází do inundačního terénu podél říčky Kyjovky. Na lokalitě bylo v letech 1933–1967 prozkoumáno 15 kostrových a 22 žárových laténských hrobů, včetně laténského sídliště, které leží od nekropole jižním a jihozápadním směrem. Východním směrem nebyl zachycen okraj pohřebiště z důvodu zastavěných a osázených pozemků, lze zde tedy předpokládat další hroby (Čižmářová 2017, 92). Na tomto pohřebišti byly nalezeny čtyři prsteny (P 31) hrob XII, (P 32) hrob XIV, (P 33) hrob XXVII, (P 34) hrob 3/1967.

Pohřebiště Nechvalín – „Nivky“

Lokalita se nachází na jižním kraji Ždánického lesa, na severozápadním okraji vesnice Nechvalín, v blízkosti objektů tehdejšího JZD, asi 250 m vlevo od silnice směrem na Ždánice, na levém břehu Soudného potoka, na severozápadním svahu tratě „Nivky“ v nadmořské výšce 240–255 m n. m. V letech 1975–1976 okryl Z. Klanica kromě jiných sídlištních objektů a většího počtu hrobů z různých období také 19 hrobů laténských (Čižmářová 2017, 109). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 35) hrob 177.

5.5 Okres Kroměříž

V okrese Kroměříž (obr. 8) se nachází jedno pohřebiště s celkovým nálezem třech prstenů. Jedná se o pohřebiště Hulín – „U Isidorka“.

Pohřebiště Hulín – „U Isidorka“

V letech 2004–2005 proběhly v rámci výstavby dálnice D1 archeologické práce realizované AC Olomouc. Lokalita se nachází severozápadně od města Hulína na levém břehu řeky Moravy pod dnes již dostavěnou částí dálnice D1, v části křižovatky mezi Hulínem a Kroměříží. Bylo odkryto přes 800 objektů (z toho 99 hrobů) z různých období pravěku, mezi nimi i sedm laténských hrobů (Čižmářová 2017, 128). Na tomto pohřebišti byly nalezeny tři prsteny (P 36: 3) hrob 36.

5.6 Okres Vyškov

V okrese Vyškov (obr. 9) se nachází devět pohřebišť s celkovým nálezem dvaadvaceti prstenů. Jedná se o pohřebiště Dobročkovice 2 – „Trávníky“, Hoštice – „Sečné louky“, Kloboučky – „Pod Loučkami“, Lovčičky 1 – „Strážka“, Marefy – „U Lišek“, Nížkovice – „Záhumenice“, Holubice – „Dílce“, Křenovice – „Přední díl“, Slavkov u Brna – „Povětrníky“ – rozrušené hroby.

Pohřebiště Dobročkovice 2 – „Trávníky“

V obecní cihelně na pravém břehu Loučné na jižním okraji vsi byly v letech 1900 a 1901 rozrušeny tři laténské kostrové hroby, všechny v obvyklé poloze na zádech a hlavou k severu (Čižmářová 2013, 112–113). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 20).

Pohřebiště Hoštice – „Sečné louky“

V roce 2002 bylo na katastru Hoštic při předstihovém záchranném výzkumu na trase dálnice D 1 v úseku Vyškov–Mořice prozkoumáno 20 laténských kostrových hrobů. Zkoumané naleziště je situováno na protáhlém návrší mírně se svažujícím SV směrem a kopírujícím vodoteč říčky Haná, a to především v prostoru na východě ohraničeném Pruským potokem a na jihozápadě silnicí spojující obce Hoštice a Rybníček (Čižmářová 2013, 120). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 21) hrob 810.

Pohřebiště Kloboučky – „Pod Loučkami“

V roce 1971 při stavbě hospodářských budov tehdejšího JZD jižně od vesnice byly zachráněny čtyři kostrové hroby. Dva byly poměrně bohatě vybavené a náležely ženám, další, v němž byla nalezena pouze železná spona, náležel mladému muži, čtvrtý hrob byl zcela zničen stavebními pracemi. Kromě předmětů, jež podle nálezové zprávy náležejí jednotlivým celkům, je v souboru nálezů z Klobouček uložena i další nádoba, o jejíž nálezových okolnostech není nic známo, může snad pocházet ze zničeného čtvrtého hrobu (Čižmářová 2013, 128). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 22) hrob 3.

Pohřebiště Lovčičky 1 – „Strážka“

První laténské hroby na této lokalitě zjistil v roce 1956 J. Říhovský z Archeologického ústavu ČSAV Brno při sondážních pracích a následně je předal K. Ludikovskému z téže instituce. Následně bylo nalezeno 17 kostrových hrobů, podle výpovědi majitelů pozemků však již dříve byly dva hroby zničeny zemními pracemi, s určitostí zde tedy můžeme počítat s 19

hroby. Pohřebiště se rozkládalo na jižním svahu v zahradách usedlostí č. p. 242, 236, 237 v nejdříve položené části vesnice (Čižmářová 2013, 136–137). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 23) hrob 5.

Pohřebiště Marefy – „U Lišek“

Pohřebiště, na kterém prokopali M. Chleborád v listopadu roku 1927 19 latěnských hrobů, je v literatuře známé jako lokalita v trati „U Lišek“ na katastru Bučovic, avšak tento název je nesprávný. Vychází zřejmě z nepřesného pochopení Chleborádovy publikace „Galské pohřebiště u Bučovic“. Tento název později přebírali i jiní autoři, přitom M. Chleborád ve své původní publikaci doslova uvádí: „hrobiště to je v obvodu katastrálního území vsi Maref při bučovické hranici, na kraji pole p. č. 1072, patřícího rolníku z Maref č. 1 Františku Stuchlíkovi a je v rohu, jež tvoří silnice, běžící od Bučovic ke Slavkovu a silnice, jdoucí k Létonicím“ (Chleborád 1930, 4). Správný název je tedy Marefy „U Lišek“, neboť v té době byly Marefy samostatnou obcí. Na stejném pohřebišti prozkoumal v roce 1974 další latěnský hrob S. Stuchlík, jeho zveřejnění se ujal K. Ludikovský, ovšem jako lokalitu označil opět nesprávně, tentokrát Létonice. Nyní od roku 1986 jsou skutečně Marefy místní částí obce Bučovice (Čižmářová 2013, 143–145). Na tomto pohřebišti byly nalezeny prsteny (P 24) hrob 4, (P 25: 3) hrob 14, (P 26) hrob 20, (P 27) hrob 1/1974.

Pohřebiště Nížkovice – „Záhumenice“

Lokalita se nachází na návrší severozápadně od obce Nížkovice, po levé straně silnice ze Slavkova do Kyjova, na mírném svahu skloněném k východu, v nadmořské výšce kolem 290 m n. m. V letech 1907–1933 zde bylo postupně zachyceno 18 kostrových hrobů. A. Procházka prozkoumal systematicky 12 hrobů, ostatní byly porušeny při stavbě silniční odbočky z hlavní silnice do Nížkovic. Část nálezů z porušených hrobů získal A. Procházka a dále předpokládal existenci dalších hrobů na severní straně odbočky, které však byly zřejmě rozrušeny amatérskými hledači milodarů (Čižmářová 2013, 154–157). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 28) hrob 8.

Pohřebiště Holubice – „Dílce“

Latěnské pohřebiště v Holubicích patří se svými 77 prokopanými hroby a materiálem z dalších nejméně 10 rozrušených hrobů k největším nekropolím na Moravě. Lokalita se nachází ve Vyškovské bráně na návrší jihozápadně od obce Holubice v polovině mírného

svahu skloněného k východu v nadmořské výšce kolem 230 m. První hroby zde byly prozkoumány již na počátku minulého století E. Synkem. Jednalo se o pět hrobů, které prokopal a následně publikoval. Největší počet hrobů byl prozkoumán v roce 1930, avšak mnohé byly odkryty bez účasti archeologa, jelikož pohřebiště se nacházelo na pozemcích A. Černého, který se svými syny neodborně odkryl mnohé z nich. Amatérským archeologům A. Procházkovi a M. Chleborádovi se podařilo tyto hroby zdokumentovat a další odborně prokopat, a to přes zjevnou neochotu A. Černého a jeho synů, od kterých museli jimi nalezené artefakty z hrobů odkupovat. Dále se lokalitou zabývali A. Dvořáček a J. Poulík, kteří rovněž získávali artefakty a poznatky z rozrušených hrobů (Čižmářová 2009, 12–17). Na tomto pohřebišti byl nalezeny prsteny (P 2) hrob 10, (P 3) hrob 12, (P 4) hrob 13, (P 5) rozrušené hroby – sbírka J. Poulíka, (P 6) rozrušené hroby – sbírka A. Dvořáčka.

Pohřebiště Křenovice – „Přední díl“

Pohřebiště se nachází v prostoru Vyškovské brány, severovýchodně od obce Křenovice po levé straně silnice vedoucí z obce směrem na Slavkov. Je situováno asi v polovině mírného svahu skloněného k západu, v nadmořské výšce kolem 230 m. Lokalita byla zachycena v roce 1931, kdy rolník Ondřej Jetela na svém poli rozorl nehluboký kostrový hrob. O prázdninách roku 1932 prohledával místo učitel Spáčil, který po nález bronze kroužku uvědomil A. Procházku, který začal lokalitu ihned prokopávat po získání nezbytného povolení od Státního památkového úřadu. Zkušený terénní pracovník A. Procházka spolu s ochotníky na lichoběžníkové ploše 40x30 m prozkoumal 38 hrobů. Na rozdíl od problematické nekropole v Holubicích zde A. Procházka s velkou pečlivostí zachytil veškeré potřebné údaje o hrobech a jejich nálezové okolnosti (Čižmářová 2009, 23–26). Na tomto pohřebišti byl nalezeny prsteny (P 7) hrob 10, (P 8) hrob 12, (P 9) hrob 16, (P 10) hrob 26, (P 11) hrob 30.

Pohřebiště Slavkov u Brna – „Povětrníky“ (rozrušené hroby)

V letech 1899 až 1910 byly v tehdejší panské a městské cihelně, na pravé straně cesty ze Slavkova do Heršpic, při těžbě hlíny objevovány kromě hrobů náležících kultuře zvoncovitých pohárů i hroby laténské. A. Procházka a I. L. Červinka zde zachránili celkem 11 kostrových hrobů, z nich šest bylo s bojovnickou výbavou, tři ženské a ze dvou byly zachráněny pouze celé nádoby, nelze tedy o nich říci nic bližšího (Čižmářová 2013, 175–179). Na tomto pohřebišti byl nalezen prsten (P 29) z rozrušených hrobů, nelze ho konkrétně přiřadit k hrobovému celku.

5.7 Okres Znojmo

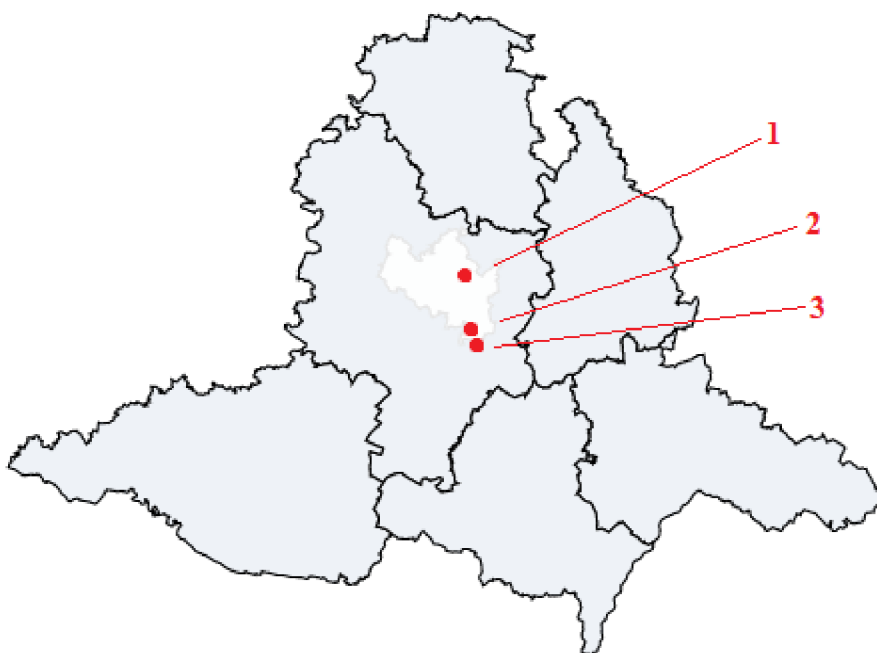
V okrese Znojmo (obr. 7) se nachází dvě pohřebiště s celkovým nálezem dvou prstenů. Jedná se o pohřebiště Dolní Dubňany – „Díly za křížem“. Na pohřebišti Moravský Krumlov – „U cukrovaru“; uvádí I. L. Červinka kromě jiných artefaktů také nálezy plochých prstenů, počet neznámý, nyní nezvěstné (Čižmářová 2020, 231).

Pohřebiště Dolní Dubňany – „Díly za křížem“

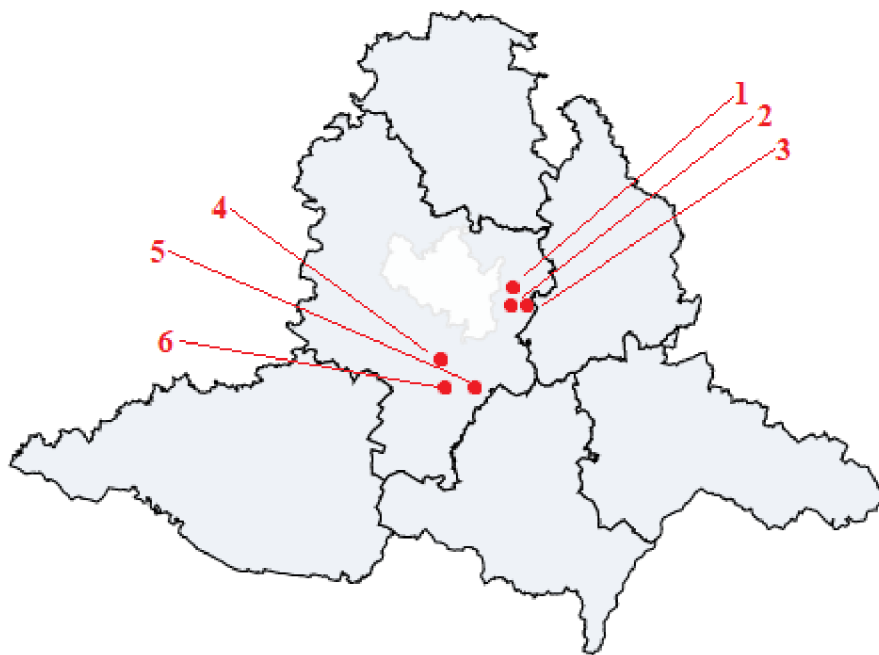
V roce 1934 při rozšiřování silnice k Jamolicím vykopali na parcele 5230 S. Tručka, řídící učitel školy v Dolních Dubňanech, a J. Kaufmann tři laténské kostrové hroby (Čižmářová 2020, 219). Na tomto pohřebišti byly nalezeny dva prsteny (P 50) hrob 1, (P 51) hrob 2.

Pohřebiště Moravský Krumlov – „U cukrovaru“

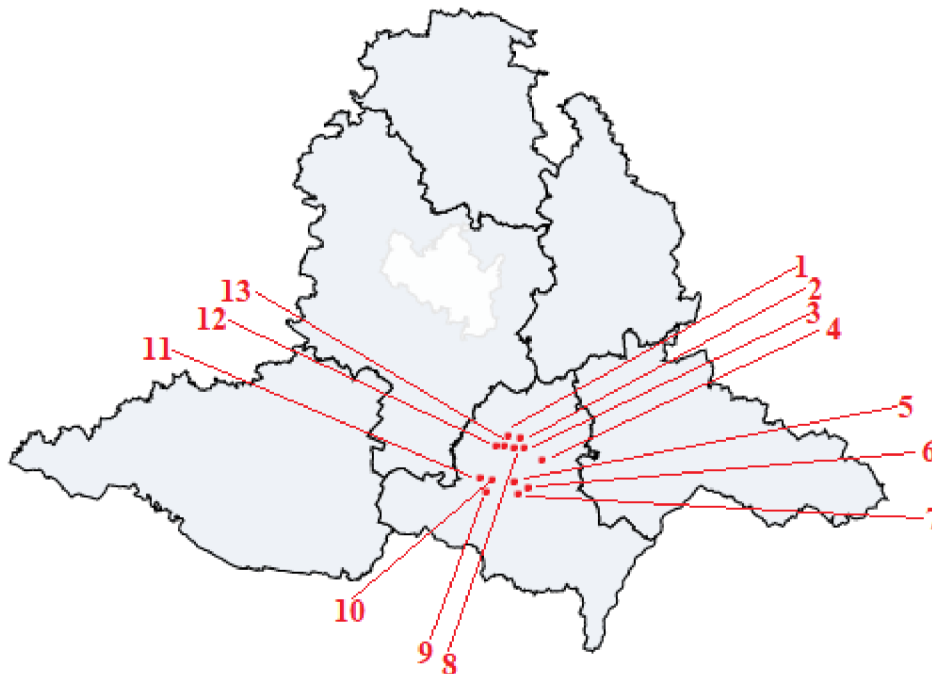
V prostoru cukrovaru, tiskárny a cihelny bylo mezi lety 1885–1931 rozrušeno větší množství laténských hrobů. Byly rovněž nalezeny ploché prsteny, jejich počet je však neznámý, stejně tak místo jejich uložení, v současné době již nezvěstné (Čižmářová 2020, 231).

Obr. 3. Mapa Jihomoravského kraje s vynesnými lokalitami okresu Brno-město: 1 Brno-Maloměřice (P 1) hrob 42; 2 Brno-Chrlice 1 – „Přední roviny“ (P 12) hrob 7; 3 Brno-Chrlice 2 – „Kopce“ (P 13). Zdroj: www.kurzy.cz

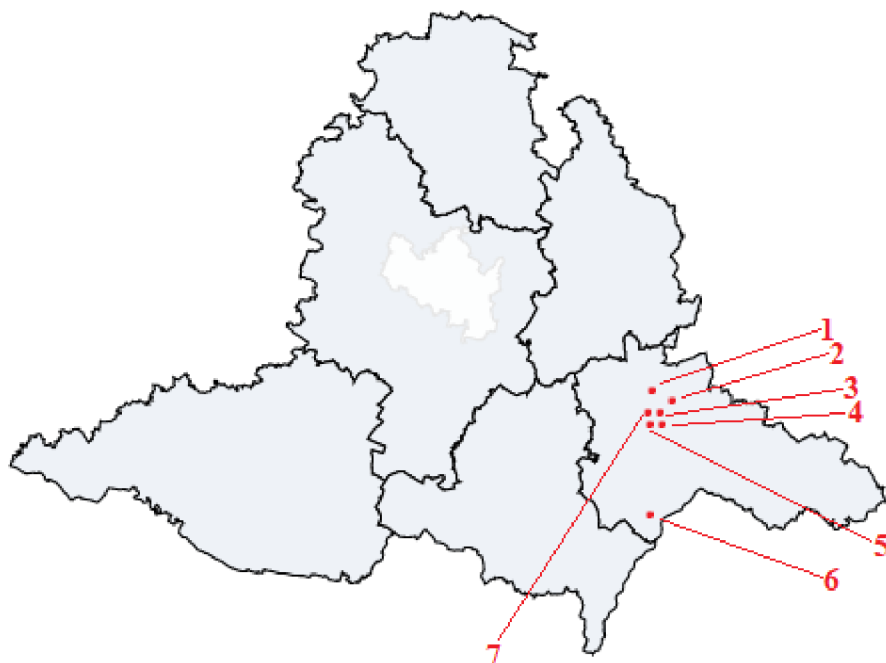

Obr. 4. Mapa Jihomoravského kraje s vynesnými lokalitami okresu Brno-venkov: 1 Sivice (P 16); 2 Ponětovice (P 15) hrob 32; 3 Blažovice (P 19); 4 Tikovice (P 18); 5 Blučina 3 – „Konopné zahrádky“ (P 14: 5) hrob 20; 6 Sobotovice (P 17: 3). Zdroj: www.kurzy.cz

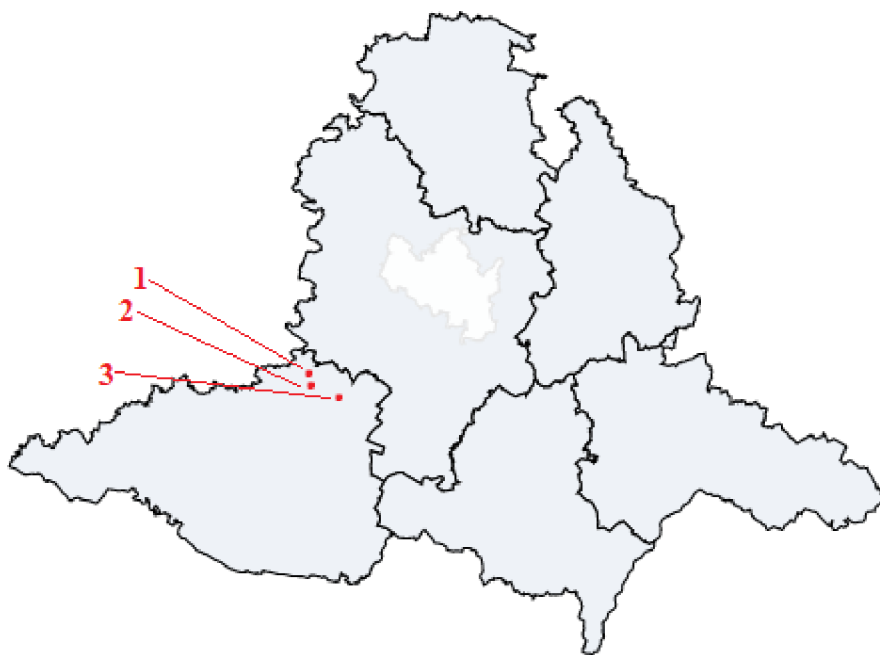

Obr. 5. Mapa Jihomoravského kraje s vynesnými lokalitami okresu Břeclav: 1 2 3 8 12 13 Hustopeče 2 – „Šibenky“ 1 (P 37: 2) hrob 815; 2 (P 38) hrob 827; 3 (P 39) hrob 828; 8 (P 40) hrob 839; 12 (P 41) hrob 840A; 13 (P 42: 2) hrob 846; 4 Velké Hostěrádky – „Hoštinky“

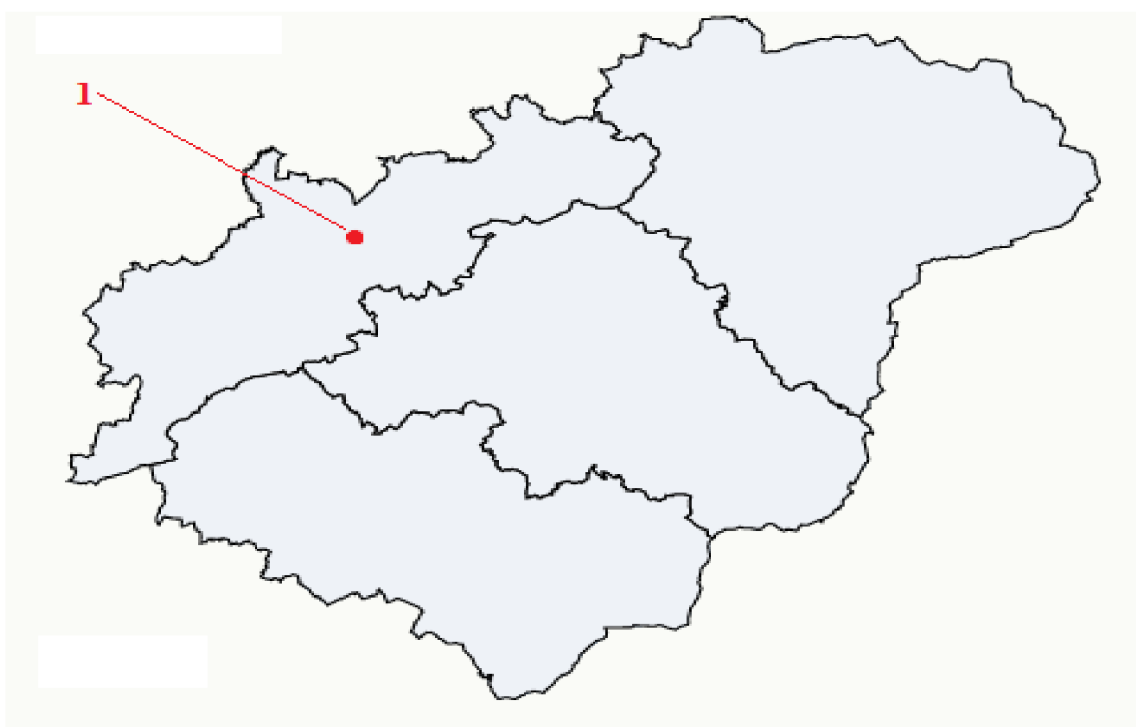
(P 48); 5 Zaječí – „Štěrkovna“ („Babeschhölzel“) (P 49) hrob 10; 6 Rakvice 2 – „Pod Zaječím“ (P 47) hrob z roku 1983; 7 Přítluky – „Obecní pastviny“ („Panvastr“) (P 46) v žárovém hrobu z roku 1953; 9 Pavlov 1 – „Dolní pole I“ (P 43) hrob 48; 10 11 Pavlov 2 – „Horní pole I“ 10 (P 44) hrob 521; 11 (P 45) hrob 572. Zdroj: www.kurzy.cz

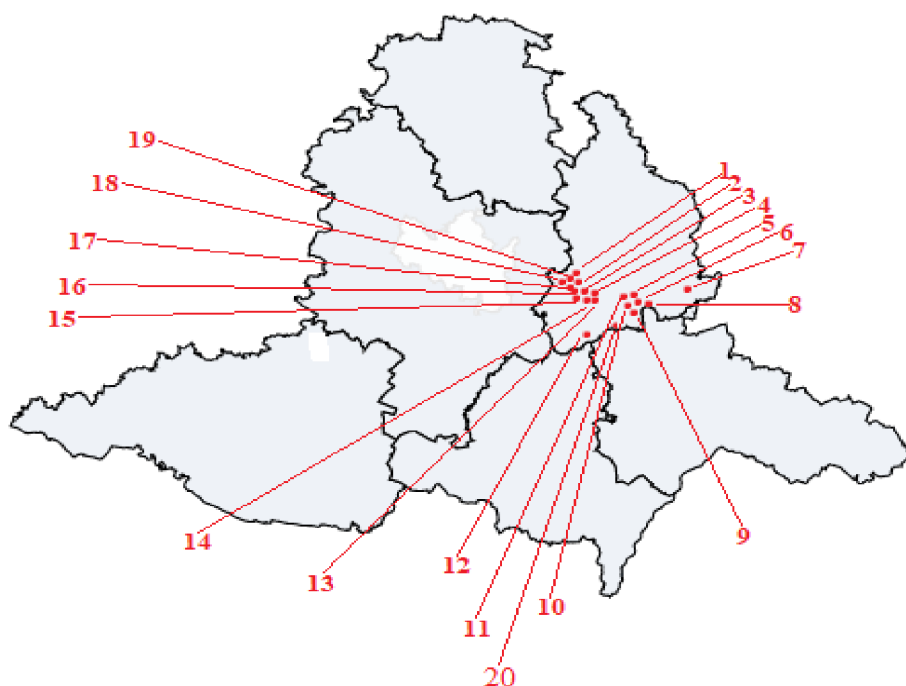
Obr. 6. Mapa Jihomoravského kraje s vynesnými lokalitami okresu Hodonín: 1 Nechvalín – „Nivky“ (P 35) hrob 177; 2 Kyjov 1 – „Ráj“ (P 29); 3 4 5 7 Místřín, obec Svatobořice-Místřín – „Trávníky za kostelem“ 3 (P 31) hrob XII; 4 (P 32) hrob XIV; 5 (P 33) hrob XXVII; 7 (P 34) hrob 3/1967; 6 Mikulčice 1 – „Pískovna“ (P 30) hrob 2/1924. Zdroj: www.kurzy.cz

Obr. 7. Mapa Jihomoravského kraje s vynesnými lokalitami okresu Znojmo: 1 2 Dolní Dubňany – „Díly za křížem“ 1 (P 50) hrob 1; 2 (P 51) hrob 2; 3 Moravský Krumlov – „U cukrovaru“ (neznámé množství). Zdroj: www.kurzy.cz

Obr. 8. Mapa Zlínského kraje s vynesnými lokalitami okresu Kroměříž: 1 Hulín – „U Isidorka“ (P 36: 3) hrob 36. Zdroj: www.kurzy.cz

Obr. 9. Mapa Jihomoravského kraje s vynesnými lokalitami okresu Vyškov: 8 Dobročkovice 2 – „Trávníky“ (P 20); 7 Hoštice – „Sečné louky“ (P 21) hrob 810; 9 Kloboučky – „Pod Loučkami“ (P 22) hrob 3; 12 Lovčičky 1 – „Strážka“ (P 23) hrob 5; 5 6 10 11 Marefy – „U Lišek“ 5 (P 24) hrob 4; 6 (P 25: 3) hrob 14; 10 (P 26) hrob 20; 11 (P 27) hrob 1/1974; 20 Nížkovice – „Záhumenice“ (P 28) hrob 8; 1 2 17 18 19 Holubice – „Dílce“ 1 (P 2) hrob 10; 2 (P 3) hrob 12; 17 (P 4) hrob 13; 18 (P 5) rozrušené hroby – sbírka J. Poulíka; 19 (P 6) rozrušené hroby – sbírka A. Dvořáčka; 3 4 14 15 16 Křenovice – „Přední díl“ 3 (P 7) hrob 10; 4 (P 8) hrob 12; 14 (P 9) hrob 16; 15 (P 10) hrob 26; 16 (P 11) hrob 30; 13 Slavkov u Brna – „Povětrníky“ P (29). Zdroj: www.kurzy.cz

6 Typologie a prstenů

Na úvod zde musím uvést, že od počátku bádání v této problematice jsem v popisech nálezových kontextů nacházel značný nesoulad v typologii jednotlivých prstenů. Ty se vyskytují v různých formách/tvarech a podobách po celý pravěk a jejich četné nálezy potvrzují značnou oblíbenost. Je možné se setkat s různou typologií. Je zřejmé, že tato situace vznikla již na počátku bádání na laténských lokalitách, jelikož neexistovaly a teprve vznikaly typologie pro jednotlivé nalézané artefakty, včetně typologie prstenu a kruhového šperku. Ve starších nálezových zprávách je třeba někdy opravdu důsledně pátrat, jelikož prsten se mnohdy skrývá za různými „bronzovými kruhy“. Většinou není k dispozici fotografická ani kresebná dokumentace, a pokud také chybí bližší popis, jako je například průměr nebo jiné

měřítka „bronzového kruhu“, je pak určení artefaktu prakticky nemožné. Některé typologické názvy jsou dle mého názoru nesprávné a čistě hypotetické. Například se jedná o označení „snubní“, kdy s jistotou není možné říci, že „masivní bronzový snubní prsten“ byl skutečně zemřelému „snubním“.

Moji prvotní myšlenkou bylo použít sestavenou typologii laténských prstenů některého autora, který se touto problematikou již zabýval dříve. Avšak jak jsem již uváděl výše, konkrétně prsteny z laténských pohřebišť na Moravě se doposud nezabýval nikdo. Bylo tedy zcela zásadní v rámci této práce vypracovat typologii moravských prstenů na základě jejich studia v depozitářích muzeí a rovněž dostupných kresebných dokumentací. Mnou vypracovaná typologie prstenů pohlíží na tyto aspekty:

- Prsteny dle materiálu, z kterého byly vyrobeny
- Prsteny dle výrobní techniky
- Prsteny dle základní typologické řady
- Prsteny dle podrobné specifikace jednotlivých typů
- Prsteny dle profilu kroužku

Prsten dle materiálu:

- Au – Zlatý
- Ag – Stříbrný
- Br – Bronzový
- Fe – Železný

Prsten dle výrobní techniky:

- A – Litý
- B – Kovaný, tepaný

Prsten dle základní typologické řady:

- Páskový
- Drátěný
- Sedlovitý

Prsten dle výsledovaných typových specifikací:

- 10 – Uzavřený, š. těla do 6 mm
- 11 – Uzavřený, š. těla nad 6 mm
- 12 – Uzavřený, spojený nýty
- 13 – Uzavřený, drátěný, Ø drátu do 1,5 mm
- 14 – Uzavřený, drátěný, Ø drátu, (tyčinky) nad 1,5 mm
- 15 – Uzavřený, drátěný, vlnkovitě prohýbaný
- 16 – Štítkovitý
- 17 – Uzavřený, plasticky zdobený
- 20 – Otevřený, různé profily
- 21 – Otevřený, s přeloženými konci
- 30 – Spirálovitý, drátěný, Ø drátu do 1,5mm
- 31 – Spirálovitý, drátěný, Ø drátu, (tyčinky) nad 1,5mm
- 40 – Sedlovitý
- Bez popisu, neznámý (neurčeno)

Prsten dle profilu kroužku:

- a. okrouhlý, b. oválný, c. plankonvexní, d. bikonvexní, e. konvexní, f. trojúhelníkový, g. čtvercový, h. obdélníkový, i. kosočtverečný, j. kosodélný, k. jednostranně prožlabený, l. oboustranně prožlabený, m. obdélníkový jednostranně konvexní, n. obdélníkový oboustranně konvexní, p. obdélníkový jednostranně konkávní, r. obdélníkový s konvexními boky (Sklenář 1992, 62)

Příklad použití znázorněné typologie prstenu:

- (P 1) Br A10c
- (P 1) – Pořadové číslo prstenu v katalogu práce
- Br – Materiál, z kterého byl prsten vyroben
- A – Výrobní technika prstenu
- 10 – Skupina prstenu
- c – Profil prstenu

6.1 Prsteny dle materiálu

Prsteny nalezené na moravských kostrových pohřebištích období LT B – LT C1, které jsou předmětem této práce, byly z celkově 64 nalezených prstenů v největším počtu vyrobeny z bronzu (48 ks), dále železa (12 ks), zlata (1 ks) a stříbra (1 ks) (obr. 10, 11; tab. 1), u dvou prstenů nebylo možné materiál určit, jelikož byly bez popisu a jsou nyní nezvěstné. Co se tedy týče použitého materiálu, jsou tyto prsteny zastoupeny všemi známými a běžně používanými kovy doby latéské, kterými bylo zlato, stříbro, železo a bronz v poměru 1:1:12:48. Zde je potřeba se zamyslet, co tato statistika znamená. Může ukazovat, že bronz byl v této oblasti oblíbeným kovem a jeho používání podléhalo běžným zvyklostem u zdejší latéské populace a bylo zřejmě tradiční, avšak důvody této situace je nutno rovněž hledat v ekonomicko – sociální úrovni.

6.1.1 Zlato, stříbro

V průběhu mladší doby latéské a následně starší doby latéské, nejpozději od fáze LT B2, se do původně silně sociálně stratifikované středolatéské společnosti (Podborský et al. 1993, 317) dostává nový fenomén, kterým jsou mince, zlato a do té doby méně často využívané stříbro se podílí na jejich masové distribuci. Zlato a stříbro bylo vždy ukazatelem společenské úrovně, zejména zlato bylo prestižním kovem a před nástupem mincí ho využívaly zřejmě rovněž časně latéské elity k prezentaci svého statusu pomocí šperku. Ve středním latěnu je ovšem výroba šperku z drahých kovů sporadická a je využíváno v širokém měřítku k výrobě již zmíněných mincí a šperk z drahého kovu je doménou výjimečného typu elit (Danielisová–Mangel 2014, 44). Je odhadováno, že 98 % zpracovaného zlata na našem území v období doby železné bylo využito v mincovnictví (Waldhauser 1997, 222). Jestliže v období stupňů LT – BC je výskyt nemincovních artefaktů v českých zemích a na Moravě minimální, podobná situace platí pro oblast Dolního Rakouska a jihozápadního Slovenska. Od fáze LT C1 byly v Čechách a na Moravě mince ze zlata a stříbra v bimetalických systémech raženy intenzivně a pravidelně, latéské komunity byly zřejmě schopny zajistit potřebné suroviny ve velkém množství, ať už z místních zdrojů či importu. Ani v tomto období latěnu však nebyly zmiňované drahé kovy používány k masové výrobě šperků a výskyt v kostrových hrobech fáze LT B až C1 je pouze ojedinělý. To ovšem nemusí být důkazem jejich neexistence, mince se v hrobových kontextech vyskytují rovněž výjimečně, a přitom byly latéskou společností užívány běžně. Je tedy hypoteticky možné, že šperky z drahého kovu byly v živé kultuře rovněž užívány ve velké míře, pouze byly z nějakého důvodu vyloučeny z pohřebních praktik (Militký 2019, 24–25). Co se týče využívání místních zdrojů, je předpoklad, že zlato bylo získáváno rýžováním

z vodních náplavů zlatonosných řek, doklady těchto exploatačních lokálních míst jsou však velmi špatně na našem území doložitelné, u stříbra prakticky nejsou žádné, jeho podpovrchová těžba je u nás doložena až v raném středověku. V předoppidální období bylo tedy stříbro využito primárně k výrobě mincí a nepatřilo k obvyklým drahým kovům užívaným Kelty k výrobě předmětů, jejich počet v Čechách nepřevyšuje desítku a nejčastěji jsou to právě prsteny (Waldhauser 1999, 177–178). V Čechách mohla být část produkce zlata pokryta rýžováním z místních zdrojů. Stejnou produkci zlata však můžeme předpokládat rovněž na Moravě (zlatá a stříbrná ruda se vyskytuje v severní části Moravy v pohoří Jeseníky, na Uničovsku je např. zlatonosná řeka Oskava), do moravského prostředí se však drahé kovy distribuovaly zřejmě většinou z importu. Konkrétně stříbro mohlo pocházet z východokeltských oblastí a masově produkované tetradrachmy Filipa II. Makedonského (jeden exemplář známe z Němčic nad Hanou) mohly sloužit jako zdroj stříbra k mincovní výrobě v rámci celé střední Evropy (Militký 2019, 322–324). Doklady podpovrchové těžby drahých kovů u nás dosud nejsou známy, tento způsob získávání zlata je doložen například z Francie, kde byly nalezeny štoly desítky metrů dlouhé a díky jejich zachované výdřevě bylo možné dendrochronologickou metodou dataci do období laténu jednoznačně potvrdit (Waldhauser 1999, 177). Je tedy zřejmé, že k pokrytí potřeb zlata a stříbra na ražbu mincí v Čechách, a hlavně na Moravě byl import zásadní. To by mohlo znamenat, že malé zastoupení některých nenahraditelných a vysoce ceněných surovin mohlo poskytovat vybraným komunitám výraznou společenskou prestiž (Neustupný 1995, 643). Vzhledem k primárnímu využití zlata a stříbra v mincovnictví tedy nabývají značného významu při výrobě kruhového šperku a spon další kovy, jako je bronz a železo. Četnost výskytu bronzových a železných artefaktů jako součásti pohřební výbavy v období plochých laténských pohřebišť nám dokazuje jejich důležitost a oblibu v laténské společnosti.

6.1.2 Slitiny bronzu

Bronz je slitina mědi a cínu, ale také mnohdy arzenu a olova. Otázka vzniku této slitiny je stále předmětem bádání. Odborníci se však přiklánějí k názoru, že ke vzniku došlo náhodně, kdy se do měděné rudy dostaly částičky kassiteritu (cínu). Měděné předměty s obsahem cínu se začaly vyskytovat v civilizacích jihozápadní Asie již od 4. tisíciletí př. n. l. Obsah cínu byl ve slitině zpočátku malý 2–4 %. Postupně se zvyšoval na 4–14 % cínu. Z počátku se slitina záměrně neredukovala, dózovaný bronz se objevuje na Předním východě v 1. pol. 3 tisíciletí př. n. l. s obsahem cínu 6–10 %. První zpracovatelé a kováři přicházeli na to, že slitina s 0,5 % cínu zvýší tvrdost čtyřikrát, do 5 % cínu se zvýší tvrdost až na šestinásobek a že surovina tohoto složení je kovatelna za studena. Množství cínu nad 6 % dále zvyšuje tvrdost materiálu, ale

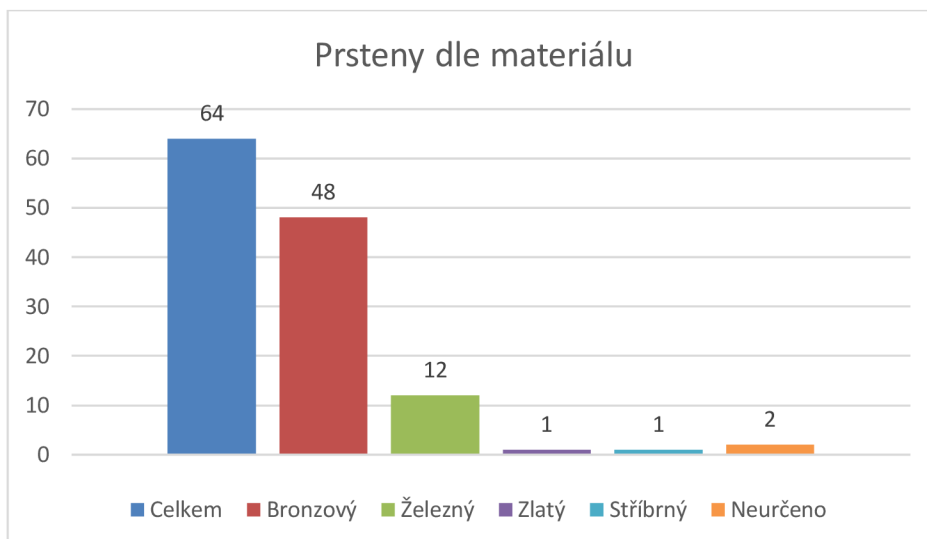
úprava a kování je možné jen po zahřátí hmoty. V Čechách a na Moravě stejně jako v celé střední Evropě dochází k legování mědi cínem koncem 2. tisíciletí př. n. l., u nás především v mladší únětické kultuře, avšak množství cínu značně kolísá, od nulových hodnot až po 13–14 % (Pleiner – Rybová et al. 1978, 356). Je pravděpodobné, že místní zpracovatelé slitinu sami nelegovali, a že zpracovávali již upravenou slitinu v podobě hřiven a žeber, které se k nám distribuovaly v rámci obchodu z alpských oblastí, dále Slovenska a Sedmihradska (Pleiner – Rybová et al. 1978, 357). V mladší fázi LT B2 dochází k významné technologické změně u této slitiny, kdy bronzové výrobky obsahují větší množství olova než artefakty vyráběné na našem území v předchozích obdobích, což by mohlo naznačovat zvýšenou orientaci na Karpatskou kotlinu (Venclová et al. 2008, 90). Spotřeba bronzové slitiny byla zřejmě značná. Jak uvádí např. J. Waldhauser, podle hrubého odhadu v rámci deseti pohřbů bylo ve formě šperků do země uloženo kolem 1,1 kg mědi, což by představovalo na sto tisíc obyvatel laténských Čech celkem více než deset tun mědi, v potaz nejsou zahrnuty depoty, předměty ze sídlišť, ztrátové a odložené, nebo které s nositeli opustily území Čech (Waldhauser 1999, 176).

6.1.3 Železo

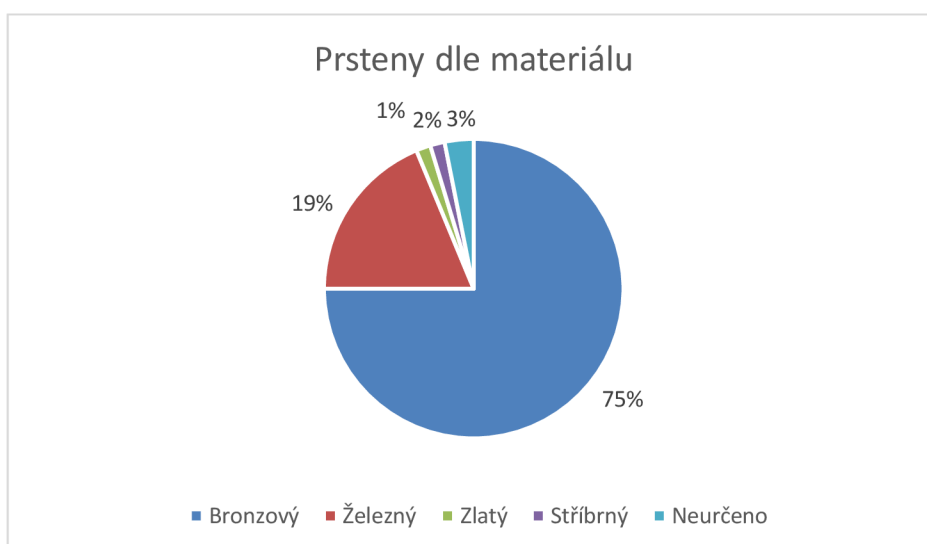
Železo, stejně jako jeho technologie výroby a zpracování, bylo pravděpodobně objeveno na Předním východě již ve 3. tisíciletí př. n. l. a první předměty byly vyrobeny z meteorického materiálu. Častější výskyt předmětů ze železa registrujeme až v polovině 2. tisíciletí př. n. l. v chetitské oblasti (Pleiner – Rybová et al. 1978, 555). Poté se znalost výroby železa šíří po syrsko-palestinské oblasti, a dále do řeckého světa. Na naše území se první železné předměty dostávají v 8. století př. n. l. z jihu z Řecka přes Makedonii a Balkán a snad také z východu přes Slovensko, kimmerijskou cestou ze severopontické oblasti. Ve starší době železné stupně Ha C až Ha D u nás narůstá počet artefaktů vyrobených ze železa, od stupně Ha C již představují železné předměty běžnou součást hrobové výbavy (Pleiner – Rybová et al. 1978, 556). Důkazy hutnické výroby nejsou doposud jednoznačné, buď byly železné artefakty nadále dováženy, nebo ji lze tedy předpokládat (Pleiner 2000, 26–28). Jestliže na konci doby halštatské a na počátku doby laténské vešlo železo do užívání jako nový technický kov v dosud omezené míře, pak v dalším průběhu doby laténské můžeme sledovat zřetelný kvantitativní nárůst železářské výroby (Pleiner – Rybová et al. 1978, 601). Ovšem stejně jako v době halštatské, je zpracování železa jen velmi obtížně doložitelné a datování některých dílen do doby laténské je v současnosti zpochybňováno, jelikož chybí konkrétní doklady k absolutnímu datování, například železářských pecí či strusek (Venclová et al. 2008, 70). Z hnědele nebo krevele a jejich vytríděných částic se získalo menší množství použitelného železa v těstovitém, houbovitém stavu. Předpokládá se, že se nejprve používalo malých otevřených výhní, které

byly opatřené měchem k dmýchání. I takto jednoduché zařízení bylo schopné uvést v sázku dřevěného uhlí a rudy na teploty až 1 300 °C. Získaný kus železa měl velmi nestejnoroďé složení, co se týče obsahu uhlíku. Měkké kujné části v něm přecházely v části s vyšším obsahem uhlíku, které měly ráz ocele (Pleiner – Rybová et al. 1978, 557). Vzniklá struska se odstraňovala vícenásobným ohřevem a prokováváním, což způsobovalo ztráty kovu. Po překování do prutů a tyčí se získaný materiál tvářel za tepla. Kováři postupně docházeli také k poznání, že zahřívání v redukčním prostředí vede ke zvýšení tvrdosti a tento cementační (nauhličovací) proces byl postupně hojně využíván. Skutečnými mistry ve zpracování železa byli Skytové, a jelikož jejich výboje zasáhly také naše území, nacházíme zde jejich zbraně. Dokázali vyrobit ocel s vysokým i malým obsahem uhlíku, který ovlivňuje tvrdost a tažnost výrobku (Smirnov 1980, 124).

Podle zastoupení bronzových artefaktů v hrobové výbavě plochých laténských pohřebišť je zřejmá dominantnost této slitiny. Ta se však mohla měnit podle ekonomické situace ve společnosti a bohatství vládnoucích elit v různých regionech. V období LT B2 a především LT C1 lze již na pohřebišťích pozorovat pozvolný nárůst zastoupení železných artefaktů, hlavně u šperků, a zvláště pak spon (Venclová et al. 2008, 104). Podle statistiky spon z pohřebišťe Radovesice I, je například v subfázi LT B1b v hrobech o 50 % více spon bronzových než železných, v subfázi LT B2b je však vzájemný poměr zcela opačný (Waldhauser 1999, 163). Moravská pohřebišťe doby laténské, kde je jako součást hrobové výbavy prsten, vykazují přibližně vyrovnanou statistiku v používání bronzových a železných spon (obr. 36, tab. 1). Podle materiálového složení a statistiky všech prstenů nalezených v Karpatské kotlině je prokázáno, že byl v průběhu LT B2 a po většinu LT B2b-C1 poměr mezi prsteny vyrobenými ze zlata, stříbra a bronzu zhruba 1:2:4. Tento stav naznačuje, že zde spíše docházelo k volné distribuci a oběh drahých kovů nebyl nijak restriktivně kontrolován na rozdíl od jiných elitářských komunit (Rustoiu 2016, 362). Na moravských nekropolích je situace ovšem v tomto období rozdílná, poměr prstenů z drahých kovů je 1:1:48 (obr. 10, 11; tab. 1) a důležité komodity, jak už jsem zmiňoval výše, zde mohly naopak být pod sférou vlivu vládnoucích elit.

Obr. 10. Graf s prsteny dle materiálu.

Obr. 11. Procentuální graf s prsteny dle materiálu.

6.2 Prsteny dle výrobní techniky

Prsteny nalezené na moravských kostrových pohřebištích období LT B – LT C1, které jsou předmětem této práce, jsem rozdělil na základě jejich studia v muzeích do dvou základních skupin:

- A – Lité
- B – Kované, tepané

Tyto dvě základní skupiny rozlišují výrobní techniku, jakým způsobem a postupem byly prsteny latenským řemeslníkem vytvořeny (tab. 12). V době bronzové a mladší době železné kováři běžně využívali výhně, dmýchadla, kovadliny, kladiva a kleště nutné k výrobě předmětů. Ty byly odlévány do forem (kadlubů), které byly z různých materiálů, jako hlína a jednozrnný pískovec, který patří mezi formy trvalé, avšak s náročnou přípravou. Forma z hlíny se používala s oblibou na čepele mečů, kdy byl pozitiv vyroben například ze dřeva, a kterým se do hlíny vytlačovaly dutiny negativů. Tento způsob výroby však umožnil pouze 2–5 odlitků. Rovněž se používaly kokily, které byly zhotovovány ze dvou a více dílů, a pokud byly vyrobeny z bronzu, bylo možné v nich provést i 50 odlitků. K dalším technikám výroby patřilo i lití na hliněné jádro a do ztracené formy pomocí vosku. Často se používal takzvaný bronzový přeliv, kterým se spojovaly dva kovové díly, třeba i různého složení a sloužil rovněž k opravám zlomených předmětů. Aby se předcházelo lámavosti, byly výrobky žihány (Pleiner – Rybová et al. 1978, 649–650). Výrobky se dále upravovaly kovááním, pilováním, ražením a pěchováním, významu nabývá kovotepectví. Pro tvorbu šperků se používaly různé techniky, jako výzdoba se uplatnila technika rytí, granulace, vytlačování či filigránu (Venclová et al. 2008, 73–74). Postupné zvládnutí těchto technologií umožnilo ve velké míře výrobu zbraní, pracovního náčiní, šperků, nádob, ozdob.

6.2.1 Skupina s litými prsteny A

V této skupině jsou prsteny vyrobeny výhradně ze zlata, stříbra a bronzu. Železo zde není zastoupeno, protože neumožňuje tuto metodu při výrobě drobných šperků. Výrobní postup byl dle mého názoru zřejmě takový, že si řemeslník připravil:

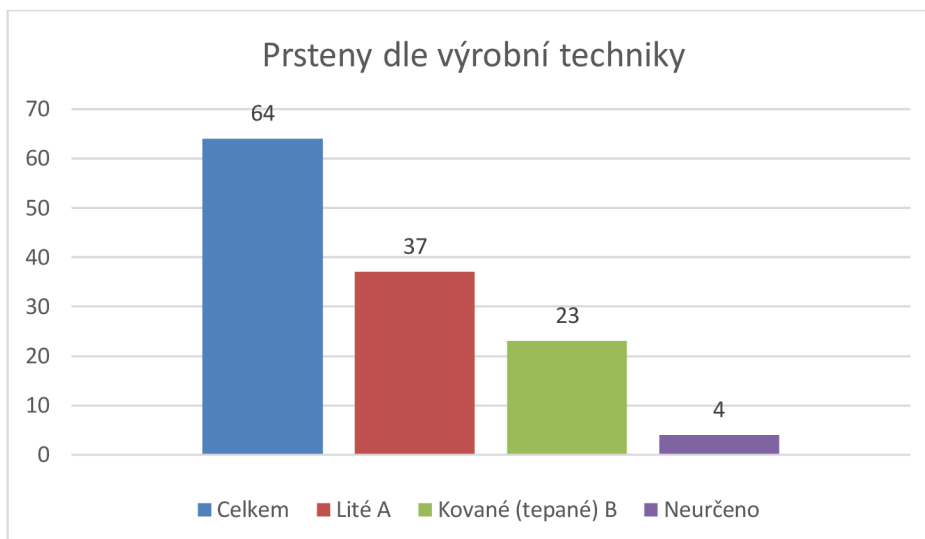
- formu (kadlub) např. z hlíny či kamene
- kokilu (dvou nebo vícedílnou) např. z hlíny, kamene, kovu
- hliněné jádro, do kterého byl vložen pozitiv z vosku (lití do ztracené formy)

Do takto připravených forem byl vléván kov, který byl roztaven v hliněném tyglíku. Po ztuhnutí kovu ve formě byly prsteny (výhradně uzavřené) dále upravovány broušením, pilováním a případně zdobený rytou výzdobou. Touto metodou vznikaly rovněž polotovary, kdy si řemeslník odlil drát, tyčinku, pásek různého profilu, z kterých byly následně vyráběny prsteny kovářskými postupy (B – prsteny kované, tepané). Tyto prsteny byly většinou neuzavřené ve spoustě variant, ovšem mohly být v menší míře také uzavřené, kdy byly konce spojovány nýty, u prstenů z drátu a tyčinky byly konce spojovány přelivem (spojení konců přelivem jsem však u prstenů v předkládaném souboru nezaznamenal).

6.2.2 Skupina s kovanými, (tepanými) prsteny B

V této skupině jsou prsteny vyrobeny ze zlata, stříbra, bronzu a železa. Výrobní postup byl dle mého názoru zřejmě takový, že si řemeslník připravil polotovar k dalšímu zpracování:

- Ze zlata, stříbra a bronzu byl způsobem lití ve formě (z různých materiálů) vytvořen polotovar, kterým mohl být drát, tyčinka, pásek různého profilu. Tento polotovar byl dále upravován broušením, pilováním a případně zdoben rytou výzdobou. Z drátu a tyčinky byly vyráběny neuzavřené prsteny spirálovité, štitkovité, z tyčinky navíc prsteny neuzavřené s konci přiloženými k sobě nebo přeloženými přes sebe. Z pásku byly vyráběny neuzavřené prsteny s konci přiloženými k sobě nebo přeloženými přes sebe, uzavřené prsteny spojované nýty nebo přelivem. Tyto prsteny byly v prvotní fázi jako polotovar vyráběny litou metodou (jiné zpracování v latěnu nebylo možné, slitina bronzů se pro svou křehkost nedá skovávat jako železo), další výrobní postup byl však již kovářskými technikami.
- Z vytaveného železa (železářské houby) bylo železo dále skovááno do polotovarů v podobě hřiven, ingotů, tyčí (Venclová et al. 2008, 71). Z těchto polotovarů byl kovářskými postupy vykován drát, tyčinka, pásek a dále kováři a řemeslníky vyráběny prsteny z drátu a tyčinky neuzavřené spirálovité, štitkovité, z tyčinky navíc prsteny neuzavřené s konci přiloženými k sobě nebo přeloženými přes sebe. Z pásku byly vyráběny neuzavřené prsteny s konci přiloženými k sobě nebo přeloženými přes sebe a uzavřené prsteny spojované nýty. Dále lze předpokládat možnou výrobu uzavřených prstenů z železné tyče, kdy byla její část odseknuta sekáčem nebo pomocí utinky a pomocí kruhového průbojníku byl vytvořen kroužek, který se dal upravovat do různých tvarů a profilů s možností výzdoby.

Obr. 12. Graf s prsteny dle výrobní techniky.

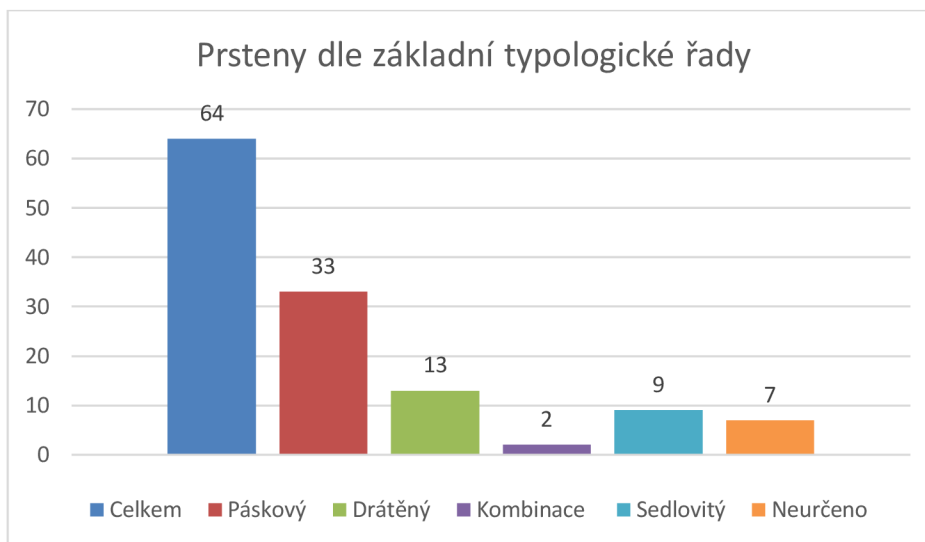
6.3 Prsten dle základní typologické řady

Do této typologické řady jsem zařadil základní čtyři typy prstenů, které byly nalezené na moravských kostrových pohřebištích období LT B – LT C1:

- Páskový
- Drátěný (z tyčinky)
- Kombinace (pásku a drátu, tyčinky)
- Sedlovitý (z tyčinky, drátu, úzkého pásku)
- Bez popisu, neznámý (neurčeno)

Z celkově 64 nalezených prstenů bylo 33 ve formě pásku, 13 ve formě drátu (tyčinky) 9 sedlovitého tvaru, 2 v kombinaci pásku a drátu, 7 neurčeno, bez popisu (obr. 13).

Tato typologická řada charakterizuje základní tvar těla prstenu ve formě pásku nebo drátu (tyčinky). Dále jsem zde zařadil sedlovité prsteny, které se svým tvarem těla zřetelně odlišují od ostatních prstenů. Tato typologická řada je pouze obecná a není zahrnuta v mnou vypracované typologii prstenů, která se konkrétně zabývá všemi jednotlivými specifikacemi prstenů včetně těchto typů podrobněji a je pouze pomůckou k celkové typologii sledovaných prstenů. Jak je vidno, prsteny ve formě pásku převažují nad drátěnými (z tyčinky) v poměru 3:1, ovšem v případě nové kalkulace, kdy započítáme k drátěným prstenům také sedlovité, které jsou v naší statistice rovněž drátěné, změní se poměr páskových a drátěných prstenů na 3:2.

Obr. 13. Graf se základní typologickou řadou prstenů z moravských pohřebišť.

6.4 Prsteny dle výsledovaných typových specifikací

Ozdoby mužského a ženského kroje, jako byly spony a kruhový šperk včetně prstenů, byl vyráběn ve specializovaných dílnách z různých kovů a pomocí množství výrobních technik. Již ve stupni LT A známe v Čechách a na Moravě doklady kovolitecké výroby především z nížinných sídlišť, což by mohlo svědčit o rozptýlené výrobě a o krátkodobém působení putujících kovolitců. V období starší a střední doby laténské, LT B1 – C1 vznikají sídelní aglomerace a emporia, ve fázi LT C2 pak hrazené a nehrazené výšinné areály (menší hrazená castella a silně opevněná hradiště oppida), kde se soustřeďuje rozmanitá specializovaná výroba, včetně kovolitecké (Venclová et al. 2008, 30). Tato centra obchodu a řemeslné činnosti ležela na trasách nebo v blízkosti významných obchodních cest, měla nadregionální význam (Venclová et al. 2008, 45–46) a vznikala na základě domácího vývoje a zároveň spolupůsobením exogenních idejí. Progresivní ekonomikou dochází k výrobní specializaci celých komunit a jejich skupin, které jsou schopny z lokálních zdrojů produkovat výrobky regionálního i nadregionálního významu (Venclová et al. 2008, 141). Specializovaná řemesla včetně kovolitectví, kovářství a šperkařství byla zřejmě schopna pokrýt potřeby vlastní komunity a prostřednictvím směny byly výrobky distribuovány dalším spotřebitelům. Existenci takovýchto dílen dokládají stylistické rozborů šperků, které takto dokládají jejich působení minimálně 10–40 km s kapacitou stovek až tisíců vyrobených artefaktů (Venclová et al. 2008, 75). Status výrobce (šperkaře) souvisel se stupněm jejich specializace. Řemeslníci (závislí) pracující pro elitu přímo na jejich sídlech dosahovali zřejmě vysokého stupně specializace. Prosperující komunita byla schopna tyto závislé řemeslníky uživit a jejich výrobky dosahovaly

vysoké úrovni, jelikož se tito výrobci mohli věnovat pouze své profesi a tu dále prohlubovat. Řemeslníci z venkovských osad (nezavislí) museli část své kapacity věnovat i jiným činnostem a jejich šperkařská produkce mohla být méně specializovaná (Venclová et al. 2008, 139–140). Produkty vyrobené těmito příležitostnými řemeslníky byly schopny uspokojit místní poptávku, ale nemohly konkurovat produkci závislých řemeslníků z oppid, co se týče kvality a kvantity (Drda–Rybová 1998, 171). Je zřejmé, že řemeslná výroba a obchod byly významným prvkem života Keltů (Danielsová–Hlava 2009, 32–33).

Je zřejmé, že spolu s objevem kovů byly od samého počátku vyvíjeny a prohlubovány znalosti v používání kovářských a výzdobných technik. Základními pracovními nástroji se stala výheň, kamenné a menší železné kovadliny s trnem, kladivo, lopatka, kleště, sekáče, dláta, utinky, průbojníky, pilníky, formy k odlévání artefaktů (Venclová et al. 2008, 71). Prsteny, stejně jako ostatní kruhové šperky nebo spony, byly zřejmě vyráběny specializovaným řemeslníkem (kovářem, který mohl být zároveň šperkařem a kovolítcem). Jejich výroba probíhala většinou v dílně dopředu, ale také na zakázku (Waldhauser 1999, 171). Kolekce šperků vycházela z místní tradice, která však byla jistě ovlivňována poznatky z importovaných artefaktů. Dále zde rovněž jistě působili překupníci a obchodníci, kteří na svých cestách nabízeli široký sortiment zboží včetně rozličných šperků a také prstenů a díky této distribuci se mohly prsteny z jedné oblasti rozptýlit do několika koutů Evropy. Totéž ovlivňovala migrace lidí, sňatky a návraty z válečných tažení s trofejemi. Díky těmto okolnostem je paleta laténských šperků a prstenů velice pestrá a rovněž dokazuje jejich značnou oblibu u laténského etnika.

Prsteny nalezené na moravských pohřebištích období LT B – LT C1 jsem rozdělil na základě jejich studia v muzeích do 14 typových specifikací, včetně skupiny nezvěstných prstenů. Tato typologie odráží skladbu všech nalezených moravských prstenů. Tvoří ji prsteny a jejich typy uzavřené, otevřené, štítkovité, spirálovité a sedlovité, které jsou dále ještě členěny podrobněji (podle šířky pásku, použitého profilu materiálu, tvaru a způsobu spojení konců pásku (obr. 14).

6.4.1 Vysledované typové specifikace prstenů

- 10 – Uzavřený, š. těla do 6 mm
- 11 – Uzavřený, š. těla nad 6 mm
- 12 – Uzavřený, spojený nýty
- 13 – Uzavřený, drátěný, Ø drátu do 1,5 mm
- 14 – Uzavřený, drátěný, Ø drátu, (tyčinky) nad 1,5 mm

- 15 – Uzavřený, drátěný, vlnkovitě prohýbaný
- 16 – Štítkovitý
- 17 – Uzavřený, plasticky zdobený
- 20 – Otevřený, různé profily
- 21 – Otevřený, s přeloženými konci
- 30 – Spirálovitý, drátěný Ø drátu, do 1,5mm
- 31 – Spirálovitý, drátěný Ø drátu, (tyčinky) nad 1,5mm
- 40 – Sedlovitý
- Bez popisu, neznámý (neurčeno)

6.4.2 Modelové příklady typové specifikace prstenů

10 – Uzavřený, šířka těla do 6 mm

(P 24) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný, (převážně litý), různé kovy a profily těla, možná výzdoba, šířka těla do 6 mm.

- 11 – Uzavřený, šířka těla nad 6 mm

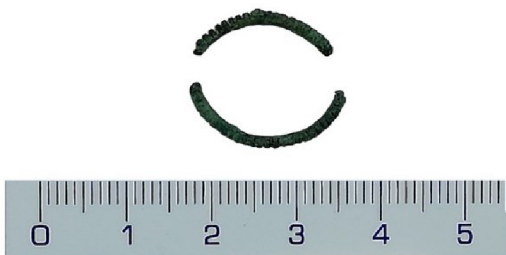
(P 27) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný, (převážně litý), různé kovy a profily těla, možná výzdoba, šířka těla nad 6 mm.

- 12 – Uzavřený, spojený nýty

(P 18) Modelový příklad specifikace prstenu: kovaný (tělo prstenu může být odlito jako polotovár v případě zlata, stříbra, bronzu), různé kovy a profily těla, většinou je však profil těla ve formě pásku, který je spojený nýty, možná výzdoba.

- 13 – Uzavřený, drátěný, Ø drátu do 1,5 mm

(P 3) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný (převážně litý), kovy zlato, stříbro, bronz, z drátu. U kované metody mohl být odlit polotovár drátu, upravený tažnicemi na požadovaný profil a konce spojeny přelivem, možná výzdoba.

- 14 – Uzavřený, drátěný, Ø drátu, (tyčinky) nad 1,5 mm

(P 4) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný, (převážně litý), různé kovy, z tyčinky, možná výzdoba.

- 15 – Uzavřený, drátěný, vlnkovitě prohýbaný

(P 17: 3) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný, (převážně litý), různé kovy, z tyčinky vlnkovitě prohýbané, možná výzdoba.

- 16 – Štítkovitý

(P 19) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný, (převážně litý), různé kovy a profily těla, prsten se v jedné části obvodu rozšiřuje a vytváří štítek, možná výzdoba a použití gemy.

- 17 – Uzavřený, plasticky zdobený

(P 23) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný, (převážně litý), různé kovy a profily těla, prsten je na těle plasticky zdobený, možná další výzdoba.

- 20 – Otevřený, různé profily

(P 49) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný, různé kovy a profily těla, prsten je otevřený, konce přiléhají k sobě nebo jsou různě rozevřeny, možná další výzdoba.

- 21 – Otevřený, páskový s přeloženými konci

(P 21) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný, různé kovy a profily těla, prsten je otevřený, konce jsou často zašpičtatěné a přeložené přes sebe, možná další výzdoba.

30 – Spirálovitý, drátěný, Ø drátu do 1,5mm

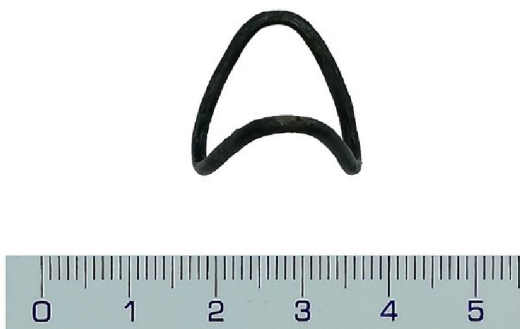
(P 14: 4) Modelový příklad specifikace prstenu: kovaný, tělo prstenu mohlo být odlito jako polotovar v případě zlata, stříbra, bronzu a dále upraveno tažnicemi na požadovaný profil, různé kovy a profily těla, většinou je však profil těla ve formě drátu stočeného do spirály, prsten je neuzavřený, většinou bez výzdoby.

➤ 31 – Spirálovitý, drátěný, Ø drátu (tyčinky) nad 1,5mm

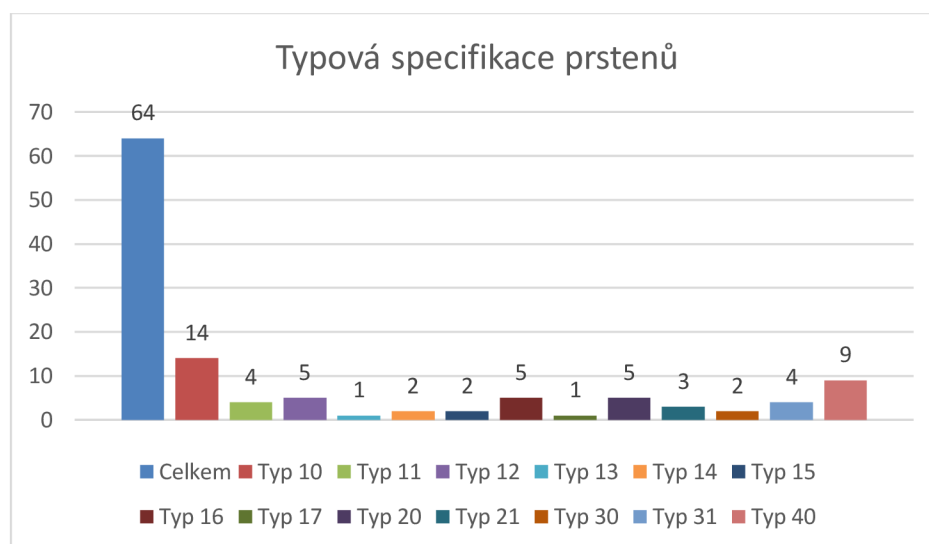

(P 43: 1) Modelový příklad specifikace prstenu: kovaný, tělo prstenu mohlo být odlito jako polotovar v případě zlata, stříbra, bronzu a dále upraveno tažnicemi na požadovaný profil, různé kovy a profily těla, většinou je však profil těla ve formě drátu, (tyčinky), stočeného do spirály, prsten je neuzavřený, možná výzdoba.

➤ 40 – Sedlovitý

(P 25: 3) Modelový příklad specifikace prstenu: litý, kovaný, (převážně litý), různé kovy, z drátu, tyčinky, pásku, prohnutý do tvaru sedla, tělo většinou hladké bez výzdoby.

Obr. 14. Graf s typovou specifikací zkoumaných prstenů z moravských pohřebišť.

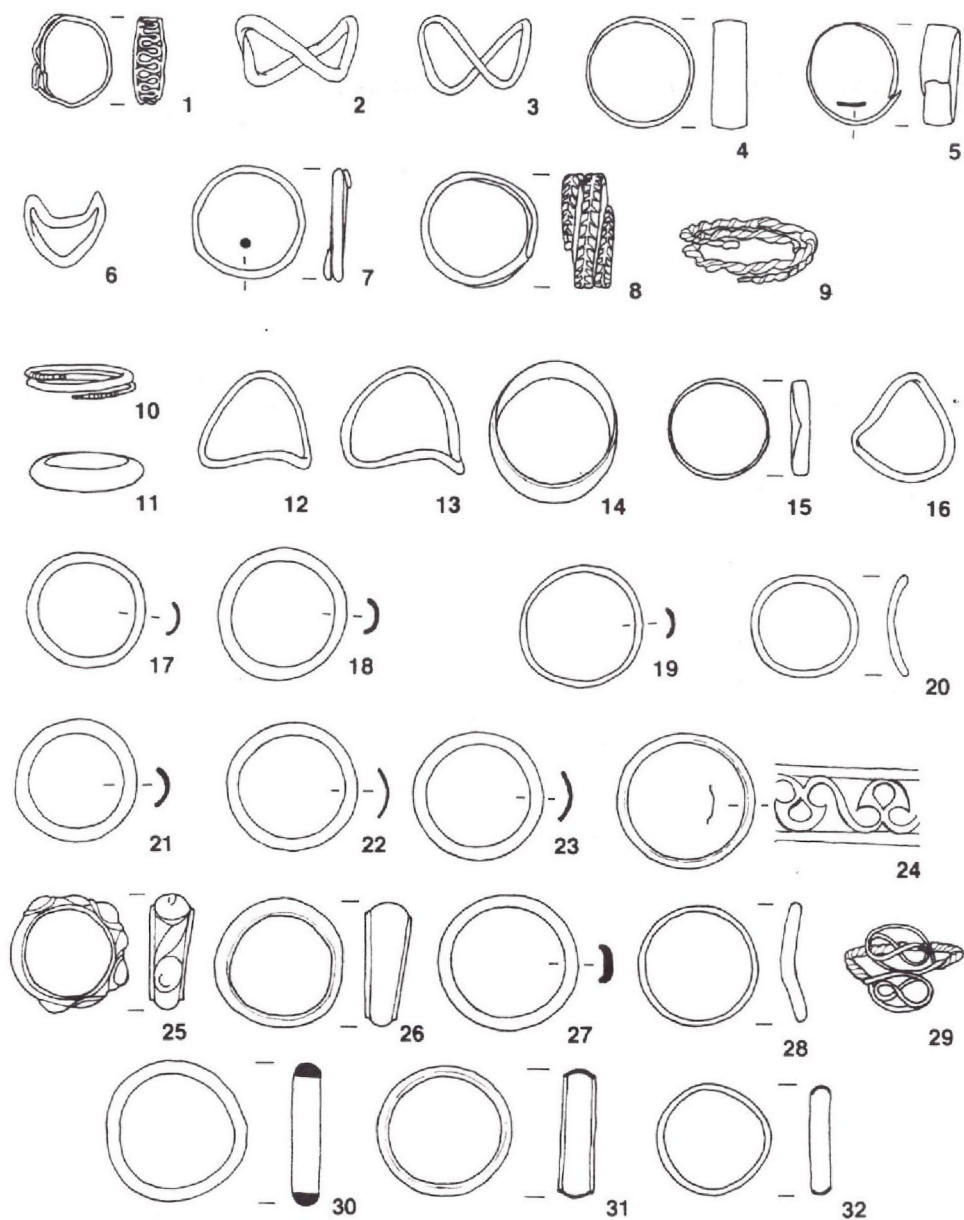
6.4.3 Příklady typové specifikace dle J. Waldhausera

Jak jsem již uváděl výše, typologie laténských prstenů doposud nebyla na našem území nikým detailněji zpracována a mnou vypracované modelové příklady zachycují podrobnou typologickou situaci na moravských laténských pohřebištech. Jako příklad obecné typologie prstenů zde uvádím typologii, zpracovanou J. Waldhauserem pro území Čech (obr. 15), podle které jsem chtěl původně rovněž vypracovat typologii pro Moravu, avšak po zvážení všech mých poznatků jsem se rozhodl pro vlastní, podrobnější specifikaci. Dále zde předkládám tabulky J. Waldhausera, jako příklad typů prstenů, které byly objeveny v sousedních zemích blízkých Moravě. Jedná se zde o zlaté prsteny a typologicky je zde mnoho pojmů s moravskými prsteny (obr. 16, 17, 18, 19). Je otázkou, jestli byly napodobovány zlaté předlohy prstenů nebo naopak ty bronzové a železné, které byly více rozšířené a ve značném množství variant.

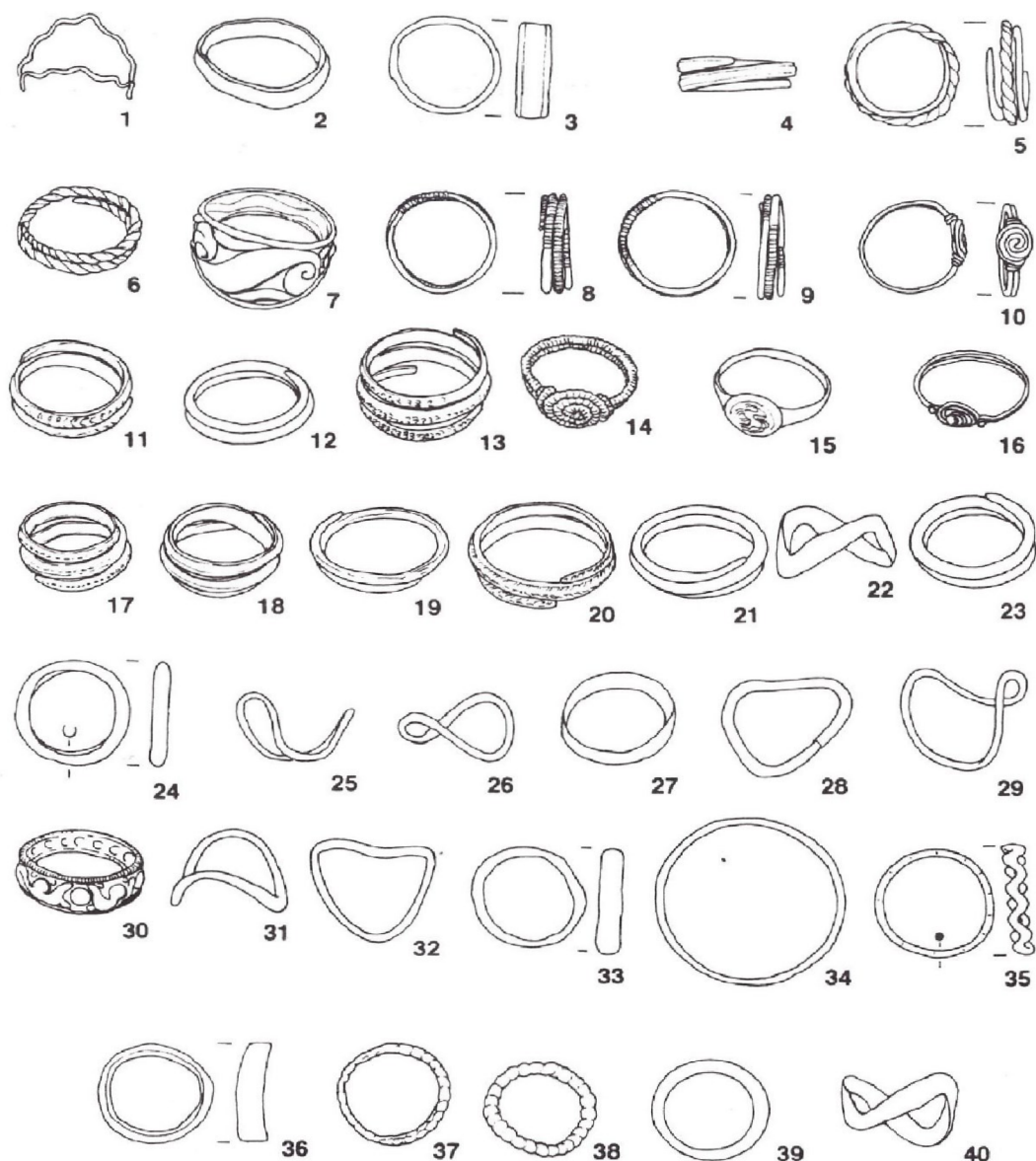
Rozšíření jednotlivých typů prstenů z různých materiálů pro pohřebiště v Münsingenu a Karpatskou kotlinu v době laténské dle J. Waldhausera (Waldhauser 1998, 102), dokládá příložená tabulka (obr. 20).

	Uzavřené prsteny	Otevřené prsteny	Růžicovité prsteny	Páskové (snubní) prsteny	Sedlovité prsteny	Spirálovité prsteny	Štítkovité prsteny	Plasticky zdobené prsteny
Prsteny ze zlata								
Prsteny ze stříbra								
Prsteny ze slitin mědi								

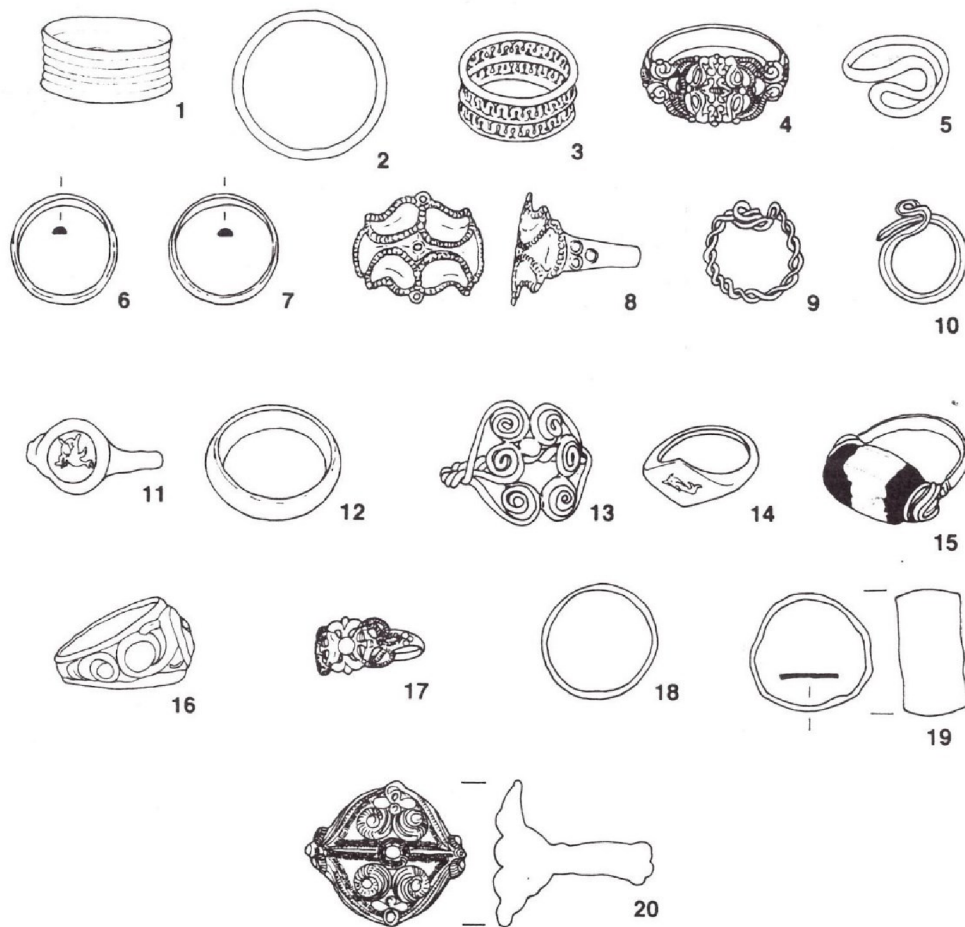
Obr. 15. Ukázka typologie prstenů různých materiálů zpracovaná pro Čechy dle J. Waldhausera (Waldhauser 1999, 70).

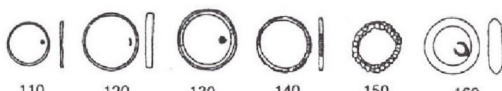

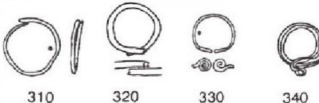

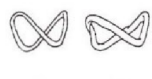

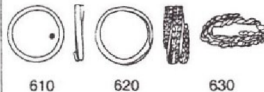

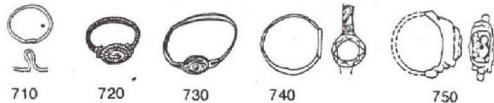

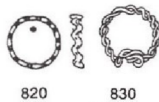
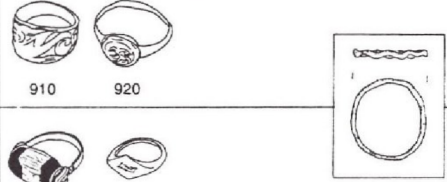

Obr. 16. Ukázka typologie zlatých prstenů z oblastí mezi Švýcarskem a Karpatskou kotlinou dle J. Waldhausera (Waldhauser 1998, 86, Abb. 1): Prsteny 1–9 Münsingen-Rain (Švýcarsko), 10–16 jižní Německo, 17–32 Dürrnberg (Rakousko).

Obr. 17. Ukázka typologie zlatých prstenů z oblastí mezi Švýcarskem a Karpatskou kotlinou dle J. Waldhausera (Waldhauser 1998, 87, Abb. 2): Prsteny 1–3 Dürrenberg (Rakousko), 4–23 Münsingen-Rain (Švýcarsko), 24–29 Slovensko, 30 Dobova (Slovinsko), 31 Piscoit (Rumunsko), 32–35 Česká republika, 36–39 Maďarsko, 40 Fundort (Švýcarsko).

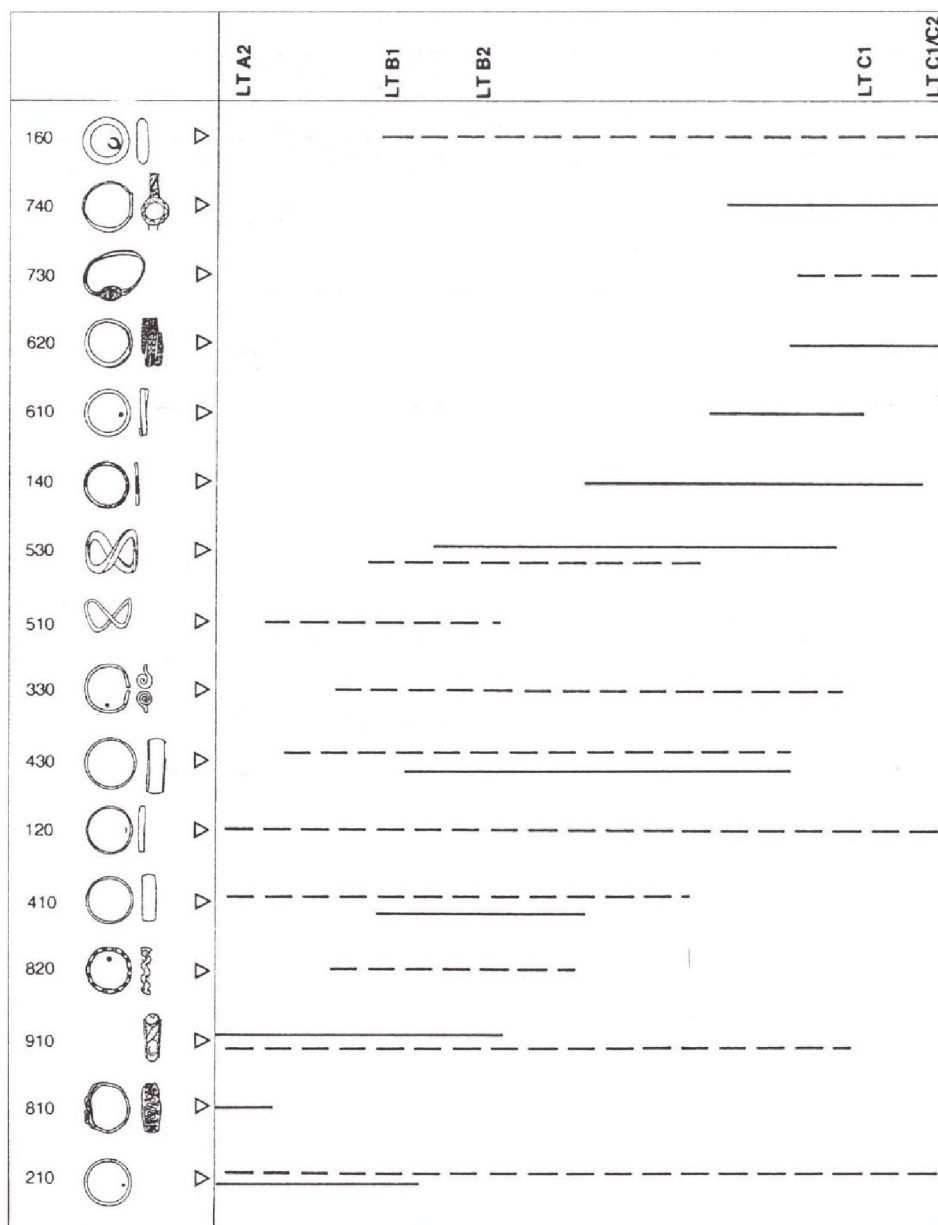

Obr. 18. Příklady zlatých prstenů z oblastí severně a jižně od Alp z období LT B dle J. Waldhausera (Waldhauser 1998, 88, Abb. 3): Prsteny 1–8 Bleichstetten, Dörth, Reinheim, Rodenbach, Wachenheim, Worms, Worms (střední Porýní), 9–10 St-Memmie (Francie), 11–15 Casalecchio, Filottrano, Filottrano, Montefortino, Montefortino (severní Itálie), 16–17 Sardinie (?), 18–20 Droužkovice, Chýnov, Hořovice (Čechy).

	Münsingen-Rain	Nördliches Mitteleuropa
Geschlossene Fingerringe Gruppe 100		 110 120 130 140 150 160
Offene Fingerringe Gruppe 200		 210 220 230
Endprofilierete Fingerringe Gruppe 300		 310 320 330 340
Bandfingerringe Gruppe 400	 410 420	 430 440
Schaukelfingerringe Gruppe 500	 510 520	 530 540 (550?)
Spiralfingerringe Gruppe 600	 610 620 630	 640 650 660 670
Rosettenfingerringe Gruppe 700		 710 720 730 740 750
Wellenfingerringe Gruppe 800	 810	 820 830
Plastisch verzierte Fingerringe Gruppe 900		 910 920
Importstücke		 001 002

Obr.

19. Ukázka typologie zlatých prstenů pro pohřebiště v Münsingenu, severní a střední Evropu dle J. Waldhausera (Waldhauser 1998,91, Abb. 5): Skupina 100: uzavřené; Skupina 200: otevřené; Skupina 300: s přeloženými konci; Skupina 400: páskové; Skupina 500: sedlovité; Skupina 600: spirálové; Skupina 700: růžicovité; Skupina 800: vlnovité; Skupina 900: plasticky zdobené; Importy.

Obr. 20. Typologické rozšíření prstenů různých materiálů pro pohřebiště v Münsingenu (přerušovaná čára) a Karpatskou kotlinu (plná čára) v době laténské dle J. Waldhausera (Waldhauser 1998, 102, Tab. 10).

6.5 Prsteny dle profilu těla

Popisované prsteny v této práci mají různé typy profilů těla (též kroužku, pásku). V typologii jednotlivých prstenů se rovněž touto problematikou zabývám a k jejich určení jsem se rozhodl použít materiálové profily zpracované dle K. Sklenáře:

- a. okrouhlý, b. oválný, c. plankonvexní, d. bikonvexní, e. konvexní, f. trojúhelníkový, g. čtvercový, h. obdélníkový, i. kosočtverečný, j. kosodélný, k. jednostranně prožlabený, l. oboustranně prožlabený, m. obdélníkový jednostranně konvexní, n.

obdélníkový oboustranně konvexní, p. obdélníkový jednostranně konkávní, r. obdélníkový s konvexními boky (Sklenář 1992, 62)

Obr. 21. Materiálové profily podle K. Sklenáře (Sklenář 1992, 62).

7 Zemřelí s prsteny z hlediska garnitury kroje

Laténská společnost byla sociálně diferencovaná do garnitur, které můžeme díky období plochých pohřebišť LT B – LT C1 a doprovodné pohřební výbavě od sebe rozlišovat. Celkem jednoznačně určitelné jsou bojovnícké mužské hroby s militářiemi. Pro ostatní nám jsou nápomocny kruhové šperky a spony, které podléhaly pravidlům nošení. Dále o společenském statusu v laténském etniku vypovídá rozložení hrobů na pohřebišti (bohaté hroby se v jedné části seskupovaly nebo byly zcela mimo něj), dalším atributem postavení jedince může být vztah velikosti hrobové jámy k velikosti jedince a bohatosti milodarů do ní uložených, čímž se zabýval Miloš Čižmář na pohřebišti v Brně-Maloměřicích, kde se mu podařilo prokázat tuto závislost (Čižmář 1972, 73–79).

V rámci této práce jsem se snažil zemřelé jedince, u kterých byl jako součást milodarů prsten, zařadit genderově, ale také podle existujících garnitur kroje, které byly vypracovány J. Waldhauserem na základě analytické části práce na pohřebišti Jenišův Újezd (Waldhauser 1978, 71–77). Doplněním údajů z dalších nekropolí v Čechách vznikla typologie garnitur, ve které se víceméně kryje genderová příslušnost s věkem a sociálním postavením zemřelých (Waldhauser 1987, 38–41, Abb. 5).

Veškeré hroby s prsteny jsem podrobil podrobné analýze nálezového kontextu (viz Kapitola 15 „Deskripce nálezového kontextu v hrobech s prsteny“), kdy byly plně využity doposud známé poznatky J. Waldhausera zmiňované výše. Shrnutím všech zkoumaných dat byly zjištěny tyto kategorie garnitur:

- Garnitura 100 – P 1, P 16
- Garnitura 120 – P 10
- Garnitura 200 – P 8, P 9, P 11, P 12, P 14: 5, P 17: 3, P 21, P 22, P 24, P 26, P 27, P 33, P 39, P 44, P 48

- Garnitura 230 – P 35
- Garnitura 250 – P 25: 3, P 52
- Garnitura 260 – P 50, P 51
- Garnitura 300 – P 18, P 31, P 40, P 41, P 42, P 47
- Garnitura 320 – P 38: 2
- Garnitura 330 – P 32
- Garnitura 340 – P 3
- Garnitura 500 – P 46
- Garnitura 510 – P 23, P 28, P 45
- Garnitura 520 – P 36
- Garnitura 530 – P 30, P 37: 3, P 43: 2
- Garnitura 610 – P 2, P 13, P 49
- Garnitura 700 – P 15
- Garnitura 740 – P 34
- Garnitura 900 – P 20
- Garnitura 901 – P 4, P 7
- Neurčeno – P 5, P 6, P 19, P 29

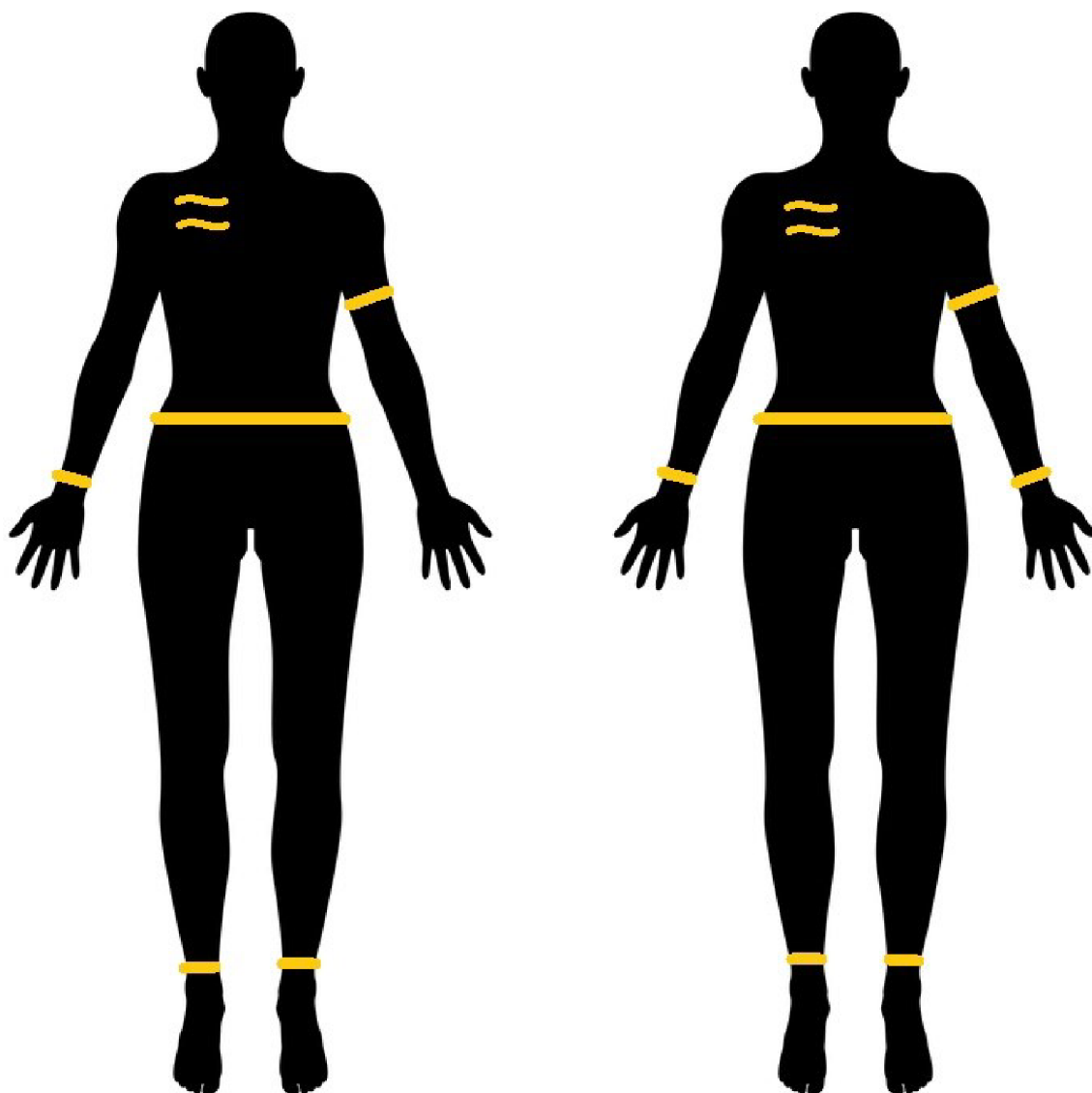
Při analýze hrobových kontextů vzhledem k jednotlivým garniturám jsem u ženské skupiny 200 zjistil na základě stejné výbavy spon a kruhového šperku (včetně shodného umístění na těle) dvě nové kategorie a označil je jako „Garnitury 250, 260“, (obr. 22). Zjištěné kategorie garnitur jsem shrnul v grafu (obr. 23), kde jsou jednotlivé podskupiny (např. 230, 250, 260) zařazeny pro větší přehled k základní kategorii garnitury 200. V procentuálním grafu (obr. 24) jsou znázorněny garnitury dle genderového určení, typicky ženské kategorie (200, 300), a mužské (100, 600), jsou sloučeny k příslušnému pohlaví. Procentuální graf (obr. 24), nám takto velmi dobře znázorňuje situaci na moravských plochých pohřebištích. Je na něm zcela viditelné, že zastoupení prstenů v ženských hrobových kontextech je o 40 % větší než v mužských.

Garnitura 250 (P 25: 3, P 52)

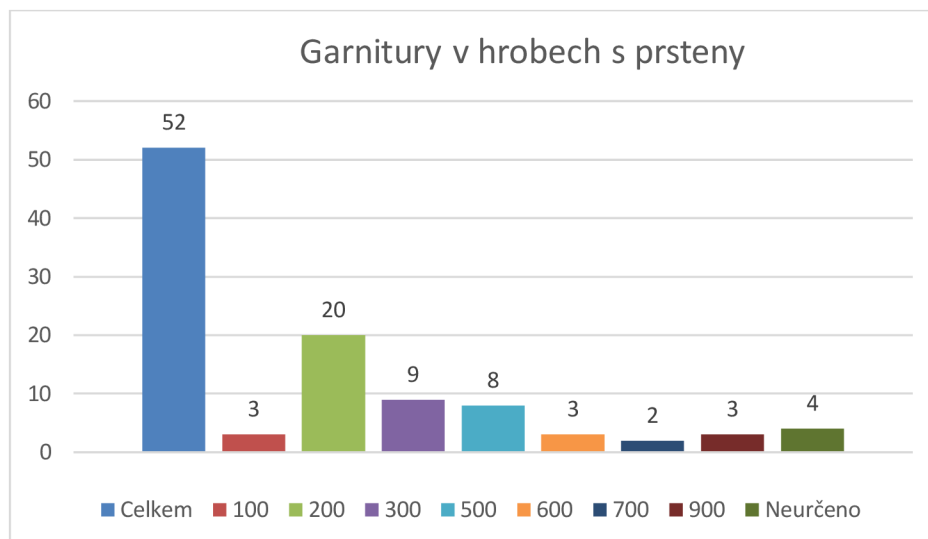
Skladba shodných artefaktů: 2x spona, 1x náramek P, 1x nápažník L, 2x nánožník, 1x opasek.

Garnitura 260 (P 50, P 51)

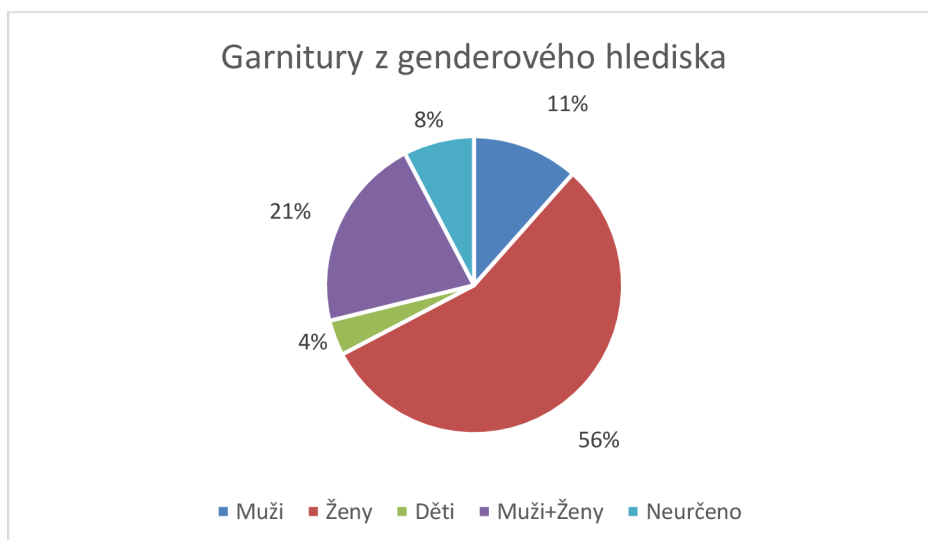
Skladba shodných artefaktů: 2x spona, 2x náramek L-P, 1x nápažník L, 2x nánožník, 1x opasek.

Obr. 22. Vlevo: Nová garnitura 250 (P 25: 3, P 52); Vpravo: Nová garnitura 260 (P 50, P 51) (dle Pavlík 2022).

Obr. 23. Graf zastoupení základních garnitur v hrobech s prsteny.

Obr. 24. Procentuální graf se zastoupením garnitur z genderového hlediska.

7.1 Vysledované kategorie garnitur dle J. Waldhausera

- Garnitura 100 – muži se zbraněmi, charakterizovaná nálezy zbraní, zejména mečů, nejprve s organickým materiálem, později celokovových. Dále se hojně vyskytují nálezy kopí, někdy doplněné o nález štítu nebo jedné či dvou spon. Garnitura je připisována jedincům mužského pohlaví v dospělém věku (18+).
- Garnitura 200 – charakterizovaná pohřby s nánožníky a početným kruhovým šperkem, ať v podobě náramku, nebo nápažníku a prstenu. V hrobě se vyskytují eventuálně i jiné předměty, Tyto hroby patřily dívkám/ženám od 13 let věku do pozdního stáří, často se vyskytují ženy od 20 do 30 let v tzv. plodném věku.

- Garnitura 300 – pohřby pouze s náramky bez nánožníků a s dalšími předměty, které nejsou hojně zastoupeny. Opět jsou tyto hroby přisuzovány ženám od cca 13 let do pozdního stáří, často se zde vyskytují ženy v období okolo porodu.
- Garnitura 400 – pohřby s jedním náramkem charakteristické pro mladé dospělé jedince obou pohlaví.
- Garnitura 500 – pohřby s nápažníkem jsou charakteristické pro starší jedince opět obou pohlaví.
- Garnitura 600 – (muži beze zbraní), pohřby s jednou nebo dvěma sponami, charakteristické pro muže jakéhokoli věku.
- Garnitura 700 – pohřby s ojedinělými nálezy (náramky, spona), jinak však bez výbavy, jsou specifické pro děti do 13 let.
- Garnitura 800 – pohřby bez jakýchkoli předmětů typické pro muže mladé i staré, ovšem v tomto případě je zde přítomnost alespoň základní spony ke spínání oděvu předpokládána, tato spona mohla být rozložena vlivem koroze.
- Garnitura 900 – žena nebo muž s výjimkami nebo zvláštními tvary.

100		200		300		400			
500		600		700		800		900	

Obr. 25. Tabulka s kategoriemi garnitur dle J. Waldhausera (Waldhauser 1987, 40, Abb. 5).

8 Genderové určení a věk zemřelých s prsteny

Z antropologických rozborů kosterních pozůstatků je patrné, že laténská populace byla urostlá, nejednotného antropologického typu. Její průměrný věk nebyl vysoký, byl snižován vysokou dětskou úmrtností, u mužů to kromě běžných nemocí byla vysoká úmrtnost v boji a na následky zranění, ženská úmrtnost byla častá v důsledku porodních komplikací.

Na pohřebištích se téměř nevyskytují hroby velmi malých dětí. Tento fakt by mohl znamenat, že děti byly rituálně pohřbívány až ve chvíli, kdy byly v určitém věku přijaty za plnohodnotného člena komunity (Čižmářová 2004, 13).

Pohlaví bylo v nálezových zprávách uváděno velmi sporadicky a bylo určováno archeologicky na základě hrobové výbavy. Tento stav byl typický pro období do konce třicátých let dvacátého století, v následujících letech pak byla věnována antropologickému určení zemřelého jedince větší pozornost. V současné době je naprostou nezbytností, a pokud to stav nalezeného antropologického materiálu dovoluje, je vždy určováno antropologicky pohlaví jedince a jeho přibližný věk. Při počátečních výzkumech laténských pohřebišť na Moravě, kdy byly prokopány nejrozsáhlejší nekropole, byl často osteologický materiál ponechán v místě nálezu nebo uložen na novodobý hřbitov. Opravdu jen sporadicky docházelo k odebrání kosterního materiálu, uložení v muzeích bylo mnohdy bez nutné evidence a ani při současných možnostech výzkumu není možné tento materiál nacházený v muzeích přiřadit k určitému hrobu, navíc je často fragmentární a nevhodný k jakékoliv analýze (Čižmářová 2017, 51).

Vzhledem k faktu, že u většiny zkoumaných hrobů s prsteny nebylo pohlaví zemřelého jedince uvedeno, rozhodl jsem se o vlastní analýzu a pokusil se o archeologické určení zemřelých podle doprovodné hrobové výbavy, která do značné míry odráží věk, pohlaví a status pohřbených jedinců ve společnosti. K tomu jsem využil již zmiňované základní členění garnitur dle J. Waldhausera (Waldhauser 1987, 38–41), které bylo zpracováno na základě výzkumů laténských nekropolí na území Čech, ovšem dle mého názoru je možné ji rovněž použít pro sledovanou oblast Moravy.

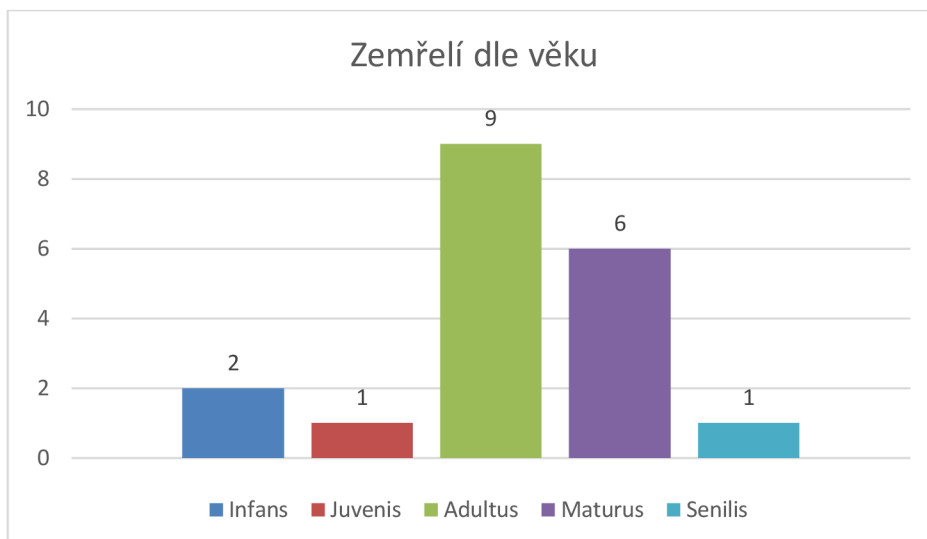
Po pečlivé analýze, kdy jsem pracoval se všemi předměty hrobové výbavy s využitím zpracovaných kategorií garnitur dle J. Waldhausera, jsem dospěl k tomuto genderovému určení zemřelých. Z 52 zemřelých s prstenem v hrobové výbavě bylo 33 žen, 12 mužů, 2 děti, 5 zemřelých nebylo možné zařadit do žádné skupiny.

Při posuzování věku zemřelých jsem pracoval pouze s hroby, u kterých byl proveden odborný antropologický rozbor, následně byly údaje zařazeny podle kategorií dle J. Čižmářové (obr. 26). Výjimkou jsou prokazatelně podle nálezové zprávy dva dětské hroby, které byly určeny archeologicky. Dále bylo nutné konkrétně věkově zařadit dva zemřelé (P 41 a P 43: 2) z lokality Hustopeče 2 popsané v rozmezí Adultus až Senilis, zařazení byli do Maturus II. Zemřelá (P 44) z lokality Pavlov 1, popsaná v rozmezí Adultus až Maturus byla zařazena do Maturus I. Zemřelá (P 14: 5) z lokality Blučina 3, popsaná v rozmezí Juvenis až Adultus

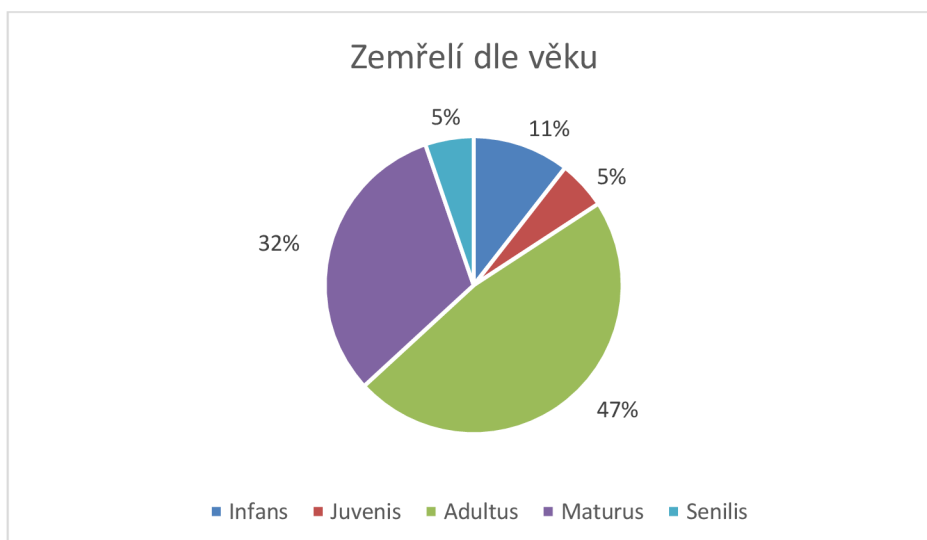
byla zařazena do Adultus I. Věková skladba zemřelých s prsteny je tedy následující: 2x Infans, 1x Juvenis, 4x Adultus I, 1x Adultus II, 5x všeobecně Adultus, 1x Maturus I, 2x Maturus II, 3x všeobecně Maturus, 1x Senilis. Věková skladba zemřelých s prsteny je graficky znázorněna (obr. 27). Přestože údaje z antropologických rozborů máme zhruba pouze z jedné třetiny zkoumaných hrobů s prsteny, jejich statistika promítnuta do procentuálního grafu (obr. 28) zřejmě plně koresponduje se stavem zemřelých na laténských nekropolích (Čižmářová 2004, 13) a potvrzuje jejich věkovou skladbu.

Věkový stupeň	Označení věkového stupně	Rozdělení věkového stupně	Trvání věkového stupně
Dětství	Infans	Infans I	Do 7 let
		Infans II	Do 14 let
Dospívání	Juvenis		Do 20 let
Mladý dospělý jedinec	Adultus	Adultus I	Do 30 let
		Adultus II	Do 40 let
Dospělý jedinec	Maturus	Maturus I	Do 50 let
		Maturus II	Do 60 let
Stařecký věk	Senilis		Nad 60 let

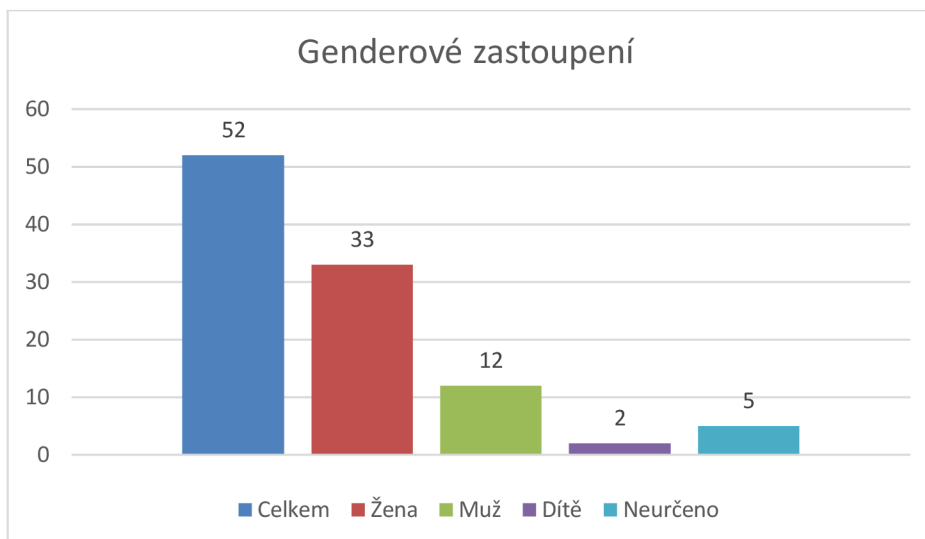
Obr. 26. Tabulka s určením věku zemřelých v hrobech s prsteny dle J. Čižmářové (Čižmářová 2004, 43).

Obr. 27. Graf s věkovými skupinami zemřelých s prsteny.

Obr. 28. Procentuální graf s věkovými skupinami zemřelých s prsteny.

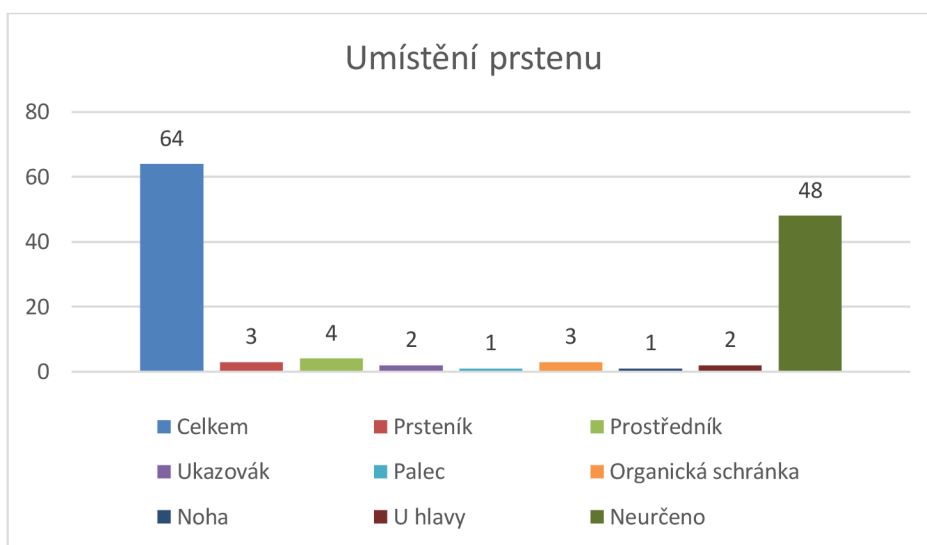
Obr. 29. Graf s genderovým zastoupením v hrobech s prsteny.

9 Způsob nošení prstenů

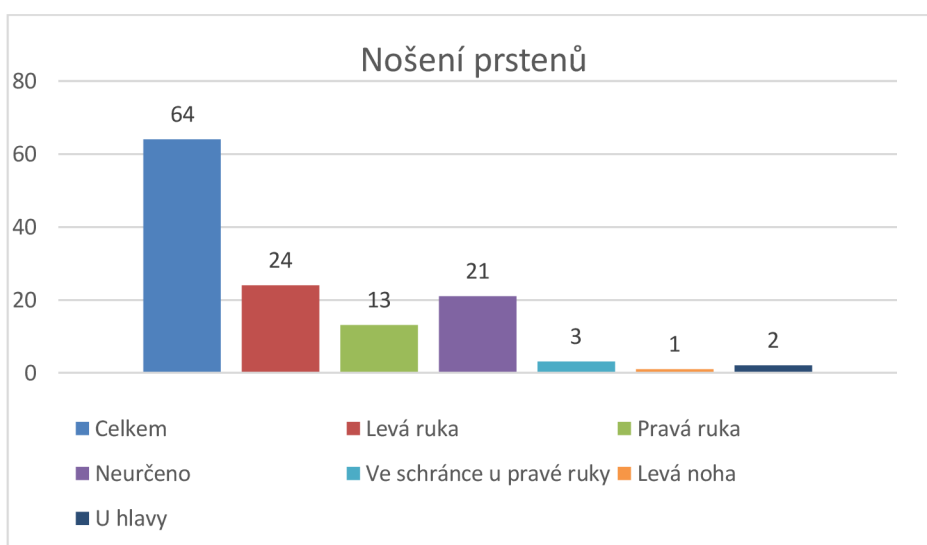
Prsten jako součást kruhového šperku se v nálezových celcích nevyskytuje pravidelně a jeho nošení zřejmě podléhalo jistým pravidlům a dobovým módním trendům. Jako všechny kruhové šperky nesl v sobě magickou symboliku kruhu, který představuje život, smrt a nekonečno. Pro jeho nositele byl ochranným prvkem ve světě plném zlých démonů a ve společenské sféře ukazoval jeho mocenské postavení. Nošení bylo preferováno na ruce, která patří k nejdůležitějším komunikačním částem lidského těla a v rámci gest byl významným a viditelným ukazatelem příslušnosti majitele k elitě. Stejně jako v současné době však jeho nošení podléhalo individualitě a vkusu každého člověka.

Díky nálezovým zprávám, které popisují umístění prstenů v hrobových situacích, se můžeme domnívat, že byly rovněž nošeny na prstech nohy, ve vlasech, jako součást spony spínající oděv, na krku jednotlivě nebo mohly být součástí náhrdelníku či přívěšku. Mírným způsobem byly k nošení prstenu preferovány prsty levé ruky. Z 64 nalezených prstenů (obr. 31) měly ženy 18 prstenů na levé ruce, 7 prstenů na ruce pravé, 1 prsten se nacházel na některém z prstů levé nohy, 2 prsteny se našly u hlavy a 3 se nacházely v organické schránce u pravé ruky. U mužů byla zjištěna shoda, 6 prstenů bylo nošeno na levé ruce, 6 prstenů na ruce pravé. U 21 prstenů se bohužel nepodařilo určit konkrétní paži, na které byly nošeny nebo jejich jiný způsob nošení. Přesto je tato statistika zajímavá a zdá se, že podobný trend nošení prstenů pokračuje také nyní v současnosti. Dle mého názoru nošení na konkrétní ruce bylo a je věcí

vkusu a nálady konkrétního majitele a nesouviselo s manuální činností, bojem či lateritou. Jako příklad uvádím bojovnícký hrob (Sivice P 16), kde měl muž prsten na pravé ruce, meč byl uložen u jeho pravého boku. Tedy lze říci, že zemřelý muž byl pravák a prsten ho na pravé ruce v případném boji zřejmě nijak nelimitoval. Co se týče nošení prstenu na konkrétním prstu, je analýza ovlivněna nedostatkem informací z nálezových zpráv. Přiložený graf (obr. 30) znázorňuje zjištěná minima informací, podle kterých se však zdá, že k nošení prstenu byly využívány všechny prsty ruky kromě malíku s mírnou převahou nošení na prsteníku a prostředníku.

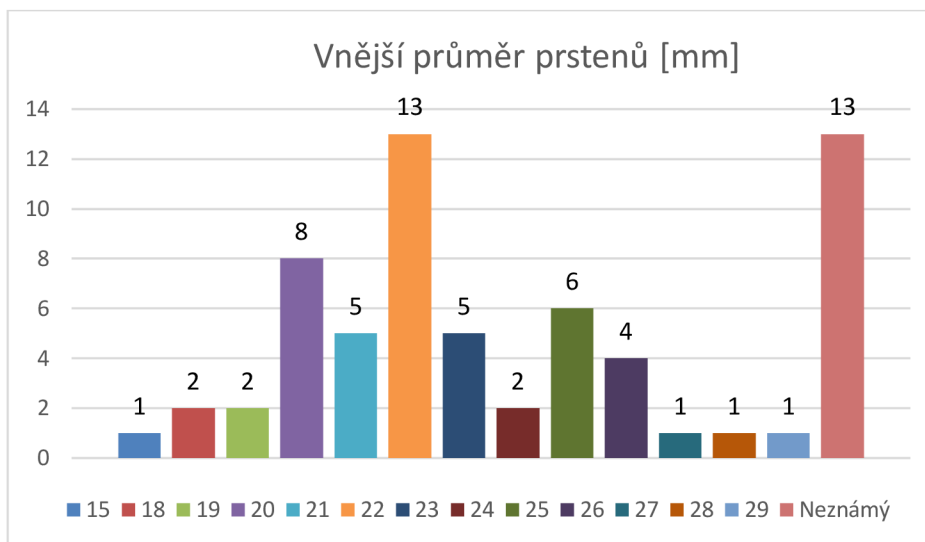
Obr. 30. Graf s konkrétním umístěním prstenu.

Obr. 31. Graf způsobu nošení prstenu.

10 Průměry prstenů

Do kapitoly terminologie a typologie prstenů zahrnuji také problematiku průměru prstenů, která s tímto tématem souvisí. Nebylo jednoduché údaje zpracovat, jelikož se v nálezových zprávách popisuje vnější průměr, někdy však jde o průměr vnitřní. Některé zprávy popisují oba typy průměru, přesto jsem u všech dostupných prstenů údaje zrevidoval, u nezvěstných prstenů jsem přiřadil jediný údaj o průměru k vnějšímu, což byla z archeologického hlediska obvyklá měřená část prstenu. Graf (obr. 32), tedy znázorňuje vnější průměr. Nejvíce prstenu je v rozmezí 20 mm, 21 mm, 22 mm, 23 mm, přičemž nejpočetnější je průměr 22 mm. Tyto hodnoty jsou standardní i pro současné prsteny a umožňují nošení prstenu na prsteníku, prostředníku a ukazováku mužům i ženám. Velmi podobné schéma nejčastějších průměru prstenů je také v sousedících oblastech s Moravou. Například v Karpatské kotlině se jedná u sedlovitých prstenů o průměr 20 mm (Rustoiu 2016, 336). Souhrnná statistika nálezových kontextů všech hrobů s prsteny v závěrečné tabulce (tab. 1) ovšem ukazuje, že tyto průměrové hodnoty náleží povětšinou ženským hrobům. Je však věci zamyšlení a další hlubší analýzy, co celkové hodnoty průměru znamenají. Mohou jistě souviset s jiným způsobem nošení na jiných partiích těla než na ruce, např. na prstech nohy, ve vlasech, na krku jako přívěšek. Dále je zajímavé si povšimnout, že prsteny v mužských hrobech mají většinou větší průměr než 24 mm, ovšem prsten (Kyjov 1 Ráj P 30) 29 mm, prsten (Holubice P 4) 28 mm, prsten (Lovčičky P 23) 27 mm. To může souviset například s užíváním rukavic při jízdě na koni, kdy byl prsten na rukavici navlečen, aby zdůraznil elitářskou pozici jezdce. Prsten nalezený v dětském hrobu (Ponětovice P 15) jistě se svým průměrem 20 mm nesloužil dítěti k běžnému nošení na prstu ruky, mohl být nošen na krku nebo byl spíše darem matky či některého člena rodiny do dalšího posmrtného života.

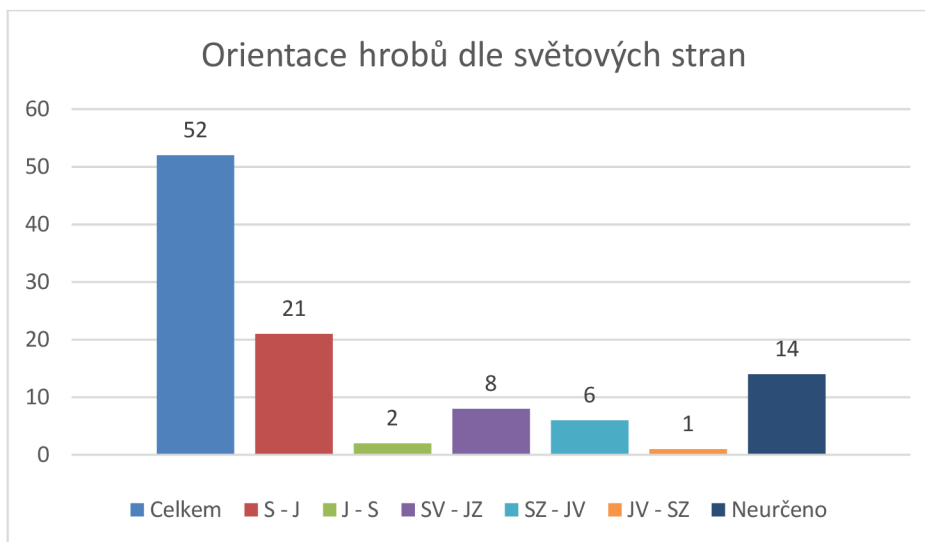

Obr. 32. Graf s údaji o vnějším průměru prstenů.

11 Orientace hrobů s prsteny dle světových stran

Plochá kostrová pohřebiště nám díky birituálnímu způsobu pohřbívání a charakteristické hrobové výbavě přinášející ucelený pohled na dobu laténskou. Na Moravě tvoří nevelké řadové hřbitovy i jednotlivé hroby, kdy starší pohřby jsou na mírných návrších výše, mladší pak v důsledku rozšiřování nekropolí níže. Vžité pohřební zvyky zahrnovaly základní orientaci, způsob úpravy hrobové jámy a uložení tělesných pozůstatků. Charakteristická je poloha na zádech, s hlavou směřující s většími či menšími odchylkami k severu. Těla chránily rakve nebo dřevěné desky, plátno a textilní rubáš, přední bojovnici byli překryti štíty (Drda – Rybová 1998, 111). Výzkum laténských pohřebišť nám přináší řešení chronologických otázek, rozkrývá sociální skladbu obyvatelstva a je podkladem pro další antropologická a demografická studia včetně pochopení pohřebního ritu. Ten nám svým projevem napomáhá vytvořit si částečnou představu o duchovním světě v době laténské (Čižmářová 2004, 13).

Také u sledovaných hrobů s prsteny převažuje orientace zemřelého hlavou k severu (tab. 33). Hlavou k jihu byla orientována žena vyššího stáří s prstenem na palci levé ruky (Chrlice 1 P 12) a dospělý muž s prstenem na levé ruce (Pavlov 2 P 45). Tato specifická orientace může naznačovat jejich místo původu na jihovýchod od Moravy, tedy Karpatskou kotlinu. Podobná situace je u mladé ženy s prstenem na levé ruce (Nechvalín P 36), kdy je ovšem orientace JJV-SSZ. Další orientace s drobnou odchylkou, hlavou k severovýchodu a severozápadu může souviset s terénními podmínkami v dané lokalitě nekropole.

Obr. 33. Graf s údaji orientace hrobů s prsteny dle světových stran.

12 Doprovodná výbava v hrobech s prsteny

Charakteristickou součástí laténských hrobů plochých pohřebišť období LT B – LT C1 tvoří doprovodná výbava. Je obrazem zemřelého člověka, jeho společenského postavení a příslušnosti k určité komunitě. Muže válečníky doprovázely jejich osobní militaria, všeobecně však muže i ženy zdobil oblíbený kruhový šperk a spona jako šatní spínadlo. Tyto předměty mnohdy představují špičkové produkty uměleckého řemesla. Provedení a charakter jejich stále opakující se výzdoby nás utvrzují v myšlence, že tyto artefakty dokreslují podobu laténského kroje a že nesloužily pouze jako pouhé dekorativní šperky, ale měly také pro svého nositele ochrannou a magickou moc (Čižmářová 2004, 13).

Jak už bylo zmiňováno výše, doprovodná hrobová výbava je nám rovněž nápomocna při určování pohlaví zemřelého jedince. Při moderních archeologických postupech jsou využívány různé vědní obory k maximálnímu poznání nálezového kontextu, ke kterým patří rovněž antropologie. Díky této metodě jsme schopni určit genderovou příslušnost zemřelého. Tato metoda je známá již řadu let a v případě, že se nachází v depozitáři materiál z předchozích výzkumů, kde nebyla tato metoda aplikována, je schopna zpětně i po desítkách let od výzkumu určit pohlaví jedince. Bohužel je stav a množství antropologického materiálu k určení v některých případech nedostačující, a ani další moderní metody (někdy nákladnější) nejsou schopny pohlaví, případně věk určit. V těchto případech je možno informace získat právě na základě doprovodné výbavy.

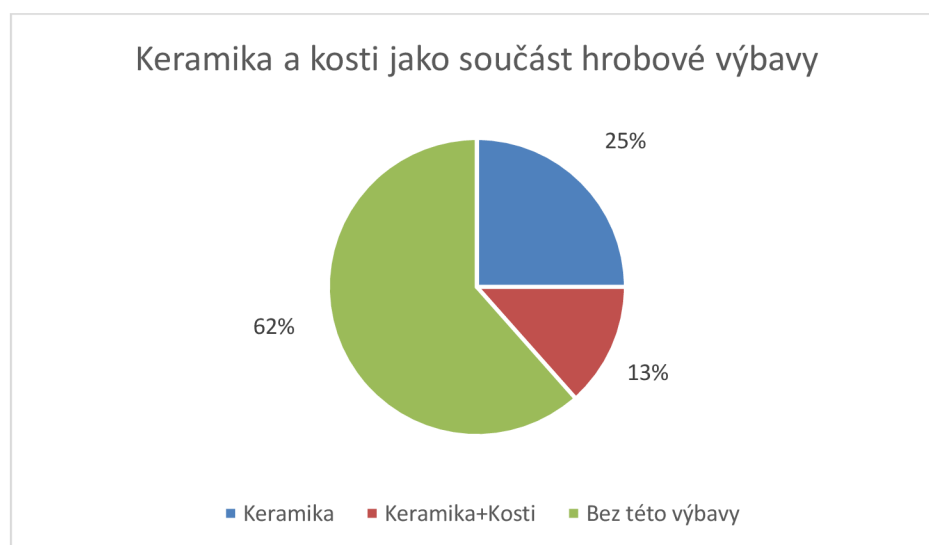
Doprovodná výbava je rovněž nezbytná k chronologickému zařazení hrobového kontextu a pohřbeného jedince. Doba laténská, zmiňovaná v literatuře od konce 19. století a nazvaná podle naleziště La Tène na březích švýcarského jezera Neuchâtel, se stává termínem (Filip 1956, 36), který poprvé použil švédský archeolog Hans Hildebrand. V České republice bylo takto poprvé klasifikováno R. von Weinzierlem pohřebiště v Podkrušnohoří (Jenišův Újezd okr. Bílina), které částečně tento severočeský archeolog a přírodovědec prozkoumal a publikoval (Waldhauser 1987, 29; týž 1999, 82). Doba laténská je na našem území datována pomocí absolutní a relativní chronologie, kdy pro absolutní existuje řada získaných dat vymezených pomocí přírodovědných metod, bohužel však není vždy přesná a je nutno počítat s odchylkou. Pro relativní chronologii bylo vytvořeno detailní třídění vycházející z chronologických systémů vytvořených pro oblast střední Evropy na základě souborů artefaktů pocházejících z hrobů (Venclová et al. 2008, 21–22). Základní a nejpoužívanější koncepci chronologie doby laténské představuje systém Paula Reineckeho a jeho dělení na stupně LT B, C, D, které jsou dále rozděleny na kratší úseky (fáze) LT B1 – B2, LT C1 – C2, LT D1 – D2. V horizontu LT B1 – C1 byla pro oblast Čech dále vypracována jemnější chronologie na základě kolekcí kovových artefaktů, spon a kruhového šperku, vytvářející subfáze LT B1a, B1b, B1c, B2a, B2b, C1a, C1b (Waldhauser 1999, 82–83). Jelikož většina zkoumaných hrobů s prsteny byla doposud chronologicky datována pouze na fáze, rozhodl jsem se zařadit je do podrobnějších subfází doby laténské (obr. 40) právě díky bohatosti přítomného kruhového šperku a spon na základě již zmiňovaných a ustálených pravidel (Venclová et al. 2008, 87–89; Waldhauser 1987, 36–37; týž 1999, 57, 83–84).

Doprovodná výbava je rovněž obrazem živé kultury a jejího umění. Laténský styl je někdy zcela výstižně a opodstatněně nazýván jako plastický výraz keltského náboženství. Předměty uměleckého řemesla, které majiteli sloužily za jeho života, byly zároveň zprostředkovateli jeho kontaktu s nadpřirozenem, neboť ho doprovázely do posmrtného života v rámci hrobové výbavy, což potvrzují zejména popisovaná laténská plochá pohřebiště. Artefakty nalezené v hrobech jsou charakteristické orientálními zvířecími a rostlinnými motivy se zakřivenými liniemi a plochami, které se spojují do hybridních a fantastických tvarů. Tento rostlinný styl se ve 3. století př. n. l. na vrcholu laténské umění přetvořil v dekorativní a silně působivý plastický styl, využívající lyrovité a volutovité motivy, lidské a zvířecí podoby jsou silně stylizovány v abstrakci a fantastické ornamentice (Čižmářová 2004, 11–12). Laténské umění je tedy výslednicí mnoha činitelů, jednou z nich byla rovněž vysoká vnímavost keltského etnika, které ochotně přejímalo estetické prvky jiných národů a které se v jeho rozmanitých

etnických skupinách přetvořilo v jeho charakteristický umělecký styl. Abstraktnost a virtuozita v provedení čar vytváří pojetí dokonale vyvážené, zároveň však nespoutané a plné fantazie. Je hluboce náboženské a magické, mnozí autoři se jej pokoušeli interpretovat do řady symbolů. Zdvojenou spirálu spojovali jako obraz střídání evoluce a involuce a její proplétání jako neohraničený prostor, tedy nekonečno. Dále čáry spojují se světem živlů, jako je voda, oheň, vzduch a vítr, kterým je tělo vydáno ve dnech po smrti. Symetrické závitky vykládané korálem či emailem nacházíme hojně na zbraních, sponách a kruhovém šperku (Mauduit 1973, 169–171).

12.1 Keramika a kosti

Důležitým doplňkem hrobové výbavy byla masitá a jiná strava, která byla v keramických nádobách vkládána zemřelému do hrobu. Tento milodar se vyskytuje na moravských laténských nekropolích poměrně běžně, na území Čech se s touto součástí pohřebního ritu setkáváme velmi sporadicky. Ve 20 hrobech s prsteny byla nalezená právě zmiňovaná keramika, která pravděpodobně obsahovala potravu jako milodar, v 7 těchto hrobech s keramikou se nacházely zvířecí kosti zřejmě z přiložené masité stravy, 32 hrobů bylo bez těchto milodarů (obr. 34).

Obr. 34. Graf se zastoupením keramiky a kostí v hrobech s prsteny.

12.2 Kruhový šperk a spony v období plochých pohřebišť

Chronologie hrobové výbavy podle typologie předmětů a kroje pohřbených (dle Venclová et al. 2008, 87-89)

LT B1a (Předduchcovský horizont)

- Předduchcovské spony s volnou patkou se střechovitě a parabolicky klenutým lučíkem, přičemž stále chybí doklady sériové výroby a každá spona je tedy originálem
- Nákrčníky s centrálním uzlíkem nebo se západkou, objevují se první pečetítkovité nákrčníky
- Náramky bronzové hladké či rýžkované tyčinkové se západkou
- Kruhy s pečetítkovými konci, varianty kruhů se třemi vývalky
- Kroj pohřbených se vyznačuje symetrickým nošením náramků a někdy i větším počtem spon.

LT B1b – C1a

Celé období je charakterizováno obdobným krojem, obměny jsou spíše technického rázu v jednotlivých fázích

LT B1b (Duchcovský horizont)

- Spony duchcovského typu s volnou vývalkovitou patkou, s tyčinkovým nebo plochým různě zdobeným lučíkem a lokální varianty münsingenské spony s diskovitou patkou
- Nákrčníky převážně s pečetítkovými konci
- Náramky vlnovité, sedlovité a tyčinkové s hladkým či rýhovaným tělem a s pečetítkovými konci
- Nánožníky s jemnými vývalky
- Páskové prsteny
- Textilní či kožený opasek s částmi spojenými jednotlivými kroužky
- Charakter kroje je učen symetricky nošenými náramky a nánožníky a kombinací stejně velkých spon spínajících oděv na prsou a na ramenou.

LT B1c

- Mladší varianty duchcovských a münsingenských spon, mohou být plasticky zdobené doprovázené sponami drobnějších tvarů
- Náramky s výzdobou první fáze plastického stylu ve střední a na koncových částech jejich těla
- Kroj charakterizuje změněná kombinace spon, tvořená jednou velkou sponou a dvěma podstatně menšími převážně bronzovými sponami. Vnitřní kapacita těchto spon

je oproti předcházejícímu období radikálně zmenšena, a to až na polovinu (tj. na 10–20 mm), nepochybně spínaly nový druh oděvu z jemnější látky.

LT B2a

- Spony s velkou kulovitou patkou a krátké spony s bubínkovým lučíkem
- U náramků a náožníků se prosazuje plastické členění povrchu velkými vývalky či trojicemi drobných vývalků, nebo naopak bronzové náramky zcela hladké
- Organický opasek obsahuje sérii bronzových kroužků.

LT B2b

- Spony s velkou kulovitou, případně plasticky zdobenou patkou
- Série náramků tzv. novobydžovského typu
- Novinkou jsou švartnové kruhy
- Náožníky mají 8–12 polokoulí
- Opasky s více kroužky jsou postupně nahrazovány celokovovými opasky, zatím ještě bez zápon v podobě zvířecích hlaviček
- Symetrická kombinace náramků a náožníků je často porušována ve prospěch zdobení levé ruky dalšími náramky a nápažníky, zhotovovanými stále častěji ze železa či švartny.

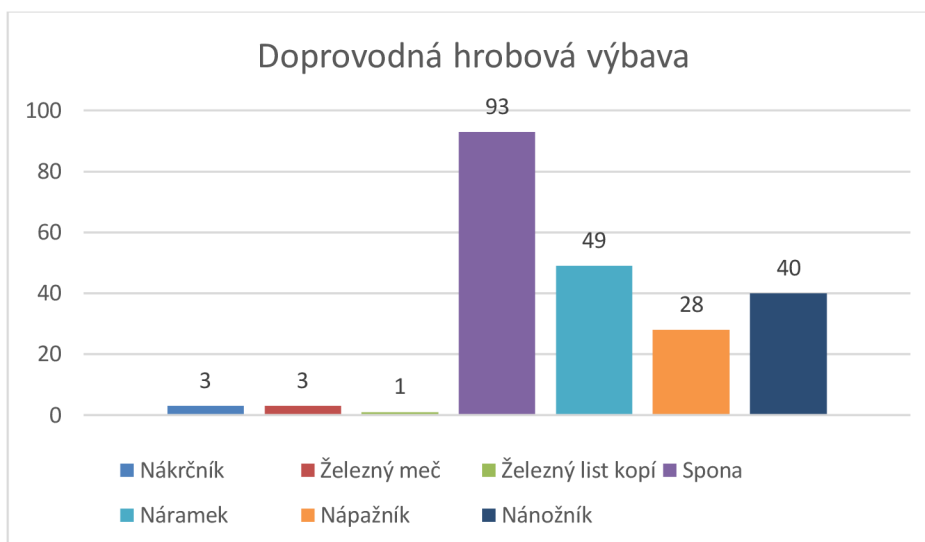
LT B2/C1 až LT C1a

- Spony s volnou patkou a spony, kde je patka zasunuta do vývalku lučíku
- Puklicové náožníky z 6–8 polokoulí
- Náramky s novými typy plastické výzdoby v podobě nálitků
- Ve výzdobě náramků a náožníků nastupuje vrcholná fáze plastického stylu, realizovaná zejména v podobě dvojic plasticky (šnekovitě) zdobených náožníků, spolu s uplatňováním technik helénistického původu (filigrán a granulace)
- V LT C1 a později byly nošeny drátěné spirálové náramky a drátěné náramky s obtočenými konci
- Celokovové opaky se záponami, často v podobě zvířecích hlaviček
- Pokračuje užívání kombinace spon tvořené jednou velkou sponou spojené konstrukce a dvěma menšími, převážně bronzovými sponami s volnou patkou.

LT C1b

- Spony spojené konstrukce

- Skleněné kruhy či bronzové spirálové náramky
- Žebrované švartnové kruhy se 3–5 žebry
- Ojediněle se objevuje náhrdelník z drobných jednobarevných skleněných korálků, případně s jedním jantarovým
- Konec používání nánožníků z plasticky zdobených polokoulí.

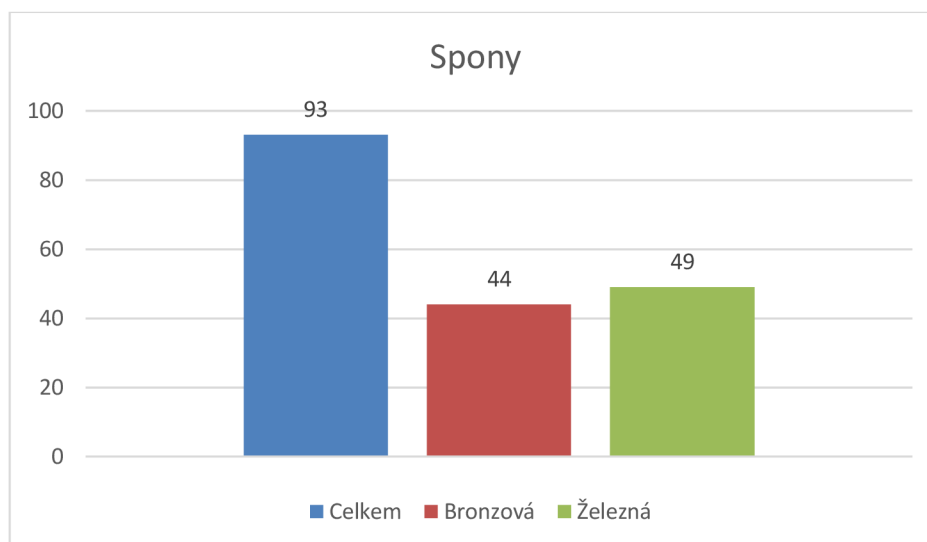
Obr. 35. Graf celkového zastoupení kruhového šperku a militarií v hrobech s prsteny.

12.2.1 Spony

Typickou výbavou laténských hrobů v období plochých pohřebišť jsou spony. Jejich nošení a používání podléhalo častým změnám kroje a trendům doby, proto tyto artefakty slouží velmi dobře jako vodítko pro stanovení relativní chronologie (Venclová et al. 2008, 106). Vyráběny byly z různých kovů, převážně však ze železa a bronzu, vzájemně se liší konstrukcí, vinutím, tvarem, výzdobou lučičku a patky. Spony sloužily zároveň jako ozdoba a spínadlo svrchních oděvů v oblasti ramen a hrudi, jako součást pohřebního rubáše jsou nacházeny v hrobech mužů, žen, výjimečně dětí. Délky spon kolísají od 29 mm do 21,6 cm, většinou se však pohybuje mezi 5–7 cm (Waldhauser 1999, 55–56). V subfázi LT B1c je kapacita spon 10–20 mm, což zřejmě znamená počátek používání nového druhu oděvu z jemnější látky (Venclová et al. 2008, 89).

Celkově bylo v hrobech s prsteny nalezeno 93 spon, 49 bylo železných a 44 bronzových (tab. 36). Ženám náleželo 41 spon železných a 42 spon bronzových. Mužům náleželo 7 spon železných a 2 spony bronzové. Jedna spona není přiřaditelná (Velké Hostěrádky P 49, rozrušený hrob). Ve 14 hrobech byla součástí pohřební výbavy 1 spona, ve 12 hrobech 2 spony, ve 2 hrobech 3 spony, ve 4 hrobech 4 spony, ve 3 hrobech 5 spon. Ve 3 bohatých

ženských hrobech (Blučina 3 P 14: 5, Sobotovice P 17: 3, Mikulčice 1 P 31) bylo v pohřební výbavě 6 spon.

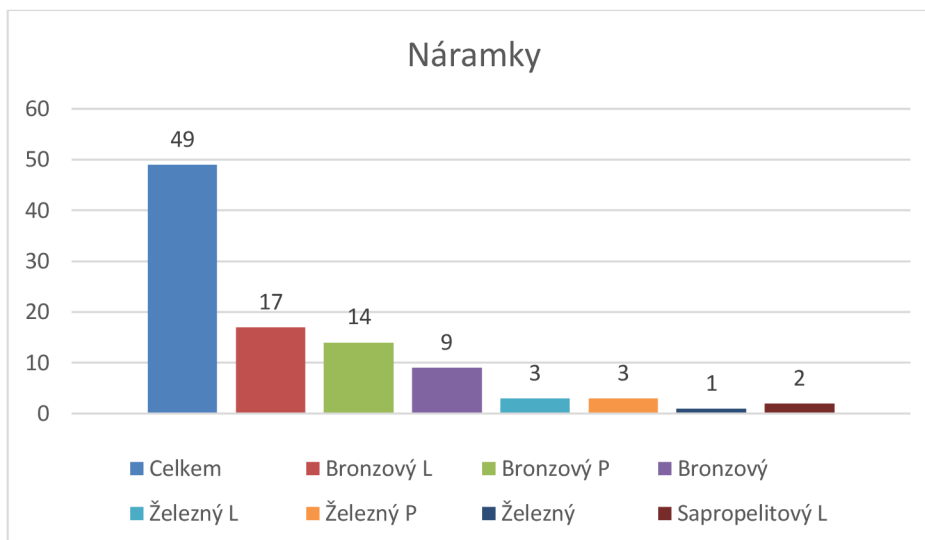
Obr. 36. Graf se zastoupením spon v hrobech s prsteny.

12.2.2 Náramky

Náramky byly vyráběny z různých materiálů a kovů, převážně však ze železa a bronzu, specifické jsou náramky ze skla a sapropelitu. Náramek byl nošen na zápěstí a předloktí mužů, žen a dětí, nejmenší jedinci v rámci komunit nosili náramek od čtyř let věku, obvyklý výskyt je zaznamenán u dospívajících a plnoletých žen (Waldhauser 1999, 60). V případě ženského náramku jeho vnitřní průměr většinou nepřesahuje rozměr 60 mm, u sapropelitového rozměr 70 mm. Doloženy jsou dva základní způsoby nošení náramků – asymetrický, na zápěstí pouze jedné horní končetiny a symetrický, na zápěstí obou horních končetin (Bujna 2005, 4). Pro některé typy náramků byla preferována konkrétní ruka, pouze ojediněle je doložená kombinace dvou náramků na jednom zápěstí, tedy zdvojený způsob nošení (tamtéž).

V 52 hrobech s prsteny bylo nalezeno celkem 49 náramků, 7 bylo železných, 40 bronzových a 2 byly sapropelitové (obr. 37). Ženám náleželo 6 náramků železných (2x L, 2x P, 2x stranově neurčeno) a 40 náramků bronzových (17x L, 14x P, 9x stranově neurčeno). Dále ženám náležely 2 sapropelitové náramky, vždy nošené na levé ruce. Mužům náležel pouze 1 náramek železný, nošený na levé ruce. Náramky se u žen vyskytovaly symetricky (19x), asymetricky (7x). V jednom případě vlastnila žena tři náramky (Blučina 3 P 14: 5). V jednom případě (Hustopeče 2 P 40), byly symetricky nošeny železné náramky, ve dvou případech (Křenovice P 9, Místřín P 32) byl symetricky nošen železný a bronzový náramek. Pokud to

nálezové zprávy uvádějí, je určena v grafu a textu ruka, kde byl artefakt nošen, L – levá ruka, P – pravá ruka, bez údaje – strana neurčena.

Obr. 37. Graf se zastoupením náramků v hrobech s prsteny.

12.2.3 Nákrčníky

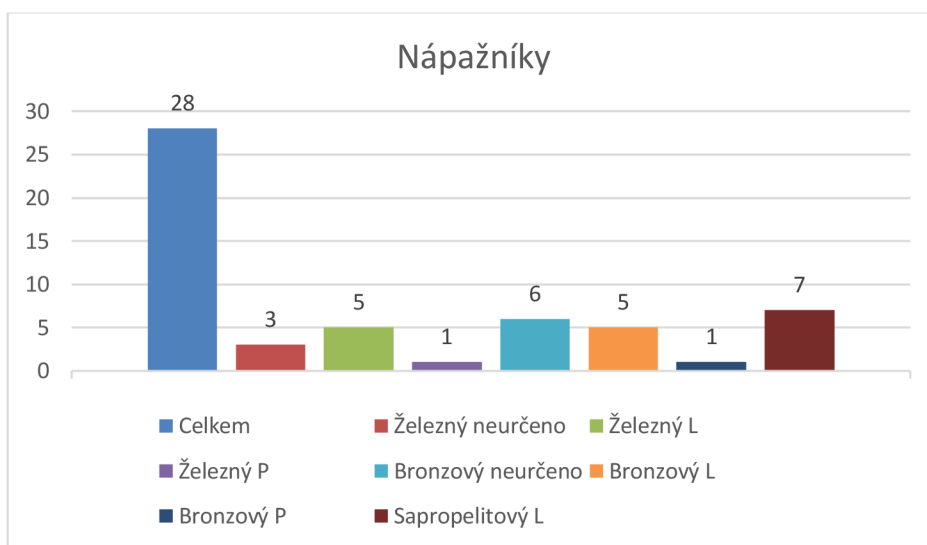
Torques nebo nákrčník je z nálezů znám již z doby halštatské, v době laténské se objevuje od fáze LT B1 do subfáze LT B2b. Je vyobrazen často na galských mincích v podobě ozdoby na krku mužů, rovněž galské sochy prezentují torques jako mužskou doménu, často je zmiňován v písemných pramenech v souvislosti s římsko-galskými válkami jako charakteristická ozdoba na krku galských válečníků (Waldhauser 1999, 57). Nošen byl těsně okolo krku ženami i muži a jeho vyhotovení je převážně z bronzu, ojediněle ze železa (Bujna 2005, 4). Tento významný kruhový šperk byl v hrobech s prsteny nalezen ve třech nálezových kontextech. Jednalo se vždy o bohaté ženské hroby (Sobotovice P 17: 3, Marefy P 26, Pavlov P 44). Všechny tři nákrčníky byly vyrobeny z bronzu.

12.2.4 Nápažníky

Nápažníky jsou převážně vyhotoveny ze železa, vzácněji z bronzu, sapropelitu a skla. Nošeny byly asymetricky ženami i muži, výjimečně dětmi, na horní levé končetině mezi loktem a ramenem. Vzácně se vyskytuje zdvojený způsob nošení, tedy kombinace dvou nápažníků na jedné paži (Bujna 2005, 4). Vnitřní průměr nápažníku u dospělých jedinců většinou přesahuje rozměr 60 mm (tamtéž).

V 52 hrobech s prsteny bylo nalezeno celkem 28 nápažníků, 9 bylo železných, 12 bronzových a 7 sapropelitových (obr. 38). Ženám náleželo 5 nápažníků železných (3x L, 2x strana neurčena) a 8 nápažníků bronzových (4x L, 1x P, 3x strana neurčena). Mužům náležely

4 nápažníky železné (2x L, 1x P, 1x strana neurčena) a 3 nápažníky bronzové (2x L, 1x strana neurčena). Ženám náleželo 7 spropelitových nápažníků, 6 bylo nošeno na levé ruce. V jednom případě (Marefy P 24) byl spropelitový nápažník nošený symetricky s bronzovým (spropelitový na pravé ruce, bronzový na ruce levé). Jeden bronzový nápažník byl součástí dětského hrobu, strana nošení neurčena. Ve dvou případech byl nápažník prokazatelně nošen na pravé ruce (železný nápažník Pavlov 2 P 46, bronzový nápažník Rakvice 2 P 48), což by mohlo vést k domněnce o případné lateritě zemřelých. Pokud to nálezové zprávy uvádějí, je určena v grafu a textu ruka, kde byl artefakt nošen, L – levá ruka, P – pravá ruka, bez údaje – strana neurčena.

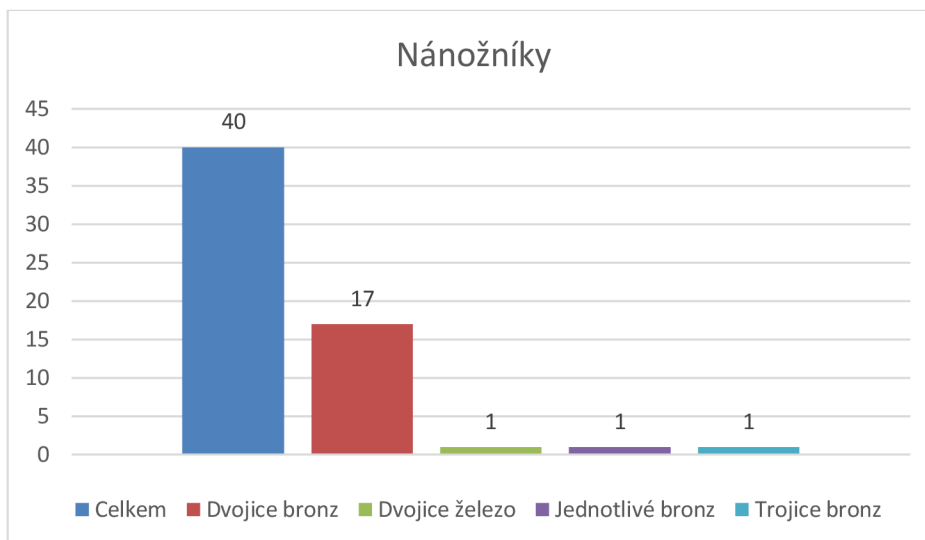
Obr. 38. Graf se zastoupením nápažníků v hrobech s prsteny.

12.2.5 Nánožníky

Tento kruhový šperk je výsadou pouze ženských hrobů a je tedy dobrým vodítkem při určování genderové příslušnosti, zejména u starších nálezových kontextů, kdy chybí k určení jakýkoliv antropologický materiál nebo je ve stavu, který nedovoluje antropologické určení zemřelého jedince. Nánožníky byly vyhotoveny zpravidla z bronzu, méně často ze železa. Nosily je tedy ženy symetrickým způsobem nad kotníky dolních končetin (Bujna 2005, 4).

Na moravských nekropolích se nánožníky vyskytují většinou vždy párově, výjimkou v hrobech s prsteny je dvojhrob (Křenovice P 9), který obsahoval tři tyto artefakty v jednom nálezovém kontextu, a hrob (Marefy P 26), kde se bronzový nánožník nacházel samostatně. Ve sledovaných hrobech s prsteny bylo tedy nalezeno 40 nánožníků, 17 bronzových párů,

1 železný pár a jeden náožník z bronzu byl v hrobu nalezen samostatně, tři bronzové náožníky byly součástí jednoho nálezového celku (obr. 39).

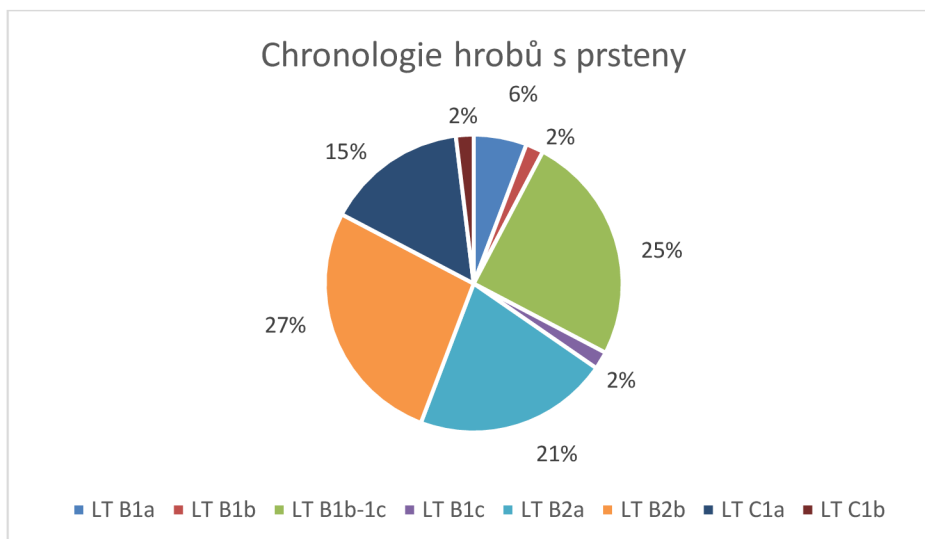

Obr. 39. Graf se zastoupením náožníků v hrobech s prsteny.

13 Chronologické zařazení hrobů s prsteny

Podle doprovodné výbavy byly hroby s prsteny (obr. 40) chronologicky určeny následovně:

- LT B1a – (3 hroby) P 21, P 30, P 48
- LT B1b – (1 hrob) P 1
- LT B1b-1c – (13 hrobů) P 5, P 6, P 11, P 12, P 13, P 18, P 23, P 26, P 27, P 28, P 31, P 51, P 52
- LT B1c – (1 hrob) P 17: 3
- LT B2a – (11 hrobů) P 3, P 4, P 24, P 32, P 38: 2, P 40, P 43: 2, P 44, P 45, P 46, P 47
- LT B2b – (14 hrobů) P 2, P 7, P 8, P 9, P 10, P 14: 5, P 20, P 22, P 25: 3, P 29, P 33, P 36, P 42, P 50
- LT C1a – (8 hrobů) P 15, P 19, P 34, P 35, P 37: 3, P 39, P 41, P 49
- LT C1b – (1 hrob) P 16

Obr. 40. Procentuální graf s chronologickým přehledem v hrobů s prsteny.

13.1 Chronologie základní typologické řady prstenů

- LT B1a – 3x páskový
- LT B1b – 1x páskový
- LT B1b-1c – 10x páskový, 3x neurčeno
- LT B1c – 2x páskový, 1x drátěný
- LT B2a – 4x páskový, 8x drátěný, 1x neurčeno
- LT B2b – 4x páskový, 5x drátěný, 8x sedlovitý, 1x kombinace, 2x neurčeno
- LT C1a – 3x páskový, 2x drátěný, 1x sedlovitý, 1x kombinace, 3x neurčeno
- LT C1b – 1x páskový

Tato analýza vychází ze základní typologické řady prstenů (obr. 13) a chronologického zařazení (obr. 40). Je zde jasně patrná skutečnost, že páskové prsteny se vyskytují ve všech zkoumaných úsecích doby laténské, výhradně však v subfázích LT B1a, LT B1b, LT B1b-1c, LT C1b. Drátěné prsteny se vyskytují od LT B1c, s oblibou používání v LT B2a, LT B2b, LT C1a. Sedlovité prsteny se vyskytují od LT B2b, kdy můžeme v této subfázi pozorovat jejich značnou oblibu, do LT C1a. Používání prstenu v kombinaci drátka a pásku je v LT B2b, LT C1a. Na této analýze je patrné, že z chronologického hlediska je používání základních typů prstenů na Moravě rozdílné s Münsingenskou oblastí a Karpatskou kotlinou (viz tab. 20).

14 Další aspekty nálezového kontextu v hrobech s prsteny

Jako vůbec první prsten, který byl nalezený na laténských moravských plochých pohřebištích z období LT B – LT C1, je zřejmě bronzový prsten (Blažovice P 19). Místo nálezu však není známé, ani další okolnosti a údaje chybí. Prsten zmiňuje A. Procházka ve své práci „Gallská kultura na Vyškovsku“. V soupise lokalit sedmé kapitoly nazvané „Nálezy hromadné a předmětů ojedinělých“ pak píše: Za okolností dnes neznámých byl tu nalezen a uč. B. Novákem 9. 9. 1897 prof. J. Hladíkovi odevzdán bronzový prsten s dvojí řadou perliček (Procházka 1937, 61).

Po důkladném vytrídění hrobů jsem shromáždil 52 hrobů s prsteny. Ve dvou hrobech měl zemřelý v pohřební výbavě dva prsteny (Hustopeče 2 P 38: 2, P 43: 2), ve třech hrobech byly uloženy tři prsteny (Hulín P 37: 3, Sobotovice P 17: 3, Marefy P 25: 3), v jednom hrobu bylo v pohřební výbavě pět prstenů (Blučina 3 P 14: 5), ve 46 hrobech měl zemřelý jako milodar jeden prsten.

Byly zjištěny čtyři dvojhroby: Křenovice P 7 (dvojhrob 10/11), Křenovice P 9 (dvojhrob 16/17), Místřín P 34 (dětský dvojhrob), Hustopeče 2 P 42 (dvojhrob 840A/840B). Pět hrobů bylo s bojovnickou výbavou (z toho dva dvojhroby): Brno-Maloměřice P 1, Křenovice P 7 (dvojhrob 10/11), Křenovice P 10, Sivice P 16, Hustopeče 2 P 42 (dvojhrob 840A/840B). V nalezených dvojhrobech byly zaznamenány dva způsoby uložení zemřelých: nad sebou a vedle sebe. Křenovice P 7 (dvojhrob 10/11), s pohřby uloženými nad sebou. Spodní hrob 11 byl bojovnický, v horním byla uložená žena. Křenovice P 9 (dvojhrob 16/17), s pohřby uloženými nad sebou. Ve výjimečném dvojhrobu byly pohřbeny dvě ženy, ve spodním hrobu 17 byla žena uložená na břicho. Místřín P 34 (dětský dvojhrob), pohřby uloženy vedle sebe. Hustopeče 2 P 42 (dvojhrob 840A/840B), s pohřby rovněž uloženými vedle sebe. Ženský hrob K 840A byl uložený po levici mužského bojovnického hrobu K 840B.

Byly zjištěny tři bojovnické hroby. V hrobě (Brno-Maloměřice P 1) se nacházel mimo jinou výbavu železný meč v plechové pochvě se středovým a krajovými žebry, uložen na pravé straně bojovníka. V hrobě (Křenovice P 10) se nacházel mimo jinou výbavu železný meč v plechové pochvě s trnem pro nasazení rukojeti a se širokou čepelí se silnou podélnou hranou a ostrou špicí, uložený podél pravého boku spolu s železným listem kopí s ostrým podélným žebrem a dlouhou tulejí. V hrobě (Sivice P 16) se nacházel mimo jinou výbavu vedle pravé paže bojovníka železný meč. Další dva bojovnické hroby byly jako součást dvojhrobů, kde byl nalezený prsten. (Křenovice P 7) dvojhrob 10/11, v bojovnickém hrobě 11 měl muž v pohřební

výbavě železný meč s plechovou pochvou a trnem pro nasazení rukojeti, s čepelí zesílenou podélnou hranou, špice pochvy těsně obepíná nákončí, železný hrot kopí s krátkou tulejí a slabým podélným žebrem ve středu listu. (Hustopeče 2 P 42) dvojhrob 840A/**840B**, v bojovníckém hrobě 840B měl muž v pohřební výbavě železný meč v pochvě připnuté na železném řetěze, uložený po jeho pravé straně. Železný list kopí byl uložen rovněž na pravé straně podél jeho paže, botka kopí se nacházela u nohou. Kopí bylo otočeno hrotem dolů, zjevně bylo přelomeno.

Při pořizování fotografické dokumentace, která je součástí této práce, jsem si povšimnul značné typologické podobnosti prstenů. Jejich podobný vzhled je zřejmý například u těchto litých (masivních) prostých prstenů z hrobů: (Brno-Maloměřice P 1, Holubice – prsteny ze sbírky J. Poulíka a A. Dvořáčka P 5 a P 6, Sivice P 16, Sobotovice P 17: 3, Marefy P 27, Marefy P 24, Brno-Chrlice 1 P 12). Dále jsou si typologicky podobné dva lité prsteny, zdobené obvodovými rýžkami: (Křenovice P 8 a Křenovice P 9). Díky podobnosti prstenů a vzájemné blízkosti těchto lokalit se nabízí čistě hypotetická otázka, zdali prsteny nepocházejí z jednoho výrobního centra. Typologická podobnost je také u jiných prstenů např. drátěných z tyčinky, což však může být rovněž známkou dodržování určité výrobní tradice. Je však rovněž nutné zamyslet se nad možností importu, laténská komunita z moravských oblastí měla jistě čilé kontakty s okolním prostředím. Konkrétně hovořím o zlatém prstenu (Sobotovice P 17: 3), který je vyrobený ze zlatého, 9x vlnkovitě zprohýbaného drátu a je typologický téměř shodný se sedlovitým prstenem z lokality Mannersdorf v Rakousku (Rustoiu 2016, 334). Podobnost prstenů je rovněž patrná při porovnání jejich tvarů s prsteny z jiných oblastí (viz obr. 15, 16, 17, 18, 19). Každý originál prstenu se zřejmě brzy stával předlohou pro další kopie, a jak jsem již zmiňoval výše, je otázkou, jestli byly napodobovány zlaté předlohy prstenů nebo naopak ty bronzové a železné, které byly více rozšířené a ve značném množství variant.

Při studiu kresebné dokumentace a pořizování snímků dochovaných prstenů jsem narazil na tento nesoulad. Prsten (Lovčičky 1 P 23), s náleзовým popisem: Bronzový prsten s přeloženými zesílenými konci, tyčinka zdobena podélnou rytou vlnicí. Prsten je podle popisu v náleзовé zprávě vyrobený z bronzové tyčinky, která je stočená do spirály, v kresebné dokumentaci je rovněž prsten znázorněn jako rozvinutý v tyčinku (Čižmářová 2013, 139, 275 tab. 27: 4). Dle mého názoru se jedná o prsten, který je vyrobený zcela jinou metodou (lité ve formě, kadlubu, na ztracený vosk a dále zdobený). K prstenům, které jsou uváděny v náleзовých zprávách, jsem se rozhodl po konzultaci s J. Čižmářovou a M. Hlavou, přiřadit další dva. Jedná se o železný prsten (Blučina 3 P 14: 5), popisovaný jako kroužek z železného

pásku a železný prsten (Slavkov u Brna P 29), popisovaný jako součást fragmentů železných předmětů, snad spon. Tyto artefakty jsou typologicky svým tvarem a průměrem jistě prsteny.

V rámci přípravy a shromáždování údajů potřebných k vypracování této práce jsem zjistil u dvou prstenů nesprávná inventární čísla, která byla pozměněna zřejmě při přípravě tisku katalogů s laténskými hroby na Moravě. Po konzultaci s PhDr. J. Čižmářovou byla tato inventární čísla opravena, a uvádím je v kapitole 21 „Soupis lokalit a hrobů dle J. Čižmářové“ v obou verzích, jsou zvýrazněny tučně. Jedná se o hrob 14 – Marefy „U Lišek“ (okr. Vyškov) prsten (P 25: 1) Inv. č. **107.222 (je špatně, správně je 111.398)** (Pa 31/35-194); hrob 2/1924 – Mikulčice 1 „Pískovna“ (okr. Hodonín) prsten (P 31) Inv. č. **113.536 (je špatně, správně je 113.537)** (SAÚ 641).

Ve dvou nálezových kontextech ženských hrobů byl prsten nalezen u hlavy zemřelé: (P 28) Hrob 8 – Nížkovice „Záhumenice“ (okr. Vyškov), (P 48) Hrob 1/1983 – Rakvice 2 „Pod Zaječím“ (okr. Břeclav). Je otázkou, jestli byl prsten v těchto případech nošen jako přívěšek na krku příp. ve vlasech, nebo byl dodatečně vložen jako milodar do hrobu blízkou osobou. Nález prstenů u hlavy ovšem může rovněž souviset s procesy archeologické transformace.

U některých kruhových šperků, spon, a dalších ozdob mohlo dojít ke druhotnému způsobu užívání. Mohly to způsobit různá poškození, ztráta párového šperku a jiné události. Jako příklad této možnosti uvádím závěsek, nalezený v ženském hrobu (Marefy P 27: 2). Je otázkou, jakou funkci plnila tezaurovaná skupinka železného a bronzových kroužků. V případě bronzového kroužku se závity se může jednat o deformovaný lučík spony či prsten, bronzový kroužek s modrou perlou připomíná drátěný otevřený prsten z tyčinky. V rámci posouzení mého názoru jsem dva snímky tohoto závěsku zařadil na samý závěr katalogu prstenů. Další příklad možné změny užívání je u železného prstenu (Křenovice P 10), kde je na kresebné dokumentaci ještě jasně patrný nýtek, který by při nošení prstenu na prstu jistě překážel a prsten mohl být po úpravě nošen jako přívěšek.

15 Deskripce nálezového kontextu hrobů s prsteny

V této části bude provedena deskripce jednotlivých hrobů s prsteny, se zaměřením na přítomný kruhový šperk, spony a také bojovníckou výbavu u mužských hrobů. Deskripce těchto součástí hrobové výbavy bude vodítkem k dataci hrobů, která byla provedena v případě moravských laténských pohřebišť doposud velmi obecně, a to pouze na stupně. K rozkrytí této problematiky jsem se rozhodl použít poznatky J. Waldhausera a kol., shrnuté v publikaci

Keltische Gräberfelder in Böhmen, která je chronologicky citlivá na dataci spon a kruhový šperk z regionu Čech a je tedy možné popsat jednotlivé stupně rovněž podrobněji na jednotlivé fáze.

(P 1) Hrob 42 – Brno-Maloměřice (okr. Brno-město)

Nálezový popis prstenu: (P 1) – Masivní bronzový prsten. R.: Ø 25 mm, v. 7 mm. Inv. č. Pa 14.397 (107.550) (Čižmářová 2005,87).

Modelový popis prstenu: (P 1) Br A 10c, bez výzdoby, nalezený na prsteníku levé ruky.

Genderové určení: Antropologické, muž.

Garnitura: 100 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b.

Popis kruhového šperku a spon a bojovnické výbavy:

V bojovnickém hrobě se nacházel železný meč v plechové pochvě se středovým a krajovými žebry, uložen na pravé straně bojovníka od dolního konce pravé ramenní kosti podél pravé pánve a pravého femuru což je charakteristické pro stupeň LTB1 (Waldhauser 1987, 76), bronzová münsigenská spona (se zesíleným lučikem a terčovitou patkou s korálovou vložkou a vnější tětivou), tři bronzové kroužky (zřejmě z opasku). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2005, 202) a popisu hrobu (Čižmářová 2005, 86–87) se jedná o hrobovou výbavu fáze LTB1b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2005, 86–87; tamtéž obr. 72: 1–8; Venclová et al. 2008, 89; Waldhauser, 1987,36–37, 39–41, 76.

(P 2) Hrob 10 – Holubice „Dílce“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 2) – Nezdobený prsten z bronzového drátu trojúhelníkového průřezu. R.: Ø 21 mm. Inv. č. 111.235 (Pa 2573/38) (Čižmářová 2009, 62).

Modelový popis prstenu: (P 2) Br A 14b, zdobený po obvodu rýhou, zploštělý, nalezený u prstů pravé ruky.

Genderové určení: Archeologické, muž.

Garnitura: 610 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b.

Popis kruhového šperku a spon:

V mužském hrobě se kromě dvou keramických nádob nacházela železná spona s delším vinutím a širokým lučíkem s chybějící patkou a jen z části dochovanou jehlou. Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2009, 129) se jedná o sponu s bubínkovitým lučíkem a kuličkou na patce, datovanou do stupně LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37), což potvrzuje, že pohřbívání na holubické nekropoli má počátek ve stupni LT B1 s těžištěm ve stupni LT B2 (Čižmářová 2009, 22).

Literatura: Čižmářová 2009, 22, 62; tamtéž tab. 6: 5–8; Venclová et al. 2008, 89; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 3) Hrob 12 – Holubice „Dílce“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 3) – Fragmenty prstenu z bronzového jemně vroubkovaného drátu. R.: Ø cca 22 mm, síla drátu 0,5 mm. Inv. č. 111.240 (Pa 2581/38) (Čižmářová 2009, 63).

Modelový popis prstenu: (P 3) Br A 13a, zdobený po vnějším obvodu jemným vroubkováním, nalezený mezi prstními články levé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 340 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě byly nalezeny dva bronzové náramky (široký náramek z materiálu ploše čočkovitého průřezu, s kopýtkovitě rozšířenými konci a plochým terčíkem s otvorem proti nim, na povrchu náramku na vnější straně byla bohatá výzdoba s esovitými motivy, fragmenty náramku z osmičkovitě vinutého bronzového drátu). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2009, 129) a popisu hrobu (Čižmářová 2009, 62–63) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2009, 62–63; tamtéž tab. 6: 9–14; Venclová et al. 2008, 89; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 4) Hrob 13 – Holubice „Dílce“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 4) – Nezdobený prsten ze zploštělé bronzové tyčinky. R.: Ø 28 mm. Inv. č. 111.241 (Pa 2583/38). (Čižmářová 2009, 63).

Modelový popis prstenu: (P 4) Br A 14b, bez výzdoby, zploštělý, nalezený u prstů pravé ruky.

Genderové určení: Archeologické, muž.

Garnitura: 901 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a.

Popis kruhového šperku a spon:

Pohřební výbava tohoto hrobu neobsahovala kromě prstenu žádný kruhový šperk ani sponu, pouze vázovitou nádobu a hliněný přeslen. Zemřelého jedince jsem určil archeologicky jako muže vzhledem k absenci výbavy typické pro ženský kroj a na základě značného průměru prstenu, který činí 28 mm.

Literatura: Čižmářová 2009, 63; tamtéž tab. 7: 1–3; Waldhauser, 1987, 39–41.

(P 5) Rozrušené hroby Sběrka J. Poulíka – Holubice „Dílce“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 5) – Bronzový „snubní“ prsten. R.: Ø 23 mm. Inv. č. Pa 56-36-10. (Čižmářová 2009, 78).

Modelový popis prstenu: (P 5) Br A 10c, bez výzdoby.

Genderové určení: Neurčeno.

Garnitura: Neurčeno.

Datace: LT B1b-1c.

Popis kruhového šperku a spon:

Nálezový soubor z rozrušených hrobů inv. č. Pa 56-36-1 až 10, které shromáždil amatérský archeolog J. Poulík může náležet k hrobům 75, 76, 77 z holubické nekropole, které samostatně vyzvedli majitelé pozemku bratři Černí (Čižmářová 2009, 13). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2009, 153) můžeme v nálezovém souboru nalézt prvky bojovnícké výbavy, ale také ženského kroje a lze ho zařadit do stupně LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2009, 13, 78; tamtéž tab. 28: 1–9; Venclová et al. 2008, 89; Waldhauser, 1987, 36–37.

(P 6) Rozrušené hroby Sbírká A. Dvořáčka – Holubice „Dílce“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 6) – Bronzový masivní prsten. R.: Ø 24 mm. Inv. č. 83.480 (Čižmářová 2009, 78).

Modelový popis prstenu: (P 6) Br A 10c, bez výzdoby.

Genderové určení: Neurčeno.

Garnitura: Neurčeno.

Datace: LT B1b-1c.

Popis kruhového šperku a spon:

Nálezový soubor z rozrušených hrobů inv. č. 83.466 až 83.493, které shromáždil amatérský archeolog A. Dvořáček má podobný osud jako předchozí nálezový soubor J. Poulíka. Může náležet k hrobům 75, 76, 77 z holubické nekropole, které samostatně vyzvedli majitelé pozemku bratři Černí (Čižmářová 2009, 13). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2009, 152–154) můžeme v nálezovém souboru nalézt prvky bojovnické výbavy, ale také ženského kroje a lze ho zařadit do stupně LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2009, 13, 78; tamtéž tab. 29: 1–5, 7–12, 16, 20; 30: 1–9; 31: 1–6, 8; Venclová et al. 2008, 89; Waldhauser, 1987, 36–37.

(P 7) Hrob 10 (dvojhrob 10/11) – Křenovice „Přední díl“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 7) – Bronzový prsten z ploché tyčinky, konce daleko přes sebe přeloženy. R.: Ø 20 mm. Inv. č. 107.208 (Pa 1283/38) (Čižmářová 2009, 83).

Modelový popis prstenu: (P 7) Br B31m, bez výzdoby.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 901 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b.

Popis kruhového šperku a spon:

U této hrobové situace se jedná o dvojhrob 10/11, s pohřby uloženými nad sebou. Spodní hrob 11 je bojovnícký, nad ním pak byl rozrušený hrob 10. Pohřební výbava hrobu 10 neobsahovala kromě prstenu žádný kruhový šperk ani sponu, pouze fragment vázovité nádoby. Zemřelého jedince jsem určil archeologicky jako ženu, a to na základě průměru prstenu, který činí 20 mm. Dále mě k tomuto určení vedl fakt, že podle J. Meduny, který se problematikou dvojhrobů podrobně zabýval, je tento druh dvojhrobů s pohřby uloženými nad sebou a oddělenými od sebe vrstvou hlíny projevem společenské závislosti jedince s chudou výbavou z horního pohřbu na pohřbené osobě z hrobu dolního, většinou bojovníka s tím, že oba byli pohřbeni současně. V horním hrobu 10 však byla kostra velmi fragmentární, jednotlivé části se nenacházely v anatomické poloze, stejně tak ostatní nálezy nebyly v obvyklém uložení, což může vést také k domněnce, že hrob 10 byl náhodně otevřen při ukládání jedince do hrobu 11 a poté vrácen na původní místo nebo se jednalo o rituální praktiku spojenou s otvíráním hrobů či to byl důvod z oblasti sociálních vztahů (Čižmářová 2009, 27). Počátek pohřbívání na Křenovické nekropoli má podle studia hrobového inventáře počátek ve stupni LT B1 s těžištěm v mladší fázi stupně LT B2 s přesahem do stupně LT B2/C1 a závěrem pohřbívání ve stupni LT C1 (Čižmářová 2009, 30). Vzhledem k těmto poznatkům a skladbě hrobového inventáře sousedních hrobů jsem dvojhrob 10/11 zařadil do fáze LT B2b. Tuto dataci rovněž potvrzuje bojovnícká výbava hrobu 11, kdy pohřbený bojovník garnitura 100 (Waldhauser 1987, 39–41), měl v pohřební výbavě železný meč (s plechovou pochvou a trnem pro nasazení rukojeti, s čepelí zesílenou podélnou hranou, špice pochvy těsně obepíná nákončí), železný hrot kopí (s krátkou tulejí a slabým podélným žebrem ve středu listu), charakteristické pro fázi LT B2b (Waldhauser 1987, 34).

Literatura: Čižmářová 2009, 27, 30, 83; tamtéž tab. 37: 3, 1–2; Venclová et al. 2008, 89; Waldhauser 1987, 34, 39–41.

(P 8) Hrob 12 – Křenovice „Přední díl“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 8) – Bronzový „snubní“ prsten, silný, uzavřený. R.: Ø 24 mm. Inv. č. 111.057 (Pa 1293/38) (Čižmářová 2009, 83).

Modelový popis prstenu: (P 8) Br A 10c, zdobený, po stranách obvodu rýha, nalezený na jednom z prstů levé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely fragmenty dvou větších železných spon s kuličkou na patce (velká spona s kulovitou patkou), spropelitový nápažník (uváděný jako kruh), dva bronzové náramky s pečetiřkovitými konci a trojí řadou nálitků, jeden v polovině dvě kuličky plasticky zdobené stejně jako oba pečetiřkovité konce, dva identické vroubkované bronzové náožníky s pečetiřkovitými konci. Podle kresebné dokumentace (Čiřmářová 2009, 160) a popisu hrobu (Čiřmářová 2009, 83) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čiřmářová 2009, 83; tamtéř tab. 37: 5–14; Venclová et al. 2008, 89; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 9) Hrob 16 (dvojhrob 16/17) – Křenovice „Přední díř“ (okr. Vyřkov)

Nálezový popis prstenu: (P 9) - Bronzový prsten, nahoře se rozřiřuje, dole úří, po stranách rýha. R.: Ø 23 mm, ř. 11 mm, 6 mm. Inv. ř. 107.209 (Pa 1313/38) (Čiřmářová 2009, 85).

Modelový popis prstenu: (P 9) Br A 11c, zdobený, po stranách obvodu rýha, nalezený meziprstními články levé nohy.

Genderové určení: Archeologické, řena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely dvě spony (malá bronzová s kuličkou na patce, řelezná spona s patkou řipojenou ke kvadratickému luříku), řvartnový kruh (podle rozměrů nápažník), dva hrboleřkovité náramky s pečetiřkovitými konci (jeden řelezný, druhý bronzový), dva identické bronzové náožníky z osmi dutých polokoulí plasticky zdobených, jeden bronzový náožník z dvanácti hladkých dutých polokoulí (tento náožník je identický s náožníkem z hrobu 17). Je tedy otázkou, jestli tento náožník patří do výbavy řeny v hrobě 17, nebo byl záměrně v rámci rituálu ří sociálních vazeb ulořen do pohřební výbavy řeny z hrobu 16. Dvojhrob 16/17 je výjimečný z hlediska uložení dvou řen nad sebou, zpravidla je takto pohřben muž a řena (viz výře hrob 12). Dále je mimořádný uložení zemřelé z dolního hrobu 17 na břicho, podobná

situace je také u zemřelé v blízkosti se nacházejícím hrobu 18 (Čižmářová 2009, 27). Podle krešebné dokumentace (Čižmářová 2009, 162–163) a popisu hrobu (Čižmářová 2009, 84–85) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2009, 27, 84–85; tamtéž tab. 38: 11–14; 39: 1–7; 40: 1–2; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 10) Hrob 26 – Křenovice „Přední díl“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 10) – Železný otevřený prsten z materiálu průřezu plochého profilovaného písmene D, na obou stranách obvodová rýha, v jednom konci dochován krátký nýtek. R.: Ø 26 mm, š. 8 mm. Inv. č. 111.087 (Čižmářová 2009, 87).

Modelový popis prstenu: (P 10) Fe B 12h, zdobený, po stranách obvodu rýha, spojený nýtkem.

Genderové určení: Archeologické, muž.

Garnitura: 120 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b.

Popis kruhového šperku a spon:

V bojovníckém hrobě byl nalezen podél pravého boku železný meč v plechové pochvě s trnem pro nasazení rukojeti a se širokou čepelí se silnou podélnou hranou a ostrou špicí spolu s železným listem kopí s ostrým podélným žebrem a dlouhou tulejí, včetně třech železných koleček z opasku, železná spona se střechovitě klenutým lučíkem a vnější tětivou. Podle krešebné dokumentace (Čižmářová 2009, 164) a popisu hrobu (Čižmářová 2009, 87) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 34, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2009, 87; tamtéž tab. 41: 5–16; Waldhauser, 1987, 34, 36–37, 39–41.

(P 11) Hrob 30 – Křenovice „Přední díl“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 11) – Železný prsten, materiál průřezu ve tvaru písmene D. R.: Ø 26 mm, š. 5 mm. Inv. č. 107.206 (Pa 1353/38) (Čižmářová 2009, 87–88).

Modelový popis prstenu: (P 11) Fe B 10h, bez výzdoby, nalezený v místech článků prstů levé ruky.

Genderové určení: Antropologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě, který byl antropologicky určen T. Trubačovou na základě předchozích studií a opětovného zkoumání zachovalého materiálu (Čižmářová 2009, 33–35), se nacházely dvě duchcovské spony (železná s malou kuličkou na patce a kosodélníkovým lučíkem, bronzová spona s drobnou kuličkou na patce a vroubkovaným lučíkem), dva bronzové náramky (hladký s pečetítkovitými konci, sedlovitý jemně vroubkovaný), dva bronzové náožníky (hladký s pečetítkovitými konci, vroubkovaný s pečetítkovitými konci). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2009, 165) a popisu hrobu (Čižmářová 2009, 87–88) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2009, 33–35, 87–88; tamtéž tab. 42: 1–8; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 12) Hrob 7 – Brno-Chrlice 1 „Přední roviny“ (okr. Brno-město)

Nálezový popis prstenu: (P 12) – Bronzový hladký široký prsten. R.: Ø 25 mm. Inv. č. 314.451(Čižmářová 2011, 84).

Modelový popis prstenu: (P 12) BrA 11c, bez výzdoby, nalezený na palci levé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházela duchcovská spona (bronzová spona se zdobenou patkou), dva bronzové náramky (hladký s pečetítkovitými zdobenými konci, sedlovitý hladký), bronzový nápažník nezdobený hladký s přeloženými konci (v popisu uváděný jako náramek), dva identické bronzové náožníky (hladké s kopýtkovitě zesílenými a zdobenými konci). Podle

kresebné dokumentace (Čižmářová 2011, 243) a popisu hrobu (Čižmářová 2011, 84) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2011, 84; tamtéž tab. 7: 1-7; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P13) Hrob - – Brno-Chrlice 2 „Kopce“ (okr. Brno-město)

Nálezový popis prstenu: (P 13) – Bez bližších údajů, v kostrovém hrobu je zmiňován nález prstenu (Čižmářová 2011, 86-87).

Modelový popis prstenu: (P 13) neznámý.

Genderové určení: Archeologické, muž.

Garnitura: 610 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Popis kruhového šperku a spon:

V mužském hrobě se nacházela münsingenská spona (bronzová spona s kvadraticky klenutým, jemně příčně rýhovaným lučíkem, terč na patce překryt bronzovou pukličkou zdobenou po obvodu vybitými kroužky a korálovým středem připevněným bronzovým nýtkem). Mužský hrob jsem určil na základě skromné výbavy, kdy J. Waldhauser tuto výbavu řadí do garnitury 600, muži beze zbraní, s jednou nebo dvěma sponami, charakteristické pro muže jakéhokoli věku (Waldhauser 2001, 89–91). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2011, 244) a popisu hrobu (Čižmářová 2011, 86–87) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37; týž 2001, 89–91).

Literatura: Čižmářová 2011, 86–87; tamtéž tab. 8: 8–9; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41; týž 2001, 89–91.

(P14: 5) Hrob 20 – Blučina 3 „Konopné zahrádky“ (okr. Brno-venkov)

Nálezový popis prstenu: (P14: 1) – Bronzový sedlový prsten z hladké tyčinky. R.: Ø 22x21 mm, síla 3 mm. Inv. č. 55-104/63. (P 14: 2) – Bronzový sedlový prsten z hladké tyčinky. R.: Ø 23x23 mm, síla 4 mm. Inv. č. 55-105/63. (P 14: 3) – Zlomek prstenu z bronzového drátu, stočeného ve spirálovité očko. R.: d. 17 mm. Inv. č. 55-113/63. (P 14: 4) – Spirálovitě stočený prsten z bronzového drátu. R. Ø 20 mm, síla 1 mm. Inv. č. 55-114/63. (P 14: 5) – Kroužek z železného pásku. R.: Ø 25 mm, síla 11x4 mm. Inv. č. 55-120/63 (Čižmářová 2011, 106-107).

Modelový popis prstenu:

(P14: 1) Br A 40a, z drátěné tyčinky bez výzdoby, nalezený na prstě levé ruky.

(P 14: 2) Br A 40a, z drátěné tyčinky bez výzdoby, nalezený na prstě levé ruky.

(P 14: 3) Br B 16a, drátěný bez výzdoby, nalezený ve schránce z org. hmoty

(P 14: 4) Br B 30a, bez výzdoby, nalezený ve schránce z org. hmoty.

(P 14: 5) Fe B 20h, bez výzdoby, nalezený ve schránce z org. hmoty.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházelo šest spon (tři železné a dvě bronzové bubínkovité spony s velkou kuličkou na patce, jedna bronzová spona s malou kuličkou na volné patce a s plasticky členěným lučičkem), tři náramky (první hladký sapropelitový, druhý bronzový perličkový z jemně vroubkované tyčinky, s nezesílenými mírně přeloženými konci, třetí bronzový spletený ze dvou drátků s dvěma očky, s rozšířením na těle v kroužek a osmičku), železný nápažník uložený ve schránce z organické hmoty (v popisu uváděný jako železný kruh, na němž jsou další typologicky neurčitelné železné fragmenty, dva identické bronzové nánožníky z dutého plechu (hladké s trojicemi bradavkovitých hrbolků). V tomto hrobovém celku byly doposud známy a uváděny čtyři prsteny. Avšak dle mého názoru je zde celkem pět prstenů, pátý prsten jsem identifikoval jako původně „kroužek z železného pásku“ (Čižmářová 2011, 107), uložený spolu s dalšími předměty ve schránce z org. hmoty na pravé ruce a zařadil ho do statistiky pod označením (P 14: 5). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2011, 264–265) a popisu hrobu (Čižmářová 2011, 106–107) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2011, 106–107; tamtéž tab. 28: 10–12; 29: 1–28; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 15) Hrob 32 – Ponětovice „Podíly“ (okr. Brno-venkov)

Nálezový popis prstenu: (P 15) – Pa 243/36-121, inv. č. 111.516: zlomek (asi jedna čtvrtina) bronzového prstenu, zdobeného dvěma řadami v kroužících sedících polokuliček napodobujících granulaci. R.: d. zlomku 16 mm, Ø vnější 20 mm, vnitřní 16 mm, š. 5 mm (Čižmářová 2011, 144).

Modelový popis prstenu: (P 15) Br A 16a,h, zdobený, štítek tvoří dvě řady v kroužících sedících polokuliček napodobujících granulaci.

Genderové určení: Archeologické, dítě.

Garnitura: 700 (Waldhauser 1987, 39-41).

Datace: LT C1a

Popis kruhového šperku a spon:

V dětském hrobě se nenacházel kromě bronzového prstenu a zlomku železného řetízku z malých kroužků žádný kruhový šperk a spona. Jako „snad dětský“ označuje tento hrob J. Poulík, který prováděl archeologický výzkum ponětovické nekropole (Čižmářová 2011, 144). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2011, 283) a popisu hrobu (Čižmářová 2011, 144) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT C1a (Waldhauser 1987, 36–37), rovněž vzhledem k tomu, že většina z 35 hrobů na ponětovickém pohřebišti je datována právě do mladšího stupně LT C1 (Čižmářová 2011, 18) a výskyt řetízků tvořených z malých kroužků spadá přímo do této fáze (Waldhauser 2001, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2011, 18, 144; tamtéž tab. 47: 1–2; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 16) Hrob z roku 1959 – Sivice – intravilán obce (okr. Brno-venkov)

Nálezový popis prstenu: (P 16) – Bronzový masivní „snubní“ prsten, široký, tělo o průřezu v podobě písmene „D“. R.: Ø 26 mm, tělo 10x3 mm. (Čižmářová 2011, 149).

Modelový popis prstenu: (P 16) Br A 11c, zdobený, po stranách obvodu rýha, nalezený na prstě pravé ruky.

Genderové určení: Archeologické, muž.

Garnitura: 100 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT C1b

Popis kruhového šperku a spon:

V bojovníckém hrobě byl nalezen vedle pravé paže železný meč, včetně čtyř bronzových koleček z opasku, železná spona, železný meč a spona jsou již v popisu nálezového kontextu uváděny jako fragmentární (Čižmářová 2011, 149) a nebyla zřejmě možná ani jejich kresebná dokumentace. Bronzový uzavřený kruh jsem podle průměru 92 mm určil jako nápažník (nezdobený hladký). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2011, 285) a popisu hrobu (Čižmářová 2011, 149) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT C1b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2011, 149; tamtéž tab. 49: 6–11; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 17: 3) Hrob - - Sobotovice (okr. Brno-venkov)

Nálezový popis prstenu: (P 17: 1) – Bronzový „snubní“ prsten z plochého materiálu čočkovitého průřezu, spojen nýtkem. R.: Ø 21 mm. Inv. Č. 66.167. (P 17: 2) - Bronzový „snubní“ prsten z materiálu průřezu v podobě „D“. R.: Ø 22 mm. Inv. č. 66.168. (P 17: 3) - Prsten ze zlatého drátu 9x vlnkovitě zprohýbaného. R.: Ø 22x20 mm. Inv. č. 66.181 (Čižmářová 2011, 150–151).

Modelový popis prstenu:

(P 17: 1) Br B 12h, bez výzdoby.

(P 17: 2) Br B 12c, bez výzdoby.

(P 17: 3) Au A 15a, bez výzdoby.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1c

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházelo šest bronzových spon (čtyři duchcovské, první s lučíkem členěným do podoby kostních článků ovinutým tětivou, druhá s masívním vývalkovitě zvlňeným lučíkem, třetí s lučíkem členěným perlovitými vývalky, čtvrtá s hladkým lučíkem ovinutým tětivou) a dvě münsingenské spony (s hladkým lučíkem), bronzový nákrčník (s pečetítkovitými konci, s plastickou výzdobou u konců a uprostřed těla), dva bronzové

náramky (první hladký s pečetítkovitými zdobenými konci, druhý s pečetítkovitými konci s plastickou výzdobou esovitými motivy, proti nim uprostřed těla dvě kuličky s identickou výzdobou), dva identické bronzové náožníky (hladké s pečetítkovitými zdobenými konci s plastickou výzdobou u konců a uprostřed těla). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2011, 286) a popisu hrobu (Čižmářová 2011, 150–151) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2011, 150–151; tamtéž tab. 50: 4–17; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 18) Hrob - – Tikovice (okr. Brno-venkov)

Nálezový popis prstenu: (P 18) – Bronzový „snubní“ prsten z materiálu průřezu ve tvaru „D“, spojený nýtkem. R.: Ø 22x19 mm. Inv. č. 66.152(Čižmářová 2011, 159).

Modelový popis prstenu: (P 18) Br B 12h, bez výzdoby.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 300 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházelo pět bronzových spon (duchcovská spona s rozšířeným lučíkem zdobeným rytým cikcakem, čtyři münsingenské spony s lučíkem jemně příčně vroubkovaným), dva identické bronzové náramky (hladké s nepatrně zesílenými konci, jeden má navíc konce opatřeny dvěma dvojicemi vývalků s rytou a vybějenou výzdobou, zřejmě byl dodatečně ohnut do sedlovitého tvaru.). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2011, 291) a popisu hrobu (Čižmářová 2011, 159) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2011, 159; tamtéž tab. 55: 1–8; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 19) Hrob - – Blažovice (okr. Brno-venkov)

Nálezový popis prstenu: (P 19) – Bronzový páskový prsten s dvojí řadou vytlačených perliček. R.: Ø 18 mm, š. pásku 3 mm. Inv. č. 66.116 (Procházka 1937, 61).

Modelový popis prstenu: (P 19) Br A 16h, zdobený, štítek tvoří rytá výzdoba, obvod pásku je tvořen dvojí řadou v polokuliček napodobujících granulaci.

Genderové určení: Neurčeno.

Garnitura: Neurčeno.

Datace: LT C1a

Popis kruhového šperku a spon:

Neznámé místo nálezu, bez bližších údajů, nalezený prsten zmiňuje A. Procházka ve své práci „Gallská kultura na Vyškovsku“, v soupise lokalit sedmé kapitoly nazvané „Nálezy hromadné a předmětů ojedinělých“ (Procházka 1937, 61). Na základě vlastní analýzy tohoto prstenu v MZM a faktu, že výzdoba podobná granulaci je charakteristická pro fázi LT C1a (Venclová et al. 2008, 89) se přikláním k tomuto chronologickému zařazení.

Literatura: Procházka 1937, 61, Venclová et al. 2008, 89.

(P 20) Hrob - – Dobročkovice 2 „Trávníky“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 20) – Bronzový sedlový prsten ve dvou zlomcích, vyrobený z ploché tyčinky. R.: v. 21 mm, tyčinka 3x2 mm. Inv. č. 66.211(Čižmářová 2013, 113).

Modelový popis prstenu: (P 20) Br A 40a, z drátěné tyčinky bez výzdoby.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 900 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházela železná spona (neúplná, zřejmě spona s kuličkou na patce), bronzový kroužek (s nepravidelným oválným otvorem uvnitř, konce zašpičatěny a přeloženy přes sebe). Další kruhový šperk se v hrobové výbavě nenacházel, přesto se domnívám, že se jedná o pohřeb ženský, vzhledem k přítomnosti sedlovitého prstenu, bronzového kroužku nalezeného u hlavy (vlasová ozdoba) a osmičkového celokovového opasku, který je zpravidla součástí pohřbů ženské garnitury (Venclová et al. 2008, 86). Podle kresebné dokumentace

(Čižmářová 2013, 262) a popisu hrobu (Čižmářová 2013, 112–113) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 112–113; tamtéž tab. 14: 11–15; Venclová et al. 2008, 86; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41).

(P 21) Hrob 810 – Hoštice „Sečné louky“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 21) – Bronzový páskový prsten s konci přeloženými přes sebe. R.: Ø 20 mm, š. pásku 40 mm. Inv. č. A 34311. (Čižmářová 2013, 123).

Modelový popis prstenu: (P 21) Br B21c, bez výzdoby, nalezený nad pánevní kostí.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1a

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházel jeden bronzový náramek (zdobený rytým ornamentem, zachovaný konec náramku je členěn a oddělen od těla malým zúžením), dva identické železné nánožníky (hladké, bez výzdoby). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2013, 265) a popisu hrobu (Čižmářová 2013, 122–123) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 122–123; tamtéž tab. 17: 15–18; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 22) Hrob 3 – Kloboučky „Pod Loučkami“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 22) – Bez bližších údajů, v kostrovém hrobu je zmiňován nález prstenu (Čižmářová 2013, 129).

Modelový popis prstenu: (P 22) – Nezvěstný, nalezený v místě prstů levé ruky

Genderové určení: Antropologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely čtyři železné spony (spony s nízko klenutým lučikem, s kuličkami na protáhlé patce a poblíž vinutí), spropelitový nápažník (v popisu uváděný jako švartnový bochánkovitý kruh), dva identické bronzové náožníky (z osmi oválných hladkých dutých polokoulí, složených ze dvou částí, jedna o dvou, druhá o šesti polokoulích; menší část má na jedné straně dlouhou jazykovitou západku a na druhé straně profilovanou západku, na koncích větší části jsou pak odpovídající otvory). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2013, 269–270) a popisu hrobu (Čižmářová 2013, 129–130) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 129–130; tamtéž tab. 21: 7–14; 22: 1–2; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 23) Hrob 5 – Lovčičky 1 „Strážka“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 23) – Bronzový prsten s přeloženými zesílenými konci, tyčinka zdobena podélnou rytou vlnicí. R.: Ø 27 mm, Ø tyčinky 4 mm, Ø konců 6 mm. Inv. č. A 8173 (576-27/56) (Čižmářová 2013, 139).

Modelový popis prstenu: (P 23) Br A 17r, zdobený po obvodu rytou vlnicí a dvěma plastickými výčnělky, půlka obvodu pásku je širší (horní část), druhá vymezená výčnělky tvoří tenký pásek (spodní část), nalezený na prstu pravé ruky.

Genderové určení: Antropologické, muž.

Garnitura: 510 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Popis kruhového šperku a spon:

V mužském hrobě se nacházela železná spona (pouze zlomky typologicky neurčitelné), bronzový otevřený nápažník s nezesílenými, těsně k sobě přiloženými konci, nezdobený, hladký (v popisu uváděný jako náramek, dle mého názoru se vzhledem k velikosti průměru a kruhovému tvaru jedná o nápažník). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2013, 275) a popisu hrobu (Čižmářová 2013, 139) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 139; tamtéž tab. 27: 13–14; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 24) Hrob 4 – Marefy „U Lišek“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 24) – Bronzový páskový prsten. R.: Ø 22 mm, š. 3 mm. Inv. č. 111.373 (Pa 31/35-157) (Čižmářová 2013, 146).

Modelový popis prstenu: (P 24) Br A 10c, bez výzdoby, nalezený ve švartnovém nápažníku.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě (zemřelá uložena atypicky na pravém boku), se nacházely dvě spony (bronzová münsingenská spona s masivním, plasticky zdobeným lučíkem, železná duchcovská spona s krátkým, vysoko klenutým lučíkem a malou kuličkou na patce), dva nápažníky (sapropelitový masivní, bronzový uzavřený zdobený po obvodu trojicemi hráškovitých nálitků (v popisu uváděný jako náramek nebo kruh, dle mého názoru se vzhledem k velikosti průměru a kruhovému tvaru jedná o nápažník), dva identické bronzové nánožníky (s příčně žebrovaným tělem a pečetítkovými těsně k sobě přiloženými konci), čtyři bronzové a jeden železný plochý kroužek (zřejmě z opasku), šest bronzových válcových dutých perel (zřejmě z náhrdelníku). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2013, 279–280) a popisu hrobu (Čižmářová 2013, 146) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 146; tamtéž tab. 31: 6–14; 31: 1–4; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 25: 3) Hrob 14 – Marefy „U Lišek“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 25: 1) – Bronzový drátěný sedlový prsten. R.: Ø 19 mm, síla drátu 1 mm. Inv. č. 107.222 (je špatně, správně je 111.398) (Pa 31/35-194). (P 25: 2) – Bronzový drátěný prsten. R.: Ø 18 mm, síla drátu 1 mm. Inv. č. 111.399 (Pa 31/35-195). (P 25: 3) – Stříbrný drátěný prsten. R.: Ø 18x20 mm, síla drátu 1 mm. Inv. č. 107.210 (Pa 31/35-196) (Čižmářová 2013, 149).

Modelový popis prstenu:

(P 25: 1) Br A 40a, z drátěné tyčinky bez výzdoby, nalezený na ukazováku levé ruky.

(P 25: 2) Br A 40a, z drátěné tyčinky bez výzdoby, nalezený na prostředníku levé ruky.

(P 25: 3) Ag A 40a, z drátěné tyčinky bez výzdoby, nalezený na prostředníku levé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 250 (nová skupina dle Pavlík 2022, obr. 22) (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely dvě bronzové duchcovské spony (spony s drobnou kuličkou na patce a kvadraticky klenutým, jemně příčně rýhovaným lučíkem), bronzový dvojnáramek (složený ze dvou oválných uzavřených náramků s plastickou výzdobou pseudofiligránem, příčná žebra tvoří nálitky střídavě v jednoduché a dvojité řadě, po každé straně obvodu vlnice, oba kruhy jsou spojeny obdobně zdobenou kloubovou spojkou), sápropelitový nápažník z vnitřní strany plochý (v popisu uváděný jako náramek nebo kruh, dle mého názoru se vzhledem k velikosti průměru a kruhovému tvaru jedná o nápažník), dva identické bronzové náonožníky (z osmi dutých hladkých oválných polokoulí, složený ze dvou dílů o čtyřech polokoulích), osm bronzových kroužků (zřejmě z opasku). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2013, 282–283) a popisu hrobu (Čižmářová 2013, 148–149) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 148–149; tamtéž tab. 34: 7–21; 35: 1–2; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 26) Hrob 20 – Marefy „U Lišek“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 26) – Bronzový páskový prsten. R.: Ø 20 mm, š. 3 mm. Inv. č. 111.418 (Pa 31/35-230) (Čižmářová 2013, 151).

Modelový popis prstenu: (P 26) Br A 10c, bez výzdoby, nalezený na ukazováku pravé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely čtyři bronzové spony (dvě münsingenské s hladkým lučíkem, jedna münsingenská s lučíkem zdobeným příčnými vývalky, jedna duchcovská), dva bronzové náramky (jeden dvojdílný masivní oválný, středy delších stran zesíleny a opatřeny výraznou plastickou výzdobou esovitými motivy, druhý jemně vroubkovaný), bronzový nákrčník (nezdobený hladký s pečetítkovitými konci), jeden bronzový nánožník (z esovitě vinutého drátu). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2013, 285) a popisu hrobu (Čižmářová 2013, 151) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 151; tamtéž tab. 37: 10–18; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 27) Hrob 1/1974 – Marefy „U Lišek“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 27) – Bronzový masivní „snubní“ prsten, hladký, průřez těla ve tvaru „D“. R.: Ø 25 mm, v. 10 mm. Inv. č. 178.999 (Čižmářová 2013, 151).

Modelový popis prstenu: (P 27) Br A 11c, bez výzdoby, nalezený v místě prstů pravé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely čtyři spony (dvě bronzové münsingenské s kvadraticky klenutým hladkým lučíkem, jedna bronzová münsingenská s kvadraticky klenutým lučíkem příčně žebrovaným a s plastickou výzdobou esovitými motivy, jedna železná duchcovská s kvadraticky klenutým lučíkem), bronzový náramek (s překrývajícími se pečetítkovými konci, od těla oddělenými dvěma jemně příčně rýhovanými žebírky), závěsek (čtyři bronzové a jeden železný kroužek, na bronzovém kroužku je navlečená modrá perla). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2013, 286) a popisu hrobu (Čižmářová 2013, 151) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 151; tamtéž tab. 38: 1–8; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 28) Hrob 8 – Nížkovice „Záhumenice“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 28) – Bronzový „snubní“ prsten, průřez těla ve tvaru D, po obvodu rýhy. R.: Ø 26 mm. Inv. č. 64.929.(Čižmářová 2013, 159).

Modelový popis prstenu: (P 28) Br A 10c, zdobený, po stranách obvodu rýha, nalezený u hlavy.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 510 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházela duchcovská spona (železná spona s nevysokým kvadraticky klenutým lučičkem), bronzový nápažník (otevřený, hladký s kyjovitě zesílenými zdobenými konci, v popisu uváděný jako náramek, dle mého názoru se vzhledem k velikosti průměru a kruhovému tvaru jedná o nápažník, jeho tzv. V-výzdoba u zakončení je typická pro střední Čechy. Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2013, 288) a popisu hrobu (Čižmářová 2013, 159) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 159; tamtéž tab. 40: 15–17; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 29) Rozrušené hroby – Slavkovu Brna „Povětrníky“ (okr. Vyškov)

Nálezový popis prstenu: (P 29) – Fragmenty železných předmětů, snad spon. Inv. č. 70.450. (Čižmářová 2013, 178).

Modelový popis prstenu: (P 29) Fe B 21g,h, bez výzdoby, konce zašpičatěny a přeloženy přes sebe.

Genderové určení: Neurčeno.

Garnitura: Neurčeno.

Datace: LT B2b

Popis kruhového šperku a spon:

V soupise ze slavkovské nekropole (hroby 1 až 11) jsou rovněž uvedeny předměty z rozrušených hrobů, které však nelze věrohodně k nálezovým celkům přiřadit, třebaže

v inventáři některých hrobů podobné předměty chybí. V položce „Fragmenty železných předmětů, snad spon“, jsem identifikoval železný prsten s přeloženými, zašpičatěnými konci (Čižmářová 2013, 303 tab. 55: 7). Evidentně se nejedná o zlomek spony či kroužek z opasku, naopak z typologického hlediska (tvar, průměr) se jedná o prsten. Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2013, 300–304) a popisu hrobů ze slavkovské nekropole (Čižmářová 2013, 175–179) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2013, 175–179; tamtéž tab. 52, 53, 54, 55, 56; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 30) Hrob - - Kyjov 1 „Ráj“ (okr. Hodonín)

Nálezový popis prstenu: (P 30) – Bronzový široký hladký prsten. R.: Ø 29 mm, š. 8 mm. Inv. č. 1f (Čižmářová 2017, 85).

Modelový popis prstenu: (P 30) Br A 10c, bez výzdoby.

Genderové určení: Archeologické, muž.

Garnitura: 530 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1a

Popis kruhového šperku a spon:

V mužském hrobě se nacházel bronzový nápažník (otevřený, hladký s mírně zesílenými, rovně seříznutými profilovanými konci, v popisu uváděný jako kruh). Zemřelého jedince jsem určil archeologicky jako muže vzhledem k absenci výbavy typické pro ženský kroj a na základě značného průměru prstenu, který činí 29 mm. Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2017, 304) a popisu hrobu (Čižmářová 2017, 85) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2017, 85; tamtéž tab. 4: 4–5; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 31) Hrob 2/1924 – Mikulčice 1 „Pískovna“ (okr. Hodonín)

Nálezový popis prstenu: (P 31) – Bronzový drátěný hladký prsten. R.: Ø 19 mm. Inv. č. **113.536 (je špatně, správně je 113.537)** (SAÚ 641) (Čižmářová 2017, 89).

Modelový popis prstenu: (P 31) Br A 10h, bez výzdoby.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 300 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházelo šest bronzových spon, v popisu hrobu je ovšem uveden nález pěti spon, ve výčtu jednotlivých artefaktů je však popsáno spon šest, tři duchcovské spony (dvě s patkou v podobě stylizované ptačí hlavičky, jedna s protáhlým kvadraticky klenutým hustě příčně rýhovaným lučíkem), tři drátěné spony (dvě s osmičkově vinutým lučíkem, jedna s hřebínkem, který tvoří svisele vinuté smyčky drátu), dva bronzové náramky (první tordovaný, jeden konec zesílený a prohloubený, druhý s hrotitou západkou, druhý s těsně k sobě přiloženými nezesílenými konci, tělo hustě jemně příčně rýhováno), bronzový nápažník (uzavřený se setřenými ornamenty na jednom boku, na protějším jsou velmi otřelé, v popisu uváděný jako kruh, dva bronzové náožníky (první s vroubky při koncích a uprostřed hřbetu, druhý oválný s těsně k sobě přiloženými konci, zdobenými jemnými příčnými rýžkami). Tyto dva náožníky jsou v popisu nálezového kontextu uvedeny jako náramky, ovšem dle mého názoru se jedná o náožníky (v popisu hrobové výbavy chybí umístění jednotlivých artefaktů na kostře). K mé domněnce mě vede několik faktů: v ženském hrobě bohatém na kruhový šperk je přítomnost náožníku obvyklá, oba náožníky sice nejsou shodné, ale mají téměř shodný průměr (první Ø 62x53 mm, druhý Ø 61x52 mm). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2017, 306) a popisu hrobu (Čižmářová 2017, 89) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2017, 89; tamtéž tab. 6: 5–16; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 32) Hrob XII – Mistřín, obec Svatobořice-Mistřín – „Trávníky za kostelem“ (okr. Hodonín)

Nálezový popis prstenu: (P 32) – Bronzový neuzavřený prsten z materiálu čtvercového průřezu. R.: Ø 25 mm, Ø materiálu 2x2 mm (Čižmářová 2017, 99).

Modelový popis prstenu: (P 32) Br A 21r, bez výzdoby, nalezený na levé ruce.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 330 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházela železná spona s velkou kuličkou na patce (s dlouhou patkou a kratším nízkým lučičkem), dva náramky (bronzový ze dvou tordovaných drátů, železný bez popisu), části železného řetízku z jednoduchých oválných článků. V popisu hrobového inventáře je uvedený bronzový prsten (neuzavřený, čtvercovitého průřezu, v současnosti nezvěstný). Dle mého názoru se jedná o uzavřený prsten s obdélníkovým průřezem a konvexními boky. Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2017, 314) a popisu hrobu (Čižmářová 2017, 99) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2017, 99; tamtéž tab. 14: 2–5; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 33) Hrob XIV – Mistrín, obec Svatobořice-Mistrín – „Trávníky za kostelem“ (okr. Hodonín)

Nálezový popis prstenu: (P 33) – Bronzový sedlový prsten, zdobený jemnými šikmými rýžkami. R.: Ø 20x17 mm, Ø materiálu 2x1,5 mm (Čižmářová 2017, 100).

Modelový popis prstenu: (P 33) Br A 40a, zdobený jemnými šikmými rýžkami, nalezený na prostředníku pravé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházela železná spona (s volnou patkou), dva bronzové náramky (první zdobený velkými kulovitými vývalky („tvořený z hrášků“), těsně k sobě přiložené konce tvoří dvě větší kuličky, druhý z osmičkovitě vinutého drátu), sapropelitový nápažník, dva identické bronzové nánožníky (duté housenkovité ze svinutého bronzového plechu, zdobené třemi řadami hrbolků, dva železné kroužky (z opasku, přívěšku?), uváděny jsou rovněž dva skleněné korále, nyní nezvěstné (z přívěšku?). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2017, 315) a popisu

hrobu (Čižmářová 2017, 100) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2017, 100; tamtéž tab. 15: 1–8; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 34) Hrob XXVII (dětský dvojhrob) – Mistrín, obec Svatobořice-Mistrín – „Trávníky za kostelem“ (okr. Hodonín)

Nálezový popis prstenu: (P 34) – Fragmenty prstenu z bronzového spirálově stočeného drátu (Čižmářová 2017, 102).

Modelový popis prstenu: (P 34) Br B 3 1a, bez výzdoby, nalezený za hlavou.

Genderové určení: Archeologické, dítě.

Garnitura: 740 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT C1a

Popis kruhového šperku a spon:

V patrně dětském dvojhrobu (ve vzdálenosti půl metru se nacházel další, zřejmě také dětský pohřeb, který byl již dříve porušen) se nacházel bronzový nápažník (z drátu dvakrát spirálově svinutého, jeden konec zašpičatělý, druhý tupý, v popisu uváděný jako kruh), bronzový kroužek (z opasku, přívěšku?). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2017, 317) a popisu hrobu (Čižmářová 2017, 102) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT C1a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2017, 102; tamtéž tab. 17: 4–14; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 35) Hrob 3/1967 – Mistrín, obec Svatobořice-Mistrín – „Trávníky za kostelem“ (okr. Hodonín)

Nálezový popis prstenu: (P 35) – Bronzový „snubní“ prsten s obvodovými rýhami. R.: Ø 21 mm, š. 4,5 mm. Inv. č. 179.017 (Čižmářová 2017, 109).

Modelový popis prstenu: (P 35) Br A 10h, zdobený, po stranách obvodu rýha, nalezený mezi kůstkami pravé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 230 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT C1a

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely tři železné spony spojené konstrukce (s krátkým, kvadraticky klenutým lučíkem a malou kuličkou na patce), dva bronzové náramky (první hladký neuzavřený s daleko od sebe rozevřenými konci, konce od těla odděleny nepříliš zřetelným žlábkem, druhý hladký s těsně k sobě přiloženými konci, které jsou mírně pečetítkově zesílené, po obvodu zdobené jemnými příčnými rýžkami, od těla odděleny dvěma žebírky), dva bronzové náložníky (první s kopýtkovitě zesílenými, k sobě nepřiléhajícími konci, tělo členěno jemnými příčnými vývalky, proti koncům zesíleno do podoby dvou těsně k sobě přiléhajících konců, druhý s pečetítkovými, téměř těsně k sobě přiléhajícími konci, které jsou po obvodu zdobeny vybíjenými kroužky, stejně jako vývalky oddělující konce od hustě příčně žebrovaného těla). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2017, 325) a popisu hrobu (Čižmářová 2017, 109) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT C1a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2017, 109; tamtéž tab. 25: 4–11; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 36) Hrob 177 – Nechvalín „Nivky“ (okr. Hodonín)

Nálezový popis prstenu: (P 36) – Zlomek prstenu sedlovitého tvaru z tenkého bronzového drátu kruhového průřezu. R.: Ø 15 mm, Ø drátu 2 mm. Inv. č. 676-198/76 (Čižmářová 2017, 117).

Modelový popis prstenu: (P 36) Br A 40a, bez výzdoby, nalezený u levé ruky.

Genderové určení: Antropologické, žena.

Garnitura: 520 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely dvě železné spony, (s bubínkovitým lučíkem), železný nápažník nezdobený hladký (v popisu uváděný jako náramek, dle mého názoru se vzhledem k velikosti průměru a kruhovému tvaru jedná o nápažník). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2017, 331) a popisu hrobu (Čižmářová 2017, 117) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2017, 117; tamtéž tab. 31: 11–15; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 37: 3) Hrob 36 – Hulín „U Isidorka“ (okr. Kroměříž)

Nálezový popis prstenů: (P 37: 3) – Tři železné prsteny, nedochovaly se (Čižmářová 2017, 128).

Modelový popis prstenů: (P 37: 3) 3 železné prsteny, bez popisu, neznámé, nelze je typologicky zařadit, nalezené (jeden na prsteníku pravé a dva na prsteníku a prostředníku levé ruky).

Genderové určení: Archeologické, muž.

Garnitura: 530 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT C1a

Popis kruhového šperku a spon:

V mužském hrobě se nacházely tři železné prsteny (v současné době jsou však neznámé, chybí rovněž jejich kresebná dokumentace a nelze je typologicky popsat a zařadit), železný nápažník nezdobený hladký (dutý nápažník ze stočeného plechu). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2017, 340) a popisu hrobu (Čižmářová 2017, 128) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT C1a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2017, 128; tamtéž tab. 40: 11; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 38: 2) Hrob K 815 – Hustopeče 2 „Šibenky“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 38: 1) – Bronzový otevřený prsten, hladký, poněkud deformovaný, konce zeslabeny a poněkud od sebe vzdáleny. R.: Ø 25x19 mm. Š. 2 mm. Inv. č. 174.660. (P 38: 2) – Bronzový „snubní“ prsten, uzavřený, širší, hladký. R.: Ø 20x19 mm, š. 4 mm. Inv. č. 174.661 (Čižmářová 2020, 145).

Modelový popis prstenu:

(P 38: 1) Br B 20h, bez výzdoby, oba konce zeslabeny, nalezený na prstě pravé ruky.

(P 38: 2) Br A 10h, bez výzdoby, hladký, nalezený na prstě levé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 320 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely dvě bronzové duchcovské spony (s vysokým, krátkým, kvadraticky klenutým lučíkem, konec patky a tělo lučíku zdobí jemné příčné rýžky), dva bronzové náramky (první hraněný, kosočtverečného průřezu, konce bez výzdoby a téměř přiloženy k sobě, zdobený po obvodu z bodů vybíjených cikcakem, druhý hladký bez výzdoby, konce zeslabeny a poněkud od sebe vzdáleny). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 315) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 145) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 145; tamtéž tab. 5: 13–18; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 39) Hrob K 827 – Hustopeče 2 „Šibenky“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 39) – Fragment železného prstenu z plochého materiálu vlnovkovitě prohýbaného. R.: Ø neměřitelný, dochovaná d. 13 mm. Inv. č. 174.714 (Čižmářová 2020, 148).

Modelový popis prstenu: (P 39) Fe B 15r, bez výzdoby, nalezený na prstě levé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT C1a

Uloženo: MZM Brno.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely tři železné spony (dvě spony s dvěma kuličkami na patce a lučíku, jedna spona spojené konstrukce), dvě bronzové spony (s kvadratickým lučíkem a velkou kuličkou na patce), sapropelitový náramek (v popisu uvedený jako kruh), železný nápažník (perlovitě členěný), dva identické bronzové nánožníky (dvojdílné z hladkých dutých puklic na bronzovém pásku, puklice vyplněny tmavou hlinitou tvrdě vypálenou hmotou, jeden díl o třech puklicích, druhý díl o čtyřech puklicích), náhrdelník z několika řad jemných bronzových řetízků s jantarovým plochým kroužkem. Podle kresebné dokumentace

(Čižmářová 2020, 317–318) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 147–148) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT C1a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 147–148; tamtéž tab. 7: 8–16; 8: 1–6; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 40) Hrob K 828 – Hustopeče 2 „Šibenky“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 40) – Polovina prstenu z dvojitého bronzového drátu. R.: Ø 22 mm, Ø drátu 1 mm. Inv. č. 174.697 (Čižmářová 2020, 148).

Modelový popis prstenu: (P 40) Br B 30a, bez výzdoby.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 300 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a

Uloženo: Nezvěstný.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely tři železné spony (zachovány pouze fragmenty, podle nich by se mohlo jednat o spony s dvěma kuličkami na patce a lučíku), dva železné náramky (jeden po obvodu hustě příčně rýhován, druhý s perličkovými vývalky po obvodu), železný drátěný nápažník (v popisu uvedený jako kruh, ale rovněž se uvádí jeho nález na konci levé paže). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 318) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 148) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 148; tamtéž tab. 8: 7–17; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 41) Hrob K 839 – Hustopeče 2 „Šibenky“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 41) – Bronzový drátěný sedlový prsten. R.: Ø 23x20 mm, Ø drátu 1,5 mm. Inv. č. 174.764 (Čižmářová 2020, 153).

Modelový popis prstenu: (P 41) Br A 40a, bez výzdoby, nalezený na levé ruce.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 300 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT C1a

Uloženo: MZM Brno.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházela železná spona (spojené konstrukce s nízkým, protáhlým lučíkem, patka k lučíku připojena objímkou, na patce větší kulička), bronzový náramek (s rozevřenými zesílenými konci, oddělenými od těla nevýrazným žlábkem, v popisu uvedený jako kruh), bronzový nápažník (hladký bez výzdoby, v popisu uvedený jako kruh). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 323) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 153) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT C1a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 153; tamtéž tab. 13: 6–10; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 42) Hrob K 840A (dvojhrob K 840A/K 840B) – Hustopeče 2 „Šibenky“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 42) – Bronzový drátěný prsten s výzdobou třemi dvojicemi drobných nálitků těsně vedle sebe. R.: Ø 21x19 mm, Ø drátu 1x0,5 mm. Inv. č. 174.790. (Čižmářová 2020, 153).

Modelový popis prstenu: (P 42) Br A 16g,h, zdobený, štítek se třemi dvojicemi drobných nálitků těsně vedle sebe, dvě třetiny těla prstenu drát, nalezený na levé ruce.

Genderové určení: Antropologické, žena.

Garnitura: 300 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b

Uloženo: MZM Brno.

Popis kruhového šperku a spon:

U této hrobové situace se jedná o dvojhrob K 840A/K 840B s pohřby uloženými vedle sebe. Ženský hrob K 840A byl uložený po levici mužského bojovnického hrobu K 840B. Je zde zřejmá sociální vazba, žena z pohřbu K 840A byla uložena v natažené poloze na zádech s pažemi podél těla, levá paže směřovala mírně na levou pánevní kost, pravá dělala dojem překřížení s levou paží kostry muže v bojovnickém hrobu K 840B. V ženském hrobě K 840A

se nacházely čtyři železné spony (velmi fragmentární, podle kresebné dokumentace spojené konstrukce s nízkým, protáhlým lučičkem), železný náramek (s plastickou výzdobou, v popisu uvedený jako kruh), železný nápažník (nezdobený z drátu, spirálovitý, v popisu rovněž uvedený jako kruh). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 324) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 153–154) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 153–154; tamtéž tab. 14: 1–9; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 43: 2) Hrob K 846 – Hustopeče 2 „Šibenky“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 43: 1) – Bronzový drátěný spirálový prsten. R.: Ø 22:20 mm, Ø drátu 1 mm. Inv. č. 174.819. (P 43: 2) – Železný prsten z dvojitého drátu. R.: Ø 22x20 mm, Ø drátu 2 a 2 mm. Inv. č. 174.820 (Čižmářová 2020, 156).

Modelový popis prstenu:

(P 43: 1) Br A 31a, bez výzdoby, nalezený na prstě levé ruky.

(P 43: 2) Fe B 31a, bez výzdoby, nalezený na prstě levé ruky.

Genderové určení: Antropologické, muž.

Garnitura: 530 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a

Uloženo: MZM Brno.

Popis kruhového šperku a spon:

V mužském hrobě se nacházel železný nápažník (uzavřený, hustě jemně příčně rýhovaný, v popisu uvedený jako náramek, dle mého názoru se vzhledem k velikosti průměru a kruhovému tvaru jedná o nápažník). Nápažník je v popisu uváděn jako náramek, nalezený na zápěstí levé ruky, jelikož však bylo s kostrou sekundárně manipulováno, mohlo dojít k posunu nápažníku na zápěstí levé ruky. Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 326) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 156) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 156; tamtéž tab. 16: 9–12; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 44) Hrob H 48 – Pavlov 1 „Dolní pole I“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 44) – Neúplný prsten z tenkého železného drátu. R.: Ø 20 mm. Inv. č. 175.739 (Čižmářová 2020, 185).

Modelový popis prstenu: (P 44) Fe B 20c, bez výzdoby, nalezený u pravé stehenní kosti.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a

Uloženo: MZM Brno.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely dvě železné spony (obě s bubínkovitým lučíkem), dva bronzové náramky (první se čtyřmi trojicemi nálitků sestávajících ze tří hrbolů, trojice nálitků jsou proloženy pravidelně rozmístěnými plastickými vývalky, vývalky na koncích náramku jsou zdobeny esovitým motivem, konce mírně překříženy, druhý hladký s mírně překříženými konci), bronzový nákrčník (s pečetítkovitě zesílenými konci, těsně k sobě přiléhajícími), dva identické bronzové nánožníky (s kopýtkovitě zesílenými konci, s jemným hustým příčným rýhováním, jeden má konce lehce překříženy), železný plochý kruh s koženým poutkem (zřejmě z opasku). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 338–339) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 185) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 185; tamtéž tab. 28: 14–17; 29: 1–5; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 45) Hrob 521 – Pavlov 2 „Horní pole I“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 45) – Železný prsten ve třech zlomcích. R.: Ø 22 mm, Ø materiálu 1,5 – 2 mm. Inv. č. 174.466 (Čižmářová 2020, 186).

Modelový popis prstenu: (P 45) Fe B 20c, bez výzdoby, nalezený mezi prstními články levé ruky.

Genderové určení: Archeologické, muž.

Garnitura: 510 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a

Uloženo: Nezvěstný.

Popis kruhového šperku a spon:

V mužském hrobě se nacházela železná spona (podle zachovaného fragmentu se zřejmě jedná o bubínkovitou sponu), železný nápažník (bez výzdoby). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 339) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 186) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 186; tamtéž tab. 29: 9–11; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 46) Hrob 572 – Pavlov 2 „Horní pole I“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 46) – Bronzový prsten. Nedochoval se (Čižmářová 2020, 188).

Modelový popis prstenu: (P 46) Bronzový prsten, bez popisu, nezvěstný, nelze ho typologicky zařadit, nalezený u prstů pravé ruky.

Genderové určení: Antropologické, muž.

Garnitura: 500 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a

Uloženo: Nezvěstný.

Popis kruhového šperku a spon:

V mužském hrobě se nacházely dvě železné spony (podle zachovaných fragmentů se zřejmě jedná o spony s velkou kuličkou na patce s kvadratickým lučíkem), železný nápažník (široce otevřený se zeslabenými konci oválného průřezu), železný náramek (zachovány fragmenty postižené korozí). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 340) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 188) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 188; tamtéž tab. 30: 6–10; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 47) Hrob 1 (1/1953) - Přítluky „Obecní pastviny“ („Panvastr“) (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 47) – Železný prsten, fragment rozlomený na dvě části. R.: Ø 14 mm, materiál 5,5x1 mm. Inv. č. 156.979 (514/1-5/53) (Čižmářová 2020, 197).

Modelový popis prstenu: (P 47) Fe B 12h

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 300 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2a

Uloženo: MZM Brno.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském žárovém hrobě se nacházely tři bronzové spony (podle popisu se jedná o münsigenské spony s kvadratickým lučíkem), dvě železné spony (zřejmě se jedná o duchcovské spony s volnou patkou), dva bronzové náramky (první sedlovitý neúplný, druhý neúplný uzavřený, hladký kruh), náhrdelník (ze 78 skleněných perel doplněných jantarovým přívěskem). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 340) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 197) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 197; tamtéž tab. 30: 6–10; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 48) Hrob 1/1983 – Rakvice 2 „Pod Zaječím“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 48) – Bronzový prsten se štítkovitým rozšířením, zdobeným uprostřed velkou esovitou spirálou, po stranách pak menší esovitou spirálou a prvkem ve tvaru hřebene. R.: Ø 23x22 mm, š. štítku 17 mm. Inv. č. A 7985 (Čižmářová 2020, 200).

Modelový popis prstenu: (P 48) Br A 16c, zdobený esovitými motivy a prvkem tvaru hřebene, po stranách obvodu rýha, nalezený u pravé spánkové kosti.

Genderové určení: Antropologické, žena.

Garnitura: 200 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1a

Uloženo: Muzeum Mikulov.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely dva bronzové náramky (první s nezesílenými konci s třemi po obvodu pravidelně rozmístěnými vývalky, druhý s uzávěrem na hrotitou západku), bronzový nápažník (s nezesílenými konci, v popisu uváděný jako náramek, dle mého názoru se vzhledem

k velikosti průměru a kruhovému tvaru jedná o nápažník), dva téměř identické bronzové náožníky (oba se zesílenými konci, jeden s příčně rýhovaným tělem, druhý s příčně vývalkovitě členěným tělem), bronzový kroužek a železný kruh (zřejmě z opasku). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 344) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 199–200) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 199–200; tamtéž tab. 34: 9–16; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 49) Rozrušený hrob – Velké Hostěradky „Hoštinky“ (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 49) – Bronzový hladký neuzavřený „snubní“ prsten, průřez materiálu ve tvaru šíhlého písmene „D“. R.: Ø 22 mm, š. 3,5 mm. Inv. č. 1185 – 1060/61 (Čižmářová 2020, 204).

Modelový popis prstenu: (P 49) Br B 20c, bez výzdoby, nalezený v materiálu ze sídliště, (pochází však zřejmě z rozrušeného hrobu).

Genderové určení: Archeologické, muž.

Garnitura: 610 (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT C1a

Uloženo: Muzeum Mikulov.

Popis kruhového šperku a spon:

V rozrušeném mužském hrobě se nacházela železná spona (spojené konstrukce s nízko klenutým, dlouhým lučíkem), dutý kroužek z železného plechu, s malým otvorem uprostřed (z opasku, přívěšku?). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 346) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 204) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT C1a (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 204; tamtéž tab. 36: 3–5; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 50) Hrob 10 – Zaječí – „Štěrkovna“ („Babeschhölzel“) (okr. Břeclav)

Nálezový popis prstenu: (P 50) – Bronzový „snubní“ prsten z materiálu ve tvaru plochého písmene „D“. R.: Ø 22 mm, materiál 4x2 mm. Inv. č. 174.554 (19034–83/79) (Čižmářová 2020, 211).

Modelový popis prstenu: (P 50) Br A 10c, bez výzdoby, nalezený na prstu pravé ruky.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 260 (nová skupina dle Pavlík 2022, obr. 22) (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B2b

Uloženo: MZM Brno.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely dvě železné spony (s velkou kuličkou na patce), dva bronzové náramky (oba vývalkovitě členěné tělo, neuzavřené, se zesílenými konci, náramek na levém zápěstí má pět vývalků po obvodu zdobeno plastickými esovitými motivy), sapropelitový oválný nápažník, dva identické bronzové náožníky (s přeloženými zesílenými konci, tělo příčně členěno trojicemi malých vývalků), železný masivní kroužek z materiálu kruhového průřezu (nalezený na pravé straně pánve, zřejmě tedy součást opasku). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 346) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 210–211) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B2b (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 210–211; tamtéž tab. 36: 11–19; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 51) Hrob 1 – Dolní Dubňany „Díly za křížem“ (okr. Znojmo)

Nálezový popis prstenu: (P 51) – Bronzový hladký prsten. R.: Ø 22 mm. Nedochoval se (Čižmářová 2020, 221).

Modelový popis prstenu: (P 51) Br A 10c, bez výzdoby.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 260 (nová skupina dle Pavlík 2022, obr. 22) (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Uloženo: Neznámý.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely dvě spony (část železné spony, nelze typologicky zařadit), další spona bez popisu (není znám ani materiál, z kterého byla vyrobena), dva bronzové náramky

(oba drátěné, elipsovitě, neprofilované konce zahnuty dovnitř, popisované jako kruhy), bronzový nápažník (dvojdílný ze svinutého plechu, v popisu uváděný jako kruh), dva identické bronzové nánožníky (hladké s rozevřenými konci, které jsou od těla odděleny dvěma nevýraznými příčnými rýhami), železný kroužek (zřejmě z opasku). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 349) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 221) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 221; tamtéž tab. 39: 1–6; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

(P 52) Hrob 2 – Dolní Dubňany „Díly za křížem“ (okr. Znojmo)

Nálezový popis prstenu: (P 52) – Bronzový prsten. Nedochoval se (Čižmářová 2020, 221).

Modelový popis prstenu: (P 52) Bronzový prsten, bez popisu, nezvěstný, nelze ho typologicky zařadit.

Genderové určení: Archeologické, žena.

Garnitura: 250 (nová skupina dle Pavlík 2022, obr. 22) (Waldhauser 1987, 39–41).

Datace: LT B1b-1c

Uloženo: Nezvěstný.

Popis kruhového šperku a spon:

V ženském hrobě se nacházely dvě bronzové münsigenské spony (s hladkým, kvadraticky klenutým lučičkem), železný náramek (bez popisu, nedochoval se), bronzový hladký nápažník (jeden konec oddělen od těla příčným žebérkem, kulovitě zesílen a opatřen prohlubní, druhý konec zahrocen, v popisu uváděný jako náramek, dle mého názoru se vzhledem k velikosti průměru a kruhovému tvaru jedná o nápažník), dva bronzové nánožníky (první hladký nezdobený, neprofilované konce těsně u sebe, druhý s uzávěrem na hrotitou západku, v popisu jsou oba uváděny jako náramky, dle mého názoru se jedná o nánožníky), jemný řetízek, kterým byly spojeny spony (nezvěstný), kroužek bronzových spirálek (zřejmě z opasku). Podle kresebné dokumentace (Čižmářová 2020, 349) a popisu hrobu (Čižmářová 2020, 221) se jedná o hrobovou výbavu fáze LT B1b-1c (Waldhauser 1987, 36–37).

Literatura: Čižmářová 2020, 221; tamtéž tab. 39: 7–12; Waldhauser, 1987, 36–37, 39–41.

16 Obrazová část s katalogem prstenů

V tomto katalogu se nachází 44 snímků. Je zde prezentováno 41 prstenů z moravských laténských pohřebišť, které se mi podařilo dohledat v muzeích, část prstenů je již dlouhodobě nezvěstná a věřím, že jsou jen zapomenuty v některém depozitáři, nebo že mé pátrání po nich nebylo dokonalé. V 15 případech u těchto nezvěstných prstenů však byla zpracována kresebná dokumentace, kterou jsem pro úplnost zařadil do tohoto obrazového katalogu. Podobně jsem využil kresebnou dokumentaci také v případech, kdy byly nafocené prsteny pouze zlomkovité, aby měl čtenář o prstenu jasnou představu. Bohužel u osmi dlouhodobě nezvěstných prstenů (P 13, P 22, P 37: 3, P 46, P 51, P 52) kresebná dokumentace rovněž chybí. Zlatý prsten (Sobotovice P 17:3) předkládám ve dvou snímcích, aby byl lépe zachycen jeho detail. Na posledních dvou snímcích je závěsek (Marefy P 27: 2), který možná dokládá druhotnou změnu používání šperku.

P 1 - Brno - Maloměřice

Hrob 42

Inv. č. 107.550 (Pa 143 97)

Uloženo: MZM BRNO

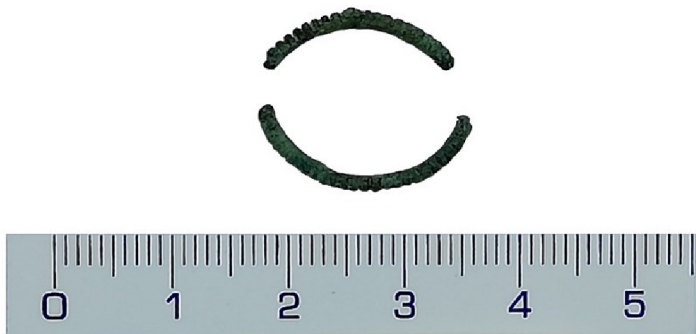

P 2 - Holubice „Na dílech“

Hrob 10

Inv. č. 111. 235

Uloženo: MZM BRNO

P 3 - Holubice „Na dílech“

Hrob 12

Inv. č. 111.240 (Pa 2581/38)

Uloženo: MZM BRNO

P 4 - Holubice „Na dílech“

Hrob 13

Inv. č. 111.241 (Pa 2583/38)

Uloženo: MZM BRNO

P 5 - Holubice „Dílce“

Rozrušené hroby - sbírka J. Poulíka

Inv. č. (Pa 56-36-10)

Uloženo: MZM BRNO

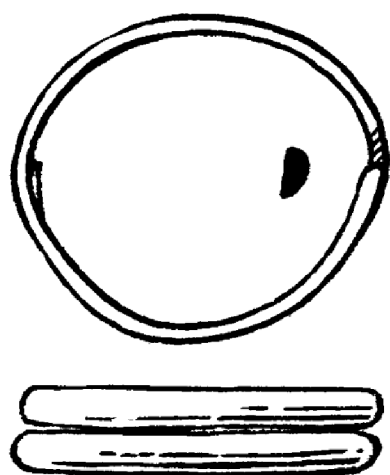

P 6 - Holubice „Na dílech“

Rozrušené hroby - sbírka A. Dvořáčka

Inv. č. (Pa 83-480)

Uloženo: MZM BRNO

P 7 - Křenovice „Přední díl“

Hrob 10

Inv. č. 107.208 (Pa 1283/38)

Uloženo: Nezvěstný

Bez měřítka

P 8 - Křenovice „Přední díl“

Hrob 12

Inv. č. 111.057 (Pa 1293/38)

Uloženo: MZM BRNO

P 9 - Křenovice „Přední díl“

Hrob 16

Inv. č. 107.209 (Pa 1313/38)

Uloženo: MZM BRNO

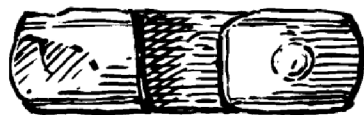

P 10 - Křenovice „Přední díl“

Hrob 26

Inv. č. 111.087

Uloženo: MZM BRNO

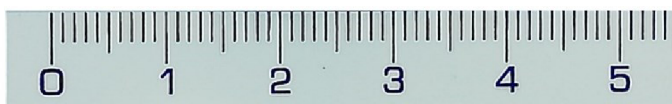
P 10 - Křenovice „Přední díl“

Hrob 26

Inv. č. 111.087

Uloženo: MZM BRNO

Bez měřítka

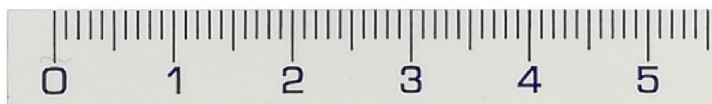

P 11 - Křenovice „Přední díl“

Hrob 30

Inv. č. 107.206 (Pa 1353/38)

Uloženo: MZM BRNO

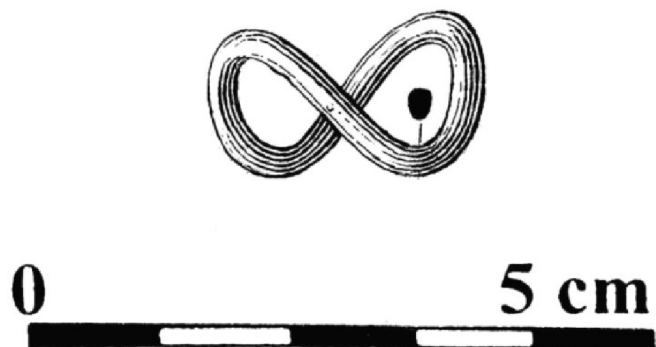

P 12 – Brno - Chrlice 1 „Přední roviny“

Hrob 7

Inv. č. 314.451

Uloženo: MZM BRNO-ŠPILBERK

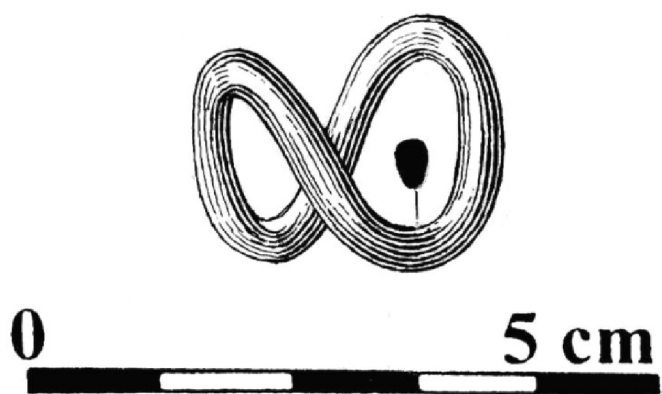

P 14:1 - Blučina 3 „Konopné zahrádky“

Hrob 20

Inv. č. (Pa 55-104/63)

Uloženo: Nezvěstný

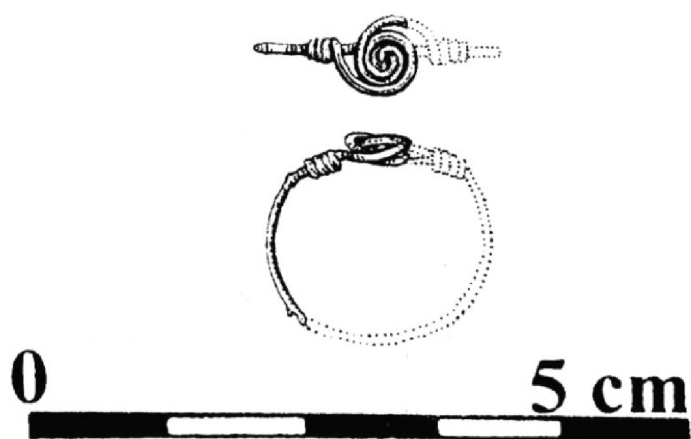

P 14:2 - Blučina 3 „Konopné zahrádky“

Hrob 20

Inv. č. (Pa 55-105/63)

Uloženo: Nezvěstný

P 14:3 - Blučina 3 „Konopné zahrádky“

Hrob 20

Inv. č. 154.329 (Pa 55-113/63)

Uloženo: MZM BRNO

P 14:3 - Blučina 3 „Konopné zahrádky“

Hrob 20

Inv. č. 154.329 (Pa 55-113/63)

Uloženo: MZM BRNO

P 14:4 - Blučina 3 „Konopné zahrádky“

Hrob 20

Inv. č. 154.330 (Pa 55-114/63)

Uloženo: MZM BRNO

P 14:5 - Blučina 3 „Konopné zahrádky“

Hrob 20

Inv. č. (Pa 55-120/63)

Uloženo: MZM BRNO

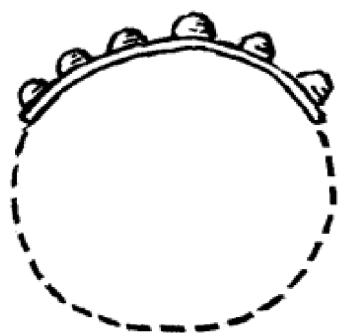

P 15 - Ponětovice „Podíly“

Hrob 32

Inv. č. 111.516 (Pa 243/36-121)

Uloženo: MZM BRNO

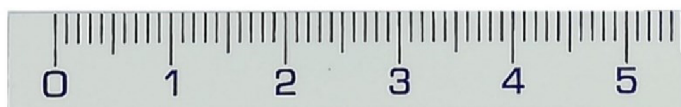
P 15 - Ponětovice „Podíly“

Hrob 32

Inv. č. 111.516 (Pa 243/36-121)

Uloženo: MZM BRNO

Bez měřítka

P 16 – SIVICE - intravilán obce

Hrob z roku 1959

Inv. č. 174.839

Uloženo: MZM BRNO

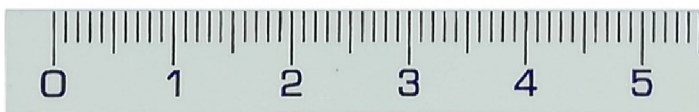

P 17:1 - Sobotovice

Hrob -

Inv. č. 66.167

Uloženo: MZM BRNO

P 17:2 - Sobotovice

Hrob -

Inv. č. 66.168

Uloženo: MZM BRNO

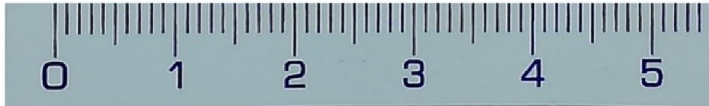

P 17:3 - Sobotovice

Hrob -

Inv. č. 66181

Uloženo: MZM BRNO

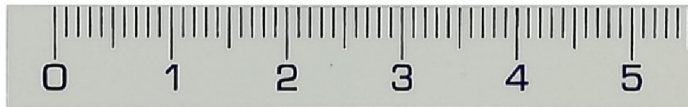

P 17:3 - Sobotovice

Hrob -

Inv. č. 66181

Uloženo: MZM BRNO

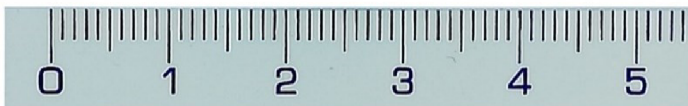

P 18 - Tikovice

Hrob -

Inv. č. 66.152

Uloženo: MZM BRNO

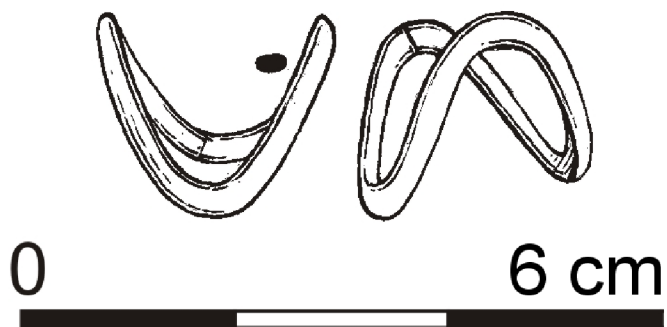

P 19 - Blažovice

Hrob -

Inv. č. 66.116

Uloženo: MZM BRNO

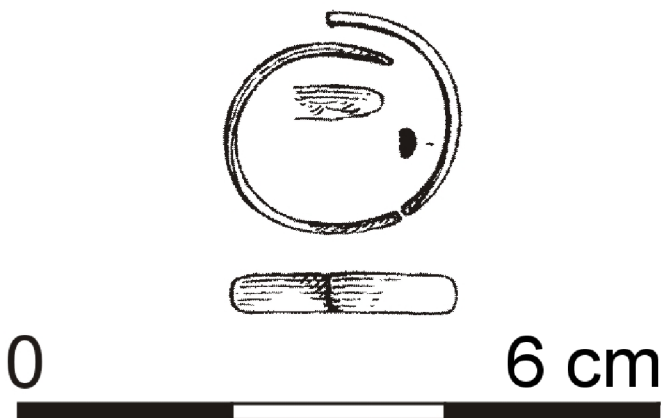

P 20 – Dobročkovice 2 „Trávníky“

Hrob -

Inv. č. 66.211

Uloženo: Nezvěstný

P 21 - Hoštice 4 „Sečné louky“

Hrob 810

Inv. č. A 34311

Uloženo: Muzeum VYŠKOV

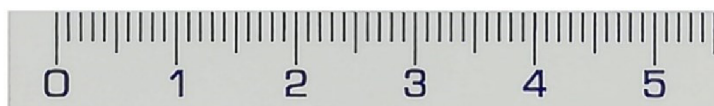

P 21 - Hoštice 4 „Sečné louky“

Hrob 810

Inv. č. A 34311

Uloženo: Muzeum VYŠKOV

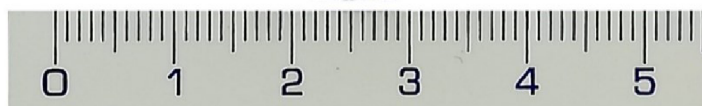

P 23 - Lovčičky 1 „Strážka“

Hrob 5

Inv. č. A 8173 (576-27/56)

Uloženo: Muzeum VYŠKOV

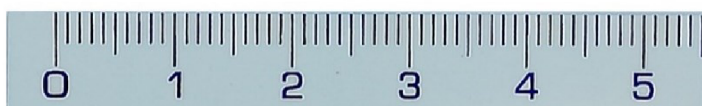

P 24 - Marefy „U lišek“

Hrob 4

Inv. č. 111.373 (Pa 31/35-157)

Uloženo: MZM BRNO

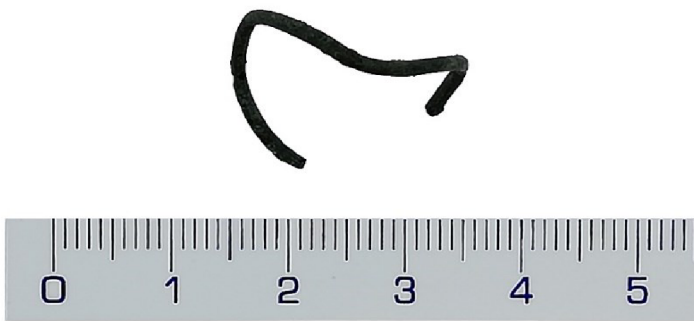

P 25:1 - Marefy „U lišek“

Hrob 14

Inv. č. 111.398 (Pa 31/35-194)

Uloženo: MZM BRNO

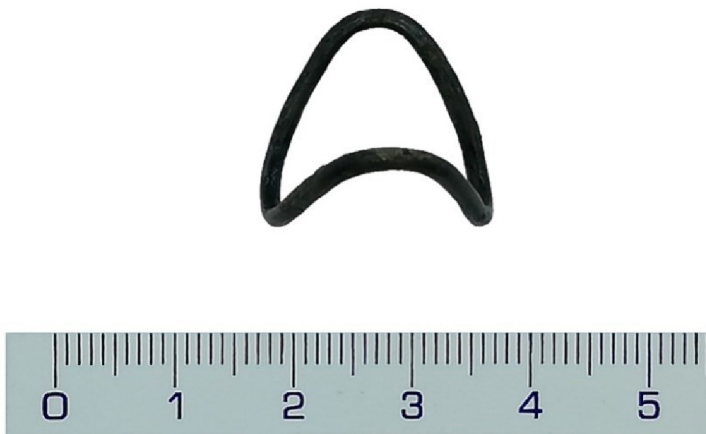

P 25:2 - Marefy „U lišek“

Hrob 14

Inv. č. 111.399 (Pa 31/35-195)

Uloženo: MZM BRNO

P 25:3 - Marefy „U lišek“

Hrob 14

Inv. č. 107.210 (Pa 31/35-196)

Uloženo: MZM BRNO

P 26 - Marefy „U lišek“

Hrob 20

Inv. č. 111.418 (Pa 31/35-230)

Uloženo: MZM BRNO

P 27 - Marefy „U lišek“

Hrob 1/1974

Inv. č. 178.999

Uloženo: MZM BRNO

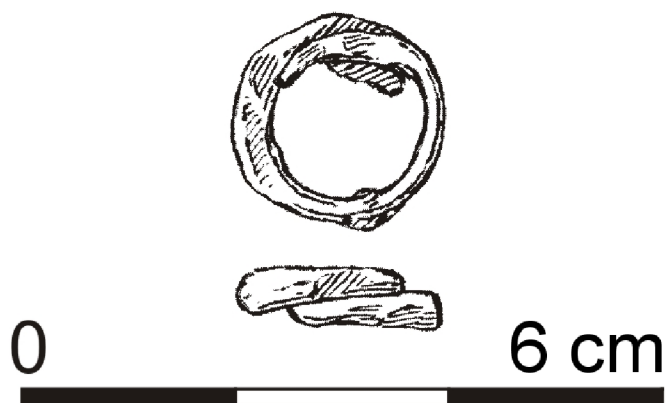

P 28 - Nížkovice „Záhumenice“

Hrob 8

Inv. č. 64.929

Uloženo: MZM BRNO

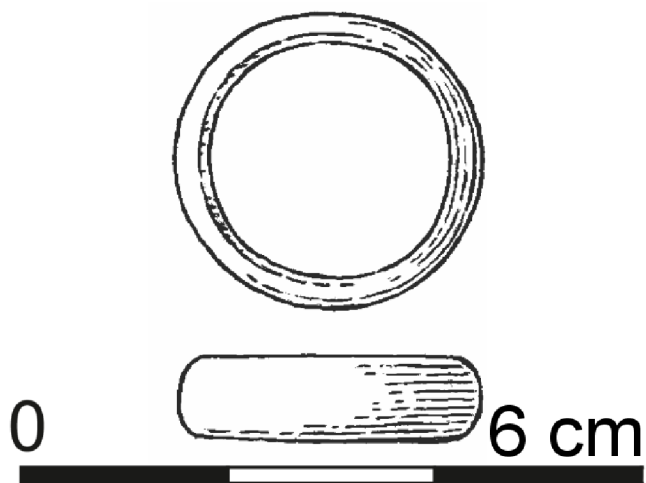

P 29 – Slavkov u Brna „Povětrníky“

Rozrušené hroby

Inv. č. 70.450

Uloženo: MZM BRNO

P 30 – Kyjov 1 „Ráj“

Hrob -

Inv. č. 1f

Uloženo: Nezvěstný

P 31 - Mikulčice 1 „Pískovna“

Hrob 2/1924

Inv. č. 113. 537

Uloženo: MZM BRNO

P 32 – Mistrín - Svatobořice
„Trávníky za kostelem“

Hrob XII

Inv. č. Neuvedeno

Uloženo: Nezvěstný

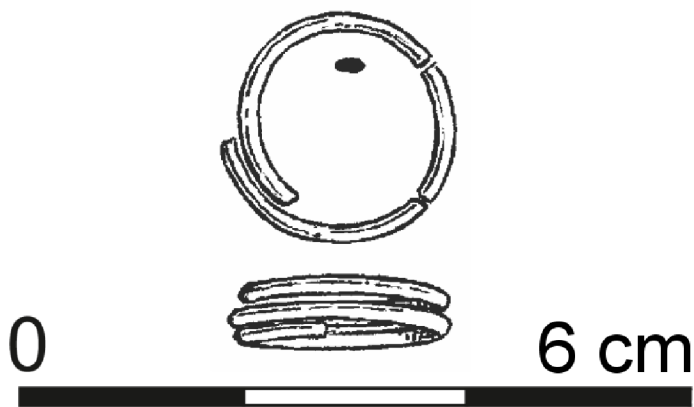

P 33 - Mistřín - Svatobořice
„Trávníky za kostelem“

Hrob XIV

Inv. č. 316/3

Uloženo: Muzeum HODONÍN

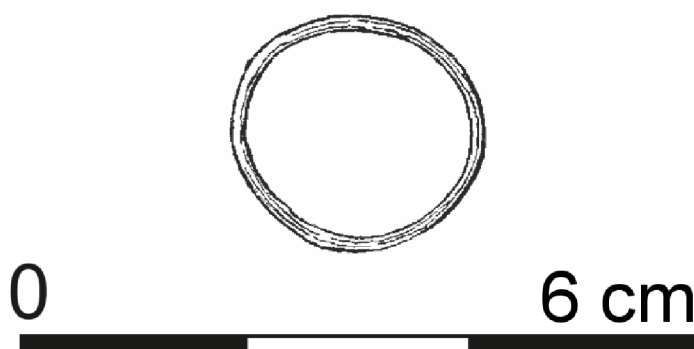

P 34 - Mistřín - Svatobořice „Trávníky
za kostelem“

Hrob XXVII

Inv. č. Neuvedeno

Uloženo: Neznámý

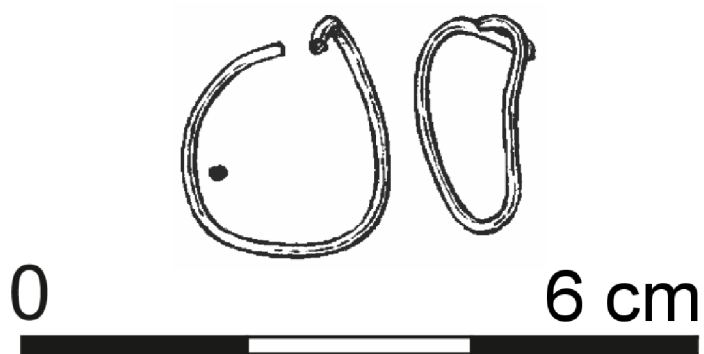

P 35 - Mistřín - Svatobořice „Trávníky
za kostelem“

Hrob 3/1967

Inv. č. 179.017

Uloženo: Neznámý

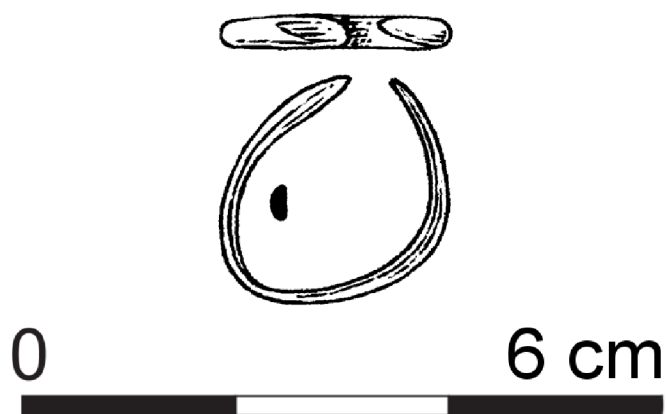

P 36 - Nechvalín „Nivky“

Hrob 177

Inv. č. 676-198/76

Uloženo: Nezvěstný

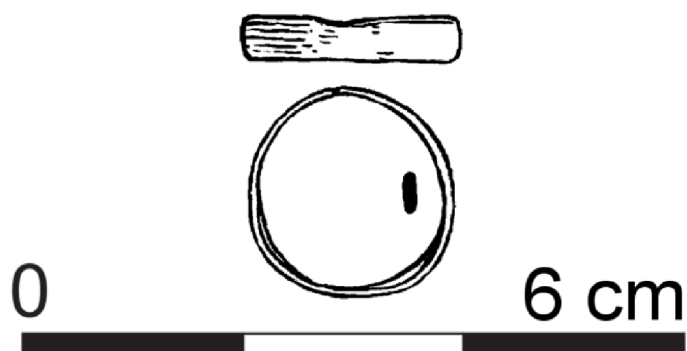

P 38: 1 – Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 815

Inv. č. 174.660

Uloženo: Nezvěstný

P 38: 2 – Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 815

Inv. č. 174.661

Uloženo: Nezvěstný

P 39 - Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 827

Inv. č. 174.714

Uloženo: MZM BRNO

P 40 - Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 828

Inv. č. 174.697

Uloženo: Nezvěstný

P 41 - Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 839

Inv. č. 174.764

Uloženo: MZM BRNO

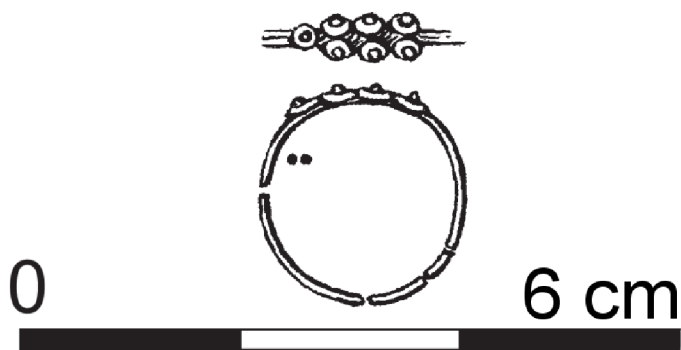

P 42 - Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 840A

Inv. č. 174.790

Uloženo: MZM BRNO

P 42 - Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 840A

Inv. č. 174.790

Uloženo: MZM BRNO

P 43:1 - Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 846

Inv. č. 174. 819

Uloženo: MZM BRNO

P 43:2 - Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 846

Inv. č. 174.820

Uloženo: MZM BRNO

P 43:2 - Hustopeče 2 „Šibenky“

Hrob K 846

Inv. č. 174.820

Uloženo: MZM BRNO

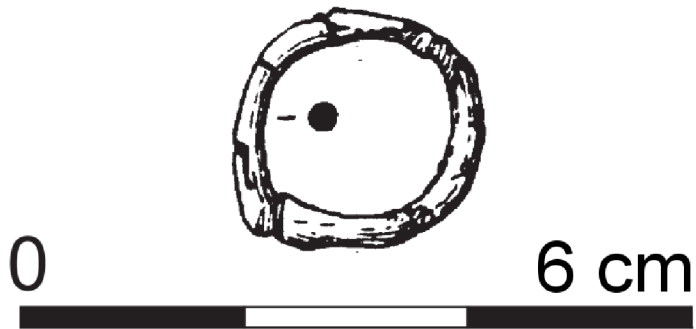

P 44 - Pavlov 1 „Dolní pole I“

Hrob H 48

Inv. č. 175.739 (414/84)

Uloženo: MZM BRNO

P 45 - Pavlov 2 „Horní pole I“

Hrob 521

Inv. č. 174.466

Uloženo: Nezvěstný

P 47 - Příkladky „Obecní pastviny“

Hrob 1 (1/1953)

Inv. č. 156.979 (514/1-5/53)

Uloženo: MZM BRNO

P 48 - Rakvice 2 „Pod zaječím“

Hrob 1/1983

Inv. č. A7985

Uloženo: Muzeum MIKULOV

P 49 - Velké Hostěrádky „Hoštinky“

Hrob -

Inv. č. 1185-1160/61

Uloženo: Muzeum MIKULOV

P 50 - Zaječí „Štěrkovna“

Hrob 10

Inv. č. 174.554 (19034-83/79)

Uloženo: MZM BRNO

P 27:2 - Marefy „U lišek“

Hrob 1/1974

Inv. č. 178.997

Uloženo: MZM BRNO

P 27:2 - Marefy „U lišek“

Hrob 1/1974

Inv. č. 178.997

Uloženo: MZM BRNO

17 Celkový soupis analyzovaných dat v hrobech s prsteny

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu [mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Náložník	
P 1	Brno - Maloměřice	42	LT B1b	SSV-JJZ		X	X				20-30 Adultus			(P 1) Br A 10c	25	L prsteník					1x Br	
P 2	Holubice	10	LT B2b	S-J	X		X					X		(P 2) Br A 14b	21	P					1x Fe	
P 3	Holubice	12	LT B2a	S-J	X			X				X		(P 3) Br A 13a	22	L		2x Br L, P				
P 4	Holubice	13	LT B2a	S-J	X		X					X		(P 4) Br A 14b	28	P						

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu[mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Náložník	
P 5	Sbírka J. Poulička Holubice		LT B1b-1c							X				(P 5) Br A 10c	23							
P 6	Sbírka A. Dvořáčka Holubice		LT B1b-1c							X				(P 6) Br A 10c	24							
P 7	Křenovice (dvojhrob) 10/11	10	LT B2b		X			X				X		(P 7) Br B 31m	20							
P 8	Křenovice	12	LT B2b	SZ-IV	X			X				X		(P 8) Br A 10c	24	L		2x Br L, P	1x Š L	2x Fe	2x Br	
P 9	Křenovice (dvojhrob) 16/17	16	LT B2b	S-J	X			X				X		(P 9) Br A 11c	23	L noha		1x Br L 1x Fe P	1x Š L	1x Br 1x Fe	3x Br	

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu[mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Nánožník
P 10	Křenovice	26	LT B2b	S-J	X		X	X			16-19 Juvenis			(P 10) Fe B 12h	26					1x Fe	
P 11	Křenovice	30	LT B1b-1c	S-J		X		X			30-39 Adultus			(P 11) Fe B 10h	26	L		2x BrL, P		1x Br 1x Fe	2x Br
P 12	Brno - Chřtice 1	7	LT B1b-1c	J-S	X			X			Vyšší stáří			(P 12) Br A 11c	25	L palec		2x BrL, P	1x BrL	1x Br	2x Br
P 13	Brno - Chřtice 2		LT B1b-1c				X							(P 13) Bez popisu, nezvěštný					1x Br		
P 14: 1														(P 14: 1) Br A 40a	22	2x L					
P 14: 2														(P 14: 2) Br A 40a	23	3x P ve schránce		1x SL		3x Br	
P 14: 3	Blučina 3	20		SSZ- JV	X			X			Mezi Juvenis/ Adultus	X	X	(P 14: 3) Br B 16a				2x BrL, P	1x Fe	3x Br 3x Fe	2x Br
P 14: 4														(P 14: 4) Br B 30a	20	z organické hmoty					
P 14: 5														(P 14: 5) Fe B 20h	25						

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu[mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Nánožník
P 15	Poněvovice	32	LT C1a	S-J	X				X					(P 15) Br A 16a,h	20						
P 16	Sivice	1959	LT C1b	SV-JZ	X		X							(P 16) Br A 11c	26	P			1x Br L	1x Fe	
P 17: 1 P 17: 2 P 17: 3	Sobotovice		LT B1c		X			X						(P 17: 1) Br B 12h (P 17: 2) Br B 12c (P 17: 3) Au A 15a	21 22 22		1x Br	2x Br		6x Br	2x Br
P 18	Tikovice		LT B1b-1c		X			X						(P 18) Br B 12h	22			2x Br		5x Br	

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu [mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Náložník	
P 19	Blažovice		LT C1a							X				(P 19) Br A 16h	18							
P 20	Dobročkovice		LT B2b	S-J	X			X						(P 20) Br A 40a						1x Fe		
P 21	Hoštice	810	LT B1a	S-J	X			X						(P 21) Br B 21c	20	L		1x Br			2x Fe	
P 22	Kloboučky	3	LT B2b	S-J		X		X			20-29 Adultus	X	X	(P 22) Bez popisu, nezvěstný		L			1x S L	4x Fe	2x Br	
P 23	Lovčičky	5	LT B1b-1c	SV-JZ		X	X				Adultus			(P 23) Br A 17r	27	P			1x Br L	1x Fe		

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu [mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Nánožník
P 24	Marešy	4	LT B2a	S-J	X			X						(P 24) Br A 10c	22	L			1x S L 1x Br	1x Fe 1x Br	2x Br
P 25: 1														(P 25: 1) Br A 40a	19	L ukazovák					
P 25: 2	Marešy	14	LT B2b	S-J	X			X				X		(P 25: 2) Br A 40a	18	L prostředník		1x Br P	1x S L	2x Br	2x Br
P 25: 3														(P 25: 3) Ag A 40a	20	L prostředník					
P 26	Marešy	20	LT B1b-1c	S-J	X			X						(P 26) Br A 10c	20	P ukazovák	1x Br	2x Br L, P		4x Br	1x Br
P 27	Marešy	1/1974	LT B1b-1c	S-J	X			X						(P 27) Br A 11c	25	P		1x Br P		3x Br 1x Fe	
P 28	Nižkovice	8	LT B1b-1c	S-J	X			X						(P 28) Br A 10c	26	U hlavy			1x Br L	1x Fe	

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu[mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Nánožník	
P 29	Slavkov u Brna		LT B2b							X				(P 29) Fe B 21g,h								
P 30	Kyjov I Ráj		LT B1a		X		X							(P 30) Br A 10c	29				1x Br			
P 31	Mikulčice I	2/1924	LT B1b-1c		X			X				X		(P 31) Br A 10h	19			2x Br	1x Br	6x Br	2x Br	
P 32	Mistřín	XII	LT B2a	SV-JZ	X			X				X	X	(P 32) Br A 21r	25	L		1x Fe P 1x Br L		1x Fe		
P 33	Mistřín	XIV	LT B2b	SV-JZ	X			X				X		(P 33) Br A 40a	20	P prostředník		2x Br L, P	1x S L	1x Fe	2x Br	

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu [mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Nánožník	
P 34	Mistřín (dětský dvojhrob)	XXVII	LT C1a	SZ-JV					X			X		(P 34) Br B 31a					1x Br			
P 35	Mistřín	3/1967	LT C1a	S-J	X			X						(P 35) Br A 10h	21	P		2x Br L, P		3x Fe	2x Br	
P 36	Nechvalín	177	LT B2b	JJV- SSZ		X		X			20-30 Adultus	X		(P 36) Br A 40a	15	L			1x Fe L	2x Fe		
P 37: 1 P 37: 2 P 37: 3	Hulín	36	LT C1a	SZ-JV	X		X							(P 37: 3) Fe bez popisu, nezvěstné		P prsteník L prsteník L prostředník			1x Fe			

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu[mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Nánožník
P 38: 1 P 38: 2	Hustopeče 2	815	LT B2a	SSZ- JIV		X		X			Maturus			(P 38: 1) Br B 20h (P 38: 2) Br A 10h	25 20	P L		2x Br L, P		2x Br	
P 39	Hustopeče 2	827	LT C1a	SV-JZ		X		X			Adultus	X	X	(P 39) Fe B 15r		L		1x S L	1x Fe L	3x Fe 2x Br	2x Br
P 40	Hustopeče 2	828	LT B2a	S-J	X			X			Adultus	X		(P 40) Br B 30a	22			2x Fe L, P	1x Fe	3x Fe	
P 41	Hustopeče 2	839	LT C1a	SV-JZ	X			X			Adultus až Senilis	X	X	(P 41) Br A 40a	23	L		1x Br L	1x Br L	1x Fe	
P 42	Hustopeče 2 (dvojhrab) 840A/840B	840 A	LT B2b	SV-JZ		X		X			Adultus	X	X	(P 42) Br A 16g,h	21	L		1x Fe L	1x Fe L	4x Fe	

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu [mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Náložník
P 43: 1 P 43: 2	Hustopeče 2	846	LT B2a	S-J	X	X					Adultus až Senilis	X		(P 43: 1) Br A 31a (P 43: 2) Fe B 31a	22 22	L L			1x Fe L		
P 44	Pavlov 1	48	LT B2a	S-J	X		X				Adultus až Maturus			(P 44) Fe B 20c	20	P	1x Br	2x Br L, P		2x Fe	2x Br
P 45	Pavlov 2	521	LT B2a	J-S	X	X					Maturus			(P 45) Fe B 20c	22	L			1x Fe L	1x Fe	
P 46	Pavlov 2	572	LT B2a	SZ-JV	X	X					Maturus	X	X	(P 46) Br bez popisu, nezvěstný		P		1x Fe L	1x Fe P	2x Fe	
P 47	Přítluky Žárový hrob	1/1953	LT B2a		X		X							(P 47) Fe B 12h	14			2x Br		3x Br 2x Fe	

Pořadové číslo	Název lokality	Označení hrobu	Datace	Orientace hrobu	Archeologické určení	Antropologické určení	Muž	Žena	Dítě	Neurčeno	Věk	Keramika	Zvířecí kosti	Specifikace prstenu	Vnější průměr prstenu [mm]	Umístění na těle	Nákrčník	Náramek	Nápažník	Spona	Nánožník
P 48	Rakvice 2	1/1983	LT B1a	S-J		X		X			Adultus			(P 48) Br A 16c	23	U hlavy		2x Br L, L	1x Br P		2x Br
P 49	Velké Hostěradky	Rozrušený hrob	LT C1a						X					(P 49) Br B 20c	22					1x Fe	
P 50	Zaječí	10	LT B2b	S-J	X			X						(P 50) Br A 10c	22	P		2x Br L, P	1x S L	2x Fe	2x Br
P 51	Dolní Dubňany	1	LT B1b-1c		X			X						(P 51) Br A 10c	22			2x Br L, P	1x Br	2x Fe	2x Br
P 52	Dolní Dubňany	2	LT B1b-1c		X			X						(P 52) Br bez popisu, nezvěstný				1x Fe	1x Br	2x Br	2x Br

Tab. 1 Celkový soupis analyzovaných dat v hrobech s prsteny.

18 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažil vnést více světla do problematiky laténských prstenů, které jako kruhový šperk nacházíme na moravských nekropolích. Vzhledem k jejich počtu můžeme nyní říci, že byly oblíbeným prvkem keltského kroje. Byly jistě důležitým a signifikantním doplňkem vysoce postavené populace ve společnosti, což dokazuje jejich přítomnost v bohatých hrobech. Prsteny jsou známy z hrobových situacích ze všech území, které obývalo keltské etnikum. Jsou sice oblasti, v kterých se ve větší míře nacházejí prsteny ze zlata či stříbra, ovšem bronzové a železné prsteny nalezené v takové míře v moravském prostoru nás jistě nevedou v pochybnost, že by Morava stála na okraji keltského světa. Právě naopak se těšila velkému významu a užití bronzu k výrobě prstenů souviselo, jak už jsem uváděl výše, z dosažitelnosti rud a místní tradice. Také užití železa k výrobě prstenů muselo být zřejmě v té době „obrovským výstřelkem módy a dokazuje zručnost a dokonalé zvládnutí výrobních technologií místních řemeslníků. Nálezové kontexty hrobů s prsteny jsem se dál snažil podrobněji analyzovat z chronologického hlediska, jistě je však možnost ještě podrobnějšího dělení, jak je tomu na českých laténských pohřebištích. Dále jsem posuzoval přítomnost všech ostatních šperků a zásadních doplňků hrobové výbavy. Z důvodu celkového přehledu jsem vytvořil grafy s analyzovanými artefakty a dalšími souvisejícími tématy mající vliv na osvětlení problematiky a byly zařazeny přímo do textu, nikoliv na zažité závěr.

Jednou z hlavních částí práce bylo vytvoření fotografického katalogu všech dostupných a popisovaných prstenů, jelikož se o tuto formu dokumentace u tohoto malého kruhového šperku doposud nikdo nepokusil. Prsteny z moravských pohřebišť byly zpracovány zatím pouze v kresebných dokumentacích, které mi ovšem byly rovněž velmi nápomocny v případech, kdy byly prsteny nezvěstné nebo jen zlomkovité a fotografická dokumentace tak mohla být doplněna, ve snaze o vytvoření kompletního katalogu laténských prstenů z území Moravy. Věřím tedy, že tento katalog přispěje malým dílem k popularizaci těchto symbolů krásy a moci.

19 Seznam použité literatury a internetových zdrojů

19.1 Seznam literatury

- Bujna, J. 2005: Kruhový šperk z laténských ženských hrobů na Slovensku. Nitra.
- Čižmář, M. 1972: Společenská struktura moravských Keltů podle výzkumu pohřebišť. Časopis matice moravské, roč. LVII, 73-81.
- Čižmářová, J. 2004: Encyklopedie Keltů na Moravě a ve Slezsku. Praha.
- Čižmářová, J. 2005: Keltské pohřebišť v Brně – Maloměřicích. Pravěk supplementum 14. Brno.
- Čižmářová, J. 2009: Keltská pohřebišť z Holubic a Křenovic. Pravěk supplementum 19. Brno.
- Čižmářová, J. 2011: Keltská pohřebišť na Moravě, okresy Brno-město a Brno-venkov. Brno.
- Čižmářová, J. 2013: Keltská pohřebišť na Moravě, okresy Blansko a Vyškov. Brno.
- Čižmářová, J. 2017: Keltská pohřebišť na Moravě, okresy Hodonín, Kroměříž, Olomouc, Opava, Prostějov, Přerov, Uherské Hradiště a Zlín. Brno.
- Čižmářová, J. 2019: Keltská pohřebišť na Moravě, okresy Břeclav a Znojmo. Brno.
- Danielsová, A. – Hlava, M. 2009: Laténská kultura a Keltové: Nejnovější objevy o mladší době železné na našem území. Dějiny a současnost, roč. 8, 32-36.
- Drda, P. – Rybová, A. 1998: Keltové a Čechy. 2. rozšířené vydání. Praha.
- Filip, J. 1956: Keltové ve střední Evropě. Praha.
- Mauduit, J. A. 1979: Keltové. Praha 1.
- Neustupný, E. 1995: Úvaha o specializaci v pravěku, Archeologické rozhledy 47, 641-650.
- Pleiner, R. 2000: Iron in Archaeology. The European Bloomery Smelters. Praha.
- Pleiner, R. – Rybová, A. et al. 1978: Pravěké dějiny Čech. Praha.
- Podborský, V. et al. 1993: Pravěké dějiny Moravy. Brno.
- Procházka, A. 1937: Galská kultura na Vyškovsku. La Tène středomoravský. Slavkov u Brna.
- Rustoiu, A. 2016: Lords and ladies of the rings, saddle-shaped finger-rings from the Carpathian Basin. In: Archeologické rozhledy LXVIII, 333-362.

Sklenář, K. 1992: Archeologický slovník 2: kovové artefakty 1. Pravěk a raný středověk. Praha.

Smirnov, A. P. 1980: Skytové. Praha.

Venclová, N. et al. 2008: Archeologie pravěkých Čech 7. Doba laténská. Praha.

Waldhauser, J. et al. 1978: Das keltische Gräberfeld bei Jenišův Újezd in Böhmen. I. Band Quellen und Gutachten. II. Band Auswertung. Archeologický výzkum v severních Čechách 6-7. Krajské muzeum Teplice.

Waldhauser, J. 1987: Keltische Gräberfelder in Böhmen. Dobrá Voda und Letky sowie Radovesice, Stránce und Tuchomyšl. Bericht der Römisch – Germanischen Kommission 68, 25-179.

Waldhauser, J. 1997: Schmuck und andere Goldobjekte. In: G. Lehrberger et al. (Hrsg.), Das prähistorische Gold in Bayern, Böhmen und Mähren: Herkunft – Technologie – Funde. Band I-II. Památky archeologické – Supplementum 7. Praha, 221-224.

Waldhauser, J. 1998: Die Goldfingerringe von Münsingen – Rain und ihre Vergleichsstücke aus Flachgräberfeldern im Gebiet zwischen dem schweizerischen Mittelland und den Karpatenbecken. In: Münsingen – Rain, ein Markstein der keltischen Archeologie, Band 2, Bern, 83-121.

Waldhauser, J. 1999: Jak se kopou keltské hroby. Laténské pohřebiště ze 4. – 3. století v Čechách. Praha.

19.2 Seznam internetových zdrojů

<https://www.denik.cz/galerie/foto.html?mm=mapa-kraje-okresy-cr&s=50&back=2395011704-36-1&photo=1>

<https://mapy.cz/zakladni?x=17.2003003&y=49.3016245&z=8&l=0>

<https://regiony.kurzy.cz/kraj/zlinsky/mapy/>

<https://regiony.kurzy.cz/kraj/jihomoravsky/mapy/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kraje_v_%C4%8Cesku

20 Seznam použitých zkratk

apod. – a podobně

A – litý (výrobní technika prstenu)

B – kovaný, tepaný (výrobní technika prstenu)

cca – přibližně

c – profil prstenu

č. p. – číslo popisné

ČSAV – Československá akademie věd

et al. – ostatní autoři

Ag – chemická značka stříbra

Au – chemická značka zlata

Br – bronz (slitina mědi, cínu)

Fe – chemická značka železa

S – sapropelit

Inv. č. – inventární číslo

L – umístění levá ruka

P – umístění pravá ruka

LT – latén

v. – výška

d. – délka

š. – šířka

mm – milimetr

Ø – průměr

m n. m. – nadmořská výška (metrů nad mořem)

MZM – Moravské zemské muzeum Brno

např. – například

pozn. – poznámka

př. n. l. – před našim letopočtem

tab. – tabulka

tzv. – takzvaně

viz – podívej se

21 Soupis lokalit a hrobů s prsteny dle J. Čižmářové

V následujícím textu uvádím soupis lokalit a hrobů s prsteny tak, jak je uvedla ve svých pracích dle studia nálezových zpráv J. Čižmářová (Čižmářová 2005, 2009, 2011, 2013, 2017, 2019). Řazeny jsou postupně za sebou, podle roku vydání katalogu. Dodržuji přitom názvy hrobů podle její dokumentace, ve své práci však pracovníčně označuji pro větší přehled tyto hroby číselnou řadou s označením P, (od P 1 po P 52) uvedené vždy před každým konkrétním hrobem číslem v závorce. V nálezovém souboru jednotlivých hrobů jsou prsteny tučně zvýrazněny. Tento soupis je nedílnou součástí předložené práce a má sloužit pochopení celkového nálezového kontextu hrobů s prsteny.

Keltské pohřebiště Brno-Maloměřice

(P 1) Hrob 42

Uloženo: MZM Brno.

Obdélníková hrobová jáma, r. 280x85x105 cm, orientace SSV–JJZ. Kostra (195 cm) v poloze na nznak, pravá paže podél těla, levá ohnuta s rukou v levé části pánve. Nad trupovou částí bronzová spona (1), nad pravou částí pánve 3 bronzové kroužky (2), na prsteníku levé paže bronzový prsten (3). Od dolního konce pravé ramenní kosti podél pravé pánve a pravého femuru železný meč (4).

1. Bronzová spona se zesíleným lučíkem a terčovitou patkou s korálovou vložkou, vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 77 mm, Ø terče 13 mm. Inv. č. Pa 14.393 (107.236).
2. 3 ploché bronzové kroužky. R.: Ø 27 mm. Inv. č. Pa 14.394–396 (107.547–549).
3. **Masivní** bronzový prsten. R.: Ø 25 mm, v. 7 mm. Inv. č. Pa 14.397 (107.550).
4. Železný meč v plechové pochvě se středovým a krajovými žebry. R.: rekonstruovaná d. ca 720 mm, š. pochvy 40 mm. Inv. č. Pa 14.392.

Keltské pohřebiště z Holubic a Křenovic

HOLUBICE – „Dílce“

(P 2) Hrob 10

Uloženo: MZM Brno.

M. Chleborád, léto 1930. V hloubce 100 cm kostra v natažené poloze nznak, hlavou k severu. Z hrobové výbavy pocházejí hrnec (1, bez určení místa nálezů) a miska (2), jež ho přikrývala, dále pod bradou železná spona (3) a prsten u prstů pravé ruky (4).

1. Nádoba vázovitého tvaru, kolem dna obvodový žlábek. Povrch tmavě až světle hnědý, hlazený, materiál plavená hlína tvrdě pálená, kruh. R.: v. 190 mm. Inv. č. Pa 2570/38.
2. Miska esovité profilace, na dně omfalos, povrch tmavě hnědý, hlazený, materiál plavená hlína tvrdě pálená, kruh. R.: v. 70 mm, Ø okraje 170 mm. Inv. č. Pa 2571/38.
3. Železná spona s delším vinutím a širokým lučíkem, jehla dochovaná jen zčásti, patka chybí. R.: d. 61 mm. Inv. č. 111.234 (Pa 2572/38).
4. **Nezdobený** prsten z bronzového drátu trojúhelníkového průřezu. R.: Ø 21 mm. Inv. č. 111.235 (Pa 2573/38).

(P 3) Hrob 12

Uloženo: MZM Brno.

M. Chleborád, léto 1930. V hloubce 100 cm kostra v natažené poloze nznak, hlavou k severu. U hlavy vázovitá nádoba (1), přiklopená miskou (2), u pravého ramene železné kolečko (3), na zápěstí pravé ruky prolamovaný bronzový náramek (4), na levé ruce bronzový drátěný osmičkovitě vinutý náramek (5), mezi prstními články levé ruky zbytky bronzového drátěného prstenu (6).

1. Vázovitá bikónická nižší nádoba. Povrch černošedý, dosti drsný, materiál plavená hlína tvrdě pálená, kruh. R.: v. 180 mm. Inv. č. Pa 2576/38.
2. Miska esovitého profilu, dno uprostřed polokulovitě dovnitř vtlačeno. Povrch tmavě hnědý, hlazený, materiál plavená hlína dobře pálená, kruh. R.: v. 85 mm, Ø okraje 160 mm. Inv. č. Pa 2577/38.
3. Plochý železný kotouček s nepravidelným otvorem uprostřed. R.: Ø 48 mm. Inv. č. 111.237 (Pa 2578/38).
4. Bronzový široký náramek z materiálu ploše čočkovitého průřezu, s kopýtkovitě rozšířenými konci a plochým terčíkem s otvorem proti nim. Na povrchu vně bohatá výzdoba esovitými motivy. R.: Ø 63x52 mm. Inv. č. 111.238 (Pa 2579/38).
5. Fragmenty náramku z osmičkovitě vinutého bronzového drátu. R.: š. 5 mm. Inv. č. 111.239 (Pa 2580/38).
6. **Fragmenty** prstenu z bronzového jemně vroubkovaného drátu. R.: Ø cca 22 mm, síla drátu 0,5 mm. Inv. č. 111.240 (Pa 2581/38).

(P 4) Hrob 13

Uloženo: MZM Brno.

M. Chleborád, léto 1930. V hloubce 100 cm kostra v natažené poloze nznak, hlavou k severu. Za hlavou menší vázovitá nádoba (1), na pravé ruce u prstů bronzový prsten (2) a hliněný přeslen (3).

1. Vázovitá nádoba, na plochem dně téměř neznatelné soustředné kruhy. Povrch žlutohnědý, hlazený, materiál plavená hlína tvrdě pálená, kruh. R.: v. 180 mm. Inv. č. Pa 2582/38.
2. **Nezdobený** prsten ze zploštělé bronzové tyčinky. R.: Ø 28 mm. Inv. č. 111.241 (Pa 2583/38).
3. Hliněný přeslen diskovitého tvaru, povrch šedohnědý. R.: Ø 47 mm. Inv. č. 111.242 (Pa 2584/38).

(P 5) Sbirka J. Poulíka (Pa 56/36–1 až 10)

Uloženo: MZM Brno.

1. Bikónická nádoba, kolem obvodu dna obíhá mělký žlábek. Povrch tmavě hnědý, hlazený a potažený tenkou vrstvou jemnější hlíny, materiál plavená hlína tvrdě pálená. R.: v. 205 mm. Inv. č. Pa 56/35–1.
2. Bronzový náramek s kopýtkovitě zesílenými konci, tělo jemně příčně žebrováno. R.: Ø 70x65 mm. Inv. č. 56/35–2.
3. Bronzový oválný náramek z hladké tyčinky kruhového průřezu, u pečetiřkovitých konců oddělených od těla žlábkem rytá výzdoba. Inv. č. Pa 56/35–3.
4. Bronzový sedlový náramek. R.: Ø 58 mm. Inv. č. Pa 56/35–4.
5. Bronzový náramek z vlnovkovitě zprohýbaného drátu, se zapínáním na háček a očko. R.: Ø 78x64 mm. Inv. č. Pa 56/36–5.
6. Bronzová münsingenská spona, kvadraticky klenutý hladký lučik, z rozety na patce dochován pouze spodní terčik, vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 52 mm. Inv. č. Pa 56/35–6.
7. „Gallská spona bronzová 28 mm dl., zdobená, ulomené pero“. Nedochovala se.
8. Železný list kopí s krátkou tulejí a středovým žebrem. R.: d. 212 mm. Inv. č. Pa 56/35–8.
9. Fragmenty zadní oblé strany pochvy meče z železného plechu. R.: š. 45 mm. Inv. č. Pa 56/35–9. V Poulíkově soupisu je uveden „železný meč s pochvou“, meč se však nepodařilo identifikovat.
10. **Bronzový** „snubní“ prsten. R.: Ø 23 mm. Inv. č. Pa 56–36–10.

Hroby 69 až 77 byly na Holubické nekropoli prokopány vlastníkem pozemku A. Černým a jeho syny, kteří si dělali na hroby a předměty v nich uložené vlastnické nároky. Část předmětů byla složitě vykoupena M. Chleborádem a Procházkou a podle výpovědi prodávajících zařazena k jednotlivým hrobům. Další rozsáhlý soubor předmětů z těchto hrobů představují sbírky A. Dvořáčka a J. Poulíka, bohužel je nelze k jednotlivým hrobům konkrétně přiřadit.

(P 6) Sbíрка A. Dvořáčka

Uloženo: MZM Brno.

1. Bronzová gracilní münsingenská spona s vroubkovaným lučíkem. Vínutí 2+2, vnější tětíva, z rosety na patce dochován jen spodní terč. R.: d. 50 mm. Inv. č. 83.466.
2. Bronzový uzavřený kruh z tyčinky oválného průřezu. R.: Ø 89 mm. Inv. č. 83.467.
3. Bronzový kruh z tenké tyčinky, zdobené v pravidelných vzdálenostech lehce zploštělými kuličkami, mezi nimiž jsou vždy čtyři trojice nálitků. R.: Ø 85 mm. Inv. č. 83.468.
4. Bronzový sedlový náramek z tyčinky kruhového průřezu (Ø 4 mm) s hrotitou západkou. R.: Ø 53 mm. Inv. č. 83.469.
5. Náramek z vlnovitě zprohýbaného bronzového drátu, na jednom konci ukončený háčkem, na druhém očkem. R.: Ø 86 mm. Inv. č. 83.470.
6. Oválný bronzový uzavřený náramek hladkého těla oválného průřezu (Ø 9x5 mm). Dutý, šev na vnitřní straně, uprostřed objímka, patrně kryjící spojení. Inv. č. 83.471.
7. Vázovitá nádoba se zesíleným okrajem a dvěma žlábkami na hrdle a na výdutí, na dně četné soustředné rýhy. Povrch světle šedý až šedohnědý, hlazený. Materiál jemně plavená hlína tvrdě pálená, kruh. R.: v. 260 mm. Inv. č. 83.472.
8. Masivní hladký bronzový náramek oválného tvaru, s téměř sevřenými konci. R.: Ø 66x57 mm. Inv. č. 83.473.
9. Bronzový plochý náramek, uprostřed a na koncích rozšířený. R.: Ø 63 mm. Inv. č. 83.474.
10. Masivní bronzový náramek, po obvodu zdobený vývalky, oddělenými od sebe tenkými žebry, konce zesílené, těsně k sobě přiléhající. R.: Ø 61x55 mm. Inv. č. 83.475.
11. – 13. Tři masivní bronzové kroužky. R.: Ø 31 mm. Inv. č. 83.476-478.

14. Plochý bronzový kotouček se středovým otvorem asymetricky rozšířeným. R.: Ø 27 mm. Inv. č. 83.479.
15. **Bronzový** masivní prsten. R.: Ø 24 mm. Inv. č. 83.480.
16. Bronzová münsingenská spona s lučíkem zdobeným rytými kosočtverci, vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 67 mm. Inv. č. 83.481.
17. Bronzová münsingenská spona s masivním lučíkem, z terče dochována jen spodní část. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 58 mm. Inv. č. 83.482.
18. Bronzová spona s krátkým masivním lučíkem zdobeným příčnými vývalky, patka chybí, vinutí 2+2, vnější tětíva. R.: dochovaná d. 43 mm. Inv. č. 83.483.
19. Bronzový jehlicovitý závěsek, na jednom konci nepatrné zesílení, na druhém kruhové očko. R.: d. 39 mm. Inv. č. 83.484.
20. Dva železné kroužky. R.: Ø 48 a 35 mm. Inv. č. 83.485-486.
21. Železná spona s krátkým, zalomeným lučíkem a malou kuličkou na patce. Vinutí 2+2, vnější tětíva. R.: 53 mm. Inv. č. 83.487.
22. Fragmenty železné spony s nízko klenutým lučíkem a malou kuličkou na patce. Vinutí 1+1, vnější tětíva. R.: 60 mm. Inv. č. 84.488.
23. Železná spona s krátkým lučíkem a protáhlým zachycovačem, patka chybí. Vinutí 1+1, vnější tětíva. R.: d. 93 mm. Inv. č. 84.489.
24. Železný nůž s dlouhým plochým řapem se třemi nýty, část čepele chybí. R.: d. 132 mm. Inv. č. 83.490.
25. Malý železný list kopí s výrazným středovým žebrem. R.: d. 168 mm. Inv. č. 83.491.
26. Železný úzký list kopí se středovým žebrem. R.: d. 353 mm. Inv. č. 83.492.
27. Železný meč s částečně odlomeným jílcem. R.: d. 695 mm. Inv. č. 83.493.

KŘENOVICE – „Přední díl“

(P 7) Hrob 10

Uloženo: MZM Brno.

V hloubce 40 cm rozrušená kostra. U lebky prstní články ruky, na jednom z nich bronzový prsten (1), mezi kostmi nalezen i fragment vázovité nádoby (2).

1. **Bronzový** prsten z ploché tyčinky, konce daleko přes sebe přeloženy. R.: Ø 20 mm. Inv. č. 107.208 (Pa 1283/38).
2. Fragment vázovité nádoby. Nedochoval se.

(P 8) Hrob 12

27. 8. 1932. Hloubka 170 cm, rozměry 190x90 cm, orientace SZ–JV. Ženská kostra v natažené poloze nznak, paže podél těla, pod kostrou zjištěna tmavohnědá vrstva o síle cca 1 cm a šířce 34 cm. Na hrudní kosti železná spona (1), nad levým loktem na ramenní kosti švartnový kruh (2), na levém zápěstí bronzový náramek (3), na jednom z prstů levé ruky bronzový prsten (4), u levé paže ještě rozpadlý železný kruh (5), na pravém zápěstí bronzový náramek (6), na kotnících identické bronzové nánožníky (7,8), nad pravým lýtkem dvě převržené nádoby – miska (9) a vázovitá nádoba (10).

1. Fragmenty dvou železných spon a) část zachycovače, patky a nízko klenutého lučičku. R.: dochovaná d. 40 mm; b) zachycovač, jehla a část patky s velkou kuličkou ze spony větších rozměrů. R.: dochovaná d. 105 mm. Inv. č. 111.059 (Pa 1295/38).
2. Švartnový kruh. R.: Ø vnější 99x96 mm, vnitřní 79x75 mm, Ø materiálu 12x10,5 mm. Inv. č. 111.056 (Pa 1292/38).
3. Bronzový náramek zdobený trojí řadou drobných nálitků, konce pečetiřtkovité. R.: Ø 56x63 mm, Ø konců 5 mm, síla tyčinky 3 mm. Inv. č. 111.054 (Pa 1290/38).
4. **Bronzový** „snubní“ prsten, silný, uzavřený. R.: Ø 24 mm. Inv. č. 111.057 (Pa 1293/38).
5. Fragment rozpadlého železného kruhu. R.: d. 55 mm. Inv. č. 111.058 (Pa 1294/38).
6. Bronzový náramek zdobený trojí řadou nálitků, konce pečetiřtkovité, zdobené plastickými spirálami, v polovině náramku dvě kuličky plasticky zdobené. R.: Ø 53x65 mm, Ø konců 9 mm. Inv. č. 111.055 (Pa 1291/38).
7. Bronzový vřoubkovaný nánožník s pečetiřtkovitými konci. R.: Ø 76x84 mm, Ø konců 9 mm, síla 5 mm. Inv. č. 111.052 (Pa 1288/38).
8. Identický bronzový nánožník. R.: Ø 79 x 81 mm, síla konců 9 mm, síla tyčinky 5 mm. Inv. č. 111.053 (Pa 1289/38).
9. Hrubá miska s okrajem rovně seřiznutým, pod nímž je mělký žlábek, šikmé stěny, ploché dno. Povrch černý a tmavě hnědý, hlazený, lesklý, materiál zrnitá hlína, ruka. R.: v. 75 mm, Ø okraje 140 mm, Ø dna 94 mm. Inv. č. Pa 1286/38.
10. Vysoká, štíhlá vázovitá nádoba, ven vyhnutý okraj, prohnuté hrdlo, pod nímž je plastické obvodové žebro. Ploché dno odsazeno plastickým prstencem. Povrch tmavohnědý, materiál plavená hlína nepříliš dobře pálená, kruh. R.: v. 265 mm, Ø okraje 111 mm, Ø dna 98 mm. Inv. č. Pa 1287/38.

Dvojhrob 16 a 17

Uloženo: MZM Brno.

30. 8. 1932. V hloubce 50 cm zbytky první kostry, pravá ruka v úhlu přeložena přes tělo (jinak poloha není zmíněna). V místě nad loktem při levé ramenní kosti složeny čtyři poloviny bronzových šnekovitých náožníků (1, 2), pod nimi švartnový kruh (3), na pravé straně, v místech, kde měl být kotník nohy, bronzový náramek se silnými hrbolky (4), na pravém zápěstí rozlomený železný hráškovitý náramek (6). „V rýči“ (20–30 cm?) pod touto kostrou v zásypu železná spona (7), v zásypu prohlubujícího se hrobu fragmenty rozlámaného bronzového náožníku z hladkých dutých polokoulí (8) a bez ladu části skeletu – mezi prstními články z levé nohy bronzový prsten (5), v hloubce 110 cm lebka, u ní pánev a na pravé straně levé předloktí. V místech levého lokte malá bronzová spona (9). V hloubce 150 cm kostra v natažené poloze, obličejem dolů, tedy uložena na břicho, orientace S – J. Za lebkou švartnový kruh (10), u levého ramene železná spona (11), u lýtek zlomek bronzového náožníku z hladkých dutých polokoulí (12), v pravém rohu hrobové jámy vázovitá nádoba (13).

(P 9) Hrob 16

Uloženo: MZM Brno.

1. Bronzový náožník z 8 dutých polokoulí plasticky zdobených, sestávající ze dvou polovin po čtyřech polokoulích. R.: Ø vnitřní 85 x 58 mm. Inv. č. 107.225 (Pa 1307/38).
2. Identický bronzový náožník. R.: Ø vnitřní 80 x 58 mm. Inv. č. 107.224 (Pa 1308/38).
3. Švartnový kruh. R.: Ø vnější 93 mm, vnitřní 75 mm, Ø materiálu 11 x 9,5 mm. Inv. č. 107.223 (Pa 1309/38).
4. Bronzový náramek s velkými hrbolky a pečatítkovitými konci těsně k sobě přiloženými. R.: Ø 61 x 72 mm. Inv. č. 111.066 (Pa 1310/38).
5. **Bronzový** prsten, nahoře se rozšiřuje, dole úží, po stranách rýha. R.: Ø 23 mm, š. 11 mm, 6 mm. Inv. č. 107.209 (Pa 1313/38).
6. Tři fragmenty železného hrbolkovitého náramku. R.: Inv. č. 111.067 (Pa 1311/38).
7. Železná spona s patkou připojenou k nízkému kvadraticky klenutému lučičku, vinutí 2+2, vnější tětíva. R.: d. 114 mm, v. 21 mm. Inv. č. Pa 1312/38. Nenalezena již při revizi v roce 1976, vyobrazena podle fotografie z roku 1967.

8. Pět fragmentů nánožníku z 12 hladkých dutých polokoulí. R.: Ø 79 mm. Inv. č. 111.068 (Pa 1314/38).
9. Bronzová malá spona s velkou kuličkou na patce. Vinutí 3+3. R.: d. 33 mm, v. 10 mm, Ø kuličky 8 mm. Inv. č. 107.237 (Pa 1315/38).

(P 10) Hrob 26

Uloženo: MZM Brno.

5. 9. 1932. Hloubka 145 cm, orientace S–J. Kostra v délce 185 cm v natažené poloze nznak, obličej stočený k Z (vpravo), pravá ruka na meči, levá v pánvi. Na pravém rameni železná spona (1), na pravé straně hlavy opřen šikmo o stěnu železný list kopí (2), podél pravého boku železný meč v pochvě (3) se třemi nýtovými hlavicemi z jilce, dále nalezeny tři železné kroužky z opasku (4).

Pozn.: mezi materiálem z hrobu je uložen i železný prsten (5), který však Procházka ve svém popise hrobu nezmiňuje.

1. Část železné spony – dochován střechovitě klenutý lučík s malou částí zachycovače na jedné a s vinutím 3+3 s vnější tětivou na druhé straně. R.: d. 78 mm. Inv. č. 111.088 (Pa 1344/38).
2. Železný list kopí s ostrým podélným žebrem a dlouhou tulejí, u ústí tuleje zachován zbytek hlavice železného hřebu, na protilehlé straně otvor s dřikem druhého hřebu. R.: d. 330 mm (list 221 mm, tulej 109 mm), š. 69 mm. Inv. č. Pa 1338/38.
3. Železný meč v plechové pochvě. Meč má trn pro nasazení rukojeti, poměrně širokou čepel se silnou podélnou hranou a ostrou špicí. Pochva má přehnuté konce a na vnější straně podélné plastické žebro, na spodní straně je hladká, na konci pochvy úzké nákončí. R.: d. meče 716 mm (čepel 621 mm, trn 95 mm), š. čepele meče 48 mm, š. pochvy 54 mm. Inv. č. 1339/38. Jeden železný nýt celý a tři hlavice železných nýtů. R.: d. nýtu 21 mm, Ø hlavice 9 mm. Inv. č. 111.089 (Pa 1345/38).
4. Tři malé, plné železné kroužky z opasku. R.: Ø 30, 28, 25 mm. Inv. č. 111.084–111.086 (Pa 1340 až 1342/38).
5. **Železný** otevřený prsten z materiálu průřezu plochého profilovaného písmene D, na obou stranách obvodová rýha, v jednom konci dochován krátký nýtek. R.: Ø 26 mm, š. 8 mm. Inv. č. 111.087.

(P 11) Hrob 30

Uloženo: MZM Brno.

6. 9. 1932. Hloubka 140 cm, orientace S–J. Ženská kostra o délce 162 cm, přes ramena o šířce 60 cm, v natažené poloze nznak, paže podél těla. Pod krkem železná spona (1), pod ní na prsou železný kroužek (2), na levé klíční kosti bronzová spona (3), na levé ruce u lokte hladký bronzový náramek (4), na pravé ruce sedlový bronzový náramek (5), na nohou bronzové nánožníky, a to na levé vroubkovaný (6) a na pravé hladký (7). V místech, kde mohly být články prstů levé ruky, železný prsten (8).

1. Fragmenty železné spony s malou kuličkou na patce a lučičkem rozšířeným do kosodélníku. Vinutí 2+2, vnější tětíva. R.: d. 55 mm. Inv. č. 111.095 (Pa 1352/38).
2. Železný plochý kroužek. R.: Ø 50 mm, š. 16 mm. v. 4 mm. Inv. č. 111.094 (Pa 1351/38).
3. Bronzová spona s drobnou kuličkou na patce, lučík vroubkován, vinutí 2+2 s vnější tětívou. R.: d. 51 mm. Inv. č. 107.238 (Pa 1350/38).
4. Bronzový hladký náramek s mírně rozšířenými konci těsně k sobě přiloženými. R.: Ø 55 x 66 mm, síla tyčinky 5 mm, Ø konců 8 mm. Inv. č. 111.093 (Pa 1348/38).
5. Bronzový sedlový jemně vroubkovaný náramek, na jednom místě přelomený. R.: v. 55 mm. Inv. č. 107.205 (Pa 1349/38).
6. Bronzový vroubkovaný nánožník s pečetítkovitými konci. R.: Ø 79 mm, síla tyčinky 4 mm, Ø konců 12 mm. Inv. č. 111.091 (Pa 1346a/38).
7. Bronzový hladký nánožník s pečetítkovitými konci. R.: 72 x 86 mm, síla tyčinky 5 mm, Ø konců 8 mm. Inv. č. 111.092 (Pa 1347/38).
8. **Železný** prsten, materiál průřezu ve tvaru písmene D. R.: Ø 26 mm, š. 5 mm. Inv. č. 107.206 (Pa 1353/38).

Keltské pohřebiště okresy Brno-město a Brno-venkov

BRNO-CHRLICE 1 – „Přední roviny“

(P 12) Hrob 7

Uloženo: Muzeum města Brna.

Hrobová jáma obdélného tvaru a rozměrů 180x180 cm se směrem ke dnu v hloubce 120 cm poněkud zužovala. Pohřeb spočíval zřejmě na desce, z níž se dochoval tmavý pruh s částěčkami

dřeva. Kostra ležela v natažené poloze na zádech, s rukama v klíně a s obličejem obráceným k V, orientace J (hlava) – S. Vlevo od krčních obratlů byla nalezena spona (1), bronzové náramky na zápěstí levé (2) a pravé (3) ruky na levé paži u ramene (4), bronzové nánožníky na nártu pravé (5) a levé (6) nohy, na palci levé ruky bronzový prsten (7).

1. Bronzová duchcovská spona se zdobenou patkou, vinutí 3+3 s vnější tětivou. R.: d. 62 mm. Inv. č. 314 447.
2. Bronzový náramek s těsně k sobě přiléhajícími pečetítkovitě zesílenými a zdobenými konci. R.: Ø 70x60 mm. Inv. č. 314 450.
3. Bronzový sedlový náramek, hladký, uzavřený. R.: Ø 63x49 mm. Inv. Č. 314 448.
4. Bronzový hladký náramek s předloženými nezesílenými konci. R.: Ø 76x72 mm. Inv. č. 314 449.
5. Bronzový nánožník s kopýtkovitě zesílenými a zdobenými konci. R.: Ø 82x79 mm. Inv. č. 314 452.
6. Bronzový nánožník identický s předchozím. R.: Ø 82x77 mm. Inv. č. 314 453.
7. **Bronzový** hladký široký prsten. R.: Ø 25 mm. Inv. č. 314.451.

(P 13) BRNO-CHRLICE 2 – „Kopce“

Uloženo: MZM Brno.

Neznámé místo nálezu, bez bližších údajů. I. L. Červinka z kostrového hrobu uvádí sponu s volnou patkou a náušnici (někdy je zmiňován prsten – Procházka 1937, 59). V depozitáři MZM je uložena bronzová münsingenská spona (1) a plochý bronzový kroužek patrně z opasku (2).

1. Bronzová münsingenská spona s kvadraticky klenutým, jemně příčně rýhovaným lučíkem, terč na patce překryt bronzovou pukličkou zdobenou po obvodu vybíjenými kroužky a korálovým středem připevněným bronzovým nýtkem. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 55 mm. Inv. č. 66.102.
2. Bronzový uzavřený kroužek z materiálu kruhového průřezu. R.: Ø 22 mm. Inv. č. 66.103.

BLUČINA 3 – „Konopné zahrádky“

(P 14: 5) Hrob 20

Uloženo: MZM Brno.

Kostrový. Hrobová jáma zahloubená do písku (severní a jižní část) a sídelní halštatské jámy (střed) obdélného tvaru s mírně konvexně prohnutými stěnami. Orientace SSJ–JJV s odchylkou podélné osy hrobu o 18–20° k Z. V severní polovině u západní stěny rozloženy jednotlivě i ve dvojicích kameny, jiným kamenem byla zřejmě podložena rakev, další byl blíže středu u východní stěny hrobu. Rozměry hrobové jámy 375x142 cm, hloubka 103 cm. Stopy vydřevení byly velmi tenké, takže lze soudit na rakev velmi pečlivě vydlabanou z kmene nebo dokonce zhotovenou z desek či stromové kůry. Kostra v natažené poloze s rukama podél těla spíše v horní části rakve, dochovány jen nepatrné zbytky lebky a dlouhých kostí. Délka kostry v původním uložení 168 cm. Jižně od nohou byla opět zpráchnivělá hmota svědčící na původní přítomnost textilií, kožešin apod. Zásah drobných hlodavců přemístil původní uložení některých nálezů v severní části hrobu: u stěny hrobu v sekundárním uložení bronzová spona (1), mezi okrajem hrobu a kalvou stříbrný terčík (2), u pravého ramene kosti z mladého kance (31), v místech levého ramene železná spona (3), pod ní v noře část železné spony (4), na zápěstí levé ruky bronzový perličkovitý náramek (5), na zápěstí levé ruky pod bronzovým náramkem část sáproselitového náramku (6), na zápěstí pravé ruky náramek ze dvou do sebe stočených bronzových drátků (7), na ruce schránka z organické hmoty obsahující drobné šperky bronzové a železné, při pravé stehenní kosti v dosahu ruky lahvovitá nádoba (12), na prstech levé ruky dva bronzové sedlové prsteny (8, 9), na nártách u obou nohou housenkovité nánožníky z bronzového plechu (10, 11), těsně u jižního čela hrobu velká amforovitá nádoba (13) krytá miskou na nožce (14), v zásypu nalezeno provrtané kolečko ze střepu nádoby (30).

1. Bronzová spona s velkou kuličkou na volné patce, bubínkovitý lučík zdobený paprskovitými rýhami, vyplněnými zbytky červeného emailu. Kulička na patce byla zdobena spirálovitými rýhami, v detailech dnes nečitelnými. Část jehly chybí, vinutí 4 + 4 závitů, vnější tětíva. R.: d 36 mm, v. 13 mm. Inv. č. 55–97/63.
2. Stříbrný kotouček, nezdobený. R.: Ø 10 mm, síla 4 mm. Inv. č. 55–98/63.
3. Železná spona s velkou kuličkou na volné patce, jehla chybí. Vinutí asi 3 + 3 závitů, vnější tětíva. R.: 36 mm, v. 15 mm. Inv. č. 55–99/63.
4. Zlomky železné spony s velkou kuličkou na patce. Část lučíku, jehly a zachycovač chybí. Vinutí 3 + 3 závitů, vnější tětíva. R.: dochovaná d. 46 mm. Inv. č. 55–100/63.
5. Bronzový náramek s nezesílenými, mírně přeloženými konci. Tyčinka kruhu jemně vroubkována. R.: Ø 63x51 mm, síla 4x3 mm. Inv. č. 55–101/63.

6. Zlomky spropelitového náramku. R.: Ø 74x73 mm, síla 5x8 mm. Inv. č. 55–102/63
7. Bronzový náramek spletený ze dvou drátů ve zlomcích, zakončený očky, na těle zachováno jedno rozšíření v kroužek a jedno v osmičku. R.: Ø asi 65 mm, síla 2 mm. Inv. č. 55–103/63.
8. **Bronzový** sedlový prsten z hladké tyčinky. R.: Ø 22x21 mm, síla 3 mm. Inv. č. 55–104/63.
9. **Bronzový** sedlový prsten z hladké tyčinky. R.: Ø 23x23 mm, síla 4 mm. Inv. č. 55–105/63.
10. Zlomky dutého nánožníku z bronzového plechu s trojicemi bradavkovitých hrbolků po obvodě. Na kruhu zachován jeden zúžený konec, uvnitř kruhu místy zbytky textilu. R.: Ø102x98 mm, síla 9x13 mm. Inv. č. 55–106/63.
11. Zlomky stejného nánožníku, konce zastrčeny do sebe. R.: Ø 95x93 mm, síla 9x13 mm. Inv. č. 55–107/63.
12. Lahvovitá nádoba s plastickým žebrem na nejužším místě hrdla a dvěma horizontálními rýhami na rozhraní hrdla a výdutě, třetí horizontální rýha je těsně nade dnem. Kruh, materiál jemně plavená hlína tvrdě spálená, tmavě hnědo – šedá, povrch dobře hlazený. R.: v. 151 mm, Ø okraje 93 mm, Ø dna 72 mm. Inv. č. 154–324 (55–108/63)
13. Vázovitá nádoba se širokým plastickým žebrem na rozhraní hrdla a výdutě, vně na dně kolem okraje obvodový žlábek. Kruh, materiál jemně plavená hlína dobře pálená, tmavě šedá, povrch hlazený, místy šupinovitě odštípaný. R.: v. 303 mm, Ø okraje 187 mm, Ø dna 135 mm. Inv. č. 154.325 (55–109/63).
14. Miska na duté nožce, se žlábkem pod okrajem. Kruh, materiál jemně plavená hlína dobře pálená, tmavě hnědo – šedá, povrch hlazený. R.: v. 106 mm, Ø okraje 186 mm, Ø okraje nožky 62 mm. Inv. č. 154.326 (55–110/63).
15. Zlomky bronzové spony identické s č. 1. (55-97/63). R.: d. 36 mm, v. 12 mm. Inv. č. 55–111/63.
16. Bronzová spona s malou kuličkou na volné patce a s plasticky členěným lučíkem. Vinutí 2 + 2 závity, vnější tětíva. R.: d. 40 mm, v. 10 mm. Inv. č. 154.302 (55–112/63).
17. **Zlomek** prstenu z bronzového drátu, stočeného ve spirálovité očko. R.: d. 17 mm. Inv. č. 55–113/63.
18. **Spirálovitě** stočený prsten z bronzového drátu. R. Ø 20 mm, síla 1 mm. Inv. č. 55–114/63.
19. Zlomky železné spony s velkou kuličkou na volné patce, vinutí 4 + 4 závity, vnější tětíva. Jehla a velká část lučíku chybí. R.: d. vinutí 25 mm. Inv. č. 55–115/63.

20. Zlomek obloukovitě prohnuté železné tyčinky. R.: 26 mm, síla 4 mm. Inv. č. 55–116/63.
21. Zlomek obloukovitě prohnuté železné tyčinky, na vnější straně vroubkované. R.: d. 31 mm, síla 3 mm. Inv. č. 55–117/63.
22. Zlomky korozí spojených železných tyčinek, obloukovitě zahnutých. R.: d. 40 mm. Inv. č. 55–118/63.
23. Lučik železné spony. Patří snad k č. 19 (55–115/63). R.: d. 28 mm. Inv. č. 55–119/63.
24. **Kroužek** z železného pásku. R.: Ø 25 mm, síla 11x4 mm. Inv. č. 55–120/63.
25. Bronzové šídlo čtyřhranného průřezu. R.: d. 44 mm, síla 3 mm. Inv. č. 55–219/63.
26. Zlomek (žárem?) deformovaného bronzového kuželovitého předmětu se dvěma příkorodovanými železnými fragmenty. R.: d 32 mm (dle kresby). Inv. č. 154.338 (55–122/63).
27. Zlomek bronzového srpu. R.: d. zlomu 38 mm, š. čepele 35 mm. Inv. č. 55-123/63.
28. Masivní železný silně korodovaný kruh, na němž jsou korozí přichyceny typologicky neurčitelné fragmenty železných předmětů. R.: Ø 88x83 mm, síla 14 mm. Inv. č. 55–125/63.
29. Zlomky železných drátků. R.: d. 11 a 17 mm. Inv. č. 55–125/63.
30. Provrtané kolečko ze střepu nádoby v ruce robené, materiál jemně plavená hlína tvrdě pálená, povrch vně šedý, drsný, uvnitř černý, leštěný. R.: Ø 50 mm, síla 8 mm. Inv. č. 55–126/63.
31. Zvířecí kosti. Inv. č. 55–127/63.

PONĚTOVICE – „Podíly“

(P 15) Hrob 32

Uloženo: MZM Brno.

Orientace hrobové jámy S–J, d. 180 cm, hl. 120 cm (šířka neuvedena). Podle J. Poulíka snad dětský hrob. V hrobě nalezen fragment bronzového prstenu a neidentifikovatelný zlomek železa, podle J. Poulíka zlomek spony, možná i zlomek řetízku.

Popis nálezů:

- Pa 243/36–121, inv. č. 111.516: zlomek (asi jedna čtvrtina) **bronzového** prstenu, zdobeného dvěma řadami v kroužících sedících polokuliček napodobujících granulaci. R.: d. zlomku 16 mm, Ø vnější 20 mm, vnitřní 16 mm, š. 5 mm.

- Pa 243/36–122, inv. č. 111.518: zlomek patrně železného řetízku z malých kroužků.
R.: d. zlomku 26 mm.

SIVICE – intravilán obce

(P 16) Hrob z roku 1959

Uloženo: MZM Brno.

V roce 1959 při kopání základů domu č. 185 (na straně k domu č. 184) zjistil O. Smejkal kostrový hrob, podle nálezů bojovnícký, který následně prozkoumala Z. Trňáčková; lebka byla údajně nalezena již v roce 1928 a předána do slavkovského muzea. Tvar hrobové jámy se nepodařilo zjistit, hloubka 135 cm pod dnešním povrchem, orientace SV–JZ. Kostra muže ležela v natažené poloze na zádech nohama k JZ, lebka, pravá ruka a pravá lýtková kost se nedochovaly, levá ruka na pánevní kosti. Na krčních obratlích fragmenty železné spony (1), na prstě pravé ruky bronzový prsten (2), tři články prstů zeleně zbarveny, na humeru pravé ruky bronzový náramek (3), vedle pravé paže železný meč (4), paralelně s mečem, od lokte níže, čtyři bronzové kroužky z opasku (5).

Pozn.: nepodařilo se zjistit, kde jsou předměty uloženy.

1. Fragmenty železné spony. Nedochovaly se.
2. **Bronzový** masivní „snubní“ prsten, široký, tělo o průřezu v podobě písmene „D“. R.: Ø 26 mm, tělo 10x3 mm.
3. Bronzový uzavřený kruh. R.: Ø 92 mm.
4. Železný meč, ve zlomcích, nerekonstruovatelný.
5. Čtyři bronzové kroužky. R.: Ø 30, 22, 30, 30 mm.

(P 17: 3) SOBOTOVICE

Uloženo: MZM Brno.

V roce 1908 byl v místní cihelně vykopán bohatý ženský hrob. Nálezová situace není známa, dochovala se mimořádně bohatá ženská garnitura – 6 spon (1–6), bronzový nákrčník (7), dva bronzové náramky (8–9) dva bronzové nánožníky (10–11), dva bronzové prsteny (12, 13) a zlatý prsten (14), jenž je jak tvarem, tak materiálem v inventáři moravských keltských pohřebišť ojedinělý.

1. Bronzová duchcovská spona, lučík členěn do podoby „kostních“ článků. Vinutí 4+4, tětíva ovinuta kolem lučíku. R.: d. 41 mm. Inv. č. 66.169.
2. Bronzová münsingenská spona s terčem překrytým vytepávaným vrchlíkem a s hladkým lučíkem. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 53 mm. Inv. č. 66. 170.
3. Bronzová münsingenská spona s hladkým lučíkem, z terče na patce dochována jen hladká spodní část. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 45 mm. Inv. č. 66.170
4. Bronzová duchcovská spona s masivním vývalkovitě zvlněným lučíkem. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 42 mm. Inv. č. 66.171.
5. Bronzová duchcovská spona s lučíkem členěným perlovitými vývalky. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 41 mm. Inv. č. 66.172.
6. Bronzová duchcovská spona s hladkým lučíkem. Vinutí 4+4, tětíva ovinuta kolem lučíku. R.: d. 43 mm. Inv. č. 66.173.
7. Bronzový nákrčník s pečetiítkovými konci, s plastickou výzdobou u konců a uprostřed těla. R.: Ø 120 mm. Inv. č. 66.165.
8. Bronzový náramek s pečetiítkovými zdobenými konci. R.: Ø 65x50 mm. Inv. č. 66.164.
9. Bronzový náramek s pečetiítkovými konci s plastickou výzdobou esovitými motivy, proti nim uprostřed těla dvě kuličky s identickou výzdobou. R.: Ø 67x62 mm. Inv. č. 66.166.
10. Bronzový nánožník s pečetiítkovými zdobenými konci, uprostřed těla zesílení s identickou výzdobou. R.: Ø 80x72 mm. Inv. č. 66.163.
11. Bronzový nánožník identický s předchozím, mírně deformovaný. R.: Ø 83x82 mm. Inv. č. 66.166a.
12. **Bronzový** „snubní“ prsten z plochého materiálu čočkovitého průřezu, spojen nýtkem. R.: Ø 21 mm. Inv. Č. 66.167.
13. **Bronzový** „snubní“ prsten z materiálu průřezu v podobě „D“. R.: Ø 22 mm. Inv. č. 66.168.
14. **Prsten** ze zlatého drátu 9x vlnkovitě zprohýbaného. R.: Ø 22x20 mm. Inv. č. 66.181.

(P 18) TIKOVICE

Uloženo: MZM Brno.

1. Bronzová münsingenská spona, z disku patky dochován spodní terč s nýtkem, lučík příčně vroubkován a s podélnými žlábkou pro email. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 59 mm. Inv. č. 66.153.
2. Bronzová münsingenská spona s vrchlíkem terče vytepávaným a s narůžovělou korálovou vložkou, lučík jemně příčně vroubkován. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 61 mm. Inv. č. 66.154.
3. Bronzová duchcovská spona s rozšířeným lučíkem zdobeným rytým cikcakem. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 65 mm. Inv. č. 66.155.
4. Bronzová münsingenská spona, terč překryt vytepávaným vrchlíkem, lučík jemně příčně vroubkován. Vinutí 3+3, tětíva ovinuta kolem lučíku. R.: d. 49 mm. Inv. č. 66.156.
5. Bronzová münsingenská spona s malým miskovitým terčem pro ozdobnou výplň z jiného materiálu, lučík jemně příčně vroubkován. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 57 mm. Inv. č. 66.157.
6. Bronzový náramek z materiálu kruhového průřezu, konce nepatrně zesíleny. R.: Ø 64x57 mm. Inv. č. 66.151.
7. Bronzový náramek původně identický s předchozím, konce navíc opatřeny dvěma dvojicemi vývalků a rytou a vybíjenou výzdobou, dodatečně ohnut do sedlového tvaru. R.: Ø 56x51 mm. Inv. č. 66.150.
8. **Bronzový** „snubní“ prsten z materiálu průřezu ve tvaru „D“, spojený nýtkem. R.: Ø 22x19 mm. Inv. č. 66.152.

(P 19) BLAŽOVICE

Uloženo: MZM Brno.

1. **Bronzový** páskový prsten s dvojí řadou vytlačených perliček. R.: Ø 18 mm, š. pásku 3 mm. Inv. č. 66.116

Keltská pohřebiště okresy Blansko a Vyškov

Okres Vyškov

(P 20) DOBROČKOVICE 2 – „Trávníky“

Uloženo: MZM Brno.

V obecní cihelně na pravém břehu Loučné na J okraji vsi byly v letech 1900 a 1901 rozrušeny další tři keltské kostrové hroby, všechny v obvyklé poloze na zádech a hlavou k severu. Jeden z nich obsahoval bronzový kroužek u hlavy (1), na prsou železnou sponu (2), bronzový prsten (3) a železný opasek (4) se záponou (5), další byl bez nálezů a poslední obsahoval nádobu, kterou však nálezci zničili.

Literatura: Procházka 1937, 68.

1. Bronzový kroužek s nepravidelným (oválným) otvorem uvnitř. Konce zašpičatěny a přeloženy přes sebe. R.: Ø 25x23 mm. Inv. č. 66.209.
2. Zlomek železné spony – část lučíku, jehly a celé vinutí. Patka spojena s lučíkem, vinutí 6+6 závitů. R.: dochovaná d. 39 mm, š. vinutí 33 mm. Inv. č. 66.210.
3. **Bronzový** sedlový prsten ve dvou zlomcích, vyrobený z ploché tyčinky. R.: v. 21 mm, tyčinka 3x2 mm. Inv. č. 66.211.
4. Železný opaskový řetěz složený z plochých osmičkovitých článků. R.: d. článků 35 mm. Inv. č. 66.212.
5. Železná zápona, dole zaoblená a rozšířená, směrem nahoru se kapkovitě zužuje, na nejužším místě se ohýbá nahoru a je zakončena hřebíkovitou hlavičkou. Na rozšířené části otvor. R.: d. 101 mm. Inv. č. 66.213.

HOŠTICE – „Sečné louky“

(P 21) Hrob 810

Uloženo: Muzeum Vyškovska.

Hrobová jáma patrně obdélného půdorysu s lehce zaoblenými rohy. Zásyp objektu tvořila světle šedá až hnědá, středně ulehlá prachová hlína. Rozměry: d. neurčitelná, š. 70 cm, hl. 4 (na S) – 10 (na J) cm (od úrovně podloží). Na dně hrobové jámy ležela silně poškozená kostra patrně

v natažené poloze na zádech. Horní polovina těla byla zcela zničena zemními pracemi, zbytek zachovaných kostí byl při skrývkách poškozen rovněž. Po skrývce byl na povrchu zbytku hrobové jámy nalezen fragment bronzového náramku (4). V odebrané části hrobu nad pánevní kostí zůstal zachován bronzový prsten (1), na každé z obou nohou se nacházel jeden železný nánožník (2, 3). Délku kostry nebylo možné určit, orientace S (hlava) – J (nohy).

1. **Bronzový** páskový prsten s konci přeloženými přes sebe. R.: Ø 20 mm, š. pásku 40 mm. Inv. č. A 34311.
2. Hladký železný nánožník nalezený v pěti zlomcích. R.: Ø cca 60 mm. Inv. č. A 34312.
3. Část hladkého železného nánožníku ve čtyřech zlomcích. R.: Ø cca 70 mm. Inv. č. A 34313.
4. Zlomek bronzového náramku zdobeného rytým ornamentem. Zachovaný konec náramku je členěn a oddělen od těla malým zúžením. R.: Ø cca 50–55 mm. Inv. č. A 34314.

KLOBOUČKY – „Pod Loučkami“

(P 22) Hrob č. 3

Uloženo: MZM Brno.

12. února 1971. Zjištěn 560 cm severovýchodně od hrobu č. 1. Hrobová jáma ve tvaru obdélníka se zaoblenými rohy, rozměry nahoře 215x85 cm, dno 195x65, hloubka 130 cm, orientace S–J. Kostra lebkou k severu v natažené poloze nznak, ruce podél těla, obličej otočen k V. Na pravém rameni železná spona (1), další vedle pravé tváře (2), třetí na levém rameni (3). V zásypu v prostoru vpravo za hlavou zvířecí kosti (5), na levé ramenní kosti švartnový kruh (6), nad pánví fragmenty železného opasku z osmičkovitých článků (8), na kotnících nohou bronzové nánožníky z dutých polokoulí (9,10), u pravého chodidla vázovitá nádoba (11) s miskou (12, 13), pod pravým kolenem zvířecí kosti.

Pozn. K. Ludikovský v předběžné publikaci hrobů uvádí švartnový náramek na pravé paži, v terénní dokumentaci je však zakreslen na levé pažní kosti. V plánu hrobu také vyznačil pod levou klíční kostí další sponu (4) a v místě prstů levé ruky prsten (7), ty však v inventáři fyzicky neexistují, naopak místo jedné misky se dochovaly části misek dvou (12, 13).

1. Železná spona s nízkým lučíkem a vinutím 1+1 se závitem většího průměru, s jednou kuličkou na protáhlé patce a druhou blíže vinutí. R.: d. 104 mm. Inv. č. 168.914.

2. Železná spona – nízko klenutý lučík, na patce velká kulička, vinutí 2+2 s vnější tětivou. R.: d. 115 mm. Inv. č. 168.915.
3. Fragment železné spony – část lučíku a vinutí 2+2 bez tětivy. R.: d. 24 mm. Inv. č. 168.913.
4. Spona. Předmět se nedochoval.
5. Zvířecí kosti.
6. Švartnový kruh, tělo bochánkovitého průřezu. R.: Ø 80x77 mm, Ø těla 9,5x8 mm. Inv. č. 168.916.
7. **Prsten?** Nedochoval se.
8. Fragменты železného opaskového řetězu z osmičkovitých článků uprostřed stažených objímkou, spojovaných drobnými kroužky. R.: neměřitelné. Inv. č. 168.917.
9. Nánožník z osmi oválných hladkých dutých polokoulí, složený ze dvou částí – jedna o dvou a jedna o šesti polokoulích; menší část má na jedné straně dlouhou jazykovitou západku a na druhé straně profilovanou západku, na koncích větší části jsou pak odpovídající otvory. R.: Ø vnější 115x105 mm, Ø vnitřní 83x73 mm, Ø polokoulí 43x33 mm. Inv. č. 168.918.
10. Nánožník identický s předchozím. R.: Ø vnější 112x105 mm, Ø vnitřní 78x70 mm, Ø polokoulí 41x28 mm. Inv. č. 168.919.
11. Vázovitá nádoba s prohnutým nízkým hrdlem odděleným od těla obvodovou rýhou, další obvodová rýha na horní části výdutě, masivní dno osazeno prstencem, zespodu dna hluboká vkleslina, která zevnitř není patrná. Kruh, R.: v. 265 mm, Ø okraje 150 mm, Ø dna 120 mm. Inv. č. 168.920.
12. Část esovitě profilované misky s rovným dnem. Povrch hnědý, hlazený. Kruh. R.: v. 107 mm, Ø okraje 245 mm, Ø dna 75 mm. Inv. č. 168.921.
13. Část misky s nízkým prohnutým hrdlem a vyhnutým, lehce ovaleným okrajem, dno se nedochovalo. Povrch hnědý, hlazený. Kruh. R.: v. cca 90 mm, Ø okraje 215 mm. Inv. č. 168.922.

LOVČIČKY 1 – „Strážka“

(P 23) Hrob 5

Uloženo: Muzeum Vyškovska.

Hrobová jáma vyhloubena do spraše, v půdorysu obdélná, jihovýchodní kratší stěna půlkruhovitá, stěny se svažující k rovnému dnu. Rozměry hrobové jámy nahoře 257x97 cm, dno 230x56, hloubka 136 cm pod povrchem. Orientace SV (hlava) – JV, azimut 323°. Kostra muže v natažené poloze na zádech s rukama nataženýma podél těla, pravá a z části i levá dlaň pod pánví, nohy nataženy paralelně vedle sebe, hlava velmi mírně natočena doprava. Délka kostry v hrobě 184 cm. Vpravo od lebky (mezi lebkou a ramenem) zlomky železné spony (1), na prstu pravé ruky bronzový prsten (2) a na zápěstí levé ruky bronzový náramek (3).

1. Zlomky železné spony typologicky neurčitelné. Inv. č. 576–26/56.
2. **Bronzový** prsten s přeloženými zesílenými konci, tyčinka zdobena podélnou rytou vlnicí. R.: Ø 27 mm, Ø tyčinky 4 mm, Ø konců 6 mm. Inv. č. A 8173 (576–27/56).
3. Bronzový otevřený náramek s nezesílenými, těsně k sobě přiloženými konci a hladkou tyčinkou. R.: Ø 62x67 mm, Ø tyčinky 3x6 mm. Inv. č. A 8174 (576–28/56).

MAREFY – „U Lišek“

(P 24) Hrob 4

Uloženo: MZM Brno.

Obdélníková hrobová jáma, rozměry neudány, orientace S–J. Kostra v mírně pokrčené poloze na pravém boku, obličejem k Z, hlava silně vyvrácena dozadu. Kolem kostry byly rozmístěny součásti ženské výbavy: za hlavou bronzový náramek (1), před obličejem větší bronzový kruh (2), další stejný u nohou (3), podle rozměrů a párového provedení nánovníky, u čela lebky železná spona (4), 10 cm od ní bronzová spona (5), pod branou plochý bronzový kroužek (6) a v řadě pod ním železný kroužek (7) a další tři bronzové kroužky (8–10), u železného kroužku spropelitový kruh (11) a v něm bronzový prsten (12) a 6 bronzových dutých perel (13).

1. Bronzový uzavřený kruh zdobený po obvodu trojicemi hráškovitých nálitků. R.: Ø 71 mm. Inv. č. 111.371 (Pa 31/35–154).
2. Bronzový kruh s příčně žebrovaným tělem a pečetítkovými těsně k sobě přiloženými konci. R.: Ø 92x81 mm. Inv. č. 111.369 (Pa 31/35–152).
3. Bronzový kruh identický s předchozím. R.: Ø 94x83 mm. Inv. č. 111.370 (Pa 31/35–153).

4. Železná spona s krátkým, vysoko klenutým lučíkem a malou kuličkou na patce, jehla a vinutí chybí. R.: dochovaná d. 40 mm. Inv. č. 111.380 (Pa 31/35–164).
5. Bronzová münsingenská spona s masivním, plasticky zdobeným lučíkem, z terče na patce dochována jen spodní část s otvorem po nýtku uprostřed. Vinutí 3+3, vnější tětíva, R.: d. 53 mm. Inv. č. 111.379 (Pa 31/35–163).
6. Bronzový plochý kroužek. R.: Ø 42 mm, š materiálu 7 mm. Inv. č. 111.374 (Pa 31/35–158).
7. Železný plochý kroužek. R.: Ø 64 mm, š. 16-19 mm. Inv. č. 113.378 (Pa 31/35–164)
8. – 10. Tři bronzové ploché kroužky. R.: Ø 46, 43, 43 mm. Inv. č. 111.375–111.377 (Pa 31/35–159 až 161).
1. Sapropelitový masivní kruh. R.: Ø 100 mm, Ø materiálu 13x10 mm. Inv. č. 111.372 (Pa 31/35–155).
2. **Bronzový** páskový prsten. R.: Ø 22 mm, š. 3 mm. Inv. č. 111.373 (Pa 31/35–157).
3. 6 bronzových válcových dutých perel. R.: Ø 6-9 mm, v. 6-9 mm. Inv. č. 107.250 (Pa 31/35–156).

(P 25: 3) Hrob 14

Uloženo: MZM Brno.

Obdélníková hrobová jáma o rozměrech 220x100 cm a hloubce 140 cm, orientace S–J. Kostra v natažené poloze nznak s pravou rukou podél těla a levou vloženou do klína. Po levé straně lebky v rohu hrobové jámy amforovitá nádoba (1), pod ní vedle levého ramene miska (2), za temenem lebky dvě bronzové spony (3, 4), na prsou bronzové kroužky (5). (podle Chleboráda „zbytky řemínku, asi 2 cm širokého, na němž byly vždy ve vzdálenostech navlečeny bronzové kroužky. Řemínky byly asi dva a byly položeny na prsou od brady dolů podle kosti mečové“). Na zápěstí levé ruky sapropelitový náramek (6), na ukazováku levé ruky bronzový sedlový prsten (7), na vedlejších prstech dva drátěné prsteny, jeden bronzový (8), druhý stříbrný (9). Na zápěstí pravé ruky bronzový dvojnáramek (10), M. Chleborád uvádí dva náramky, nad kotníky po jednom kruhu z dutých polokoulí (11, 12). Podél pravé paže tři kusy spodní čelisti ze dvou mladých kanců a kostěná jehlice (13).

Hrob byl vyzvednut in situ, nezachoval se však.

1. Vázovitá nádoba. R.: v. 170 mm, Ø okraje 140 mm. Inv. č. Pa 31/35–190.
2. Miska. R.: v. 80 mm, Ø okraje 190 mm. Inv. č. Pa 31/35–191 (zaevidována pod inv. č. Pa 10919/39).

3. Bronzová duchcovská spona s drobnou kuličkou na patce a kvadraticky klenutým jemně příčně rýhovaným lučíkem, vinutí 2+2, vnější tětíva. R.: d. 35 mm. Inv. č. 107.240 (Pa 31/35–200).
4. Bronzová spona identická s předchozí. R.: d. 34 mm. Inv. č. Pa 31/35–201. Nedochovala se.
5. Osm bronzových plochých kroužků – dvě dvojice se zbytkem řemínků a čtyři kroužky volné. R.: Ø 16–19 mm, š. 2–4 mm. Inv. č. 111.392 – 111.397 (Pa 31/35–192).
6. Sapropelitový kruh, na vnitřní straně plochý. R.: Ø 71 mm, síla 13 mm. Inv. č. 107.222 (Pa 31/35–193).
7. **Bronzový** drátěný sedlový prsten. R.: Ø 19 mm, síla drátu 1 mm. Inv. č. **107.222 (je špatně, správně je 111.398)** (Pa 31/35–194).
8. **Bronzový** drátěný prsten. R.: Ø 18 mm, síla drátu 1 mm. Inv. č. 111.399 (Pa 31/35–195).
9. **Stříbrný** drátěný prsten. R.: Ø 18x20 mm, síla drátu 1 mm. Inv. č. 107.210 (Pa 31/35–196).
10. Bronzový dvojnáramek. Složený ze dvou oválných uzavřených náramků s plastickou výzdobou pseudofiligránem – příčná žebra tvořená nálitky střídavě v jednoduché a dvojité řadě, po každé straně obvodu vlnice. Oba kruhy spojeny obdobně zdobenou kloubovou spojkou. R.: Ø 78x58 mm. Inv. č. 107.212 (Pa 31/35–197 až 198).
11. Bronzový nánožník z osmi dutých hladkých oválných polokoulí, složený ze dvou dílů o čtyřech polokoulích. R.: Ø 128x117 mm, Ø polokoule 38x31 mm. Inv. č. 107.221 (Pa 31/35–203).
12. Bronzový nánožník identický s předchozím, poškozen. R.: Ø cca 120 mm, d. polokouli 42 mm. Inv. č. 111.400 (Pa 31/35–202).
13. Kostěná jehlice. Inv. č. Pa 31/35–199. Nedochovala se.

(P 26) Hrob 20

Uloženo: MZM Brno.

Obdélníková hrobová jáma o rozměrech 250x120 cm a hloubce 170 cm, orientace S–J. Kostra v natažené poloze naznak, s rukama podél těla. Kolem krku bronzový nákrčník (1), po obou stranách lebky bronzová spona (2,3), na pravé ruce bronzový plasticky zdobený náramek (4), na levé ruce jemný rýhovaný náramek (5) na ukazováku pravé ruky bronzový prsten (6), na pravé noze drátěný nánožník (7), 20 cm pod nohama dvě spony (8,9).

1. Bronzový nákrčník s pečetítkovitými konci. R.: Ø 138 mm, síla materiálu 5 mm. Inv. č. 111.417 (Pa 31/35–229).
2. Bronzová drobná münsingenská spona, hladký lučík, zdobený terč, vinutí 2+2, vnější tětíva, jehla chybí. R.: d. 29 mm, Ø terče 4 mm. Inv. č. 111.421 (Pa 31/35–233).
3. Bronzová rozlámaná duchcovská spona, vinutí 3+3, tětíva vnitřní, ovinutá kolem lučíku. R.: d. 39 mm. Inv. č. 111.422 (Pa 31/35–234). "
4. Bronzový dvojdílný masivní oválný náramek, středy delších stran zesíleny a opatřeny výraznou plastickou výzdobou esovitými motivy. R.: Ø 74x57 mm. Inv. č. 111.423 (Pa 31/35–235).
5. Fragменты bronzového jemně vroubkovaného náramku. R.: Ø cca 63x53 mm. Inv. č. 111.425 (Pa 31/35–232).
6. **Bronzový** páskový prsten. R.: Ø 20 mm, š. 3 mm. Inv. č. 111.418 (Pa 31/35–230).
7. Fragменты bronzového nánožníku z esovitě vinutého drátu. R.: š. 13 mm. Inv. č. 111.424 (Pa 31/35–236).
8. Bronzová spona s lučíkem zdobeným příčnými vývalky, patka chybí, vinutí 3+3, vnější tětíva (v Chleborádově publikaci je fotografie spony ještě kompletní: patka má terč s kovovou rosetou – pukličkou zdobenou patrně vyběžením a se světlým – korálovým? – středem upevněným kovovým nýtkem). R.: d. 49 mm. Inv. č. 111.419 (Pa 31/35–231).
9. Bronzová münsingenská spona s hladkým lučíkem, terč má prohlubeň pro vložku z jiného materiálu, která se nedochovala. Vinutí 3+3, vnější tětíva. R.: d. 53 mm. Inv. č. 111.420 (Pa 31/35–232).

(P 27) Hrob 1/1974

Uloženo: MZM Brno.

Hrobová jáma byla zemními pracemi silně porušena a její tvar ani rozměry se nepodařilo zachytit, z kostry pak byla zjištěna horní část pouze s pravou horní končetinou, zbytek kostry byl zničen. Kostra ležela hlavou k severu v natažené poloze nznak, pravá ruka podél těla, hlava otočena obličejem vpravo. Na pravé pažní kosti ležela bronzová spona (2), další na pravé straně prsou (3), vedle železná spona (4) a u ní skupinka bronzových a železných kroužků (5). Nad pravým zápěstím bronzový náramek (6), v místě prstů pravé ruky bronzový prsten (7). Ze stanice Veřejné bezpečnosti v Bučovicích byla předána vybagrovaná bronzová spona (1).

1. Bronzová münsingenská spona s kvadraticky klenutým hladkým lučíkem. Terčovitá patka překryta bronzovou pukličkou s vybiženými kroužky, uprostřed drobná bílá vložka. Vinutí 3+3, tětíva vnitřní, ovinutá kolem lučíku. R.: d. 51 mm. Inv. č. 178.993.
2. Bronzová spona identická s předchozí R.: d. 53 mm. Inv. č. 178.994.
3. Bronzová münsingenská spona s kvadraticky klenutým lučíkem příčně žebrovaným, žebra jsou střídavě hladká a s plastickou výzdobou esovitými motivy. Terčovitá patka překryta bronzovou pukličkou s vybiženými kroužky, uprostřed drobná bílá vložka. Vinutí 3+3, tětíva vnější. R.: d. 53 mm. Inv. č. 178.995.
4. Železná spona s kvadraticky klenutým lučíkem a malou kuličkou na volné patce. Vinutí 3+? tětíva ovinutá kolem lučíku. R.: d. cca 58 mm. Inv. č. 178.996. Tab. 38:4.
5. Skupinka jednoho železného a čtyř bronzových (z nichž jeden je zakončen spirálou) kroužků různé velikosti, z nichž na jednom byla navlečena modrá perla, patrně původně tvořily jeden celek – závěsek. R.: Ø perly 10 mm, Ø železného kroužku 19 mm, Ø bronzových kroužků 24, 18, 13, 8 mm. Inv. č. 178.997.
6. Bronzový náramek s překrývajícími se pečetítkovými konci, od těla oddělenými dvěma jemně příčně rýhovanými žebírky. R.: Ø 65x60 mm, Ø materiálu 4x3 mm. Inv. č. 178.998.
7. **Bronzový** masivní „snubní“ prsten, hladký, průřez těla ve tvaru „D“. R.: Ø 25 mm, v. 10 mm. Inv. č. 178.999.

NÍŽKOVICE – „Záhumenice“

(P 28) Hrob 8

Uloženo: MZM Brno.

Červenec 1927. Při odebrání hlíny na stavbu narazil náhodně M. Jakeš na poli V. Pospíšila (z č. p. 28) na lebku (rozpadla se) a u ní našel bronzový prsten (3), kopáním zničil celou severní stranu hrobu. Jeho zbytek vykopal 12. srpna A. Procházka, když byl předtím na vedlejším poli Koukalově, kde sondoval neúspěšně. V hloubce 100 cm ležela 170 cm (odhad – lebka byla zničena) dlouhá kostra hlavou k severu v natažené poloze nznak, s pažemi podél těla. Na levém zápěstí bronzový náramek (1), na prsou zbytky železné spony (2). A. Procházka ve svém deníku (uložen v archivu AÚ MZM, str. 36) výslovně zmiňuje, že kostru nechal v zemi.

1. Bronzový otevřený náramek s kyjovitě zesílenými zdobenými konci. R.: Ø 76x71 mm. Inv. č. 64.950.
2. Železná spona s nevysokým kvadraticky klenutým lučíkem, vinutí snad 3+2, vnější tětíva. Patka a jehla chybějí. R.: d. 77 mm. Inv. č. 64.948.
3. **Bronzový** „snubní“ prsten, průřez těla ve tvaru D, po obvodu rýhy. R.: Ø 26 mm. Inv. č. 64.929.

SLAVKOV U BRNA – „Povětrníky“

(P 29) Z rozrušených hrobů

Uloženo: MZM Brno.

1. Fragментy železné spony – část nízkého lučíku, vinutí 2+3 závity s vnější tětivou a velká kulička. R.: d. 55 mm. Inv. č. 64.887.
2. Fragment železné spony – vinutí s částí lučíku a jehly. Vinutí snad 2+2 závity, vnější tětíva. R.: š. vinutí 25 mm, dochovaná d. 37 mm. Inv. č. 64.890.
3. Fragment železné spony – vinutí s částí lučíku. R.: š. vinutí 24 mm. Inv. č. 64.891.
4. Fragментy železné spony – šest závitů vinutí s částí lučíku nebo jehly. R.: Ø vinutí 27 mm, dochovaná d. 40 mm. Inv. č. 64.893, 64894c.
5. Svisle rýhovaná situla, okraj chybí, zabroušen v dochované výši. Pod hrdlem plastické žebro se šikmými zářezy a horizontální rýha, rýhy na výduti končí v nepravidelných vzdálenostech ode dna. Kruh, materiál s tuhou, tvrdě pálený, povrch černošedý. R.: v. 109 mm, Ø dna 91 mm. Inv. č. 65.003.
6. Vázovitá nádoba, pod hrdlem plastické obvodové žebro. Kruh, materiál jemně plavená hlína tvrdě pálená, povrch hlazený. R.: v. 172 mm, Ø okraje 135 mm, Ø dna 105 mm. Inv. č. 65.008.
7. **Fragментy** železných předmětů, snad spon. Inv. č. 70.450.
8. Fragментy železné plechové pochvy. Inv. č. 64.880.

Keltská pohřebiště na Moravě okresy Hodonín, Kroměříž, Olomouc, Opava, Prostějov, Přerov, Uherské Hradiště a Zlín

OKRES HODONÍN

(P 30) KYJOV 1 – „RÁJ“

Uloženo: Masarykovo muzeum v Hodoníně (původně muzeum Kyjov).

30. listopadu roku 1900 bylo zde nalezeno více koster z různých období pravěku, podle údajů v přírůstkové knize kyjovského muzea v hloubce 40 cm, jednu lze bezpečně označit za keltskou vzhledem k nálezu bronzového náramku (1) a prstenu (2).

1. Bronzový hladký kruh s mírně zesílenými, rovně seříznutými profilovanými konci.
R.: Ø 77x66 mm, Ø tyčinky 3 mm. Inv. č. 1g.
2. **Bronzový široký hladký prsten.** R.: Ø 29 mm, š. 8 mm. Inv. č. 1f.

MIKULČICE 1 – „Pískovna“

(P 31) Hrob 2/1924

Uloženo: MZM Brno.

V ženském hrobě bylo nalezeno pět spon, náramek a prsten.

1. Bronzový náramek s vroubkou při koncích a uprostřed hřbetu. R.: Ø 62x53 mm. Inv. č. 133.532 (SAÚ 635).
2. Bronzový uzavřený kruh se setřenými ornamenty na jednom boku, na protějším jsou velmi otřelé. R.: Ø 93 mm. Inv. č. 113.531 (SAÚ 636).
3. Bronzový tordovaný kruh, jeden konec zesílený a prohloubený, druhý s hrotitou západkou. R.: Ø 53 mm. Inv. č. 113.533 (SAÚ 637).
4. Bronzový oválný náramek s těsně k sobě přiloženými nezesílenými konci, tělo hustě jemně příčně rýhováno. R.: Ø 57:48 mm, Ø materiálu 3 mm. Inv. č. 113.534 (SAÚ 638).
5. Bronzový oválný náramek s těsně k sobě přiloženými konci, zdobenými jemnými příčnými rýžkami. Ø 61x52 mm, Ø materiálu 3 mm. Inv. č. 113.535 (SAÚ 639).
6. **Bronzový drátěný hladký prsten.** R.: Ø 19 mm. Inv. č. **113.536 (je špatně, správně je 113.537)** (SAÚ 641).
7. Bronzová drátěná spona s osmičkovitě vinutým lučíkem, na jedné straně vinutí zavěšen řetízek z drobných oček. Značně poškozena – rozlámana. R.: d. 65 mm. Inv. č. 113.536 (SAÚ 640).

8. Bronzová menší drátěná spona, lučík ploše osmičkovitě vinutý, vinutí 3+3 závity s vnější třetivou, patka chybí. R.: neměřitelné. Inv. č. 113.537 (SAÚ 642). Nedokumentovatelné.
9. Bronzová spona drobná, ale navíc s „hřebínkem“, tvořeným svísele vinutými smyčkami drátu, rozlámaná, patka chybí. R.: d. 41 mm. Inv. č. 113.539 (SAÚ 643).
10. Bronzová duchcovská spona, patka v podobě stylizované ptačí hlavičky, zesílený lučík, vinutí 3+2 závity s vnější třetivou. R.: d. 43 mm. Inv. č. 113.540 (SAÚ 644).
11. Bronzová drátěná spona, patka odlomena, kvadraticky klenutý lučík poněkud protáhlý, hustě příčně rýhovaný, vinutí 3+3 závity s vnější třetivou. R.: d. 60 mm. Inv. č. 113.541 (SAÚ 645).
12. Bronzová duchcovská spona, patka v podobě stylizované ptačí hlavičky, lučík poněkud kvadraticky klenutý, vinutí 2+2 závity s vnější třetivou. R.: d. 53 mm. Inv. č. 113.542 (SAÚ 646).
13. Vázovitá nádoba s ovaleným okrajem, s výrazným obvodovým žebrem pod nízkým prohnutým hrdlem a s prstenčitě osazeným dnem. Povrch světlehnědý, hlazený, materiál jemná hlína tvrdě pálená, kruh. R.: v. 235 mm, Ø okraje 150 mm, Ø dna 115 mm. Inv. č. SAÚ 647.

MISTRŮV, obec Svatobořice-Místřín – „Trávníky za kostelem“

Hroby získané J. Gabrielem v letech 1939–1944, publikoval J. Filip v roce 1953.

(P 32) Hrob XII

Uloženo: Muzeum Hodonín.

Kostrový. Nalezen při kopání písku na zahradě V. Mančíka. V hloubce 210 cm ležela kostra v poloze nznak, hlavou k SV. Za hlavou menší nádobka, jež se při dotyku rozpadla, pod hlavou tři válečkovité korálky, snad z vypálené hlíny, na prsou drobná železná spona (1), na pravé ruce železný (5) a na levé bronzový tenký náramek (3), na levé ruce prsten (2). Přítomnost železných předmětů (snad řetízek? – 4) mezi nohama kostry naznačuje rzi prosycená hlína. Inventář hrobu byl poškozen spodní vodou natolik, že se všech předměty rozpadly, podle nálezové zprávy J. Gabriela byla dochována pouze čelist skotu, v inventáři se však nacházejí i drobné fragmenty jednotlivých předmětů. Inv. č. P 361.

1. Fragmenty železné spony s dlouhou patkou a kratším nízkým lučíkem, k němuž je patka připojena kuličkou. R.: dochovaná d. 65-70 mm.
2. **Bronzový** neuzavřený prsten z materiálu čtvercového průřezu. R.: Ø 25 mm, Ø materiálu 2x2 mm.
3. Fragment bronzového náramku, tělo ze dvou tordovaných drátů. R.: d. zlomku 28 mm, Ø materiálu 3,5 a 3,5 mm.
4. Části železného řetízku z jednoduchých oválných článků. R.: Ø článků 7 mm.
5. Železný náramek. Nedochoval se.

(P 33) Hrob XIV

Uloženo: Muzeum Hodonín.

Kostrový. Objeven na podzim roku 1940 na staveništi J. Sigmunda. V hloubce 10 cm ležela kostra ženy hlavou u SV. U hlavy nádoba (1) uvnitř s hlinou, na levé ruce švartnový náramek (2), na pravé ruce bronzový náramek (3), na prostředním prstě pravé ruky bronzový sedlový prsten (4). Zde byl také nalezen další bronzový náramek (5) a rozpadlá železná spona (6). Na prsou se nacházely dva železné kroužky (7, 8), na každé noze bronzový nánožník (9, 10) inv. č. P 316.

1. Široká nádoba vejčitého tvaru s ovaleným okrajem a nízkým nálevkovitým hrdlem, odděleným od výdutí tenkým plastickým žebrem, druhé žebro je na horní části vyduté. Ploché dno je odsazeno plastickým prstencem. Materiál plavená hlína tvrdě pálená, kruh. Povrh hnědě zelený se stopami po kamíncích, popraskaný. R.: v. 175 mm, Ø okraje 140 mm, Ø dna 110 mm.
2. Švartnový kruh, dochován v pěti fragmentech, tělo kruhového průřezu. R.: Ø vnější 63 mm, vnitřní 56 mm, Ø materiálu 9x7 mm.
3. Bronzový náramek, zdobený velkými kulovitými vývalky („tvořený z hrášků“), těsně k sobě přiložené konce tvoří dvě větší kuličky. R.: 50x40 mm.
4. **Bronzový** sedlový prsten, zdobený jemnými šikmými rýžkami. R.: Ø 20x17 mm, Ø materiálu 2x1,5 mm.
5. Tři zlomky bronzového oválného náramku z osmičkovitě vinutého drátu. R.: Ø cca 60 mm, síla drátu 1 mm, d. fragmentů 44, 35 a 31 mm.
6. Šest fragmentů železné spony s volnou patkou, vinutí 2+2 závity s vnější tětivou, patka a část jehly chybí. R.: d. 54 mm.
7. Železný dutý profilovaný kroužek. R.: Ø 31 mm. Nenalezeno.

8. Masivní železný kroužek, na něm ve rzi otisk tkaniny. R.: Ø 38 mm. Nenalezeno.
9. Bronzový housnkovitý dutý náožník ze svinutého bronzového plechu, zdobený třemi řadami hrbolků. Uvnitř vyplněn masou. Rozpadlý na šest částí. R.: Ø cca 75 mm, Ø trubice 11 mm, d. zlomů 70, 66, 56, 54, 39, 34 mm.
10. Několik malých zlomků kruhu identického s předchozím.

(P 34) Hrob XXVII

Uloženo: Muzeum Hodonín.

Kostrový. Zachycen 14. 4. 1942 na zahradě J. Pekárka při kopání písku. V hloubce 150 cm zbytky kostry ležící naznak, hlavou k SZ. Za hlavou malá nádobka (1) a několik střepů z větší nádoby (2), fragmenty železné pinsety (podle J. Filipa železného nože – 3), bronzový kroužek (4), bronzový náramek (5) a bronzový prsten (6). Podle J. Filipa dětský pohřeb. Ve vzdálenosti asi půl metru další kostra (zachována jen lebka) patrně v podobné poloze a dva bronzové plíšky (7). Hrob byl již dříve porušen. Podle J. Filipa zřejmě rovněž dětský pohřeb. Patrně dvojhrob. Inv. č. P 323.

1. Intaktní malá nízká situlovitá nádobka s ovaleným okrajem, žlábkovým hrdlem a se dnem odsazeným ostrou hranou. Materiál plavená hlína dobře pálená, povrch hnědý, kruh. R.: v. 65 mm, Ø okraje 75 mm, Ø dna 47 mm.
2. Fragmenty nádoby. Nedochovaly se. (není vyloučeno, že jsou omylem vedeny jako součást inventáře hrobu XXXIV, kde oproti popisu hrobu v NZ nádoba přebývá.
3. Fragmenty železné pinsety. R.: d. 42 mm.
4. Bronzový masivní kroužek z materiálu kruhového průřezu. R.: Ø 22 mm, Ø tyčinky 5 mm.
5. Bronzový kruh z drátu dvakrát spirálově svinutého, jeden konec zašpičatělý, druhý tupý. R.: Ø 72 mm, Ø drátu 2 mm.
6. **Fragmenty** prstenu z bronzového spirálově stočeného drátu.
7. Dva bronzové plíšky. Nedochovaly se.

Kromě těchto předmětů je v inventáři hrobů několik dalších neidentifikovatelných fragmentů a dva kamenné úštěpy.

Hroby z roku 1967

Na dvoře usedlosti V. Mančíka při záchranném výzkumu v letech 1967–1968 zachytil K. Ludikovský tři kostrové hroby.

(P 35) Hrob 3/1967

Uloženo: MZM Brno.

Tvar nepravidelného obdélníka se zaoblenými rohy, rozměry 230x100 cm, hloubka 135 cm pod úrovní dnešního terénu. Kostra v natažené poloze na zádech, ruce podél těla, lebka otočená obličejovou částí k Z, orientace S (lebka) – J. Nalezeny byly tři železné spony – na pravém (1) a levém (3) rameni, další se nacházela u brady (2). Na obou zápěstích bronzové náramky (4 – pravá ruka, 5 – levá ruka), mezi kůstkami pravé ruky bronzový prsten (6), na obou kotnících bronzové nánožníky (7 – pravá noha, 8 – levá noha).

1. Fragmenty deformované železné spony spojené konstrukce. Krátký lučík, dlouhá patka s malou kuličkou, vinutí 1+1 závit. R.: d. 57 mm. Inv. č. 179.014.
2. Fragmenty kresebně rekonstruovatelné spony spojené konstrukce, v místě připojení patky k lučíku malá kulička. Vinutí snad 2+2 závity. R.: d. 78 mm. Inv. č. 179.013.
3. Spona spojené konstrukce s nízkým krátkým, kvadraticky klenutým lučíkem a dlouhou patkou. Vinutí 2+? závity, větší průměr. R.: d. 58 mm, v. 18 mm. Inv. č. 179.012.
4. Bronzový hladký neuzavřený náramek s daleko od sebe rozevřenými konci, konce od těla odděleny nepříliš zřetelným žlábkem. R.: Ø 60x41 mm. Inv. č. 179.015.
5. Bronzový hladký náramek s těsně k sobě přiloženými konci. Konce mírně pečetičkově zesílené, po obvodu zdobeny jemnými příčnými rýžkami, od těla odděleny dvěma žebírky. R.: Ø 60x55 mm. Inv. č. 179.016.
6. **Bronzový** „snubní“ prsten s obvodovými rýhami. R.: Ø 21 mm, š. 4,5 mm. Inv. č. 179.017.
7. Bronzový nánožník s kopýtkovitě zesílenými, k sobě nepřiléhajícími konci. Tělo členěno jemnými příčnými vývalky, proti koncům zesíleno do podoby dvou těsně k sobě přiléhajících konců. R.: Ø 77x70 mm, Ø těla 3,5 mm. Inv. č. 179.018.
8. Bronzový nánožník s pečetičkovými, téměř těsně k sobě přiléhajícími konci. Konce jsou po obvodu zdobeny vybíjenými kroužky, stejně jako vývalky oddělující konce od hustě příčně žebrovaného těla. R.: Ø 77x73 mm, Ø těla 35 mm. Inv. č. 179.019.

NECHVALÍN – „Nivky“

(P 36) Hrob 177

Uloženo: Archeologický ústav AV ČR Brno.

Hrobová jáma ve tvaru obdélníka se zaoblenými rohy, s rovným dnem a s kolnými stěnami. Rozměry 220x88 cm, dochovaná hl. cca 60 cm, cca 70 cm odebráno buldozerem, orientace JJV–SSZ (170°–350°). Kostra ženy (20–30 let), vyjma žeber poměrně dobře zachovaná ležela v natažené poloze nznak, lebka skloněná ke klíčnímu kostem, paže podél těla. Délka kostry 164 cm. Na levé pažní kosti nápažník (1), na pravé dvě spony (2, 3), u levé ruky prsten (5), mezi pravou dolní končetinou a V stěnou hrobové jámy nádoba (4).

1. Zlomek náramku ze železné tyčinky kruhového průřezu. R.: Ø 70 mm, Ø tyčinky 4 mm, Inv. č. 676–199/76.
2. Železná spona s bubínkovým lučíkem, vinutí 4+4 závity, vnější tětíva, patka chybí. R.: d. 46 mm, d. vinutí 25 mm, Ø vinutí 10 mm. Inv. č. 676/200/76.
3. Fragmnty železné spony s bubínkovým lučíkem, vinutí z jemného drátu 7+7 závitů, jehla chybí. R.: vinutí 26 mm. Inv. č. 767–201/76.
4. Situlovitá nádoba s rozevřeným ústím a zaobleným okrajem, nízkým prohnutým hrdlem, odděleným od výdutě úzkým nevýrazným obvodovým žebrem, dno prstencovitě odsazené od těla. Materiál jemně plavená hlína středně vypálená, povrch světlešedý, potažený jemnou hlinkou. R.: v. 175 mm, Ø okraje 160–170 mm, Ø max výdutě 200 mm, Ø dna 100 mm. Inv. č. 676–202/76 (N 238/76).
5. **Zlomek** prstenu sedlovitého tvaru z tenkého bronzového drátu kruhového průřezu. R.: Ø 15 mm, Ø drátu 2 mm. Inv. č. 676–198/76.

OKRES KROMĚŘÍŽ

HULÍN – „U Isidorka“

(P 37:3) Hrob H 36

Uloženo: Archeologické centrum Olomouc.

V hrobové jámě vanovitého tvaru o velikosti 255x46x86cm a orientaci ve směru SZ–JV byl uložen špatně dochovaný kostrový pohřeb (lebka, levá paže) v dřevěné rakvi, v poloze na zádech. Podle popisu nálezové situace výbavu pohřbeného jedince tvořily železný nápažník

(1) a tři železné prsteny (jeden na prsteníku pravé a dva na prsteníku a prostředníku levé ruky (2–4), ty se však nedochovaly.

1. Železný dutý nápažník ze stočeného plechu. R.: Ø vnější 98 mm, Ø vnitřní 82 mm, Ø těla 10 mm, síla plechu 1 mm. Inv. č. 30/2004-843-1.
2. 2–4. **Tři železné prsteny**. Nedochovaly se.

Keltské pohřebiště okresy Břeclav a Znojmo

Okres Břeclav

HUSTOPEČE 2 – „Šibenky“

(P 38:2) Hrob K 815

Uloženo: MZM Brno.

Kostrový. Hrobová jáma ve tvaru obdélníka se zaoblenými rohy a šikmými stěnami, o rozměrech 182x92 cm a hloubce 27 cm v podloží, orientace delší osy ve směru SSZ–JJV. Kostra v natažené poloze na zádech lebkou k SSZ a tváří obrácenou vlevo, pravá paže mírně pokrčená s rukou položenou na pánevní kosti. V horní části hrudníku dvě bronzové spony (1, 2), na předloktích navlečeny bronzové náramky (3 – pravá, 4 – levá paže), na prstech bronzové prsteny (5 – pravá ruka, 6 – levá ruka).

1. Bronzová spona. Vysoký, krátký, kvadraticky klenutý lučik, patka dlouhá s drobným uzlíkem, dlouhé zakončení patky zdobeno jemnými příčnými rýžkami. Vinutí 2+2 závity s vnější horní tětivou. R.: d. 40 mm. Inv. č. 174.657a.
2. Bronzová spona identická s předchozí. R.: d. 38 mm. Inv. č. 174.657b.
3. Bronzový náramek mírně oválného tvaru, konce téměř k sobě přiloženy, tělo kosočtverečného průřezu zdobené po obou stranách hrany cikcakem z drobných vybíjených bodů. R.: Ø 60x50 mm, Ø těla 4x4 mm. Inv. č. 174.658.
4. Bronzový oválný hladký náramek s lehce přeloženými neprofilovanými konci. R.: Ø 62x53 mm. Inv. č. 174.659.
5. **Bronzový** otevřený prsten, hladký, poněkud deformovaný, konce zeslabeny a poněkud od sebe vzdáleny. R.: Ø 25x19 mm. Š. 2 mm. Inv. č. 174.660.
6. **Bronzový** „snubní“ prsten, uzavřený, širší, hladký. R.: Ø 20x19 mm, š. 4 mm. Inv. č. 174.661.

(P 39) Hrob K 827

Uloženo: MZM Brno.

8. října 2004. Kostrový. Nepravidelná hrobová jáma ve tvaru obdélníka o rozměrech 220x135 cm, hloubce 44–68 cm a orientaci delší osy ve směru SV-JZ, k němuž na SV straně přiléhá půlkruhový výklenek o rozměrech 80x50 cm a hloubce 20 cm. V hloubce 43-55 zachyceny zbytky dřevěného překrytí. Kostra s lebkou k SV je uložena v SZ polovině hrobové jámy v natažené poloze na zádech a rukama podél těla, levá paže mírně pokrčená, horní část trupu mírně vychýlená vpravo, lebka skloněna na pravý spánek. Několik cm nad lebkou menší nádoba (1), v partii krční páteře několikařadý bronzový řetízkový náhrdelník (2), jehož součástí byl i plochý jantarový kroužek (15). U pravého ramene bronzový kroužek (3), pod spodní čelistí železná spona (4), další dvě nad levým ramenem (5, 9). Pod hrudníkem dvě bronzové spony (6,7), na levé paži nad loktem železný kruh (8), v místě zápěstí švartnový kruh (10) a na jednom z prstů železný prsten (14), na kotnících bronzové puklicové nánožníky (11 – pravá noha, 12 – levá noha). V prostoru pravé dlaně zvířecí kosti (13). V apsidovitém výklenku za lebkou další nádoba (16). Asi 27 cm nad pohřbem zjištěny zbytky dřevěných prken (19). V zásypu hrobu fragmenty halštatské misky (17) a další atypické střepy (18).

1. Menší vázovitá nádoba s vyhnutým okrajem a nízkým hrdlem naznačeným prohnutím, dno osazeno prstencem, po obvodu dna žlábek. Povrch šedohnědý, materiál jemný, tvrdě pálený, kruh. R.: v. 160 mm, Ø okraje 100 mm, Ø dna 90 mm. Inv. č. 174.706.
2. Náhrdelník z několika řad jemných bronzových řetízků. Počet řad se nepodařilo stanovit. R.: celková dochovaná d. řetízků cca 1595 mm, Ø oček 2,5–3x2 mm. Inv. č. 174.707.
3. Bronzový kroužek, hladký, materiál kruhového průřezu. R.: Ø 35 mm, Ø materiálu 4 mm. Inv. č. 174.708.
4. Fragmenty železné spony se dvěma kuličkami – jedna na krátkém lučíku, druhá na připojení patky k lučíku, vinutí 4+4 závity s vnější tětivou. R.: d. 37 mm. Inv. č. 174.716.
5. Fragmenty železné spony snad spojené konstrukce. Dochována část vinutí s jehlou a patka se zachycovačem. R.: dochovaná rekonstruovaná d. cca 100 mm. Inv. č. 174.710.

6. Bronzová spona. Patka chybí, kvadraticky klenutý lučík, vinutí 3+3 závity s vnější tětivou. R.: d. 33 mm. Inv. č. 174.711.
7. Bronzová spona identická s předchozí. R.: d. 35 mm. Inv. č. 174.712.
8. Fragменты železného nápažníku – kruhu perlovitě členěného. R.: rekonstruovaný Ø cca 85 mm, Ø materiálu 5–7 mm. Inv. č. 174.715.
9. Fragменты železné spony s dlouhým vinutím. Dochován nízký lučík a část vinutí 6-7+? závitů. R.: dochovaná rekonstruovaná d. 43 mm. Inv. č. 174.709.
10. Fragменты švartnového kruhu, tělo lehce oválného průřezu. R.: Ø 60 mm, Ø materiálu 5x4 mm. Inv. č. 174.713.
11. Bronzový nánožník z hladkých dutých puklic na bronzovém pásku, puklice vyplněny tmavou hlinitou tvrdě vypálenou hmotou. Dvojdílný, jedna část o třech, druhá o čtyřech puklicích, na obou dílech zakončení pro uzávěr – na jedné straně jazykovitá západka s otvorem, na druhé straně objímka pro její zasunutí, rovněž s otvorem pro zajištění. Na několika puklicích přilnutý zbytek tkaniny, v obou spojích dochovány závlačky z trnů. R.: Ø vnitřní 76x60 mm, Ø puklic 37x27 mm. Inv. č. 174.717.
12. Bronzový nánožník identický s předchozím. Na několik puklicích přilnutý zbytek tkaniny, v jednom spoji dochována závlačka z trnu. R.: Ø vnitřní 75x60 mm, Ø puklic 37x27 mm. Inv. č. 174.718.
13. Zvířecí kosti.
14. **Fragment** železného prstenu z plochého materiálu vlnovkovitě prohýbaného. R.: Ø neměřitelný, dochovaná d. 13 mm. Inv. č. 174.714.
15. Plochý jantarový kroužek, materiál ploše čočkovitého průřezu. R.: Ø vnější 33 mm, Ø vnitřní 13 mm. Inv. č. 174.719.
16. Část menší nádoby – dochována jen spodní část těsně nad max. výduť. Povrch tmavě šedohnědý, oprýskaný, materiál jemný, tvrdě pálený, kruh. R.: dochovaná v. 65 mm, Ø dna 65 mm. Inv. č. 174.720.
17. Fragменты nádoby – misky. Dochována drobná část neprofilovaného okraje a spodní část se dnem. Povrch vně šedohnědý, hlazený, uvnitř leštěný a opatřený radiální výzdobou vlešťovanou a rytou. R.: dochovaná v. 30 mm, Ø dna 80-85 mm. Inv. č. 174.721. Intruze.
18. Šest atypických střepů z výdutě. Inv. č. 174.722.
19. Zbytky dřevěných prken.

(P 40) Hrob K 828

Uloženo: MZM Brno.

7. října 2004. Kostrový. Obdélníková až oválná hrobová jáma se šikmými stěnami, rozměry 165x125 cm a hloubka 40 cm, orientace delší osy ve směru S–J. Ze skeletu, uloženého v Z polovině hrobové jámy, se dochovaly pouze fragmenty dlouhých kostí horních a dolních končetin, jejichž dislokace svědčí o tom, že zemřelý byl uložen hlavou k S v natažené poloze na zádech, s pažemi podél těla. V horní části hrobu, v oblasti předpokládané lebky tři nádoby (1–3), na konci levé paže zlomky železného náramku (4) a v blízkosti pasu fragmenty železných předmětů (5–11).

1. Nádoba – malý kalichovitý pohár s vyhnutým okrajem a nízkým hrdlem naznačeným prohnutím, spodní část nádoby se zužuje v nožku. Povrch šedohnědý, materiál jemná hlína tvrdě pálená, kruh. R.: v. 120 mm, Ø okraje 125 mm, Ø dna 75 mm. Inv. č. 174.687.
2. Nádoba – miska esovitě profilace. Povrch šedohnědý, materiál jemná hlína tvrdě pálená, kruh. R.: v. 65 mm, Ø okraje 155 mm, Ø dna 65 mm. Inv. č. 174.688.
3. Větší množství drobných fragmentů spodní části nerekonstruovatelné nádoby, dochována část dna osazeného prstencem. R.: Ø dna 120 mm. Inv. č. 174.689.
4. Fragmenty železné spony. Dochována část protáhlého lučičku, zachycovače a 3 závitů vinutí. R.: neměřitelné. Inv. č. 174.690.
5. Fragmenty železné spony – část vinutí a jehly. R.: dochovaná d. 25 mm. Inv. č. 174.691.
6. Fragment železné spony se dvěma kuličkami. V korozi dochovány stopy textilu. R.: d. fragmentu 33 mm. Inv. č. 174.692.
7. Fragment železného náramku po obvodu hustě příčně rýhovaného. R.: dochovaná d. 47 mm, Ø neměřitelný, Ø materiálu 3–4 mm. Inv. č. 174.693.
8. Fragment železného náramku s perličkovými vývalky po obvodu. R.: dochovaná d. 45 mm, Ø neměřitelný, Ø materiálu 3 mm. Inv. č. 174.694.
9. Fragment železného drátěného kruhu. R.: dochovaná d. 33 mm, Ø neměřitelný, Ø materiálu 2–3 mm. Inv. č. 174.695.
10. Fragmenty železného opaskového řetězu z dvakrát zkroucených oček. R.: dochovaná délka cca 260 mm, d. jednotlivých článků 33 mm. Inv. č. 174.696.
11. **Polovina** prstenu z dvojitého bronzového drátu. R.: Ø 22 mm, Ø drátu 1 mm. Inv. č. 174.697.

(P 41) Hrob K 839

Uloženo: MZM Brno.

Kostrový. Hrobová jáma tvaru obdélníka se zaoblenými rohy o rozměrech 250x95 cm a hloubce 50–70 cm, orientace delší osy ve směru SV-JZ. Uprostřed dna 20 cm obdélníkové zahloubení o rozměrech 200x45 cm a hloubce 20 cm, po jehož obvodu byly identifikovány zbytky dřevěné rakve (7) a v němž byla uložena kostra. Z kostry orientované lebkou k SSV, se dochovaly pouze kosti dolních končetin a část levé paže. Dle jejich rozmístění se dá soudit, že nebožtík byl uložen v natažené poloze na zádech s pažemi podél těla. Na levé ramenní kosti velký bronzový kruh (3) a pod ním bronzový prsten (6), na levém zápěstí menší bronzový kruh (5), v prostoru nedochované pánve železná spona (4). V prostoru nad nedochovanou lebkou nádoba (1) a zvířecí kosti (2).

1. Nízká nádoba s vyhnutým ovaleným okrajem a nízkým hrdlem naznačeným prohnutím, pod hrdlem dvě obvodové rýhy, další dvě obvodové rýhy nade dnem osazeným prstencem, na němž nádoba stojí. Povrch hnědý, materiál tvrdě pálený. Intaktní. R.: v. 200 mm, Ø okraje 160 mm, Ø dna 120 mm. Inv. č. 174.792.
2. Zvířecí kosti. Nedochovaly se. "
3. Bronzový velký uzavřený kruh, hladké tělo kruhového průřezu. R.: Ø 95 mm, Ø těla 7 mm. Inv. č. 174.761.
4. Železná spona spojené konstrukce. Nízký protáhlý lučík, patka k lučíku připojena objímkou, na patce větší kulička. Vinutí 2+? závity, tětíva a jehla chybí. R.: d. 117 mm. Inv. č. 174.762.
5. Bronzový menší kruh s rozevřenými zesílenými konci, oddělenými od těla nevýrazným žlábkem. R.: Ø 67x59 mm, Ø těla 4x3 mm. Inv. č. 174. 763.
6. **Bronzový** drátěný sedlový prsten. R.: Ø 23x20 mm, Ø drátu 1,5 mm. Inv. č. 174.764.

(P 42) Hrob K 840A

Uloženo: MZM Brno.

Kostra uložená po levici kostry pohřbu K 840B. Zemřelá byla uložena v natažené poloze na zádech s pažemi podél těla (levá paže směřovala mírně na levou pánevní kost, pravá dělala dojem překřížení s levou paží kostry K 840B). Lebka, směřující k SV, mírně odkloněna na pravý bok. Na ramenu železné spony (1- pravé rameno, 2 – levé rameno), další spony na hrudníku (3,4). Na levé ramenní kosti železný kruh (5), na levém zápěstí železný náramek

(6) a na levé ruce bronzový prsten (7). V oblasti pasu řetězový opasek (8), na pravé stehenní kosti (a zčásti též nad levou stehenní kostí sousední kostry) se nacházela skrumáž střepů nádoby (9).

1. Fragments železné spony – nesnadno sestavitelné zlomky lučíku s náběhem vinutí, jehly a části patky. R.: rekonstruovaná d. 63 mm. Inv. č. 174.784.
2. Fragment železné spony – část lučíku s vinutím 2+2 závity a vnější tětivou. R.: dochovaná d. 50 mm. Inv. č. 174.785.
3. Fragments větší železné spony spojené konstrukce, dlouhý lučík, vinutí 2+2 závity s vnější tětivou. R.: rekonstruovaná d. 115 mm. Inv. č. 174.786.
4. Fragments železné spony snad spojené konstrukce, vinutí 2+2 závity s vnější tětivou. R.: rekonstruovaná d. 110 mm. Inv. č. 174.787.
5. Fragments železného spirálového kruhu z drátu kruhového průřezu. R.: rekonstruovaný Ø cca 80x70 mm, Ø těla 3 mm. Inv. č. 174.788.
6. Fragments železného kruhu s nezřetelnými zbytky plastické výzdoby. R.: rekonstruovaný Ø cca 70x65 mm. Inv. č. 174.789.
7. **Bronzový** drátěný prsten s výzdobou třemi dvojicemi drobných nálitků těsně vedle sebe. R.: Ø 21x19 mm, Ø drátu 1x0,5 mm. Inv. č. 174.790.
8. Fragments řetězového opasku z osmičkovitých článků. Články uprostřed staženy drobnými objímkami a spojeny navzájem menšími kroužky. Ke dvěma článkům připojeny jemnější řetízky z malých oválných oček. R.: d. článků 28-30 mm, Ø spojovacích kroužků 10 mm, Ø oček jemného řetízku 8x6 mm. Inv. č. 174.791.
9. Malá nádobka situlovitého tvaru, mírně deformovaná (oválné ústí, na jedné straně výduť více klenutá), zřejmě již při výrobě. Okraj ven vyhnutý, nízké prohnuté hrdlo, vejčité klenutá výduť, na dně při okraji obvodová rýha. Povrch tmavě hnědý, hlazený, materiál jemný, tvrdě pálený, kruh. R.: v. 117 mm, Ø okraje 107x95 mm, Ø dna 67 mm. Inv. č. 174.793.

(P 43:2) Hrob K 846

Uloženo: MZM Brno.

8. října 2004. Kostrový. Hrobová jáma ve tvaru obdélníka se zaoblenými rohy o rozměrech 180x80 cm a hloubce 26 cm pod úroveň podloží, delší osou orientovaná ve směru S–J. Kostra ležela excentricky v nepietním uložení, částečně na zádech, částečně na levém boku. Lebka chyběla, pravá paže podél těla, levá pokrčena v lokti, dlaň položená na levé pánevní kosti, pravá

dolní končetina pokrčená a položená přes levou. Poloha kostry naznačuje sekundární manipulaci s ostatky, které evidentně ještě držely při sobě, lebka byla pravděpodobně z hrobu druhotně vyjmuta. Na levém zápěstí železný náramek (1), na dvou prstech levé ruky bronzový (2) a železný (3) prsten. V SSZ rohu hrobové jámy nádoba (4).

1. Fragmenty drátěného železného náramku. R.: Ø cca 80 mm, Ø materiálu 2 mm. Inv. č. 174.821.
2. **Bronzový** drátěný spirálový prsten. R.: Ø 22:20 mm, Ø drátu 1 mm. Inv. č. 174.819.
3. **Železný** prsten z dvojitého drátu. R.: Ø 22x20 mm, Ø drátu 2 a 2 mm. Inv. č. 174.820.
4. Nádoba – svisle rýhovaná situla. Ovalený okraj, pod nízkým hrdlem naznačeným prohnutím obvodové žebro, povrch tmavě šedý, nezřetelně svisle rýhová, rýhování končí ca 25 mm nade dnem. Materiál tuhová hlína tvrdě pálená, kruh. R.: v. 140 mm, Ø okraje 150 mm, Ø dna 100 mm. Inv. č. 174.818.

PAVLOV 1 – „Dolní pole I“

(P 44) Hrob H 48

Uloženo: MZM Brno.

Hrobová jáma tvaru nepravidelného obdélníka se zaoblenými rohy (téměř oválu), s téměř svislými stěnami a rovným dnem, o rozměrech 230x112 cm a hloubce 74 cm, orientace S–J. Velmi špatně dochovaná, v pravé části trupu značně poškozená kostra (neurčitelného pohlaví, na rozhraní věkových stupňů adultus a maturus, stáří 30–50 let) ležela v natažené poloze na zádech s pažemi podél těla, hlavou k S. Na krku byl nalezen nákrčník (1), u levé klíční kosti zlomky dvou železných spon (2, 3), u pravého ramene železný kroužek (4), na pravé straně zlomky železného předmětu (10). Na zápěstích obou rukou se nacházely bronzové náramky (pravá – 5, levá – 6), u pravé stehenní kosti část drobného železného kroužku – prstenu (7), na kotnících bronzové nánožníky (pravý – 8, levý – 9).

1. Bronzový nákrčník s pečetítkovitě zesílenými konci, těsně k sobě přiléhajícími. R.: Ø 133 mm. Inv. č. 175.733.
2. Část železné bubínkové spony, vinutí 4+4 (?) závity, vnější tětíva. R.: d. 38 mm. Inv. č. 175.734.
3. Část železné spony – vinutí 2+3 (?) závity, vnější tětíva. R.: Ø vinutí 16 mm. Inv. č. 175.735.

4. Železný plochý kruh s poutkem patrně koženým, konzervovaným rzí. R.: Ø kruhu 47 mm. Inv. č. 175.736.
5. Bronzový náramek zdobený čtyřmi trojicemi nálitků sestávajících ze tří hrbolů. Trojice nálitků jsou proloženy pravidelně rozmístěnými plastickými vývalky, vývalky na koncích náramku jsou zdobeny esovitým motivem, konce mírně překříženy. R.: Ø 60x54 mm. Inv. č. 175.737.
6. Hladký bronzový náramek s mírně překříženými konci. R.: Ø 55x48 mm. Inv. č. 175.738.
7. **Neúplný** prsten z tenkého železného drátu. R.: Ø 20 mm. Inv. č. 175.739.
8. Bronzový nánožník s kopýtkovitě zesílenými konci, s jemným hustým příčným rýhováním. R.: Ø 63x60 mm. Inv. č. 175.740.
9. Bronzový nánožník identický s předchozím, konce lehce překříženy. R.: Ø 68x64 mm. Inv. č. 175.741.
10. Fragменты rozpadlého neidentifikovatelného železného předmětu. Inv. č. 175.742.

PAVLOV 2 – „Horní pole I“

(P 45) Hrob 521

Uloženo: MZM Brno.

Oválná hrobová jáma o rozměrech 210x100 cm a hloubce 70–80 cm, orientovaná ve směru J-S. Kostra (muž, 40–60 let) v natažené poloze nznak, ruce podél těla, orientace J (lebka) – S. V místě pod pravou klíční kostí železná spona (1), mezi prstními články levé ruky železný prsten (2), na levé pažní kosti železný kruh (3).

1. Fragment železné spony – vinutí 3+3 závity s vnější tětivou. R.: Ø vinutí 14 mm, š. vinutí 23 mm. Inv. č. 174.465.
2. **Železný** prsten ve třech zlomcích. R.: Ø 22 mm, Ø materiálu 1,5–2 mm. Inv. č. 174.466.
3. Fragменты železného nápažníku, materiál kruhového průřezu. R.: Ø cca 92 mm, Ø materiálu 4-6 mm. Inv. č. 174.467.

(P 46) Hrob 572

Uloženo: MZM Brno.

Obdélníková hrobová jáma o rozměrech 235x118 cm a hloubce 70 cm, orientovaná ve směru SZ–JV. Kostra (muž, 40–50 let) v natažené poloze na zádech, nepatrně stočená vpravo, paže lehce ohnuté. Nad levou klíční kostí železná spona (1), pod ní druhá železná spona (2), vedle nich směrem k páteři železný kruh (4), na pravém předloktí další železný kruh (3), u prstů pravé ruky bronzový prsten (6), vpravo těsně za hlavou nádoba (5), u lokte levé paže zvířecí kosti (7).

1. Fragменты železné spony – kvadraticky klenutý lučík, vinutí 4+4 závity s vnější spodní tětivou, patka a jehla chybí. Dochovaná rekonstruovaná d. cca 62 mm, š. vinutí 33 mm, Ø vinutí 17 mm. Inv. č. 174.481.
2. Fragment železné spony, část lučíku s vinutím (?). R.: d. 38 mm. Inv. č. 174.482.
3. Široce otevřený železný kruh se zeslabenými konci, tělo oválného průřezu. R.: Ø 87x70 mm, Ø těla 10x7 mm. Inv. č. 174.483.
4. Fragменты železného kruhu. R.: Ø 60 mm, Ø těla 8 mm. Inv. č. 174.484.
5. Nízká bikónická nádoba s ovaleným okrajem a nevýrazným širokým obvodovým žebrem na horní části výdutě a širokým prstencem kolem dna, cca 8 mm od okraje na dně obvodová rýha. Povrch šedočerný, původně hlazený, nyní poškozený, materiál jemná hlína s malou příměsí jemného ostřiva, dobře pálená, kruh. R.: v. 130 mm, Ø okraje 135 mm, Ø dna 85 mm. Inv. č. 174.485.
6. **Bronzový prsten.** Nedochoval se.
7. Zvířecí kosti.

PŘÍTLUKY – „Obecní pastviny“ („Panvastr“)

(P 47) Hrob 1 (1/1953)

Uloženo: MZM Brno.

Žárový. V nepravidelné oválné jamce o rozměrech 37x44 cm a hloubce 52 cm pod dnešním povrchem byly v popelovité výplni zjištěny nepatrné zbytky silně přepálených kostí, tři bronzové spony (1–3), několik železných fragmentů (4), železný prsten (5), dva neúplné bronzové náramky (6, 7) a náhrdelník ze skleněných perel (8).

1. Bronzová spona s kvadraticky klenutým zesíleným hladkým lučíkem, volná patka opatřena drobnou miskou čočkovitě prohloubenou a zakončena drobným rozšířením. Zachycovač zdoben hustým svislým rýhováním. Vinutí 3+3 závity,

- vnější spodní třetina. R.: d. 43 mm, v. 17 mm, š. vinutí 18 mm. Inv. č. 156.975 (514/1–1/53).
2. Bronzová spona analogická k předchozí, v misce patky dochovám drobný nýtek pro uchycení vložky z jiného materiálu. Hlavička nýtku plátována zlatým plechem zdobeným vbíjeným trojúhelníkem. R.: d. 42 mm. V. 16 mm. Š. vinutí 16 mm. Inv. č. 156.976 (514/1–2/53).
 3. Bronzová spona analogická k předchozím, avšak drobnější, na patce před mističkou drobný vývalek, vinutí 3+2 závity. R.: d. 38 mm, v. 16 mm, š. vinutí 13 mm. Inv. č. 156.977 (514/1–3/53).
 4. Železné fragmenty patrně spon. Dochovány dva robustnější obloukovité fragmenty (lučičky?) a několik slabších zlomků, snad z jehly/jehel. Inv. č. 156.978 (514/1–4/53).
 5. **Železný** prsten – fragment rozlomený na dvě části. R.: Ø 14 mm, materiál 5,5x1 mm. Inv. č. 156.979 (514/1–5/53).
 6. Bronzový sedlový náramek, neúplný, materiál čočkovitého průřezu. R.: Ø 65x52 mm, Ø materiálu 4,5x4 mm. Inv. č. 156.980 (514/1–6/53).
 7. Bronzový náramek – neúplný uzavřený hladký kruh z materiálu čočkovitého průřezu. R.: Ø 65 mm, Ø materiálu 5,5x4 mm. Inv. č. 156.981 (514/1–7/53).
 8. Náhrdelník ze 78 skleněných perel doplněných jantarovým přívěskem. Inv. č. 156.982 (514/1–8/53).
 - 69 skleněných perel amforovitěho tvaru: jedna z kobaltově modrého skla, jedna z tyrkysově zeleného skla, jedna ze světle nazelenalého průsvitného skla. Zbývající jsou průsvitné až průhledné, slabě nažloutlého odstínu. Asi 1/5 perel je poškozena ohněm (trhliny, odštípané části, rozlomení na dva kusy apod.) K těmto perlám je nutno připojit tři zlomky světle nažloutlého skla, pocházejícího ze silně oprýskaných perel. R.: d. 6-18 mm.
 - 4 bikónické perly z kobaltově modrého skla. R. d. 7 mm.
 - Válcovitá perla z kobaltově modrého skla. R.: d. 6 mm.
 - Kuličkovitá perla z blankytně modré skelné pasty. R.: Ø 4-5 mm.
 - Jantarový závěšek značně otřelý, původně ve tvaru podélného hranolu. R.: d. 10 mm.
 9. Nepatrné zbytky silně přepálených kostí. Inv. č. 156.983.

RAKVICE 2 – „Pod Zaječím“

(P 48) Hrob 1/1983

Uloženo: Muzeum Mikulov.

Z rozrušeného hrobu (tvar ani rozměry hrobové jámy se nepodařilo zjistit) byla in situ zjištěna pouze horní část ženské kostry, orientované ve směru S–J a uložené v neobvyklé poloze na pravém boku, pravá paže byla ohnuta v lokti do tupého úhlu. Na pravém zápěstí bronzový náramek (1), na natažené levé paži další dva bronzové náramky (2, 3), v oblasti hrudníku ležel bronzový kroužek z opasku (4) a několik částí železného kroužku (5), po vyzvednutí lebky se na pravé spánkové kosti objevil masivní reliéfně zdobený bronzový prsten (6); v hlíně vyhrnuté z hrobu byly zjištěny části pánve, kosti dolních končetin a dva bronzové nánožníky (7, 8).

1. Bronzový deformovaný náramek s nezesílenými konci. R.: Ø 89x57 mm, Ø těla 4x2 mm. Inv. č. A 7980.
2. Bronzový náramek s nezesílenými konci, s třemi po obvodu pravidelně rozmístěnými vývalky. R.: Ø 63x60 mm, Ø těla 5x3 mm. Inv. č. A 7981.
3. Bronzový náramek s uzávěrem na hrotitou západku. R.: Ø 67x55 mm, Ø těla 3x2 mm. Inv. č. A 7982.
4. Bronzový kroužek. R.: Ø 21x20 mm, Ø těla 3x2 mm. Inv. č. A 7983.
5. Fragmenty železného kruhu. R.: Ø 51x47 mm, Ø těla 4 mm. Inv. č. A 7984.
6. **Bronzový** prsten se štítkovitým rozšířením, zdobeným uprostřed velkou esovitou spirálou, po stranách pak menší esovitou spirálou a prvkem ve tvaru hřebene. R.: Ø 23x22 mm, š. štítku 17 mm. Inv. č. A 7985.
7. Bronzový nánožník se zesílenými konci a příčně rýhovaným tělem. R.: Ø 90x80 mm, Ø těla 4 mm. Inv. č. A 7986.
8. Bronzový nánožník se zesílenými konci a příčně vývalkovitě členěným tělem. R.: Ø 86x78 mm, Ø těla 4 mm. Inv. č. A 7957.

(P 49) VELKÉ HOSTĚŘÁDKY – „Hoštinky“

Uloženo: Muzeum Mikulov.

V materiálu ze sídliště jsou mezi drobnými nálezy také předměty, které svým charakterem mohou patřit do hrobového inventáře a signalizují tak přítomnost dalších rozrušených hrobů.

1. Část železné spony patrně spojené konstrukce. Patka chybí, nízko klenutý lučík, vinutí 2+2 závity s vnější tětivou. R.: d. 62 mm. Inv. č. 1185–1062/61.
2. **Bronzový** hladký neuzavřený „snubní“ prsten, průřez materiálu ve tvaru štíhlého písmene „D“. R.: Ø 22 mm, š. 3,5 mm. Inv. č. 1185–060/61.
3. Dutý kroužek z železného plechu, s malým otvorem uprostřed. R.: Ø 35 mm, v. 8 mm. Inv. č. 1185–470/65.

ZAJEČÍ – „Štěrkovna“ („Babeschhölzel“)

(P 50) Hrob 10

Uloženo: MZM Brno.

Obdélníková hrobová jáma o rozměrech 200x83 cm a hloubce 35 cm, orientace delší osy S – J. Ženská kostra v natažené poloze na zádech, lebka skloněna k levému rameni. U pravého ramene železná spona (1), na prsou další železná spona (2), na zápěstích bronzové náramky (3 – pravé zápěstí, 7 – levé zápěstí), na levé ramenní kosti švartnový kruh (5), na prstu pravé ruky bronzový prsten (6), po pravé straně pánve část železného masivního kroužku (4), na obou kotnících bronzové nánožníky (8 – pravá, 9 – levá noha).

1. Železná spona s velkou kuličkou na patce, zesílený lučík, vinutí 3+3 závity, vnější tětíva, jehla chybí. R.: d. 44 mm. Inv. č. 174.550 (19034–79/79).
2. Zlomky železné spony s velkou kuličkou na patce a nízkým lučíkem, jehla chybí. Vinutí 4+4 závity, vnější tětíva. R.: dochovaná d. cca 60 mm. Inv. č. 174.551 (19034–80/79).
3. Bronzový vývalkovitě členěný neuzavřený kruh se zesílenými konci. R.: Ø 72x62 mm. Inv. č. 174.546 (19034–75/79).
4. Větší část železného masivního kroužku z materiálu kruhového průřezu. R.: Ø 49 mm, Ø materiálu 8–10 mm. Inv. č. 174.553 (19034–82/79).
5. Větší část (cca 2/3) švartnového nápažníku oválného tvaru. Tělo svisle oválného průřezu. R.: Ø cca 90x75 mm, Ø materiálu 13x8 mm. Inv. č. 174. 552 (19034–81/79).
6. **Bronzový** „snubní“ prsten z materiálu ve tvaru plochého písmene „D“. R.: Ø 22 mm, materiál 4x2 mm. Inv. č. 174.554 (19034–83/79).

7. Bronzový vývalkovitě členěný neuzavřený kruh se zesílenými konci, pět větších vývalků (dva u konců a tři symetricky rozmístěné po obvodu) je plasticky zdobeno esovitými motivy. R.: Ø 71x63 mm. Inv. č. 174. 547 (19034–76/79).
8. Bronzový náožník s přeloženými zesílenými konci, tělo příčně členěno trojicemi malých vývalků. R.: Ø 76x71 mm. Inv. č. 174. 548 (19034–7/79).
9. Bronzový náožník identický s předchozím. R.: Ø 77x68 mm. Inv. č. 174.549 (19034–78/79).

OKRES ZNOJMO

DOLNÍ DUBŇANY – „Díly za křížem“

(P 51) Hrob 1

V hloubce 60 cm ležela kostra v poloze nznak se čtyřmi bronzovými drátěnými kruhy na rukou a na nohou (1–4) a jedním dutým kruhem stočeným z bronzového plechu (5). V hrobě byl nalezen rovněž žlutý korál s modrou vlnicí (6), bronzový prsten (7), dvě poškozené spony (8–9; materiál není zmíněn) a malý železný kroužek (10).

1. Bronzový hladký kruh s rozevřenými konci, od těla oddělenými dvěma nevýraznými příčnými rýhami, podle rozměrů patrně náožník. R.: Ø 85x78 mm, Ø těla 4x3 mm. Inv. č. A 7844.
2. Bronzový kruh identický s předchozím, konce blízko u sebe. R.: Ø 79x77 mm, Ø těla 6,5x2,5 mm. Inv. č. A 7845.
3. Bronzový menší drátěný kruh, deformovaný do elipsovitého tvaru, neprofilované konce zahnutý dovnitř. R.: Ø 65x45 mm, Ø těla 3 mm. Inv. č. A 412.
4. Bronzový drátěný kruh. Nedochoval se.
5. Větší část dvojdílného bronzového dutého kruhu ze svinutého bronzového plechu, vnitřní šev otevřený, nedoléhá. Konce poškozeny, nicméně na jednom z nich dochovány proti sobě dva otvory pro závlačku. R.: Ø 57 mm, šířka 10 mm, síla 5 mm. Inv. č. A 7846 (A 163).
6. Skleněný žlutý korál s modrou vlnicí. Nedochoval se.
7. **Bronzový** hladký prsten. R.: Ø 22 mm. Nedochoval se.
8. – 9. Dvě spony. Dochoval se pouze fragment železné spony – část jehly se třemi závití vinutí a náběhem vnější tětivy. R.: dochovaná d. 30 mm. Inv. č. A 62.

10. Železný kroužek. Nedochoval se.

(P 52) Hrob 2

Uloženo: Muzeum Brněnska / Muzeum v Ivančicích.

V kostrovém hrobě byly nalezeny tři bronzové lité hladké kruhy (1–3), na kostře dvě bronzové spony (4–5), spojené jemným řetízkem (6), bronzový prsten (7), kroužek bronzových spirálek (8) a zlomek železného kruhu (9).

1. Bronzový hladký litý náramek – neuzavřený kruh, neprofilované konce těsně u sebe, tělo z hladké tyčinky kruhového průřezu. R.: Ø 85x80 mm, Ø materiálu 5 mm. Inv. č. A 422.
2. Bronzový hladký litý náramek s uzávěrem na hrotitou západku, silně deformovaný. R.: Ø cca 85x65 mm, Ø těla 5x4 mm. Bez inv. č.
3. Bronzový hladký litý náramek. Jeden konec oddělen od těla příčným žebérkem, kulovitě zesílen a opatřen prohlubní, druhý konec zahrocen. R.: Ø cca 80 mm. Nedochoval se.
4. Bronzová münsingenská spona. Lučík tenký, hladký, kvadraticky klenutý, na terči (podle kresby bez pukličky) po obvodu pět vytepaných kroužků, vinutí 3+? závity, tětíva? R.: d. 52 mm. Inv. č. A 418. Nedochovala se.
5. Bronzová münsingenská spona. Lučík hladký, kvadraticky klenutý, terč osazen hladkou pukličkou připevněnou ve středu nýtkem, vinutí 3+3 závity, tětíva? R.: d. 52 mm. Inv. č. A 417. Nedochovala se.
6. Bronzový jemný řetízek z drobných (cca 3 mm) oválných oček z tenkého drátu. R.: d. 220 mm. Nedochoval se.
7. **Bronzový** prsten. Nedochoval se.
8. Kroužek bronzových spirálek. Nedochoval se.
9. Zlomek železného kruhu (náramku). Nedochoval se.

MORAVSKÝ KRUMLOV

V prostoru cukrovaru, tiskárny a cihelny bylo mezi lety 1885–1931 rozrušeno větší množství laténských hrobů. Byly rovněž nalezeny ploché prsteny, jejich počet je však neznámý, stejně tak místo jejich uložení, v současné době již neznámé.